

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ

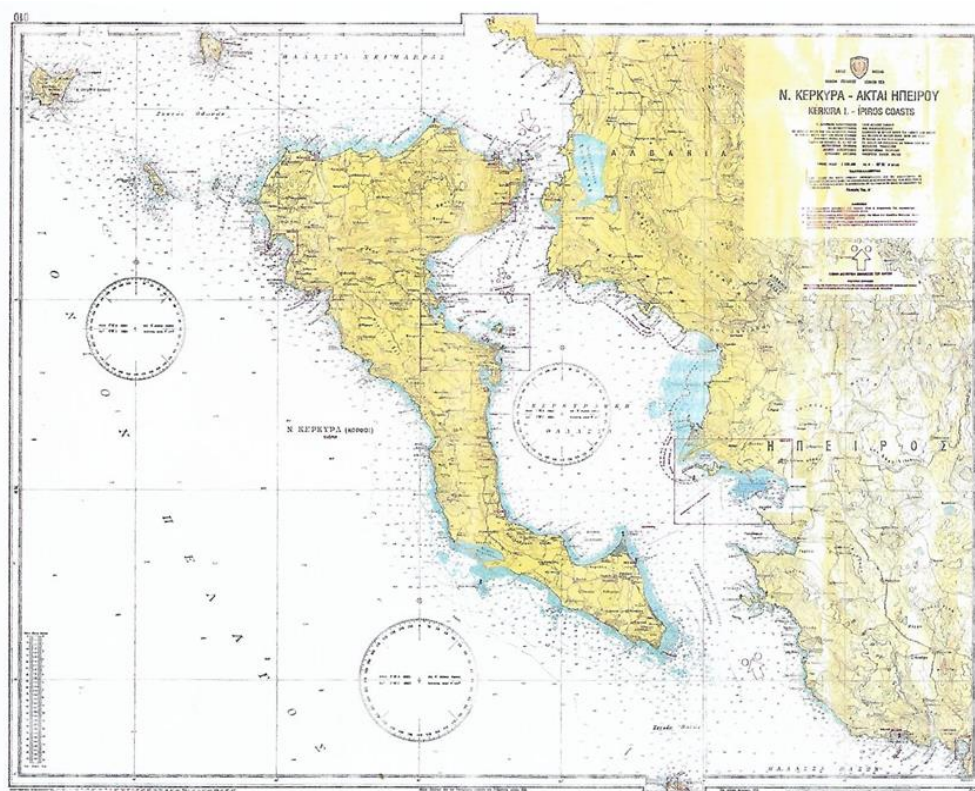
Ακαδημαϊκό έτος 2021-2022 (Χειμ. Εξαμ.)

Διπλωματική Εργασία

ΘΕΜΑ: Η αγροτική οικονομία των κοινοτήτων του νομού της Κέρκυρας την περίοδο 1966-1977, μέσα από τη Γεωργική Στατιστική της Διεύθυνσης Γεωργίας, της Νομαρχίας Κερκύρας

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: Λούβρου Μαγδαληνή

Α.Μ.: ΜΤΙΔ1905

Τριμελής Επιτροπή: Ανωγιάτης - Ρελέ, Δ., Πρόντζας, Ε., Αθανασοπούλου, Ι.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	3
Εισαγωγή.....	5
Μέρος Α΄ - Η πηγή, το ιστορικό πλαίσιο, ο τόπος	8
1. Η Γεωργική Στατιστική της Νομαρχίας Κερκύρας	8
1.1. Η μορφή και το περιεχόμενο της πηγής.....	8
1.2. Μεταγραφή, έλεγχος, επεξεργασία και ταξινόμηση δεδομένων	10
1.3. Η Γεωργική Στατιστική της Διεύθυνσης Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας και η θέσπιση της ετήσιας έρευνας Γεωργίας και Κτηνοτροφίας της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (ΕΣΥΕ)	11
2. Η μεταπολεμική οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα και ο αγροτικός τομέας .	14
2.1. Η ελληνική οικονομία κατά την πρώτη μεταπολεμική περίοδο και το μεταπολεμικό μοντέλο στρατηγικής ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας: Η θέση του αγροτικού τομέα παραγωγής	14
2.2. Η διαχρονική εξέλιξη της αγροτικής κρατικής πολιτικής κατά την περίοδο 1953- 1980 και οι επιπτώσεις της στην αγροτική παραγωγή και στον αγροτικό πληθυσμό	15
2.3. Η σύνθεση και η διαχρονική εξέλιξη της αγροτικής παραγωγής στην Ελλάδα και στα Νησιά του Ιονίου κατά την περίοδο 1950-1980.....	19
3. Γενικά χαρακτηριστικά του νομού Κέρκυρας	22
3.1. Ο τόπος, η οικονομία και ο πληθυσμός	22
3.2. Οι κοινότητες του νομού και οι γεωγραφικές ενότητες.....	29
3.3. Η κατανομή και η μεταβολή του πληθυσμού στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες	37
ΜΕΡΟΣ Β΄ - Η αγροτική παραγωγή των κοινοτήτων του νομού Κέρκυρας την περίοδο 1966- 1977	40
1. Γενικά χαρακτηριστικά της αγροτικής παραγωγής στο νομό Κέρκυρας.	40
1.1. Η διάρθρωση της αγροτικής παραγωγής στο νομό	40
1.2. Η κατανομή της καλλιεργήσιμης γης στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες και ο βαθμός απασχόλησης των κατόχων της με τις αγροτικές δραστηριότητες. ...	42
2. Οι γεωργικές καλλιέργειες και η φυτική παραγωγή στο νομό και στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες	48
2.1. Οι ετήσιες καλλιέργειες	48
2.1.1. Η καλλιέργεια και η παραγωγή σιτηρών	48
2.1.2. Η καλλιέργεια και η παραγωγή οσπρίων	53
2.1.3. Η καλλιέργεια και η παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών.....	58
2.1.4. Η καλλιέργεια και η παραγωγή πεπονειδών και πατάτας	63
2.1.5. Η καλλιέργεια και η παραγωγή κηπευτικών	68

2.2. Οι πολυετείς καλλιέργειες	76
2.2.1. Η αμπελοκαλλιέργεια και η παραγωγή σταφυλιών	76
2.2.2. Οι δενδρώδεις καλλιέργειες	81
2.3 Σύνοψη φυτικής παραγωγής	94
3. Το Ζωικό Κεφάλαιο και η κτηνοτροφική παραγωγή στο νομό και στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες.	97
3.1. Το ζωικό Κεφάλαιο και ο ζωικός πληθυσμός	97
3.1.1. Τα ιπποειδή	97
3.1.2 Τα παραγωγικά ζώα μεγάλου μεγέθους: Βοοειδή	104
3.1.3 Τα παραγωγικά ζώα μεσαίου μεγέθους: Χοίροι, πρόβατα και αίγες.....	109
3.1.4. Τα παραγωγικά ζώα μικρού μεγέθους: Πουλερικά και κουνέλια.....	117
3.1.5. Οι κυψέλες μελισσών.....	122
3.2. Η κτηνοτροφική παραγωγή	124
3.2.1. Η παραγωγή γάλακτος.....	124
3.2.2. Η παραγωγή κρέατος	127
3.2.3. Η παραγωγή αβγών	133
3.2.4. Η παραγωγή των υπόλοιπων κτηνοτροφικών προϊόντων.....	135
3.3. Σύνοψη ζωικού κεφαλαίου και κτηνοτροφικής παραγωγής.....	142
4. Η αγροτική παραγωγή και ο πληθυσμός	144
Συμπεράσματα	151
Βιβλιογραφία.....	155

Πρόλογος

Τον Φεβρουάριο του 2018, κατά τη διαδικασία εκκαθάρισης του αρχείου της υπηρεσίας μου στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, ανακάλυψα δύο τόμους *Γεωργικής Στατιστικής*, της Διεύθυνσης Γεωργίας της Νομαρχίας Κερκύρας, οι οποίοι αποτελούν την πρωτογενή πηγή και, παράλληλα, την έμπνευση για τη συγγραφή αυτής της εργασίας. Οι δύο τόμοι περιέχουν ετήσια συγκεντρωτικά ποσοτικά δεδομένα για τις καλλιεργούμενες γεωργικές εκτάσεις, τα καλλιεργούμενα είδη, τη φυτική παραγωγή, το ζωικό κεφάλαιο και την κτηνοτροφική παραγωγή των κοινοτήτων του νομού Κέρκυρας την περίοδο 1966-1977.

Κύριος στόχος της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση και η ένταξη της πληροφορίας των δύο τόμων της *Γεωργικής Στατιστικής* στο γεωγραφικό, ιστορικό και δημογραφικό πλαίσιο του νομού Κέρκυρας κατά τη συγκεκριμένη περίοδο. Ταυτόχρονα, θα εξετασθεί εάν καταγράφονται ποσοτικού ή ποιοτικού χαρακτήρα μεταβολές στον αγροτικό τομέα, οι οποίες οφείλονται ή μπορούν να αποδοθούν στην ανάπτυξη άλλων τομέων της οικονομίας και ειδικά στην τουριστική ανάπτυξη του νομού κατά την εξεταζόμενη περίοδο, καθώς και σε ποιες περιοχές αυτές εντοπίζονται.

Εισαγωγή

Η μοναδικότητα της *Γεωργικής Στατιστικής* έγκειται στο γεγονός ότι η πληροφορία που παρέχει για την αγροτική παραγωγή των κοινοτήτων του νομού Κέρκυρας είναι συνεχής, ενώ η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (στο εξής ΕΣΥΕ) δημοσιεύει παρόμοια στοιχεία, συνήθως, ανά δεκαετία. Επιπλέον, στις ετήσιες *Στατιστικές Γεωργίας* της ΕΣΥΕ, δημοσιεύονται τα στοιχεία για τη γεωργική και την κτηνοτροφική παραγωγή -σε επίπεδο νομών- για τα πιο διαδεδομένα καλλιεργούμενα είδη σε εθνική κλίμακα. Η αγροτική οικονομία του νομού Κέρκυρας μπορεί να ξεφεύγει από τις εθνικές οικονομικές τάσεις της εξεταζόμενης περιόδου, αλλά εδώ θα προχωρήσουμε σε τέτοιου είδους συγκρίσεις μόνο εφόσον το κρίνουμε σκόπιμο για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης.

Ο τρόπος καταγραφής της πληροφορίας της πηγής δίνει τη δυνατότητα να εξετάσουμε τη διάρθρωση και την εξέλιξη της παραγωγής του αγροτικού τομέα στο εσωτερικό του νομού. Προκειμένου να εξαχθούν κάποια χρήσιμα συμπεράσματα και να μην παρουσιαστεί απλά η καλλιεργούμενη έκταση, τα καλλιεργούμενα είδη, ο πληθυσμός των ζώων και η παραγόμενη ποσότητα προϊόντων για καθεμία κοινότητα χωριστά, αλλά να διαφανούν τάσεις και διαφοροποιήσεις στην παραγωγή μεταξύ διακριτών γεωγραφικών περιοχών εντός του νησιού της Κέρκυρας, καθώς και οι τάσεις και διαφοροποιήσεις των δύο μικρότερων νησιωτικών συμπλεγμάτων, δηλαδή των Διαποντίων Νήσων (Μαθράκι, Ερείκουσα και Οθωνοί) και των Παξών και Αντίπαξων, ο νομός Κέρκυρας διαχωρίστηκε γεωγραφικά σε πέντε περιοχές: *Βόρεια Κέρκυρα, Κεντρική Κέρκυρα, Νότια Κέρκυρα, Διαπόντια Νησιά, Παξοί & Αντίπαξοι*. Ο γεωγραφικός διαχωρισμός του νομού βασίστηκε στην πρόσφατη διοικητική διαίρεση βάσει του νόμου 3852/2010, ΦΕΚ 87/Α/2010, «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης».

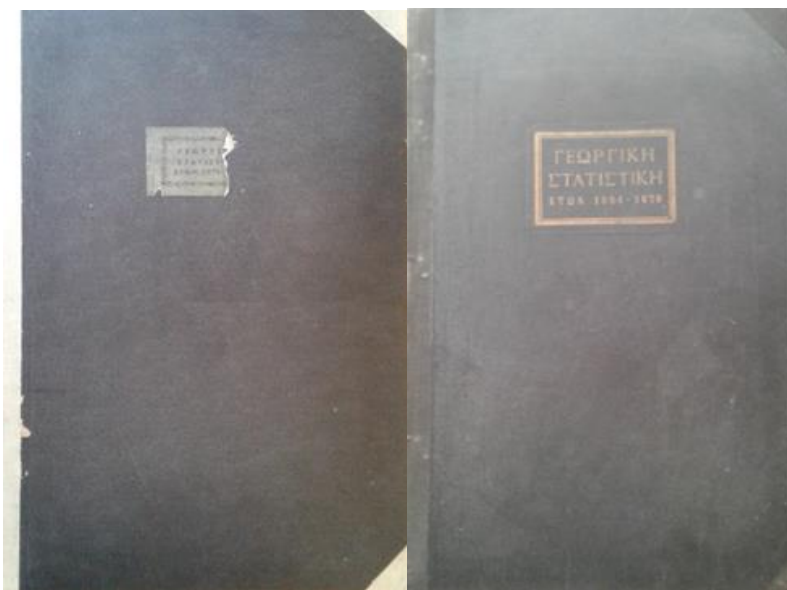
Πριν την παρουσίαση των δεδομένων κρίνεται σκόπιμη η αναφορά στην πηγή. Αφού παρουσιάσουμε τη μορφή, τη δομή και το περιεχόμενο, καθώς και τον τρόπο καταγραφής των στοιχείων, θα περιγράψουμε τη μέθοδο και τα βασικά στάδια της μεταγραφής, επεξεργασίας, ταξινόμησης και παρουσίασης των πληροφοριών. Στη συνέχεια, θα επιχειρήσουμε να εντάξουμε την πηγή στο διοικητικό και θεσμικό πλαίσιο της δημιουργίας της και να εντοπίσουμε τον ρόλο της και τον σκοπό που εξυπηρετούσε.

Προκειμένου να κατανοήσουμε και να ερμηνεύσουμε τα ποσοτικά δεδομένα, θα εξετάσουμε το ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο της μεταπολεμικής περιόδου. Ειδικότερα θα αναφερθούμε στο μεταπολεμικό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, στην κρατική αγροτική πολιτική και τις επιπτώσεις της στον αγροτικό τομέα και στον αγροτικό πληθυσμό. Θα εξετάσουμε, επίσης, τη σύνθεση και τη διαχρονική εξέλιξη της εγχώριας αγροτικής παραγωγής την περίοδο 1950 -1980.

Σε τοπικό επίπεδο, αφού αναφερθούμε στα γενικά χαρακτηριστικά του νομού, της τοπικής οικονομίας και του πληθυσμού κατά τις δεκαετίες 1960 και 1970, θα παρουσιάσουμε τις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες και τις κοινότητες που τις αποτελούν. Θα εξετάσουμε την κατανομή του πληθυσμού στις εν λόγω ενότητες, τον αριθμό, την έκταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και τη μεταβολή τους, καθώς και τα απασχολούμενα μέλη των νοικοκυριών σε αυτές, μέσα από τις διαθέσιμες πληροφορίες στις γενικές απογραφές πληθυσμού των ετών

1961, 1971 και 1981 και τις απογραφές Γεωργίας και Κτηνοτροφίας των ετών 1961, 1971 της ΕΣΥΕ.¹

Εικόνα 1: Οι δύο τόμοι Γεωργικής Στατιστικής της Διεύθυνσης Γεωργίας της Νομαρχίας Κερκύρας

Πηγή: Δ/νσης Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη συνέχεια, θα προχωρήσουμε στην εξέταση των δεδομένων της πρωτογενούς πηγής. Στην ενότητα για τη φυτική παραγωγή, θα παρουσιάσουμε τη συμμετοχή των επιμέρους γεωγραφικών ενότητων στην καλλιεργούμενη έκταση και την παραγωγή για κάθε κατηγορία φυτικής καλλιέργειας την περίοδο 1966-1977, τη μεταβολή μεταξύ των ετών 1966 και 1977 και τη διαχρονική εξέλιξη των καλλιεργούμενων εκτάσεων, της παραγόμενης ποσότητας και της αποδοτικότητας των καλλιεργειών. Θα εξετάσουμε τα καλλιεργούμενα είδη που καταγράφονται και τη σύνθεση της παραγωγής της κάθε κατηγορίας στον νομό και στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες, καθώς και τη μεταβολή τους. Στην ενότητα που αφορά το ζωικό κεφάλαιο, θα παρουσιαστεί ο πληθυσμός των ζώων εργασίας και των παραγωγικών ζώων, οι γεννήσεις και ο αριθμός των σφαγίων ανά είδος, η μεταβολή μεταξύ των ετών 1969 και 1977, καθώς και οι ετήσιες διακυμάνσεις στον νομό και στις επιμέρους περιοχές. Τέλος, στην ενότητα που αφορά την κτηνοτροφική παραγωγή, θα παρουσιαστεί η παραγωγή των καταγραφόμενων στην πηγή κτηνοτροφικών προϊόντων ανά είδος, η μεταβολή μεταξύ των ετών 1969 και 1977, καθώς και η ετήσια διακύμανσή τους στον νομό και στις επιμέρους περιοχές. Μέσα από την καταγραφή και την παρουσίαση αυτή, θα επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε πώς είναι κατανεμημένες οι φυτικές καλλιέργειες και η παραγωγή ανάλογα με το είδος τους, ποιες καλλιέργειες είναι εκτεταμένες και ποιες εντοπίζονται μόνο σε συγκεκριμένες περιοχές, εάν παρατηρούνται εσωτερικές ανακατατάξεις και εάν αυτές αποτυπώνονται ή όχι στο σύνολο του νομού. Ομοίως, θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε πώς είναι κατανεμημένος ο ζωικός πληθυσμός και η κτηνοτροφική παραγωγή στο εσωτερικό του νομού και αν παρατηρούνται αξιόλογες μεταβολές και ανακατατάξεις.

¹ Δημοσιευμένα στοιχεία απογραφής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας έτους 1981 δεν υπάρχουν στην ΕΣΥΕ.

Μετά την εξέταση και παρουσίαση των στοιχείων της πηγής θα επιχειρήσουμε να συνδέσουμε την αγροτική παραγωγή με τον πληθυσμό εξάγοντας την κατά κεφαλήν ανά παραγόμενο είδος αγροτική παραγωγή, στο νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, προκειμένου να δούμε εάν και πώς διαφοροποιείται η παραγωγή στην κάθε περιοχή όταν εισάγονται τα πληθυσμιακά δεδομένα.

Μέρος Α΄ - Η πηγή, το ιστορικό πλαίσιο, ο τόπος

1. Η Γεωργική Στατιστική της Νομαρχίας Κερκύρας

1.1. Η μορφή και το περιεχόμενο της πηγής

Η πρωτογενής πηγή αποτελείται από δύο δερματόδετους τόμους διαστάσεων 50 επί 35 εκατοστά. Ο πρώτος τόμος εξωτερικά φέρει τον τίτλο *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970* και ο δεύτερος τόμος φέρει τον τίτλο *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977*. Οι δύο τόμοι περιέχουν καταγραφές για τη φυτική παραγωγή, το ζωικό κεφάλαιο και την κτηνοτροφική παραγωγή των Κοινοτήτων του νομού Κέρκυρας, κατά τα έτη 1966-1977.

Στην πρώτη σελίδα και των δύο τόμων υπάρχει έντυπος πρότυπος πίνακας περιεχομένων του βιβλίου με τα είδη που υπόκεινται σε καταγραφή και κενός χώρος για τη συμπλήρωση του αριθμού των σελίδων που αυτά καταλαμβάνουν, ενώ οι υπόλοιπες σελίδες περιέχουν έντυπους πρότυπους πίνακες προς συμπλήρωση. Οι πίνακες έχουν την ίδια διάρθρωση και στους δύο τόμους και καθένας τους καταλαμβάνει ένα φύλλο αναφοράς, δηλαδή δύο σελίδες (εμπρόσθια και οπίσθια όψη) για ένα είδος ή προϊόν. Στον πρώτο τόμο, οι έντυποι πίνακες περιλαμβάνουν και τις ονομασίες των Επαρχιών, του Δήμου και των Κοινοτήτων του νομού με αλφαβητική σειρά. Η εμπρόσθια όψη του κάθε φύλλου περιλαμβάνει τον Δήμο και τις πρώτες 74 Κοινότητες της «Επαρχίας Κερκύρας», ενώ στην οπίσθια όψη ακολουθούν οι υπόλοιπες Κοινότητες της «Επαρχίας Κερκύρας», η «Επαρχία Παξών» με τις τέσσερις Κοινότητές της, με την Κοινότητα Κουσπάδων της Επαρχίας Κερκύρας να αναγράφεται χειρόγραφα από το έτος 1967 και μετά. Τα τρία Διαπόντια Νησιά (Ερείκουσα, Μαθράκι και Οθωνοί), εντάσσονται στην «Επαρχία Κερκύρας». Στον δεύτερο τόμο, τα στοιχεία για τις Επαρχίες, τους Δήμους και τις Κοινότητες είναι χειρόγραφα αλλά ακολουθείται η ίδια σειρά, με την Κοινότητα Κουσπάδων να εντάσσεται στην αλφαβητική κατάταξη των κοινοτήτων της Επαρχίας Κερκύρας, την Κοινότητα Άνω Λευκίμμης να εισάγεται για πρώτη φορά και την Κοινότητα Ριγγιάδων να καταργείται. Επομένως, το έτος 1966 καταγράφονται στοιχεία για έναν Δήμο και 105 Κοινότητες, από το 1967 και μετά προστίθεται και η Κοινότητα των Κουσπάδων, ενώ η διοικητική μεταβολή του 1971 δεν επηρεάζει τον συνολικό αριθμό των Κοινοτήτων. Η σελιδοποίηση, η αναφορά των σελίδων στον πίνακα περιεχομένων και οι επιμέρους καταγραφές είναι χειρόγραφες και στους δύο τόμους. Στον πρώτο τόμο, η χειρόγραφη αρίθμηση σε σελίδες είναι ασυνεχής και αφορά μόνο τις σελίδες όπου έχουν συμπληρωθεί πρότυποι πίνακες. Όλες οι ετήσιες καταγραφές φαίνεται να έχουν γίνει από το ίδιο άτομο αφού δεν διαφέρει ο γραφικός χαρακτήρας. Ο δεύτερος τόμος έχει λιγότερες σελίδες, αριθμημένες επίσης χειρόγραφα μέχρι και τον τελευταίο συμπληρωμένο πρότυπο πίνακα. Ίδιος γραφικός χαρακτήρας εμφανίζεται στις καταγραφές των ετών 1971-73, ενώ για κάθε επόμενο έτος οι γραφικοί χαρακτήρες διαφέρουν μεταξύ τους.

Εικόνα 2: Οι πίνακες περιεχομένων των Γεωργικών Στατιστικών της Διεύθυνσης Γεωργίας της Νομαρχίας Κερκύρας

The image shows two pages of a document titled "ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ" (Table of Contents) for "ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ" (Handbook of Agricultural Statistics and Animal Husbandry). The pages list various agricultural and livestock statistics organized by region and product type. The left page lists statistics for the island of Kerkiras, and the right page lists statistics for the island of Ionia. The statistics are organized into sections such as "ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ" (Agricultural Products), "ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ" (Livestock Products), and "ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΙΑ" (Agricultural Enterprises). Each section lists specific statistics and their corresponding page numbers.

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας,, Γεωργική Στατιστική 1964-1970, Γεωργική Στατιστική 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Οι συμπληρωμένοι πρότυποι πίνακες περιέχουν ετήσια δεδομένα, μία στήλη με τις αντίστοιχες υποστήλεις για κάθε έτος αναφοράς ανά είδος ή προϊόν, για κάθε Δήμο και Κοινότητα του νομού Κέρκυρας, ο πρώτος τόμος για τα έτη 1966-1970 και ο δεύτερος για τα έτη 1971-1977. Στο τέλος κάθε στήλης αθροίζονται οι επιμέρους καταγραφές και προκύπτει το ετήσιο σύνολο σε επίπεδο νομού.

Για τη φυτική παραγωγή, όσον αφορά τις ετήσιες καλλιέργειες και την αμπελοκαλλιέργεια, καταγράφεται η καλλιεργούμενη έκταση σε στρέμματα και η παραγωγή σε κιλά, ενώ για τις δενδρώδεις καλλιέργειες ο αριθμός των δέντρων και η παραγωγή σε κιλά. Καταγράφονται αναφορές για πέντε είδη σιτηρών, έξι είδη οσπρίων, των κτηνοτροφικών φυτών, πατάτας και πεπονοειδών, 31 κηπευτικών ειδών, των αμπελιών και 28 ειδών δέντρων. Επισημαίνεται ότι η αναφερόμενη στην πηγή έκταση της καλλιεργούμενης γης ανά είδος δεν πρέπει να συγχέεται με τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή τη γεωργική γη, γιατί η ίδια έκταση χρησιμοποιείται για διαφορετικές εποχικές καλλιέργειες – συγκαλλιέργειες ή για καλλιέργεια ετήσιων ειδών κάτω από δενδρώδεις. Επομένως, τα στοιχεία για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και την έκτασή τους, καθώς και το σύνολο της γεωργικής γης σε επίπεδο Δήμων και Κοινοτήτων αντλούνται μόνο από τις αντίστοιχες αναφορές στις απογραφές Γεωργίας και Κτηνοτροφίας της ΕΣΥΕ.²

Για το ζωικό κεφάλαιο καταγράφεται ο πληθυσμός των ιπποειδών, των βοοειδών, των αιγοπροβάτων, των χοίρων, των πουλερικών ανά είδος, και των κουνελιών ως «υπάρχοντα ζώα κατά την 31^η Δεκεμβρίου εκάστου έτους, κατά είδος σύνολο ή ανά φύλο, εκτός από τα αμνοερίφια που γεννήθηκαν από αρχές Σεπτεμβρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου». Επίσης, καταγράφεται το πλήθος των κυψελών με διάκριση σε εγχώριου και ευρωπαϊκού τύπου.³

² ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961, τόμος Ι., τεύχος 4, Ιόνιοι Νήσοι, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι.

³ Η διαφορά μεταξύ των δύο τύπων αφορά τον τρόπο κατασκευής τους και την ύπαρξη ή όχι κινητών εσωτερικών πλαισίων.

Καταγράφονται και οι ετήσιες γεννήσεις των μεγάλων και μεσαίων ζώων ως «οι γεννήσεις ζώων κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς κατά είδος ή και φύλο, εκτός από τα αμνοερίφια που γεννήθηκαν από αρχές Σεπτεμβρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου τα οποία υπολογίζονται στις γεννήσεις του επόμενου έτους». Για την κτηνοτροφική παραγωγή τα στοιχεία αφορούν την παραγωγή κρέατος ανά είδος σφαγίου, την παραγωγή γάλακτος ανά είδος και την παραγωγή αβγών, ενώ για τα υπόλοιπα κτηνοτροφικά προϊόντα καταγράφεται η παραγωγή σε κιλά μελιού, κεριού, μαλλιού προβάτων, τρίχας αιγών, χοιρινού λίπους και κάποιων γαλακτοκομικών προϊόντων (τυρί, βούτυρο και κρέμα). Συνολικά, το περιεχόμενο της πηγής επέτρεψε, για τη μεν φυτική παραγωγή, την καταγραφή των καλλιεργουμένων ειδών, της καλλιεργούμενης έκτασης, καθώς και την παραγόμενη ποσότητα ανά είδος, για συνεχόμενο χρονικό διάστημα δώδεκα ετών (1966-1977), για το δε ζωικό κεφάλαιο, τον πληθυσμό των ζώων, τις γεννήσεις, τα παραγωγικά ζώα, τα σφάγια και την παραγόμενη ποσότητα πρωτογενών και δευτερογενών κτηνοτροφικών προϊόντων, για συνεχόμενο χρονικό διάστημα εννέα ετών (1969-1977), για κάθε Δήμο και Κοινότητα του νομού Κέρκυρας ξεχωριστά.

Εικόνα 3: Τίτλος φύλλου καταγραφής γεννήσεων ζώων

		1964		1965		1966		1967		1968		1969		1970	
Α/Α	Έπαρχιαι Δήμοι και Κοινότητες	Α/Α		Α/Α		Α/Α		Α/Α		Α/Α		Α/Α		Α/Α	
		Α/Α	Φύλο	Α/Α	Φύλο	Α/Α	Φύλο	Α/Α	Φύλο	Α/Α	Φύλο	Α/Α	Φύλο	Α/Α	Φύλο

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

1.2. Μεταγραφή, έλεγχος, επεξεργασία και ταξινόμηση δεδομένων

Για κάθε έναν πρότυπο συμπληρωμένο πίνακα της πηγής, δηλαδή για κάθε είδος ή υποκατηγορία, δημιουργήθηκε ένα αντίστοιχο φύλλο σε αρχείο excel, με την ίδια δομή, στο οποίο μεταγράφηκαν τα ομοειδή δεδομένα και από τους δύο τόμους. Στον τομέα της φυτικής παραγωγής μεταγράφηκαν 90 πίνακες για τα είδη των ετήσιων καλλιεργειών και 31 πίνακες για τις πολυετείς καλλιέργειες (αμπέλια και δέντρα) με τα στοιχεία ανά δήμο και κοινότητες για δώδεκα συνεχόμενα έτη (12.932 εγγραφές), ενώ στον τομέα του ζωικού κεφαλαίου και της κτηνοτροφικής παραγωγής μεταγράφηκαν 50 πίνακες για εννέα συνεχόμενα έτη (5.300 εγγραφές). Κατά τη διαδικασία αυτή διαπιστώθηκε μαζική μεταβολή στον τρόπο καταγραφής των ετήσιων καλλιεργειών το έτος 1975, όταν καταργήθηκε η ξεχωριστή καταγραφή των *ξηρικών* (μη αρδευόμενων) και των *ποτιστικών* καλλιεργούμενων εκτάσεων ανά είδος. Επίσης, το έτος 1974 καταργήθηκε η ξεχωριστή καταγραφή για τις διαφορετικές ποικιλίες φασολιών (λευκά φασόλια, φασόλια δόλιχοι, λοιπά φασόλια), ενώ διατηρήθηκε η διάκριση μεταξύ *αμιγών* καλλιεργειών φασολιών και φασολιών «συγκαλλιεργούμενων με αραβόσιτο και άλλα είδη». Ενοποιημένη καταγραφή διαπιστώθηκε από το έτος 1975 και στα είδη *σέσκλα* και *σινάπια*.

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας μεταγραφής πραγματοποιήθηκε έλεγχος των καταγραφών και επαλήθευση (μέσω της αυτόματης άθροισης excel) των ετήσιων συνολικών αθροισμάτων που αναγράφονται στην πηγή, οπότε και διαπιστώθηκαν αρκετά λάθη σε αθροίσματα που οφείλονται στον ανθρώπινο παράγοντα, ιδιαίτερα σε διαδεδομένες, σε όλες τις κοινότητες του νομού καλλιέργειες με μεγάλο όγκο παραγωγής. Διατηρήθηκε το ορθό συνολικό άθροισμα, αφού προηγήθηκε επανέλεγχος των επιμέρους καταγραφών ανά στήλη.

Στη συνέχεια, συνενώθηκαν τα επιμέρους αρχεία με τις ξεχωριστές εγγραφές για τις ξηρικές και ποτιστικές καλλιέργειες, τις ποικιλίες φασολιών και χόρτων. Επίσης, συνενώθηκαν σε ένα αρχείο οι τρεις εποχιακές συγκομιδές πατάτας, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα για τη συνολική ετήσια παραγωγή.

Οι εγγραφές ανά κοινότητα ταξινομήθηκαν γεωγραφικά βάσει της διοικητικής διαίρεσης του νομού σε Δήμους και τις Δημοτικές Ενότητες του νόμου 3852/2010,⁴ όπως ισχύει μετά τις τελευταίες διοικητικές μεταβολές του έτους 2019,⁵ με τα Διαπόντια Νησιά να παρουσιάζονται χωριστά. Με αυτόν τον τρόπο προέκυψε μια ταξινόμηση των δεδομένων σε πέντε γεωγραφικές ενότητες: Διαπόντια Νησιά, Παξοί και Αντίπαξοι, Βόρεια Κέρκυρα, Κεντρική Κέρκυρα και Νότια Κέρκυρα. Τα στοιχεία που αντλήθηκαν για τον πληθυσμό και τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις των κοινοτήτων από τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971, 1981 και 2011, καθώς και από τις απογραφές Γεωργίας και Κτηνοτροφίας των ετών 1961 και 1971 της ΕΣΥΕ, ταξινομήθηκαν με την ίδια διαδικασία και παρουσιάζονται με παρόμοιο τρόπο. Εκτενής αναφορά και παρουσίαση των γεωγραφικών ενότητων και των κοινοτήτων που υπάγονται σε αυτές γίνεται στην ενότητα για τον νομό Κέρκυρας.

1.3. Η Γεωργική Στατιστική της Διεύθυνσης Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας και η θέσπιση της ετήσιας έρευνας Γεωργίας και Κτηνοτροφίας της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (ΕΣΥΕ)

Η πηγή ανευρέθηκε αποκομμένη από το υπόλοιπο αρχείο της Διεύθυνσης Γεωργίας της περιόδου εκείνης. Συνεπώς, η έρευνα για τον ρόλο και τη λειτουργία των βιβλίων της *Γεωργικής Στατιστικής* στράφηκε στις σχετικές αναφορές της ΕΣΥΕ για τη θέσπιση της ετήσιας έρευνας της *Γεωργικής Στατιστικής της Ελλάδος*, το έτος 1961. Στον πρόλογο της *Γεωργικής Στατιστικής της Ελλάδος έτους 1966*⁶ αναφέρεται ότι «από το 1961 η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ) με την πολύτιμη συνδρομή των κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας, διενεργεί ετήσια έρευνα επί της γεωργίας και κτηνοτροφίας, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύονται σε τεύχη, όπως το παραπάνω αναφερόμενο τεύχος». Μονάδα της έρευνας ορίστηκε η εντός των διοικητικών ορίων κάθε Δήμου ή Κοινότητας έκταση, ενώ, για τη συλλογή των στοιχείων σε τοπικό επίπεδο χρησιμοποιούνταν οι Γραμματείς των Δήμων ή των Κοινοτήτων ή αντικαταστάτες τους, οι οποίοι ορίστηκαν ως Στατιστικοί Ανταποκριτές, οι αγροφύλακες, καθώς και έγκριτοι και έμπειροι αγρότες υπό την έννοια της ομάδας συνεργατών των Στατιστικών Ανταποκριτών.

Σύμφωνα με την περιγραφόμενη διαδικασία, η ετήσια έρευνα διενεργούνταν σε δύο φάσεις. Τον Ιούλιο ή τον Αύγουστο κάθε έτους, ο Στατιστικός Ανταποκριτής κάθε δήμου ή κοινότητας συμπλήρωνε ένα κοινοτικό ερωτηματολόγιο για τις εκτάσεις των καλλιεργειών ανά είδος, τις αρδευόμενες καλλιέργειες, τον αριθμό των καρποφόρων δέντρων και τον αριθμό των εν λειτουργία γεωργικών μηχανημάτων, καθώς και ένα ξεχωριστό ερωτηματολόγιο για την παραγωγή ελαιόλαδου και την ανθοφορία του προηγούμενου της

⁴ Ν. 3852/2010, ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης».

⁵ Υπ'αριθμ. 28549/19 (ΦΕΚ 1327/Β/17-4-2019) «Πρωτοβάθμιοι και Δευτεροβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Χώρας, σύμφωνα με το ν.3852/2010, όπως ισχύει», απόφαση του Υπουργείου Εσωτερικών, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την αριθ. 32237/19 (ΦΕΚ 1487/Β/3-5-2019) νεότερη απόφαση.

⁶ ΕΣΥΕ, *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος 1966*, σ. 11-12.

έρευνας έτους (δελτίο ελαιόλαδου). Τον Δεκέμβριο ή τον Ιανουάριο του επόμενου έτους, συμπληρωνόταν τρίτο κοινοτικό ερωτηματολόγιο σχετικά με τη γεωργική παραγωγή, το ζωικό κεφάλαιο, την κτηνοτροφική παραγωγή και την παραγωγή δασικών προϊόντων. Τα στοιχεία που συγκεντρώνονταν προέρχονταν από υποκειμενικές εκτιμήσεις των τοπικών οργάνων. Τα κοινοτικά ερωτηματολόγια, όπως αναφέρεται, συγκεντρώνονταν στις έδρες των Νομών και «πριν αποσταλούν προς τελικό έλεγχο και επεξεργασία στην Στατιστική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας, υπόκεινται σε έλεγχο πληρότητας και συνέπειας προς τα αντίστοιχα στοιχεία των προηγούμενων ετών από το οικείο Γραφείο Στατιστικής, μετά από συνεργασία του Προϊσταμένου (προφανώς του γραφείου Στατιστικής) με ειδικό Γεωπόνο της αντίστοιχης Διεύθυνσης Γεωργίας, χρησιμοποιούμενου κατά περίπτωση κάθε άλλου στοιχείου που έχουν στη διάθεσή τους».

Τα αρχικά στοιχεία για το μέγεθος της συνολικής έκτασης της γεωργικής γης κάθε κοινότητας προήλθαν από την *Απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας του έτους 1961*,⁷ όταν οι τότε κατά τόπους συσταθείσες Κοινοτικές Επιτροπές, υπό την εποπτεία γεωπόνων, συνέταξαν καταλόγους γεωργικών εκμεταλλεύσεων με την έκταση που αντιστοιχούσε σε καθεμία από αυτές. Το μέγεθος της γεωργικής γης παρακολουθούταν σε ετήσια βάση, ως προς τις αυξομειώσεις του, μέσω ειδικού τμήματος του κοινοτικού ερωτηματολογίου και αποτελούσε στοιχείο στήριξης των εκτιμήσεων των εκτάσεων κάθε καλλιεργούμενου είδους, και του ελέγχου της συνέπειας των εκτάσεων στις περιπτώσεις συγκαλλιεργειών, επίσπορων καλλιεργειών ή καλλιεργειών κάτω από τα δέντρα κανονικών δενδρώνων.

Στην *Απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας έτους 1971*⁸ επιδιώχθηκε η εξακρίβωση του αριθμού των γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και των κυριότερων χαρακτηριστικών, όπως της έκτασης και της χρησιμοποίησης της γης, της νομικής μορφής κατοχής του εδάφους, του αριθμού των γεωργικών μηχανημάτων και του αριθμού των εκτρεφόμενων ζώων και πτηνών. Τα στοιχεία συνδυάστηκαν με αυτά της απογραφής του πληθυσμού, από όπου αντλήθηκαν στοιχεία σχετικά με τον αγροτικό πληθυσμό και την απασχόληση των μελών των νοικοκυριών στις οικογενειακές γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Η απογραφή έτους 1971, όπως και αυτή του 1961, περιλάμβανε όλους τους κατόχους εκμεταλλεύσεων γεωργικής γης ή ζώων, ανεξάρτητα από τον τύπο, τη νομική μορφή, το ιδιοκτησιακό καθεστώς και τον προορισμό της παραγωγής. Τα κατώτερα όρια των προς απογραφή γεωργικών εκμεταλλεύσεων καθορίστηκαν στο ένα στρέμμα, ενώ για τις αμιγώς κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις χωρίς γη καθορίστηκε κάποιος ελάχιστος αριθμός ιδιόκτητων ζώων ανά είδος.

Ως *γεωργική ή κτηνοτροφική εκμετάλλευση* ορίστηκε το σύνολο των εκτάσεων ανεξάρτητα από τον τρόπο κτήσης τους (ιδιόκτητες, μισιακές ή νοικιασμένες), τον σκοπό της χρήσης τους (παραγωγή για αυτοκατανάλωση ή εμπορία ή και τα δύο), τον τόπο όπου τα τυχόν τμήματά τους βρίσκονταν ή τον βαθμό τεμαχισμού τους, με μόνο περιορισμό την κατώτατη έκταση στο ένα στρέμμα. Για τις αμιγείς κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις χωρίς γη, λήφθηκε υπόψη η μορφή κτήσεως των ζώων.

Αρχηγός ή κάτοχος της γεωργικής εκμετάλλευσης θεωρήθηκε αυτός που είχε την τεχνική και οικονομική ευθύνη της εκμετάλλευσης, ανεξάρτητα από τη νομική του υπόσταση

⁷ ΕΣΥΕ, *Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19ης Μαρτίου 1961, τόμος Ι., τεύχος 4, Ιόνιοι Νήσοι.*

⁸ ΕΣΥΕ, *Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., σ. XV-XVIII.*

(φυσικό ή νομικό πρόσωπο) και τη νομική μορφή κτήσεως της γης (ιδιοκτήτης ή σέμπρος ή μισακάρης ή κολίγος ή ενοικιαστής), ενώ για τις αμιγείς κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις θεωρήθηκε ως αρχηγός ο ιδιοκτήτης των ζώων με τον περιορισμό του κατώτερου αριθμού ζώων κατά κατηγορία.

Γεωργική έκταση ή γεωργική γη θεωρήθηκε κάθε τμήμα γης που χρησιμοποιούταν για την παραγωγή προϊόντων κάθε είδους ή που παρέμεινε σε αγρανάπαυση όχι περισσότερο από πέντε χρόνια. Συμπεριλαμβάνονταν οι εκτάσεις με ετήσιες καλλιέργειες, οι εκτάσεις με αμπέλια, οι εκτάσεις με καρποφόρα δέντρα κάθε είδους. Έκταση σε αγρανάπαυση θεωρήθηκε κάθε έκταση χωρίς φυτεία ή συγκομιδή κατά το έτος απογραφής, ενώ ως *κοφτολίβαδα* ορίστηκαν οι εκτάσεις που παρήγαγαν αυτοφυόμενο χόρτο, το οποίο θεριζόταν για να χρησιμοποιηθεί ως ζωτροφή. Κάθε έκταση γεωργικής γης αναγράφηκε μια φορά και στην κατηγορία εκείνη που κατά την κρίση του απογραφόμενου ήταν η κυριότερή της χρήση. Κάθε τμήμα γεωργικής γης το οποίο ανήκε σε μία γεωργική εκμετάλλευση, αλλά περιβαλλόταν από αγρούς άλλων εκμεταλλεύσεων ή άλλου είδους εκτάσεις, προσδιορίστηκε ως *αγροτεμάχιο*.

Συνοπτικά καταλήγουμε στα εξής:

1. Οι δύο εξεταζόμενοι τόμοι, που αποτελούν την πηγή μας, εντάσσονται σε μια θεσπισμένη και δομημένη από την κεντρική διοίκηση διαδικασία ετήσιας, πανελλαδικής έρευνας της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής, την οποία διεξήγαγε η ΕΣΥΕ με τη συνδρομή του Υπουργείου Γεωργίας, στο πλαίσιο της απαίτησης για ετήσια συλλογή, έλεγχο και αποστολή ειδικών κοινοτικών ερωτηματολογίων στις κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, μέσω των περιφερειακών υπηρεσιών του τελευταίου, διαδικασία που ξεκίνησε το 1961. Η πηγή αποτελεί μέρος της διαδικασίας της ετήσιας έρευνας. Η τήρηση των *Στατιστικών Γεωργίας* ήταν μέρος του συνολικού σχεδιασμού, εφόσον τα κοινοτικά ερωτηματολόγια αποστέλλονταν στην κεντρική υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας μετά από έλεγχο συνέπειας σε σχέση με τα στοιχεία του προηγούμενου έτους. Στην περιφερειακή υπηρεσία παρέμενε η απαραίτητη για τον ετήσιο έλεγχο πληροφορία σε επίπεδο κοινότητας, για κάθε έτος, ανά κατηγορία και είδος, καταγεγραμμένη στα βιβλία *Γεωργικής Στατιστικής*.
2. Οι ετήσιες *Στατιστικές Γεωργίας* της ΕΣΥΕ περιέχουν αναφορές σε επίπεδο νομού, ενώ η εξεταζόμενη πηγή, παρά τις όποιες ελλείψεις ή και ενδεχόμενες ανακρίβειες, παρέχει δεδομένα σε επίπεδο κοινοτήτων για τις γεωργικές καλλιέργειες, τη γεωργική παραγωγή, το ζωικό κεφάλαιο και την κτηνοτροφική παραγωγή, αλλά δεν περιέχει δεδομένα για τον αριθμό και το μέγεθος των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.
3. Οι αρχικοί κατάλογοι, με τον αριθμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ανά κοινότητα και την έκταση καθεμίας από αυτές, συντάχθηκαν στο πλαίσιο των διαδικασιών για την *Απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας έτους 1961*. Τα στοιχεία αυτά αποτέλεσαν τη βάση για τον υπολογισμό της έκτασης της γεωργικής γης κάθε κοινότητας και, μέσω ετήσιων ερωτηματολογίων, παρακολουθούνταν ως προς τις αυξομειώσεις τους. Με την *Απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας έτους 1971* επιδιώχθηκε η εξακρίβωση της μεταβολής του αριθμού και της έκτασης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.
4. Ο υποκειμενικός παράγοντας είναι καθοριστικής σημασίας για τα κατά τόπους αναφερόμενα ετήσια μεγέθη, αφού, όπως αναφέρεται, «τα στοιχεία που συγκεντρώνονται

πλην αυτών την παραγωγής ελαιολάδου προέρχονται από υποκειμενικές εκτιμήσεις των αρμοδίων τοπικών οργάνων». ⁹

2. Η μεταπολεμική οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα και ο αγροτικός τομέας

Στο κεφάλαιο αυτό θα επιχειρηθεί μια σύντομη επισκόπηση της εξέλιξης του αγροτικού τομέα στο πλαίσιο της μεταπολεμικής αναπτυξιακής πολιτικής του ελληνικού κράτους.

Μεταπολεμικά, στον αποκαλούμενο «Δυτικό κόσμο» επικράτησαν οι εκσυγχρονιστικές οικονομικές θεωρίες, οι οποίες έθεσαν ως προτεραιότητα της οικονομικής ανάπτυξης, την αύξηση της παραγωγής των αγροτικών προϊόντων, προκειμένου ο αγροτικός τομέας να επιτελέσει τον κλασικό ιστορικό του ρόλο στην αναπτυξιακή διαδικασία συνεισφέροντας στην ανάπτυξη των άλλων τομέων της οικονομίας, ειδικά του δευτερογενούς τομέα, με την προσφορά άφθονων και φθηνών αγροτικών προϊόντων για τον εγχώριο πληθυσμό, την αύξηση των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων και την εισροή συναλλάγματος, την απελευθέρωση εργατικού δυναμικού για τις ανάγκες των άλλων τομέων, τη μεταφορά πόρων που αποκτήθηκαν στη γεωργία προς άλλους τομείς και τη διεύρυνση της εσωτερικής αγοράς για τα προϊόντα της βιομηχανίας, μέσω της κατανάλωσης και της επένδυσης των αγροτών.¹⁰

Στις μη αναπτυγμένες καπιταλιστικά χώρες, στις οποίες εντασσόταν και το ελληνικό κράτος την περίοδο εκείνη, σύμφωνα με τις διεθνείς εκτιμήσεις, ήταν αμφίβολο εάν οι μέχρι τότε ιστορικά διαπιστωμένοι τρόποι συμβολής της γεωργίας στην οικονομική ανάπτυξη θα επέφεραν την προσδοκώμενη ταχύρρυθμη εκβιομηχάνιση, αποκλειστικά μέσω της κρατικής παρέμβασης, ειδικά, δε, σε διεθνείς συνθήκες αυξανόμενου οικονομικού ανταγωνισμού. Οι συνθήκες αυτές απαιτούσαν, πέρα από τις εσωτερικές ρυθμίσεις, στρατηγικές αύξησης των αγροτικών και των βιομηχανικών εξαγωγών.¹¹

2.1. Η ελληνική οικονομία κατά την πρώτη μεταπολεμική περίοδο και το μεταπολεμικό μοντέλο στρατηγικής ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας: Η θέση του αγροτικού τομέα παραγωγής

Η ελληνική οικονομία εισέρχεται στη μεταπολεμική περίοδο με αποδιαρθρωμένη την παραγωγική της βάση. Παράλληλα, η εμφύλια διαμάχη δυσχέρανε περαιτέρω την αποκατάσταση των οικονομικών της χώρας. Σε διεθνές γεωπολιτικό επίπεδο, η Ελλάδα εξελίχθηκε σε περιοχή στρατηγικής σημασίας στο πλαίσιο της ψυχροπολεμικής αντιπαράθεσης και προσδέθηκε στο αμυντικό σύστημα της «Δύσης», ενώ στο εσωτερικό της χώρας επικράτησε πολιτικά μια συντηρητική παράταξη, που εξυπηρετούσε τα συμφέροντα των μεγαλοαστών, της βασιλικής αυλής και των Αμερικανών συμμάχων. Στις αρχές της δεκαετίας του '50 επιλέχθηκε τελικά ένα μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης που στόχευε στη γρήγορη συσσώρευση εγχώριου και ξένου κεφαλαίου στους μη αγροτικούς τομείς της οικονομίας (μεγάλη βιομηχανία, ναυτιλία, μεγαλεμπόριο) και εφαρμόστηκε μια κρατική αγροτική πολιτική που είχε ως κύριο στόχο την εργαλειοποίηση του αγροτικού τομέα για την

⁹ ΕΣΥΕ, *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1966*, σ.11.

¹⁰ Μαραβέγιας, Ν., *Αγροτική πολιτική και οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα*, 1992, σ.15-19.

¹¹ Ό.π., σ.23.

επίτευξη των στόχων αυτών. Ο αγροτικός τομέας χρησιμοποιήθηκε για να στηρίξει την καπιταλιστική ανάπτυξη μέσω της εξασφάλισης συναλλάγματος, της προσφοράς εργατικού δυναμικού, της εξασφάλισης φθηνού κόστους διατροφής και της διεύρυνσης της εσωτερικής αγοράς.

Ο αγροτικός τομέας, ως κλάδος της εθνικής οικονομίας, εισήλθε στη μεταπολεμική περίοδο με σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα και εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης. Κυριαρχούσαν οι μικρές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις με τον κατακερματισμένο κλήρο, οι παραδοσιακές καλλιέργειες και το οικογενειακό μοντέλο παραγωγής χωρίς τη χρήση μηχανών, η εξαιρετικά υψηλή αυτοκατανάλωση και η ανυπαρξία εξειδίκευσης των καλλιεργειών. Παρά την καθυστερημένη του δομή και την εξαιρετικά χαμηλή παραγωγικότητα, ο αγροτικός τομέας έδινε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 το 30% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (στο εξής ΑΕΠ) και ενώ ο ρόλος του υποβαθμίστηκε σε σχέση με τη βιομηχανία, αποτέλεσε για το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα τη βασικότερη συναλλαγματοφόρο πηγή.¹² Παράλληλα και οι μη αγροτικοί τομείς χαρακτηρίζονταν από χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης. Συνεπώς, τα απαιτούμενα υψηλά ποσοστά κέρδους, προκειμένου να υπάρξουν υψηλοί ρυθμοί συσσώρευσης, δεν μπορούσαν να επιτευχθούν με μείωση του κόστους παραγωγής, δηλαδή, με αύξηση της παραγωγικότητας μέσω τεχνολογίας, παρά μόνο με συγκράτηση του κόστους αναπαραγωγής του εργατικού δυναμικού, το οποίο αντιστοιχούσε, τη συγκεκριμένη περίοδο, σε συγκράτηση του κόστους διατροφής σε επίπεδα χαμηλότερα από το κόστος παραγωγής των προϊόντων, μέσω της κρατικής παρέμβασης.¹³

2.2. Η διαχρονική εξέλιξη της αγροτικής κρατικής πολιτικής κατά την περίοδο 1953-1980 και οι επιπτώσεις της στην αγροτική παραγωγή και στον αγροτικό πληθυσμό

Η κρατική αγροτική πολιτική είχε δύο κύριους άξονες παρέμβασης, τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις, με στόχο τη βελτίωση βασικών υποδομών για την αύξηση της γεωργικής παραγωγής και την πολιτική τιμών και ενισχύσεων για τη μεταφορά τού αγροτικού πλεονάσματος στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας. Σύμφωνα με την επικρατούσα αντίληψη, η αγροτική πολιτική τιμών έπρεπε να συγκρατεί το κόστος διατροφής και η πολιτική αγροτικών διαρθρώσεων να συμβάλλει στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, προκειμένου να εξασφαλίζεται συνάλλαγμα από τις εξαγωγές, να ρυθμίζεται η αγροτική έξοδος, να αυξάνονται τα αγροτικά εισοδήματα και να διευρύνεται η εσωτερική αγορά. Το μείγμα της κρατικής παρέμβασης στον αγροτικό τομέα μέσα από τους δύο αυτούς άξονες μεταβλήθηκε διαχρονικά στην προσπάθεια να αντιμετωπίσει τις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Διακρίνονται τρεις κύριες περίοδοι όσον αφορά το μείγμα της κρατικής αγροτικής πολιτικής βάσει των μεταβαλλόμενων συνθηκών: η περίοδος 1953-1961, η περίοδος 1962-1973 και η περίοδος 1974-1980.

Την περίοδο 1953-1961, στις κρατικές δαπάνες αγροτικής πολιτικής επικρατεί η πολιτική αγροτικών διαρθρώσεων, η οποία στοχεύει κυρίως σε εγγειοβελτιωτικά και αρδευτικά έργα, ενώ η πολιτική τιμών και εισοδημάτων υστερεί και μεταφράζεται ουσιαστικά σε χαμηλές τιμές παραγωγού, χωρίς ιδιαίτερες παρεμβάσεις για την ενίσχυση του αγροτικού

¹² Μωυσίδης, Α., *Η αγροτική κοινωνία στη σύγχρονη Ελλάδα*, 1986, σ. 56-57.

¹³ Μαραβέγιας, Ν., ό.π., σ. 150.

εισοδήματος. Πάρα ταύτα, διαπιστώνονται ρυθμοί ανάπτυξης που οδήγησαν σε τετραπλασιασμό της παραγωγικότητας του αγροτικού τομέα σε σχέση με την παραγωγικότητα των μη αγροτικών τομέων και σε μεγάλη αύξηση του όγκου παραγόμενων αγροτικών προϊόντων. Η αύξηση της αγροτικής παραγωγής της περιόδου αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στις ιδιωτικές επενδύσεις των αγροτών, οι οποίοι συμπίεζαν τις δαπάνες κατανάλωσης και αύξαναν την αυτοκατανάλωση, αλλά δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ο ουσιαστικός επενδυτικός ρόλος του κράτους, μέσω της διαρθρωτικής πολιτικής, κάτω από τις συνθήκες της γενικότερης οικονομικής καθυστέρησης και του χαμηλού βιοτικού επιπέδου που επικρατούσε στην ύπαιθρο.¹⁴ Τελικά, η ανάπτυξη του αγροτικού τομέα περιορίστηκε στην ποσοτική αύξηση της παραγωγής και δεν οδήγησε σε διαρθρωτικές μεταβολές ως προς το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, τη σύνθεση της παραγωγής ή το επίπεδο εκπαίδευσης των παραγωγών αγροτικών προϊόντων.

Την περίοδο 1962-1973 παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές στον τρόπο σύνδεσης του αγροτικού τομέα με την υπόλοιπη οικονομία. Η σύνδεση της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΟΚ) και οι εξελίξεις της προηγούμενης περιόδου οδήγησαν σταδιακά σε μεγαλύτερο άνοιγμα της ελληνικής οικονομίας στη διεθνή αγορά. Παρατηρείται μια σημαντική επενδυτική δραστηριότητα στη μεταποίηση από κεφάλαια του εξωτερικού. Ο βιομηχανικός κλάδος επεξεργασίας και μεταποίησης αγροτικών προϊόντων αναπτύσσεται και η αγροτική παραγωγή συνδέεται όλο και περισσότερο με τον κλάδο αυτό. Το σχετικό άνοιγμα της οικονομίας επιτρέπει την εισαγωγή νέων καταναλωτικών προτύπων, αυξάνονται οι καταναλωτικές ανάγκες τόσο του αστικού όσο και του αγροτικού πληθυσμού και, συνακόλουθα, αυξάνεται και η απαίτηση για μεγαλύτερα εισοδήματα. Οι καλλιέργειες εξειδικεύονται και μειώνεται η αυτοκατανάλωση. Η ανάγκη εκσυγχρονισμού της αγροτικής παραγωγής γίνεται πιο έντονη και αυξάνονται οι ενδιάμεσες καταναλώσεις (λιπάσματα, ζωοτροφές και φάρμακα), οι οποίες, όμως, λόγω αύξησης του κόστους παραγωγής συμπίεζουν τα αγροτικά εισοδήματα, ενώ παρατηρείται και ποσοτική μείωση των επιδόσεων του αγροτικού τομέα παραγωγής.¹⁵ Την ίδια περίοδο ανοίγουν νέες δυνατότητες μετανάστευσης στις χώρες τη Δυτικής Ευρώπης, κυρίως στη Δυτική Γερμανία, και κορυφώνεται η εξωτερική μετανάστευση. Η εξωτερική μετανάστευση λειτούργησε και ως ασφαλιστική δικλείδα στο εσωτερικό της χώρας, ενώ ανακόπηκε το 1973, όταν οι χώρες υποδοχής των μεταναστών εισήλθαν σε φάση οικονομικής ύφεσης και απαγόρευσαν την περαιτέρω είσοδο εργατικού δυναμικού. Η αγροτική έξοδος δημιούργησε δυσαναπλήρωτα κενά για την εξέλιξη και ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, καθώς αναχώρησε μαζικά το πιο δραστήριο κομμάτι του πληθυσμού και ερήμωσε η ελληνική ύπαιθρος. Επιπλέον, η εποχιακή έλλειψη εργατικών χεριών επέδρασε αρνητικά στην αύξηση καλλιεργειών έντασης εργασίας. Το θετικό αντιστάθμισμα, η εισροή συναλλάγματος, λίγο συνέβαλε στην επίλυση των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων του αγροτικού τομέα, γιατί τα εμβάσματα των μεταναστών κάλυπταν μέρος των καταναλωτικών αναγκών των μελών της οικογένειας που παρέμεναν στην Ελλάδα ή επενδύονταν σε ακίνητα.¹⁶

Τα νέα δεδομένα απαιτούν άλλο μείγμα αγροτικής πολιτικής με στόχο την αύξηση των αγροτικών εισοδημάτων, με παράλληλη διατήρηση του χαμηλού κόστους διατροφής, την

¹⁴ Μαραβέγιας, Ν., ό.π., σ.87, Σακελλαρόπουλος, Θ., σ. 219.

¹⁵ Μαραβέγιας, Ν., ό.π., σ.88.

¹⁶ Μωυσίδης, Α., *Η αγροτική κοινωνία στη σύγχρονη Ελλάδα*, σ. 62-63.

αύξηση των εξαγωγών και τη συγκράτηση της αγροτικής εξόδου σε ανεκτά επίπεδα, προκειμένου να διατηρηθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο παραγωγής και να εξασφαλιστεί κάποια κοινωνική συναίνεση. Παρατηρούνται δύο υποπερίοδοι, 1962-67 και 1967-73, που οφείλονται στη διαφορετική πολιτική κατάσταση και την επιβολή στρατιωτικής δικτατορίας την δεύτερη περίοδο. Βασικό χαρακτηριστικό της αγροτικής πολιτικής της περιόδου 1962-1967 είναι η ενίσχυση της αγροτικής πολιτικής τιμών και εισοδημάτων σε βάρος της πολιτικής αγροτικών διαρθρώσεων. Στην πολιτική αυτή παρατηρείται υποχώρηση των άμεσων ενισχύσεων εισοδήματος έναντι επιδοτήσεων στις τιμές των αγροτικών προϊόντων και στις τιμές των εισροών (ζωοτροφών, λιπασμάτων κ.λ.π.), ενώ παράλληλα επιδοτούνται οι τιμές προϊόντων που θεωρείται ότι πρέπει να αυξηθεί η παραγωγή τους (π.χ. πολιτική σιτάρκειας).¹⁷ Τα κριτήρια όμως ήταν οριζόντια με αποτέλεσμα, μέσω των επιδοτήσεων, οι μικρές εκμεταλλεύσεις να διατηρούνται τεχνητά και οι μεγαλύτερες να αναβάλλουν τον απαιτούμενο εκσυγχρονισμό.¹⁸ Επίσης, η πολιτική προστασίας κάποιων προϊόντων επιβάρυνε υπερβολικά τους καταναλωτές, οπότε η κατάργηση των δασμών στα τέλη της δεκαετίας του '60 ήταν πλέον μια αναγκαιότητα.¹⁹ Τελικά, η πολιτική επιδότησης τιμών και εισοδημάτων απορροφούσε πόρους από τη διαρθρωτική πολιτική χωρίς να επιφέρει μακροχρόνια βελτίωση, ενώ απέτυχε να ανακόψει τόσο τη μείωση των εξαγωγών τού αγροτικού τομέα όσο και την αγροτική έξοδο.²⁰

Την επταετία της δικτατορίας, η κοινωνική συναίνεση εξασφαλίζεται με αυταρχικές μεθόδους. Οι κρατικές δαπάνες για την πολιτική τιμών και εισοδημάτων μειώνονται, οι τιμές των αγροτικών προϊόντων «παγώνουν», διαγράφονται τα χρέη των αγροτών το 1968 για δημαγωγικούς κυρίως λόγους, ενώ αυξάνονται υπέρμετρα οι χρηματοδοτήσεις για ιδιωτικές επενδύσεις από την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (ΑΤΕ), στο πλαίσιο της γενικότερης επεκτατικής πολιτικής.

Τα δύο πρώτα χρόνια από την επιβολή της στρατιωτικής δικτατορίας, ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας παρουσίασε σημαντική πτώση από το 8% στο 5,5%. Προκειμένου να αντιστραφεί αυτή η πτώση, χρηματοδοτήθηκαν επιχειρηματικές δραστηριότητες του οικοδομικού, τουριστικού και ναυτιλιακού κλάδου, με αποτέλεσμα να εμφανίζεται οικονομική ανάπτυξη στους κλάδους αυτούς.²¹ Η οικονομική πολιτική της δικτατορίας είναι πολιτική οικονομικής μεγέθυνσης και όχι οικονομικής ανάπτυξης και το 1972 φτάνει στα όριά της. Το 1973, προστίθεται η ενεργειακή κρίση και ο πληθωρισμός εκτινάσσεται. Την Άνοιξη του 1973, οι αυξήσεις τιμών των αγροτικών προϊόντων ξεπέρασαν για πρώτη φορά τις αυξήσεις στις τιμές των λοιπών προϊόντων και η «ψαλίδα» τιμών μεταξύ αγροτικών και μη αγροτικών προϊόντων τείνει να «κλείσει». Στα μέσα του 1973, η ελληνική οικονομία έχει περιέλθει σε αδιέξοδο. Οι δαπάνες περιορίζονται δραστικά όπως και οι χορηγήσεις δανείων, ενώ ο αριθμός των ανέργων φτάνει τις 200.000 άτομα. Παράλληλα, λόγω της οικονομικής κρίσης που πλήττει κυρίως τα αστικά κέντρα, υποχωρεί η μετακίνηση του πληθυσμού από τις αγροτικές περιοχές στα αστικά κέντρα, ενώ η απασχόληση στον

¹⁷ Σακελλαρόπουλος, Θ., «Η μεταπολεμική αγροτική πολιτική και οι μακροπρόθεσμες τάσεις αλλαγής της», στο Σακελλαρόπουλος, Θ. (επιμ.), *Οικονομία και πολιτική στη σύγχρονη Ελλάδα*, σ. 222.

¹⁸ Μαραβέγιας, Ν., *Αγροτική πολιτική και οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα*, σ. 92.

¹⁹ Σακελλαρόπουλος Θ., ό.π., σ. 229-230.

²⁰ Μαραβέγιας, Ν., ό.π., σ. 96.

²¹ Νικολόπουλος, Η., «Οικονομία και πολιτική την περίοδο της στρατιωτικής δικτατορίας (1967-1974), στο Σακελλαρόπουλος, Θ. (επιμ.), *Οικονομία και πολιτική στη σύγχρονη Ελλάδα*, σ. 645.

αγροτικό τομέα μειώνεται με πιο αργούς ρυθμούς (-0,9% κατά έτος, έναντι -3,9% την περίοδο 1961-71 και -2,6% την περίοδο 1971-75).²²

Η περίοδος μετά το 1974 χαρακτηρίζεται από διαφοροποιήσεις σε σχέση με όλη την προηγούμενη μεταπολεμική περίοδο. Αλλάζει σταδιακά η μορφή οργάνωσης της αγροτικής παραγωγής, νέα καταναλωτικά πρότυπα και πρότυπα ζωής εισέρχονται στον αγροτικό χώρο, ενώ αυξάνονται οι διεκδικήσεις των αγροτών και το αγροτικό εισόδημα. Η αγροτική έξοδος υποχωρεί, ενώ ταυτόχρονα, η φυσική αύξηση του πληθυσμού και η επικράτηση της παλιννόστησης έναντι της μετανάστευσης οδηγούν σε αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.²³

Παρά το γενικότερο δυσμενές οικονομικό περιβάλλον και ενώ η αγροτική παραγωγή παραμένει στάσιμη, η οικονομική κατάσταση στον αγροτικό τομέα και στον αγροτικό πληθυσμό εμφανίζεται βελτιωμένη. Το αγροτικό εισόδημα αυξάνεται σε σχέση με τα άλλα εισοδήματα λόγω της συνεχούς αύξησης των τιμών πώλησης και των επιδοτήσεων.²⁴ Μειώνονται οι κρατικές δαπάνες για επενδύσεις και αυξάνονται σημαντικά οι δαπάνες για εισοδηματικές ενισχύσεις άμεσες (εισοδηματικές ενισχύσεις) ή έμμεσες (επιδοτήσεις τιμών προϊόντων, εισροών, διαχειριστικά ελλείμματα), προκειμένου να στηριχτούν οι τιμές ασφαλείας για τους παραγωγούς, να ενισχυθούν οι εξαγωγές (εξαγωγικές επιδοτήσεις), να ενισχυθεί η παραγωγή ορισμένων προϊόντων (κτηνοτροφικά) και, κυρίως, για να συγκρατηθούν οι αγρότες στην ύπαιθρο. Μετά το 1976, το επίπεδο του δείκτη τιμών κάθε χρόνο διαμορφώνεται θετικά υπέρ των αγροτικών προϊόντων και το κύκλωμα παραγωγής και εμπορίας τροφίμων επωφελείται από αυτή την εξέλιξη, επιβαρύνεται όμως το κόστος διατροφής. Πριν την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, από το 1975 έως το 1980, ο αγροτικός τομέας επωφελείται περισσότερο από την άνοδο των τιμών των αγροτικών προϊόντων, οι οποίες, αντίθετα με τη επικρατούσα αντίληψη, αυξήθηκαν σημαντικά την περίοδο 1977-1980, στο πλαίσιο της εναρμόνισής τους με τις τιμές των αγροτικών προϊόντων των ευρωπαϊκών χωρών.²⁵ Παρά την αύξηση του κόστους διαχείρισης των αγροτικών προϊόντων ώστε οι αυξημένες τιμές να μην μεταφερθούν άμεσα στον καταναλωτή, η προσπάθεια αποτυγχάνει και το κόστος διατροφής αυξάνεται ταχύτερα από το συνολικό κόστος διαβίωσης. Παράλληλα, η μείωση της συμμετοχής του αγροτικού τομέα στο ΑΕΠ συνεχίζεται χωρίς αντιστάθμισμα από τους άλλους τομείς της οικονομίας και η συμβολή του αγροτικού τομέα στην κάλυψη του ελλείμματος των εμπορικών συναλλαγών μηδενίζεται στο τέλος της δεκαετίας του '70.

Η κρατική πολιτική τιμών και εισοδημάτων εξάντλησε τα όριά της στα μέσα της δεκαετίας του '70. Το δημοσιονομικό κόστος της κρατικής πολιτικής στον αγροτικό τομέα την περίοδο 1976-77 έφθασε στο 23-24% του κρατικού προϋπολογισμού από 12-14% που ήταν στα μέσα της δεκαετίας του '60. Παράλληλα, ενόψει της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και της εφαρμογής της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), προωθείται πολιτική αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών με στόχο την προσαρμογή τους στη διεθνή ζήτηση, η οποία συναντά ισχυρά εμπόδια εξαιτίας της πολιτικής των εισοδηματικών ενισχύσεων που ήταν ενσωματωμένες στις τιμές των παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων και

²² Μαραβέγιας, Ν., *Αγροτική πολιτική και οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα*, σ.103 -134.

²³ Ο.π., σ.111.

²⁴ Ο.π., σ. 120.

²⁵ Ο.π., σ. 113.

εμπόδιζαν τη διάδοση νέων πιο αποδοτικών και ανταγωνιστικών καλλιεργειών με καλύτερες προοπτικές εξαγωγής ή επεξεργασίας. Η αποσύνδεση των τιμών των προϊόντων από την εισοδηματική πολιτική με στόχο την αναδιάρθρωση οδήγησε τελικά σε νέες μορφές κρατικής ενίσχυσης του αγροτικού εισοδήματος παρόμοιες με αυτές που ίσχυαν σε άλλες χώρες της ΕΟΚ.²⁶ Το τεράστιο ύψος των δαπανών της πολιτικής διαχείρισης της αγροτικής πολιτικής τιμών και εισοδημάτων την περίοδο αυτή είχε δημοσιονομικές επιπτώσεις στα οικονομικά της χώρας και ήταν ένας από τους παράγοντες της εσπευσμένης ένταξης στην ΕΟΚ, προκειμένου η Κοινή Αγροτική Πολιτική να αναλάβει ένα μέρος από το δημοσιονομικό κόστος.

2.3. Η σύνθεση και η διαχρονική εξέλιξη της αγροτικής παραγωγής στην Ελλάδα και στα Νησιά του Ιονίου κατά την περίοδο 1950-1980

Ο Α. Μωυσίδης στη μελέτη του για την αγροτική κοινωνία στη σύγχρονη Ελλάδα αναφέρεται εκτενώς στη σύνθεση και την εξέλιξη της αγροτικής παραγωγής στις ελληνικές Περιφέρειες.²⁷ Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει, διαχρονικά, η φυτική παραγωγή αποτελεί τον κύριο κορμό της αγροτικής παραγωγής και παρουσίασε μικρή μόνο μείωση προς όφελος της ζωικής παραγωγής, με το ποσοστό συμμετοχής της κτηνοτροφίας στο σύνολο του αγροτικού προϊόντος να ανέρχεται σε 22,6% τη δεκαετία του '50 και σε 33% το 1982.

Οι ετήσιες καλλιέργειες αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα της φυτικής παραγωγής, παρά τη μείωση του ποσοστού τους επί του συνόλου των καλλιεργούμενων εκτάσεων, από 83,9% το 1950 σε 71,6% το 1980. Τα σιτηρά καταλαμβάνουν τη μεγαλύτερη έκταση στις ετήσιες καλλιέργειες, 54,9% το 1961 και 44,8% το 1981. Η καλλιέργεια των σιτηρών αυξήθηκε την περίοδο 1954-1964 εξαιτίας της κρατικής πολιτικής επάρκειας σιτηρών και στη συνέχεια υποχώρησε. Στα νησιά του Ιονίου, μεταξύ των ετών 1961-1980, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις σιτηρών μειώνονται κατά 16,1%, από 23,1% σε 7,0%. Μείωση καταγράφεται και στις καλλιεργούμενες εκτάσεις οσπρίων, τα οποία ανήκουν στις παραδοσιακές τροφές των Ελλήνων και καλλιεργούνταν κυρίως για αυτοκατανάλωση, τόσο σε πανελλαδικό επίπεδο, όσο και στα νησιά του Ιονίου, όπου, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις οσπρίων μειώνονται από 5,2% το 1960, σε 1,9% το 1980. Αντίθετα, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις με λαχανικά και πεπονοειδή παρουσιάζουν πανελλαδικά μια σχετικά σταθερή αύξηση με μια μικρή ενδιάμεση μείωση τη δεκαετία 1961-1971. Η κηπευτική παραγωγή ενισχύεται και εισάγονται νέες καλλιέργειες προσανατολισμένες αποκλειστικά στην μεταποίηση, όπως τα τεύτλα και η βιομηχανική τομάτα. Στα Ιόνια Νησιά, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις λαχανικών και πεπονοειδών αυξάνονται από 5,9% το 1950, σε 8,7% των συνολικών καλλιεργούμενων εκτάσεων το 1980.²⁸

Οι δενδρώδεις καλλιέργειες πανελλαδικά ενισχύονται σημαντικά. Μεταξύ των ετών 1950-1980, οι δενδροκαλλιέργειες αυξάνονται από 9,7% σε 23,1% των συνολικών καλλιεργούμενων εκτάσεων, ο αριθμός των δένδρων αυξάνεται κατά 184%, ενώ παρατηρείται και αύξηση των κανονικών δενδρώνων στο σύνολο των καρποφόρων δέντρων.²⁹ Ενίσχυση της δενδροκαλλιέργειας καταγράφεται και στα νησιά του Ιονίου, όπου οι δενδρώδεις

²⁶ Σακελλαρόπουλος, Θ., «Η μεταπολεμική αγροτική πολιτική και οι μακροπρόθεσμες τάσεις αλλαγής της», στο Σακελλαρόπουλος, Θ.(επιμ.), *Οικονομία και πολιτική στη σύγχρονη Ελλάδα*, 2011, σ. 231.

²⁷ Μωυσίδης, Α., *Η αγροτική κοινωνία στη σύγχρονη Ελλάδα*, 1986, σ. 125-148, 174-187.

²⁸ 'Ο.π., σ. 139, πίν. 16.

²⁹ 'Ο.π., σ. 144.

καλλιέργειες διαχρονικά καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Το ίδιο χρονικό διάστημα, η αμπελοκαλλιέργεια υποχωρεί οριακά, τόσο πανελλαδικά όσο και στα νησιά του Ιονίου.

Η μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων στις ετήσιες καλλιέργειες δεν οδήγησε σε μείωση της παραγόμενης ποσότητας, εξαιτίας της μεγάλης αύξησης των στρεμματικών αποδόσεων όλων των καλλιεργειών. Η αύξηση των στρεμματικών αποδόσεων, η οποία οφείλεται στην αυξανόμενη χρήση λιπασμάτων και την εκμηχάνιση της γεωργικής παραγωγής, σε συνδυασμό με τις κρατικές επενδύσεις σε εγγειοβελτιωτικά και αρδευτικά έργα, οδήγησε σε μεγάλη αύξηση της παραγωγικότητας του αγροτικού τομέα και στην αύξηση του όγκου παραγωγής.

Στις αρχές της δεκαετίας του '50, η χρήση λιπασμάτων βρίσκεται σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Ενδεικτικά, το 1951 αναλογούν, κατά μέσο όρο, δύο κιλά λιπάσματος ανά καλλιεργούμενο στρέμμα.³⁰ Μεταξύ των ετών 1951-61, η χρήση λιπασμάτων αυξάνεται πανελλαδικά κατά 157,7%, την περίοδο 1961-71 καταγράφεται επιπλέον αύξηση κατά 123,9%, ενώ τη δεκαετία 1971-1981, η χρήση λιπασμάτων αυξάνεται κατά 346,7% σε σύγκριση με την προηγούμενη δεκαετία. Τα στοιχεία για τα Ιόνια Νησιά δείχνουν αύξηση της χρήσης λιπασμάτων, κατά 145,5%, τη δεκαετία 1951-61 και επιπλέον αύξηση, κατά 70,7%, την επομένη δεκαετία.³¹ Η σημαντικότερη δεκαετία, όσον αφορά αυτή την εξέλιξη, ήταν σίγουρα η δεκαετία 1971-81, ενώ η δεκαετία 1961-71 παρουσιάζει συγκριτικά τη χαμηλότερη ποσοστιαία άνοδο.

Μετά το 1960, ο βαθμός διεύθυνσης της μηχανής στην αγροτική παραγωγή είναι ιδιαίτερα γρήγορος. Το 1951 καταγράφονται σε όλη τη χώρα 5.000 τρακτέρ, το 1961 31.237 τρακτέρ και το 1981, 221.919 τρακτέρ, αλλά παρατηρούνται ανισότητες στην κατανομή τους, ειδικά στις νησιωτικές περιοχές. Στα Ιόνια νησιά χρησιμοποιούνται κυρίως μικρά τρακτέρ (κάτω των 18 HP). Το 1961, με μέσο όρο 1.652 στρέμματα ανά τρακτέρ άνω των 12 HP σε όλη τη χώρα, στα Νησιά του Ιονίου η μέση έκταση ανά τρακτέρ είναι πολύ υψηλότερη, ενώ μικρός αριθμός εκμεταλλεύσεων και καλλιεργούμενων εκτάσεων κάνουν χρήση μηχανικής ενέργειας. Το 1950, στα Ιόνια Νησιά, 559 εκμεταλλεύσεις έκαναν χρήση μηχανικής ενέργειας, δηλαδή το 1,0% μόλις των εκμεταλλεύσεων έναντι του 6,1% του εθνικού μέσου όρου, ενώ και το 1971, μόλις το 22,7% των εκμεταλλεύσεων ή το 28,4% των εκτάσεων στα Ιόνια νησιά έκαναν χρήση διαχρονικού τρακτέρ, έναντι 45,9% και 61,51% αντίστοιχα σε εθνικό επίπεδο.³²

Μέσα από αυτές τις εξελίξεις, διαχρονικά αυξάνεται σημαντικά ο όγκος της παραγόμενης ποσότητας, διαφοροποιούνται οι στρεμματικές αποδόσεις. Στις επιμέρους περιοχές τόσο σε όγκο παραγωγής όσο και σε ύψος χρηματικής απόδοσης (απόδοση σε δρχ. ανά στρέμμα), ενώ παράλληλα παρατηρούνται μεταβολές κυρίως ως προς τις εξειδικεύσεις των επιμέρους προϊόντων και τις εξειδικεύσεις ανά γεωγραφικές περιοχές της χώρας.³³

Η κτηνοτροφία δεν αναπτύχθηκε στον ίδιο βαθμό με τη γεωργία και δεν κατάφερε να καλύψει την αυξανόμενη εγχώρια ζήτηση για κατανάλωση ζωικών προϊόντων. Παρατηρείται μεγάλη μείωση του πληθυσμού των ζώων που παραδοσιακά χρησιμοποιούνταν ως μεταφορικά μέσα και στις αγροτικές εργασίες, μείωση της οικόσιτης κτηνοτροφίας για

³⁰ Ό.π., σ. 330.

³¹ Δεν υπάρχουν αντίστοιχα στοιχεία για τη χρήση λιπασμάτων στα Ιόνια Νησιά, τη δεκαετία 1971-1981.

³² Ό.π., σ.155.

³³ Ό.π., σ.148.

αυτοκατανάλωση ή συμπληρωματικό εισόδημα και αύξηση της επιχειρηματικής κτηνοτροφίας προσανατολισμένης στην αγορά, με παράλληλη μείωση του αριθμού των μικρών κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και συγκέντρωση του πληθυσμού των παραγωγικών ζώων σε όλο και μεγαλύτερες κτηνοτροφικές μονάδες, ειδικά στην περίπτωση των βοοειδών, των χοίρων και των πουλερικών.

Ενώ ο αριθμός των ίππων ημιόνων και όνων μειώνεται με ταχείς ρυθμούς, από τις αρχές της τις αρχές της δεκαετίας του '60, όταν εισάγεται η μαζική χρήση της μηχανικής ενέργειας στην αγροτική παραγωγή, οι εξελίξεις στον πληθυσμό των παραγωγικών ζώων είναι διαφορετικές. Στα βοοειδή παρατηρείται μια ποιοτική μεταβολή με την αύξηση του πληθυσμού των βελτιωμένων εγχώριων και ξενικής προέλευσης βοοειδών, έναντι των εγχώριων αβελτίωτων μεταξύ των ετών 1961 και 1980, ενώ ο πληθυσμός τους δεν παρουσιάζει αξιοσημείωτες διαφορές. Ο πληθυσμός των αγελαίων παραγωγικών ζώων δεν μεταβάλλεται ιδιαίτερα μετά το 1961, ο πληθυσμός όμως των χοίρων και των πουλερικών αυξάνεται σημαντικά.³⁴

Ο όγκος της παραγωγής κτηνοτροφικών προϊόντων αυξάνεται σημαντικά, ειδικά στα ζώα που προσφέρονται για παραγωγή σε οργανωμένες κτηνοτροφικές μονάδες (βοοειδή, πουλερικά και χοίροι), ενώ μικρότερη είναι η αύξηση της παραγωγής για τα αγελαία ζώα. Την περίοδο 1960-1975, η παραγωγή του βοδινού κρέατος αυξάνεται κατά 280%, του κρέατος των πουλερικών κατά 500%, ενώ η παραγωγή του αιγοπρόβειου κρέατος αυξάνεται κατά 39%. Το χοιρινό κρέας επίσης καταγράφει μεγάλη αύξηση μεταξύ των 1961-1980, κατά 282%, από 38 χιλ. τόνους σε 144 χιλ. τόνους

Η ανάπτυξη των μεγάλων κτηνοτροφικών μονάδων συντελείται την περίοδο 1971-1977. Ο συνολικός πληθυσμός των βοοειδών αυξάνεται κατά 10,9%, από 836 χιλ. σε 927 χιλ. ζώα, ενώ διαπιστώνεται και τάση συγκέντρωσής τους σε μεγάλες κτηνοτροφικές μονάδες. Την ίδια τάση αποτυπώνουν και τα στοιχεία της ΑΤΕ για τον αριθμό των μεγάλων βοοτροφικών μονάδων το έτος 1981. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι από τις 208 μεγάλες βοοτροφικές μονάδες που λειτουργούσαν το 1981, οι 137 ιδρύθηκαν την περίοδο 1968-1974. Εάν στα παραπάνω προστεθεί και ο αριθμός των 110 βοοτροφικών μονάδων που αδειοδοτήθηκαν την περίοδο της επταετίας της δικτατορίας, αλλά το 1981 δεν λειτουργούσαν πλέον, γίνεται εμφανής η αγροτική πολιτική της δικτατορίας με την ανεξέλεγκτη δανειοδότηση για την ίδρυση τέτοιων μονάδων με τη μορφή εταιρειών.³⁵

Δυναμικότερα εξελίσσεται την ίδια περίοδο ο κλάδος της χοιροτροφίας με τον πληθυσμό των χοίρων να αυξάνεται κατά 56%, ενώ ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων μειώνεται κατά 33%. Όσον αφορά το μέγεθος των χοιροτροφικών μονάδων, το 1977, οι μικρές μονάδες (με 1-9, 10-49 χοίρους) αντιπροσωπεύουν το 96,8% του συνόλου των μονάδων και το 30% του συνόλου των χοίρων, ενώ οι μεγάλες μονάδες το 2,9% του συνόλου των μονάδων και το 70% των ζώων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΤΕ, η περίοδος άνθησης εντοπίζεται στην επταετία της δικτατορίας, στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής με την ίδρυση εταιρειών Α.Ε., Ε.Π.Ε. και Ο.Ε.³⁶

Στην πτηνοτροφία παρατηρείται κάθετη ανάπτυξη μέχρι το 1971 και πτώση το 1980. Το 1977, οι μεγάλες μονάδες (5.000 πτηνά και άνω) αντιπροσωπεύουν το 1% του συνόλου των

³⁴ Μωυσίδης, ό.π., σ.176.

³⁵ Μωυσίδης, ό.π., σ.180.

³⁶ Ο.π., σ.183.

πτηνοτροφικών μονάδων ενώ συγκεντρώνουν το 41,5% του πτηνοτροφικού δυναμικού. Ο μεγαλύτερος αριθμός των πολύ μεγάλων πτηνοτροφικών μονάδων εντοπίζεται στη Στερεά Ελλάδα και την Εύβοια.

Η πορεία της κτηνοτροφικής παραγωγής δείχνει ότι σταδιακά επήλθαν αλλαγές που οδήγησαν σε μια νέα πραγματικότητα στον τομέα αυτό. Σε γενικές γραμμές, στην πρώτη φάση μικρές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις στρέφονται από την αυτοκατανάλωση στην αγορά με στόχο συμπληρωματικό εισόδημα. Στη συνέχεια αναπτύσσονται μονάδες μικρού - μεσαίου μεγέθους που παράγουν αποκλειστικά για την αγορά, ενώ μετά το 1971 αναπτύσσονται καπιταλιστικού χαρακτήρα κτηνοτροφικές και πτηνοτροφικές μονάδες, οι οποίες συμπιέζουν συνεχώς τις μικρές και μεσαίες μονάδες μέχρι που σε ορισμένους κλάδους, όπως στην πτηνοτροφία, εμφανίζονται ολιγοπωλιακές συνθήκες.

3. Γενικά χαρακτηριστικά του νομού Κέρκυρας

3.1. Ο τόπος, η οικονομία και ο πληθυσμός

Ο Νομός της Κέρκυρας είναι ένα αυτόνομο υποσύνολο του ευρύτερου νησιωτικού συμπλέγματος των Νησιών του Ιονίου. Βρίσκεται στο βορειοδυτικότερο σημείο της Ελλάδας. Αποτελείται από το νησί της Κέρκυρας που καταλαμβάνει τα 592 από τα 641 τετραγωνικά χιλιόμετρα ή το 92,5% του νομού και από δύο ιδιαίτερα νησιωτικά υποσύνολα, τα Διαπόντια Νησιά, (Ερείκουσα, Οθωνοί και Μαθράκι) και τους Παξούς, Αντίπαξους. Η περιοχή καταλαμβάνει το 0,5% της έκτασης της χώρας και το 1% του ελληνικού πληθυσμού.³⁷

Τα νησιωτικά συμπλέγματα χαρακτηρίζονται από φυσική απομόνωση εξαιτίας της ασυνέχειας του χώρου, στενότητα γης και φυσικών πόρων, περιορισμένη δυνατότητα μετακίνησης ανθρώπων και εμπορευμάτων, περιορισμένη ποικιλία και ποσότητα πρώτων υλών. Ενίοτε, σε νησιωτικές περιοχές παρατηρείται και το φαινόμενο της «διπλής νησιωτικότητας», δηλαδή διαπιστώνεται ότι τα μικρότερα νησιά κινούνται ως δορυφόροι του κεντρικού «μητροπολιτικού» νησιού.³⁸

Γενικό χαρακτηριστικό του φυσικού τοπιού είναι το ήπιο λοφώδες ανάγλυφο με δεντρόφυτες λοφοσειρές. Το μεγαλύτερο μέρος του νησιού καλύπτεται από αυτοφυή βλάστηση, ελαιώνες, δενδρώδεις καλλιέργειες, αμπέλια και ετήσιες καλλιέργειες, κυρίως κηπευτικών και πατάτας.

Το κλίμα χαρακτηρίζεται από ήπιους και υγρούς χειμώνες, σχετικά θερμά και ξηρά καλοκαίρια. Το μέσο ετήσιο ύψος βροχής είναι της τάξης των 1.152,7 χλστ., ένα από τα υψηλότερα της Ελλάδας, με τον Νοέμβριο και το Δεκέμβριο να είναι οι πιο βροχεροί μήνες, ενώ παρατηρείται μία πιο ξηρή περίοδος από το Μάιο έως και τον Σεπτέμβριο, με μέσο ύψος βροχής 159,1 χιλιοστόμετρα (ποσοστό 13,8%). Η υγρασία κάνει έντονη την παρουσία της όλες τις εποχές του έτους, το χιόνι είναι αρκετά σπάνιο, ενώ το χαλάζι είναι πιο συχνό και

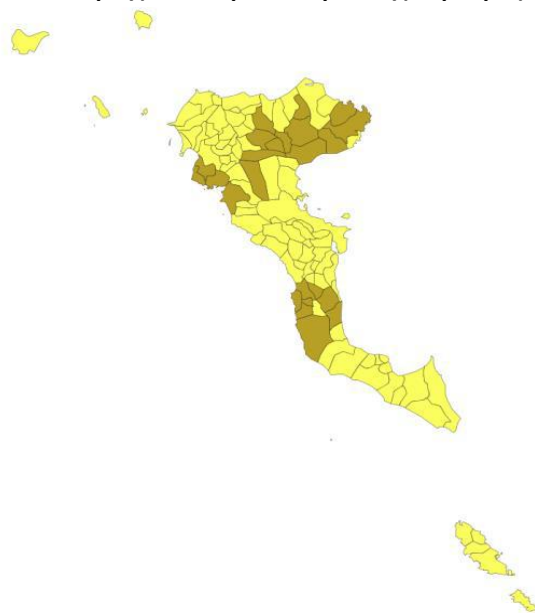
³⁷ Πρόντζας, Ε., «Οικονομία και κοινωνία της Κέρκυρας ανάμεσα στο χθες και το αύριο», στο Παππάς, Θ., (επιμ.), *Κέρκυρα εγχειρίδιο τοπικής ιστορίας*, σ.223.

³⁸ ΕΕΤΑΑ, *Ο Καλλικράτης στα νησιά*, σ.13-18.

παρατηρείται στο διάστημα Σεπτεμβρίου - Μαΐου. Φαινόμενα παγετού στην περιοχή παρατηρούνται κατά την περίοδο Νοεμβρίου – Μαρτίου.³⁹

Το μεγαλύτερο μέρος της επιφάνειας της Κέρκυρας (67,4%) χαρακτηρίζεται ως πεδινό, ενώ το υπόλοιπο (32,6%) ως ημιορεινό.⁴⁰ Το νησί της Κέρκυρας γεωμορφολογικά διαιρείται σε τρεις ζώνες, το βόρειο τμήμα, το κεντρικό και το νότιο. Στο βόρειο τμήμα εμφανίζονται οι υψηλότεροι ορεινοί όγκοι, με προεξέχουσες κορυφές από τα ανατολικά προς τα δυτικά: Βίγλα (782μ.), Παντοκράτορας (914μ.), Στραβοσκιάδι (849μ.) και Τσούκα (619μ.). Η κύρια οροσειρά έχει νοτιοδυτική κατεύθυνση. Οι υπόλοιπες ορεινές εξάρσεις σπάνια ξεπερνούν το υψόμετρο των 500μ. και γενικά παρατηρείται μείωση του υψομέτρου από τα βόρεια προς τα νότια της νήσου. Το κεντρικό τμήμα του νησιού, χαρακτηρίζεται ως πεδινό με σειρές από λοφίσκους με εξαίρεση τον ορεινό όγκο των Αγιών Δέκα (+576 μ.) στο νότιο όριο της κεντρικής ζώνης. Στο νότιο τμήμα του νησιού το ανάγλυφο παρουσιάζεται ήπιο, με εξαίρεση την ορεινή έξαρση του Χλωμού (240μ.).⁴¹

Χάρτης 1: Οι ορεινοί όγκοι της Κέρκυρας

Πηγή: Δήμος Κεντρικής Κέρκυρας & Διαποντίων Νήσων, *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας & Διαποντίων Νήσων 2020-2023*,

Το νησιωτικό σύμπλεγμα των Διαπόντιων Νησιών έχει συνολική έκταση 18 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Αποτελείται από τρία κατοικημένα νησιά. Το Μαθράκι είναι το μικρότερο νησί, με έκταση 3,5 τ.χλμ., το νησάκι της Ερείκουσας, έχει έκταση 4,4 τ.χλμ. και οι Οθωνοί είναι το μεγαλύτερο από τρία νησιά με έκταση 10,1 τ. χλμ.. Τα τρία νησιά έχουν ήπιο λοφώδες ανάγλυφο και καλύπτονται κυρίως από κωνοφόρα και ελαιώνες. Βρίσκονται βορειοδυτικά του νησιού της Κέρκυρας, στα θαλάσσια σύνορα Ελλάδας-Ιταλίας και

³⁹Κλιματικά δεδομένα για την Κέρκυρα, κατά τα έτη 1950-2010, διαθέσιμα στο http://www.emy.gr/emv/el/climatology/climatology_city?perifereia=Ionian%20Islands&poli=Kerkyra [τελευταία πρόσβαση].

⁴⁰ ΕΣΥΕ, *Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961, τόμος Ι., τεύχος 4, Ιόνιοι Νήσοι*, 1964, σ. πίν. 1.3, ΕΣΥΕ, *Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού-κατοικιών της 19^{ης} Μαρτίου 1961, τόμος Ι., 1964, σ. 377-378, πίν.3.*

⁴¹ Παπαβλασόπουλος, Γ., *Η νήσος Κέρκυρα από γεωργικής απόψεως άλλοτε και σήμερα, 1921*, σ.15-17.

αποτελούν το δυτικότερο σημείο της ελληνικής Επικράτειας. Η φυσική απομόνωση των νησιών αυτών, τόσο με την Κέρκυρα όσο και μεταξύ τους, και οι καιρικές συνθήκες που επικρατούν συχνά στην περιοχή, ειδικά τους χειμερινούς μήνες, παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της τοπικής οικονομίας, στο μέγεθος και την εξέλιξη του πληθυσμού και τις συνθήκες της καθημερινής διαβίωσης των κατοίκων.⁴²

Το άλλο ιδιαίτερο νησιωτικό σύμπλεγμα, οι Παξοί και Αντίπαξοι, βρίσκεται στη θαλάσσια περιοχή νότια της Κέρκυρας και έχει έκταση 30 τ. χλμ. Τα δύο νησιά εκτείνονται σε μήκος 9 ναυτικών μιλίων από Βορρά προς Νότο με το βορειότερο άκρο να απέχει 6 ναυτικά μίλια από το νότιο άκρο της Κέρκυρας, ενώ 8 ναυτικά μίλια απέχει από τις ακτές της Ηπείρου στα ανατολικά. Συγκρινόμενα με τα Διαπόντια Νησιά, γεωγραφικά βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση, όσον αφορά τις δυνατότητες θαλάσσιας συγκοινωνίας με τις ηπειρωτικές ακτές και το νησί της Κέρκυρας. Το ανάγλυφο είναι λοφώδες με αναβαθμίδες στις λοφοπλαγίες που καλύπτονται από ελαιώνες και απότομες, βραχώδεις δυτικές ακτές. Παραδοσιακά, οι κάτοικοι των Παξών ασχολούνταν κυρίως με την ελαιοκαλλιέργεια και την αμπελοκαλλιέργεια.⁴³

Η οικονομία του νομού Κέρκυρας μέχρι τη δεκαετία του '70, παρέμεινε κατά βάση αγροτική⁴⁴ με κύριο χαρακτηριστικό την κυριαρχία της ελαιοκαλλιέργειας. Ήδη κατά το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα, το 67,58% της καλλιεργήσιμης γης στην Κέρκυρα καλύπτεται από ελαιώνες, το 18,28% από καλλιέργειες σιτηρών και το 12,41% από αμπέλια. Στους Παξούς, η μονοκαλλιέργεια της ελιάς κυριαρχεί και καταλαμβάνει το 96,44% της καλλιεργήσιμης γης με το υπόλοιπο 3,56% να καλύπτεται από αμπελώνες.⁴⁵

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, παρά τον μικρό, πολυτεμαχισμένο κλήρο και τις παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας, η αγροτική παραγωγή ενισχύεται. Η ελαιοκαλλιέργεια κυριαρχεί, αλλά αναπτύσσεται και η αμπελοκαλλιέργεια και η καλλιέργεια κηπευτικών ειδών.⁴⁶

Την πρώτη περίοδο μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, εξαιτίας της πληθυσμιακής συρρίκνωσης, εγκαταλείπεται η καλλιέργεια των πιο άγονων και απομακρυσμένων κτημάτων και αμελούνται οι παραδοσιακές καλλιέργειες, οι ελαιώνες και η αμπελοκαλλιέργεια. Η γενικότερη οικονομική υστέρηση και η έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης, οδηγούν τελικά στη μετανάστευση, εσωτερική και εξωτερική μεγάλο τμήμα του αγροτικού πληθυσμού, ειδικά τη δεκαετία 1960-1970. Στην κερκυραϊκή ύπαιθρο παρατηρείται έλλειψη εργατικών χεριών με επακόλουθο την αύξηση των ημερομισθίων των εργατών γης. Από την εξέλιξη αυτή πλήττονται ιδιαίτερα οι μεγάλες ιδιοκτησίες καθώς δεν αποδίδουν όπως προπολεμικά και πωλούνται τμηματικά.⁴⁷

⁴² Δήμος Κεντρικής Κέρκυρας & Διαποντίων Νήσων, *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας & Διαποντίων Νήσων 2020-2023*, σ. 35.

⁴³ Ανωγιάτης- Πελέ, Δ., κ.α., «Επτάνησα: ο τόπος και οι άνθρωποι» στο *Εγχειρίδιο Ιστορίας Ιονίων Νήσων*, 2019, σ. 63.

⁴⁴ Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος, Διεύθυνση Εθνικών Λογαριασμών, Τμήμα Περιφερειακών Λογαριασμών, *Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά νομό και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας*, Αθήνα 1995.

⁴⁵ Ανωγιάτης- Πελέ, Δ., κ.α., ό.π., σ. 63.

⁴⁶ Παπαβλασόπουλος, Γ., *Η νήσος Κέρκυρα από γεωργικής απόψεως άλλοτε και σήμερα*, 1921, σ.72-122.

⁴⁷ Βλάχος, Ξ., «Από την Ένωση ως σήμερα», στο Παππάς, Θ. (επιμ.), *Κέρκυρα εγχειρίδιο τοπικής ιστορίας*, 2000, σ. 212-214.

Ο δευτερογενής τομέας μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο δεν ανέκαμψε και σταδιακά εγκαταλείφθηκε, ενώ τη δεκαετία του 1950 ξεκίνησε η τουριστική ανάπτυξη, η οποία επιταχύνθηκε την επόμενη δεκαετία. Η τουριστική ανάπτυξη επιτάχυνε την κατασκευή έργων υποδομής στο νησί (οδοποιία, λιμάνια, αεροδρόμια, τηλεπικοινωνίες κ.ά.) και τόνωσε την απασχόληση στον κλάδο των κατασκευών. Παράλληλα οδήγησε σε εκτεταμένες πωλήσεις παραθαλάσσιων εκτάσεων και στη μετατροπή καλλιεργήσιμης γης σε οικόπεδα για ξενοδοχειακές μονάδες και κατοικίες. Οι ιδιοκτήτες παραθαλάσσιων εκτάσεων είτε πωλούν σε υψηλές τιμές τη γη τους, είτε γίνονται οι ίδιοι τουριστικοί επιχειρηματίες. Οι εκτεταμένες αυτές πωλήσεις ενίσχυσαν ακόμα περισσότερο τον ήδη σημαντικό κατακερματισμό της αγροτικής γης, με αποτέλεσμα, στα μέσα της δεκαετίας του 1970, η μέση έκταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο νομό να μην υπερβαίνει τα 10 έως 25 στρέμματα, τεμαχισμένη σε τέσσερα ή πέντε διάσπαρτα αγροτεμάχια.⁴⁸

Τη δεκαετία του '60 αναπτύσσεται τουριστικά η ανατολική παραλιακή ζώνη της Νότιας Κέρκυρας στην περιοχή της Μεσογής. Τη δεκαετία του '70 αυξάνεται η δυναμικότητα των ξενοδοχειακών μονάδων κατά 127% ή 8.547 κλίνες στην ανατολική ακτή από την περιοχή του Αχιλλείου έως την περιοχή των Γουβιών, ενώ σταδιακά εισέρχονται στον τουριστικό χάρτη του νομού και νέες περιοχές της Βόρειας Κέρκυρας και της δυτικής ακτής της Κεντρικής Κέρκυρας.⁴⁹ Συνεπώς, την περίοδο 1966-1977, οι πιο ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές ήταν τα ανατολικά παράλια, βόρεια και νότια της πόλης. Η διαπίστωση αυτή θέτει το ερώτημα εάν η ανάπτυξη αυτή είχε επίπτωση στον πρωτογενή τομέα, κυρίως στη γεωργική παραγωγή.

Μια ακόμη επίπτωση της τουριστικής ανάπτυξης είναι οι εναλλακτικές ευκαιρίες απασχόλησης που προσφέρει ο τουρισμός στους αγρότες. Στην Κέρκυρα, η πολυαπασχόληση του αγροτικού πληθυσμού από τα μέσα της δεκαετίας του '60 σταδιακά στρέφεται στα τουριστικά και συναφή εμπορικά επαγγέλματα του τριτογενούς τομέα. Η κυριαρχία της ελαιοκαλλιέργειας -που δεν απαιτεί ιδιαίτερη φροντίδα- και η εποχική συμπληρωματικότητα της απασχόλησης στον τουριστικό τομέα και της συγκομιδής ελαιόκαρπου, διευκόλυναν την παράλληλη απασχόληση των αγροτών στον τουρισμό. Οι αρχικές αιτίες της εξέλιξης αυτής εντοπίζονται στα υψηλότερα εισοδήματα και τις καλύτερες συνθήκες εργασίας στον τουρισμό και στη συνέχεια, στη γενικότερη αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης σε κλάδους που συνδέονται με την τουριστική ανάπτυξη της περιόδου, όπως ο κλάδος των κατασκευών, οι συναφείς με το τουριστικό προϊόν βιοτεχνικές δραστηριότητες, οι μεταφορές και άλλες συναφείς υπηρεσίες.⁵⁰

Παρά την τουριστική ανάπτυξη και την άνοδο του κλάδου των κατασκευών, τη δεκαετία του 1970, ο πρωτογενής τομέας εξακολουθεί να κατέχει την πρώτη θέση στην παραγωγή του τοπικού εισοδήματος.⁵¹

Ο νομός της Κέρκυρας είναι μια από τις πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές της Ελλάδας διαχρονικά. Την πρώτη μεταπολεμική περίοδο παρατηρείται μείωση του πληθυσμού κατά 6.134 κατοίκους ή 6%, λόγω της υψηλής θνησιμότητας, της κατοχής και του εμφυλίου, της

⁴⁸ Ό.π., σ. 214

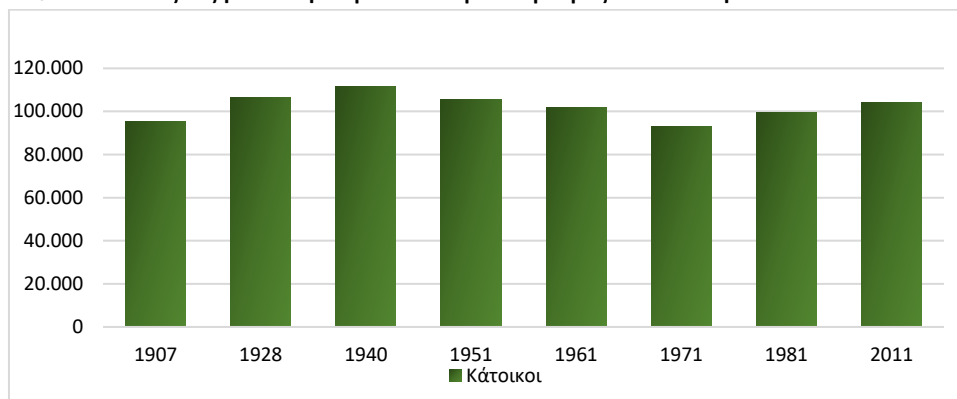
⁴⁹ Τσουμάνης, Κ., *Τουρισμός και ελληνική οικονομία κατά το 2^ο μισό του 20^{ου} αιώνα. Η περίπτωση του Δήμου Φαιάκων Κέρκυρας*, 2007, σ. 301-303.

⁵⁰ Τσουμάνης, Κ., ό.π., σ.286.

⁵¹ Βλάχος, Ξ., ό.π., σ. 214.

εξόντωσης της Εβραϊκής Κοινότητας της Κέρκυρας και της απέλασης των Ιταλών υπηκόων.⁵² Τη δεκαετία του '50, παρατηρείται επιπλέον μείωση του πληθυσμού κατά 3.648 κατοίκους ή 3%, εξαιτίας της γενικής υποχώρησης του βιοτικού επιπέδου στην ελληνική επαρχία κατά τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη μαζική αποχώρηση του αγροτικού πληθυσμού με κατεύθυνση τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Την επόμενη δεκαετία ο πληθυσμός του νομού μειώνεται επιπλέον, κατά 8.833 ή 9%, ενώ τη δεκαετία του '70 καταγράφεται αύξηση του πληθυσμού κατά 6.544 κατοίκους ή 7%. Ο πληθυσμός θα ξεπεράσει τα υψηλότερα ιστορικά του 1940, το 1995.⁵³

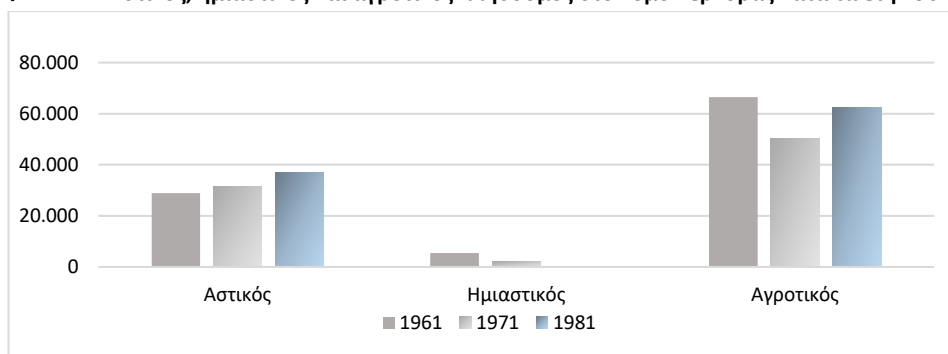
ΓΡΑΦΗΜΑ 1: Η εξέλιξη του πληθυσμού του νομού Κέρκυρας κατά τα έτη 1907-2011

Πηγή: ΕΣΥΕ, ΕΛΣΤΑΤ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού- κατοικιών των αντίστοιχων ετών, ίδιοι υπολογισμοί

Η περίοδος με τη μεγαλύτερη μείωση του πληθυσμού είναι αναμφισβήτητα η δεκαετία του '60, όταν η μετανάστευση, εσωτερική και εξωτερική, λαμβάνει εκρηκτικές διαστάσεις πανελληνίως. Η πραγματική εκροή του πληθυσμού είναι πολύ μεγαλύτερη, αφού στα παραπάνω δεδομένα δεν προσμετράται η φυσική αύξηση του πληθυσμού. Ο πληθυσμός του νομού άρχισε να ανακάμπτει την επόμενη δεκαετία, λόγω της ενεργειακής κρίσης του 1973, η οποία ανέκοψε τις μεταναστευτικές εκροές στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και οδήγησε πολλούς μετανάστες σε παλιννόστηση.

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: Αστικός, ημιαστικός και αγροτικός πληθυσμός στο νομό Κέρκυρας κατά τα έτη 1961-1981

Πηγή: ΕΣΥΕ, :Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981 της ΕΣΥΕ, το έτος 1961, το 65,3% του πληθυσμού χαρακτηρίζεται ως αγροτικός, το 5,3%

⁵² Βλάχος, Ξ., ό.π., σ. 212.

⁵³ Πρόντζας, Ε., «Οικονομία και κοινωνία της Κέρκυρας ανάμεσα στο χθες και το αύριο», στο Παππάς, Θ. (επιμ.), *Κέρκυρα εγχειρίδιο τοπικής ιστορίας*, 2019, σ. 223.

ως ημιαστικός και το 28,4% ως αστικός. Το έτος 1971, ο αγροτικός πληθυσμός αποτελεί το 63,8%, ο ημιαστικός το 2,3% και ο αστικός το 33,9%. Στην επόμενη απογραφή ως αγροτικός πληθυσμός καταγράφεται το 62,9% και ως αστικός το 37,1%. Παρατηρείται, επομένως, ότι διαχρονικά κυριαρχεί ο αγροτικός πληθυσμός, ο αστικός πληθυσμός αυξάνεται σταδιακά κατά 11%, ενώ ο ημιαστικός πληθυσμός μηδενίζεται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Νομός Κέρκυρας, πληθυσμός κατά ηλικιακές ομάδες 1961, 1971 και 1981

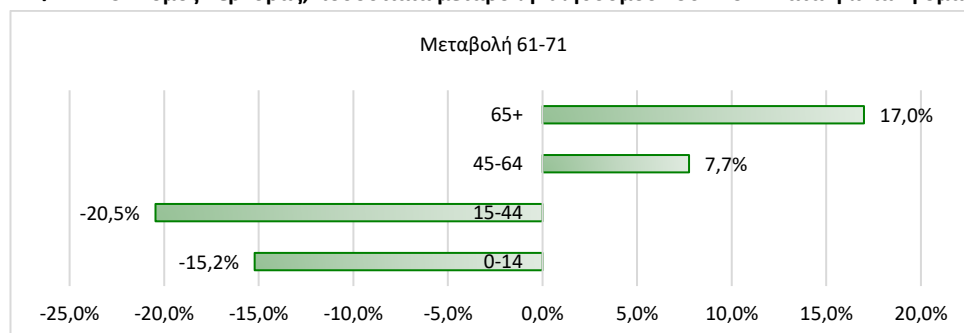
Ηλικιακή ομάδα	1961		1971		1981		Μεταβολή 61-71		Μεταβολή 71-81	
	Σύνολο	%	Σύνολο	%	Σύνολο	%	Άτομα	%	Άτομα	%
Σύνολο	101.766	100,0%	92.933	100,0%	99.477	100,0%	-8.833	-8,7%	6.544	7,0%
0-14	25.992	25,5%	22.036	23,7%	21.853	22,0%	-3.956	-15,2%	-183	-0,8%
15-44	42.092	41,4%	33.480	36,0%	35.161	35,3%	-8.612	-20,5%	1.681	5,0%
45-64	21.492	21,1%	23.156	24,9%	25.690	25,8%	1.664	7,7%	2.534	10,9%
65+	12.190	12,0%	14.261	15,3%	16.773	16,9%	2.071	17,0%	2.512	17,6%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού - κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Από την εξέταση της εξέλιξης της ηλικιακής σύνθεσης του πληθυσμού προκύπτει ότι συνεχώς μειώνονται οι κάτοικοι στις ηλικιακές ομάδες 0-14 ετών και 15-44 ετών, ενώ αυξάνονται οι κάτοικοι των ηλικιακών ομάδων 45-64 ετών και άνω των 65 ετών.

Την περίοδο 1961-1971, η μείωση στις ηλικιακές ομάδες 0-14 ετών και 15-44 ετών αγγίζει το 15,2% και το 20,5% αντίστοιχα. Ταυτόχρονα, ο πληθυσμός της ηλικιακής ομάδας άνω των 65 ετών αυξάνεται κατά 17% και ο πληθυσμός της ηλικιακής ομάδας 45-64 ετών αυξάνεται κατά 7,7%, ενώ ο συνολικός πληθυσμός μειώνεται κατά 8,7%.

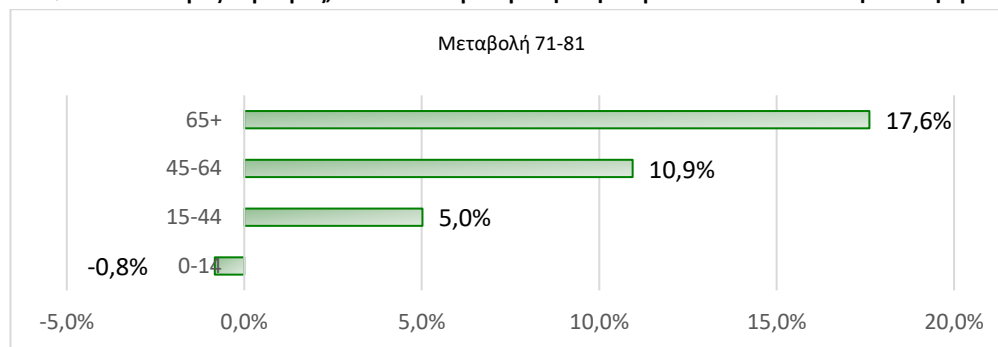
ΓΡΑΦΗΜΑ 3: Νομός Κέρκυρας, ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού 1961-1971 κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού- κατοικιών των ετών 1961 και 1971, ίδιοι υπολογισμοί

Την περίοδο 1971-1981 παρατηρείται οριακή μείωση του πληθυσμού μόνο στην ηλικιακή ομάδα 0-14 ετών, ενώ η ηλικιακή ομάδα 15-44 ετών αυξάνεται κατά 5%, η ηλικιακή ομάδα 45-64 κατά 10,9% και η ηλικιακή ομάδα άνω των 65 ετών αυξάνεται κατά 17,6%, με τον συνολικό πληθυσμό να καταγράφει αύξηση κατά 7%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 4: Νομός Κέρκυρας, ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού 1971-1981 κατά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η ηλικιακή ομάδα 15-44 ετών συνεχίζει να μειώνεται ως προς την ποσοστιαία συμμετοχή της στο συνολικό πληθυσμό και τη δεκαετία 1971-81, όπως και η ηλικιακή ομάδα 0-14 ετών, ενώ οι ηλικιακές ομάδες 14-65 ετών και άνω των 65 ετών αυξάνουν το ποσοστό τους στον συνολικό πληθυσμό με αποτέλεσμα την αύξηση της μέσης ηλικίας του πληθυσμού του νομού. Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι διαχρονικά αυξάνεται ο μέσος όρος ηλικίας του πληθυσμού του νομού.

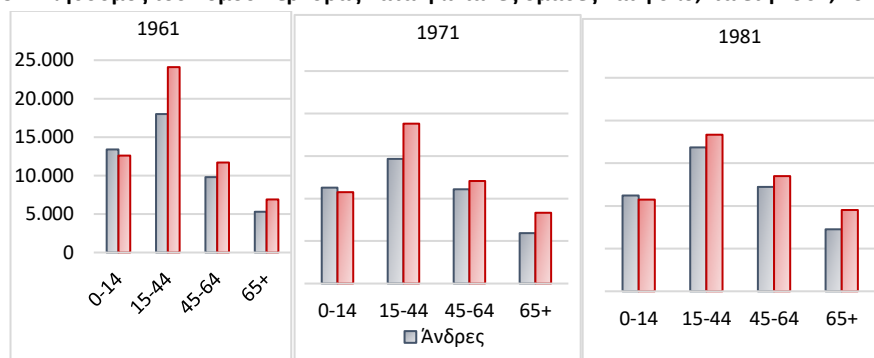
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Νομός Κέρκυρας, πληθυσμός κατά ηλικιακές ομάδες και φύλο τα έτη 1961, 1971 και 1981

1961						
Ηλικιακή ομάδα	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%
Σύνολο	101.766	100,0%	46.483	45,7%	55.283	54,3%
0-14	25.992	25,5%	13.396	51,5%	12.596	48,5%
15-44	42.092	41,4%	17.996	42,8%	24.096	57,2%
45-64	21.492	21,1%	9.796	45,6%	11.696	54,4%
65+	12.190	12,0%	5.295	43,4%	6.895	56,6%
1971						
Ηλικιακή ομάδα	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%
Σύνολο	92.933	100,0%	42.976	46,2%	49.957	53,8%
0-14	22.036	23,7%	11.284	51,2%	10.752	48,8%
15-44	33.480	36,0%	14.668	43,8%	18.812	56,2%
45-64	23.156	24,9%	11.092	47,9%	12.064	52,1%
65+	14.261	15,3%	5.932	41,6%	8.329	58,4%
1981						
Ηλικιακή ομάδα	Σύνολο	%	Άνδρες	%	Γυναίκες	%
Σύνολο	99.477	100,0%	47.518	47,8%	51.959	52,2%
0-14	21.853	22,0%	11.207	51,3%	10.646	48,7%
15-44	35.161	35,3%	16.840	47,9%	18.321	52,1%
45-64	25.690	25,8%	12.213	47,5%	13.477	52,5%
65+	16.773	16,9%	7.258	43,3%	9.515	56,7%

Πηγή: ΕΣΥΕ, αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Από την εξέταση της ανά φύλο σύνθεσης προκύπτει ότι ο γυναικείος πληθυσμός υπερέρχει του ανδρικού κατά 8,6% το 1961, 7,6% το 1971 και 4,4% το 1981. Από την εξέταση της σύνθεσης ανά φύλο κατά ηλικιακή ομάδα προκύπτει ότι μόνο στην ηλικιακή ομάδα 0-14 ετών υπερέρχει ο ανδρικός πληθυσμός, ενώ σε όλες τις άλλες ηλικιακές ομάδες και ιδίως στις ηλικιακές ομάδες 15-44 ετών και άνω των 65 ετών, το έτος 1971 και στην ομάδα άνω των 65 ετών, το έτος 1981, υπερέρχει ο γυναικείος πληθυσμός.

ΓΡΑΦΗΜΑ 5: Πληθυσμός του νομού Κέρκυρας κατά ηλικιακές ομάδες και φύλο, τα έτη 1961, 1971 και 1981

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού- κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

3.2. Οι κοινότητες του νομού και οι γεωγραφικές ενότητες

Πριν την εξέταση της αγροτικής οικονομίας των επιμέρους γεωγραφικών ενότητων του νομού επιβάλλεται η παρουσίαση των περιοχών αυτών, όσον αφορά τις κοινότητες που περιλαμβάνουν, την έκταση και τον πληθυσμό τους, τον αριθμό και την έκταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, καθώς και στοιχεία για τα απασχολούμενα μέλη των νοικοκυριών σε αυτές.

Στην εισαγωγή έγινε αναφορά στον τρόπο με τον οποίο τα δεδομένα της πηγής ταξινομήθηκαν σε πέντε διακριτές γεωγραφικές ενότητες. Στο σημείο αυτό θα παρουσιάσουμε τις κοινότητες του νομού με την έκταση και τον πληθυσμό τους κατά την εξεταζόμενη περίοδο, ταξινομημένες γεωγραφικά με βάση τις Δημοτικές Ενότητες της Περιφερειακής Ενότητας Κέρκυρας του νόμου 3852/2010,⁵⁴ όπως ισχύει μετά τις τελευταίες διοικητικές μεταβολές του έτους 2019.⁵⁵

Χάρτης 2: Οι γεωγραφικές περιοχές της Βόρειας Κέρκυρας, Κεντρικής Κέρκυρας, Νότιας Κέρκυρας και Διαπόντων Νησιών, διαχωρισμένες σε Δημοτικές Ενότητες και Δήμους σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεση του 2019

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας & Διαποντίων Νήσων 2020-2023

⁵⁴ Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτη», ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010.

⁵⁵ Αριθ. 28549/19 απόφαση του Υπουργείου Εσωτερικών, «Πρωτοβάθμιοι και Δευτεροβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Χώρας, σύμφωνα με το ν. 3852/2010, όπως ισχύει», ΦΕΚ 1327/Β/17-4-2019, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την αριθ. 32237/19 νεότερη απόφαση, ΦΕΚ 1487/Β/3-5-2019.

Η πρώτη γεωγραφική ενότητα, η περιοχή των Διαπόντιων Νησιών περιλαμβάνει τις τρεις κοινότητες Ερεϊκούσης, Μαθρακίου και Οθωνών. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με την έκτασή τους και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971, και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Κοινότητες Διαπόντιων Νησιών, έκταση και πληθυσμός, κατά τα έτη 1961, 1971 και 1981

Διαπόντια Νησιά					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Ερεϊκούσης	Π	4,4	514	358	228
Μαθρακίου	Π	3,5	383	240	177
Οθωνών	Π	10,1	637	418	164
Σύνολο		18,1	1.534	1.016	569

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η δεύτερη γεωγραφική ενότητα είναι η περιοχή των Παξών και Αντίπαξων, η οποία περιλαμβάνει τις τέσσερις κοινότητες του νησιού των Παξών, Γαΐου (Παξών), Λάκκας, Λογγού και Μαγαζιών. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι τοπικές κοινότητες με την έκτασή τους και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Κοινότητες Παξών & Αντίπαξων, έκταση και πληθυσμός, κατά τα έτη 1961, 1971 και 1981

Παξοί & Αντίπαξοι					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Γαΐου (Παξών)	Π	16,1	1.223	1.089	1.286
Λάκκας	Π	6,2	562	427	428
Λογγού	Π	3,3	373	286	275
Μαγαζιών	Π	4,5	520	451	386
Σύνολο		30,1	2.678	2.253	2.375

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η κοινότητα που φιλοξενεί το διοικητικό κέντρο των Παξών το 1981 ανακτά τον πληθυσμό που είχε το 1961.

Η τρίτη γεωγραφική ενότητα είναι η περιοχή της Βόρειας Κέρκυρας, η οποία αποτελείται από τέσσερις πρώην Καποδιστριακούς Δήμους ή νυν Δημοτικές Ενότητες, τη Δημοτική Ενότητα Αγίου Γεωργίου, τη Δημοτική Ενότητα Εσπερίων, τη Δημοτική Ενότητα Θιναλίου και τη Δημοτική Ενότητα Κασσωπαίων.

Η Δημοτική Ενότητα Αγίου Γεωργίου αποτελείται από 13 πεδινές κοινότητες με συνολική έκταση 39,8 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι κοινότητες που εντάσσονται στην περιοχή αυτή με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971, και 1981. Όλες οι κοινότητες καταγράφουν μείωση στον πληθυσμό τους, ενώ δεν παρατηρείται δημιουργία κάποιου κέντρου σε τοπικό επίπεδο, αλλά αντίθετα η κοινότητα με τον περισσότερο πληθυσμό συρρικνώνεται πληθυσμιακά συνολικά κατά 30%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Αγίου Γεωργίου, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971, και 1981

Δημοτική Ενότητα Αγίου Γεωργίου					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Αγίου Αθανασίου	Π	2,0	273	225	186
Αγρού	Π	3,2	648	553	467
Αρκαδάδων	Π	1,7	329	149	126
Αρμενάδων	Π	3,6	301	239	223
Αφιώνο	Π	3,6	278	236	196
Δάφνης	Π	2,0	358	333	308
Δροσάτου	Π	1,2	283	255	233
Καββαδάδων	Π	4,8	621	551	578
Καστελλάνων Γύρου	Π	1,3	312	241	197
Μεσαριάς	Π	3,9	339	342	324
Πάγων	Π	7,4	928	694	660
Ραχτάδων	Π	2,4	383	348	270
Χωρεπισκόπων	Π	2,7	454	314	314
Σύνολο		39,8	5.507	4.480	4.082

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η Δημοτική Ενότητα Εσπερίων αποτελείται από 11 πεδινές κοινότητες με συνολική έκταση 54,1 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι κοινότητες που εντάσσονται στην περιοχή αυτή με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981 .

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Εσπερίων, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971 και 1981

Δημοτική Ενότητα Εσπερίων					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Αγίων Δούλων	Π	3,3	340	265	256
Αγραφών	Π	5,5	650	451	372
Αντιπερνών	Π	0,9	351	318	256
Αυλιωτών	Π	7,8	1.231	1.129	1.104
Βαλανείου	Π	3,9	490	346	322
Βελονάδων	Π	6,0	967	858	802
Καβαλλουρίου	Π	2,7	504	416	429
Καρουσάδων	Π	9,2	1.440	1.235	1.290
Μαγουλάδων	Π	7,1	989	882	907
Περουλάδων	Π	6,0	739	565	525
Σιδαρίου	Π	1,9	189	185	218
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Εσπερίων		54,1	7.890	6.650	6.481

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η Δημοτική Ενότητα Θιναλίου έχει συνολική έκταση 77,9 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελείται από 13 κοινότητες, εκ των οποίων τρεις χαρακτηρίζονται ως πεδινές, με έκταση 14,2 τετραγωνικά χιλιόμετρα και δέκα ως ημιορεινές, με έκταση 63,7 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι κοινότητες

που εντάσσονται στην περιοχή αυτή, με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Θιναλίου, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971 και 1981.

Δημοτική Ενότητα Θιναλίου					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Αγίου Παντελεήμονα	Π	7,2	716	522	545
Επισκέψεως	Η	8,1	872	729	654
Κληματιάς	Η	7,4	624	498	463
Λαυκίου	Η	5,3	349	278	320
Λουτσών	Η	5,9	397	264	304
Νυμφών	Η	6,8	1.170	1.137	1.029
Ξανθάτων	Π	2,3	268	214	246
Περιθείας	Η	16,6	753	573	627
Πεταλείας	Η	13,6	534	411	316
Σφακερών	Π	4,7	318	319	375
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Θιναλίου		77,9	6.001	4.945	4.879

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η Δημοτική Ενότητα Κασσωπαίων, έχει συνολική έκταση 33,7 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελείται από τέσσερις κοινότητες εκ των οποίων τρεις χαρακτηρίζονται ως ημιορεινές με έκταση 31,4 τετραγωνικά χιλιόμετρα και μία ως πεδινή με έκταση 2,3 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι κοινότητες που εντάσσονται στην περιοχή αυτή, με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Τοπικές κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Κασσωπαίων, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971, 1981 και 2011

Δημοτική Ενότητα Κασσωπαίων					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Γιμαρίου	Π	2,3	372	307	316
Κασσιόπης	Η	8,8	613	565	720
Νησακίου	Η	8,5	578	422	507
Σινιών	Η	14,2	925	707	658
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Κασσωπαίων		33,7	2.488	2.001	2.201

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Συνοπτικά, στη γεωγραφική ενότητα της Βόρειας Κέρκυρας καταγράφονται 28 πεδινές κοινότητες με έκταση 110,4 τετραγωνικά χιλιόμετρα και δέκα ημιορεινές κοινότητες με έκταση 95,1 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Η τέταρτη γεωγραφική ενότητα είναι η περιοχή της Κεντρικής Κέρκυρας, η οποία περιλαμβάνει πέντε πρώην Καποδιστριακούς Δήμους ή νυν Δημοτικές Ενότητες, τη Δημοτική

Ενότητα Αχιλλείων, τη Δημοτική Ενότητα Κερκυραίων, τη Δημοτική Ενότητα Παλαιοκαστριτών, τη Δημοτική Ενότητα Παρελίων και τη Δημοτική Ενότητα Φαιάκων.

Η δημοτική Ενότητα Αχιλλείων έχει συνολική έκταση 48,7 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελείται από 14 κοινότητες, έντεκα πεδινές με έκταση 34,8 τετραγωνικά χιλιόμετρα και τρεις ημιορεινές με έκταση 13,8 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι κοινότητες που εντάσσονται στην περιοχή αυτή, με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: Κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Αχιλλείων, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971 και 1981

Δημοτική Ενότητα Αχιλλείων					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Αγίου Προκοπίου	Π	1,2	413	338	260
Αγίων Δέκα	Π	3,5	687	625	551
Άνω Γαρούνα	Η	3,2	359	278	252
Βαρυπατάδων	Π	5,1	504	438	321
Βιρού	Π	3,0	772	779	896
Γαστουρίου	Π	5,3	1.115	941	992
Καλαφατιώνων	Π	5,0	633	513	458
Καμάρας	Π	1,7	197	177	153
Καστελλάνων Μέσης	Π	2,2	576	489	487
Κάτω Γαρούνα	Η	3,9	786	681	675
Κουραμάδων	Π	1,7	348	285	227
Κυνοπιαστών	Π	4,5	1.179	912	1.011
Μπενιτσών	Π	1,7	596	598	676
Σταυρού	Η	6,8	594	519	452
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Αχιλλείων		48,7	8.759	7.573	7.411

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η δημοτική Ενότητα Κερκυραίων περιλαμβάνει τον Δήμο Κερκυραίων και τρεις κοινότητες με συνολική έκταση 41,9 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι κοινότητες και ο δήμος που εντάσσονται στην περιοχή αυτή, με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: Κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Κερκυραίων, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971 και 1981

Δημοτική Ενότητα Κερκυραίων					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Αλεπούς	Π	2,4	747	787	972
Καναλίου	Π	2,4	494	355	389
Δήμος Κερκυραίων	Π	4,3	29.886	34.076	40.130
Εβροπούλων	Π	4,3	1.525	1.473	1.868
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Κερκυραίων		41,9	32.662	34.076	40.130

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η Δημοτική Ενότητα Παλαιοκαστριτών, έχει συνολική έκταση 48,4 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελείται από οκτώ κοινότητες, εκ των οποίων οι έξι χαρακτηρίζονται ως ημιορεινές, με έκταση 40,5 τετραγωνικά χιλιόμετρα και δύο ως πεδινές με έκταση 7,9 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι Τοπικές Κοινότητες που εντάσσονται στην περιοχή αυτή, με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: Κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Παλαιοκαστριτών, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971 και 1981

Δημοτική Ενότητα Παλαιοκαστριτών					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Αλειμματάδων	Π	2,0	215	142	115
Γαρδελάδων	Π	5,9	409	313	355
Δουκάδων	Η	5,4	647	502	492
Κρήνης	Η	3,0	306	290	253
Λακώνων	Η	6,0	719	697	733
Λιαπάδων	Η	9,4	1.084	931	1.032
Μακράδων	Η	5,0	486	409	384
Σκριτερού	Η	11,7	677	594	569
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Παλαιοκαστριτών		48,4	4.543	3.878	3.933

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η Δημοτική Ενότητα Παρελίων αποτελείται από 13 πεδινές κοινότητες με συνολική έκταση 39,8 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι Τοπικές Κοινότητες που εντάσσονται στην περιοχή αυτή, με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: Κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Παρελίων, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971 και 1981

Δημοτική Ενότητα Παρελίων					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Αγίου Ιωάννου	Π	3,0	425	364	612
Άφρας	Π	3,7	909	772	745
Βάτου	Π	2,6	373	341	375
Γιαννάδων	Π	10,3	985	831	723
Κανακάδων	Π	2,3	267	213	222
Κοκκινίου	Π	6,8	326	273	269
Κομπιτσίου	Π	3,0	369	452	529
Μαρμάρου	Π	3,2	322	233	248
Πέλεκα	Π	6,4	789	605	637
Σιναράδων	Π	7,0	1.316	1.155	1.019
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Παρελίων		48,4	6.081	5.239	5.379

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η Δημοτική Ενότητα Φαιάκων, έχει συνολική έκταση 53,9 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελείται από επτά κοινότητες, εκ των οποίων οι τρεις χαρακτηρίζονται ως πεδινές με έκταση 26,9 τετραγωνικά χιλιόμετρα και οι άλλες τέσσερις ως ημιορεινές με έκταση 27

τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι Τοπικές Κοινότητες που εντάσσονται στην περιοχή αυτή, με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13: Κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Φαιάκων, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971 και 1981

Δημοτική Ενότητα Φαιάκων					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Αγίου Μάρκου	Π	3,7	408	398	511
Άνω Κορακιάνας	Π	12,8	1.197	1.079	1.027
Ζυγού	Η	3,8	335	295	255
Κάτω Κορακιάνας	Π	10,4	1.209	1.286	1.599
Σγουράδων	Η	3,9	280	246	271
Σπαρτύλα	Η	12,1	742	638	771
Σωκρακίου	Η	7,2	627	521	440
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Φαιάκων		53,9	4.798	4.463	4.874

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Στην Τοπική Κοινότητα Κάτω Κορακιάνας παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού ακόμα και την περίοδο 1961-1971.

Συνοπτικά, στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφονται 30 πεδινές κοινότητες, με συνολική έκταση 159,9 τετραγωνικά χιλιόμετρα και 13 ημιορεινές κοινότητες, με συνολική έκταση 81,3 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Η πέμπτη γεωγραφική ενότητα είναι η περιοχή της Νότιας Κέρκυρας, η οποία αποτελείται από τρεις πρώην καποδιστριακούς Δήμους ή νυν Δημοτικές Ενότητες, τη Δημοτική Ενότητα Κορισίων, τη Δημοτική Ενότητα Λευκιμμάτων και τη Δημοτική Ενότητα Μελιτειέων.

Η Δημοτική Ενότητα Κορισίων έχει συνολική έκταση 27,9 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελείται από έξι πεδινές κοινότητες. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι κοινότητες που εντάσσονται στην περιοχή αυτή, με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14: Κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Κορισίων, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971 και 1981

Δημοτική Ενότητα Κορισίων					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Αγίου Νικολάου	Π	2,3	588	505	549
Αργυράδων	Π	12,1	2.040	1.485	1.648
Βασιλατικών	Π	5,6	1.132	758	231
Κουσπάδων	Π	-	-	367	462
Περιβολίου	Π	8,0	1.472	1.359	1.334
Πετριτή	Π	-	-	-	580
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Κορισίων		27,9	5.232	4.474	4.804

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η Δημοτική Ενότητα Λευκιμμάτων έχει συνολική έκταση 50,8 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελείται από τέσσερις πεδινές κοινότητες. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι κοινότητες που εντάσσονται στην περιοχή αυτή, με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: Κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Λευκιμμάτων, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971 και 1981

Δημοτική Ενότητα Λευκιμμάτων					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Άνω Λευκίμμης	Π	-	-	2.146	2.045
Βιταλάδων	Π	3,7	444	408	495
Λευκίμμης	Π	19,8	2.738	2.108	2.509
Νεοχωρίου	Π	13,3	1.617	1.520	1.641
Ριγγιάδων		14,0	2.683	-	-
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Λευκιμμάτων		50,8	7.482	6.182	6.690

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Η Δημοτική Ενότητα Μελιτειών έχει συνολική έκταση 66,9 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελείται από εννέα κοινότητες, εκ των οποίων πέντε χαρακτηρίζονται ως πεδινές με έκταση 34,8 τετραγωνικά χιλιόμετρα και τέσσερις ως ημιορεινές με έκταση 32 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται με αλφαβητική σειρά οι κοινότητες που εντάσσονται στην περιοχή αυτή, με την έκτασή τους το έτος 1961 και τον πληθυσμό τους κατά τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1961, 1971 και 1981.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16: Τοπικές κοινότητες Δημοτικής Ενότητας Μελιτειών, έκταση και πληθυσμός τα έτη 1961, 1971 και 1981

Δημοτική Ενότητα Μελιτειών					
Κοινότητα	Π/Η	Έκταση σε τ. χλμ. (1961)	Πληθυσμός		
			1961	1971	1981
Αγίου Ματθαίου	Η	22,3	1.892	1.596	1.487
Άνω Παυλιάνας	Π	3,6	411	436	479
Βουνιατάδων	Π	3,1	259	264	254
Κάτω Παυλιάνας	Η	1,4	218	214	207
Μοραϊτικών	Π	4,2	607	624	630
Πεντατίου	Η	3,2	289	276	328
Στρογγυλής	Η	5,2	636	593	562
Χλοματιανών	Π	11,0	601	622	715
Χλομού	Π	13,0	1.198	1.078	1.007
Σύνολο Δημοτικής Ενότητας Μελιτειών		66,9	6.111	5.703	5.669

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού – κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Συνοπτικά, στη Νότια Κέρκυρα έχουμε 15 πεδινές κοινότητες, με συνολική έκταση 113,5 τετραγωνικά χιλιόμετρα και τέσσερις ημιορεινές, με συνολική έκταση 32 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 6α: Ποσοστιαία κατανομή κοινοτήτων του νομού Κέρκυρας σε πεδινές και ημιορεινές

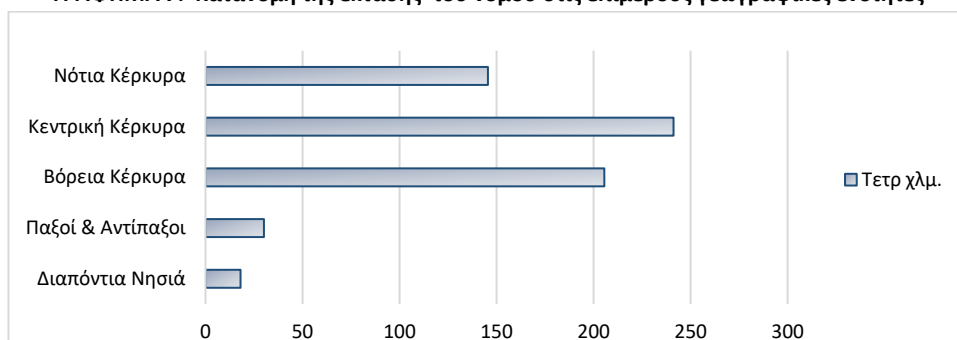
ΓΡΑΦΗΜΑ 6β: Ποσοστιαία κατανομή της έκτασης των πεδινών και ημιορεινών κοινοτήτων του νομού Κέρκυρας

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού- κατοικιών της 19^{ης} Μαρτίου 1961, ίδιοι υπολογισμοί

Στο σύνολο του νομού έχουμε 79 πεδινές κοινότητες, με συνολική έκταση 431,8 τετραγωνικά χιλιόμετρα και 27 ημιορεινές κοινότητες, με συνολική έκταση 208,4 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7: Κατανομή της έκτασης του νομού στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού- κατοικιών της 19^{ης} Μαρτίου 1961, ίδιοι υπολογισμοί

3.3. Η κατανομή και η μεταβολή του πληθυσμού στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες

Στη συνέχεια θα εξετασθεί η κατανομή και η μεταβολή του πληθυσμού στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες, την περίοδο 1961-1981.

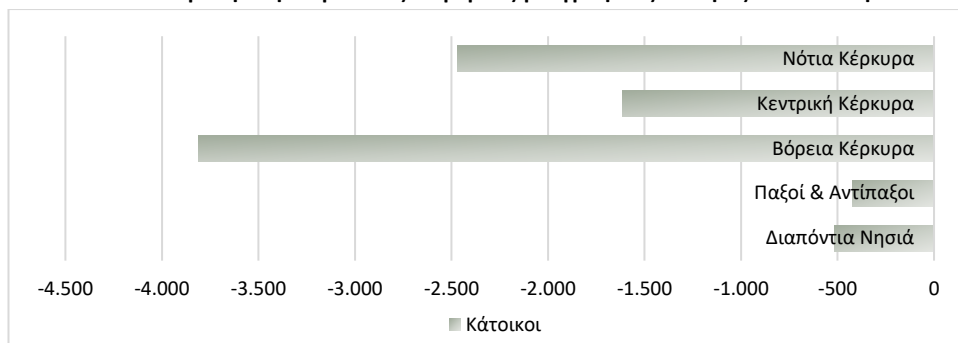
Πίνακας 17: Νομός Κέρκυρας, έκταση και πληθυσμός των επιμέρους γεωγραφικών ενότητων, κατά τα έτη 1961, 1971 και 1981

Περιοχή	Έκταση		Πληθυσμός								
			1961		1971			1981			
	Τετραγωνικά χιλιόμετρα	(%)	Μόνιμοι κάτοικοι	(%)	Κάτοικοι /τ. χλμ.	Μόνιμοι κάτοικοι	(%)	Κάτοικοι /τ. χλμ.	Μόνιμοι κάτοικοι	(%)	Κάτοικοι /τ. χλμ.
Νομός Κέρκυρας	641	100,0%	101.766	100,0%	159	92.933	100,0%	145	99.477	100,0%	163
Διαπόντια Νησιά	18	2,8%	1.534	1,5%	85	1.016	1,1%	56	569	0,6%	32
Παξοί & Αντίπαξοι	30	4,7%	2.678	2,6%	89	2.253	2,4%	75	2.375	2,4%	79
Βόρεια Κέρκυρα	206	32,1%	21.886	21,5%	106	18.076	19,5%	88	17.643	17,7%	86
Κεντρική Κέρκυρα	241	37,7%	56.843	55,9%	236	55.229	59,4%	229	61.727	62,1%	256
Νότια Κέρκυρα	146	22,7%	18.825	18,5%	129	16.359	17,6%	112	17.163	17,3%	118

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα των απογραφών πληθυσμού - κατοικιών των ετών 1961, 1971 και 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Παρατηρείται ότι στο κεντρικό τμήμα του νησιού της Κέρκυρας κατοικεί το 56% με 62% του συνολικού πληθυσμού, ενώ, από δεκαετία σε δεκαετία, αυξάνεται η συγκέντρωση των κατοίκων στην Κεντρική Κέρκυρα. Στη Βόρεια Κέρκυρα κατοικεί το 17,% με 21% του συνολικού πληθυσμού και στη Νότια Κέρκυρα το 17,3% με 18,5%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μείωση του πληθυσμού συνεχίζεται και τη δεκαετία 1971-81 όταν ο συνολικός πληθυσμός του νομού αυξάνεται, ενώ στη Νότια Κέρκυρα, τη δεύτερη περίοδο, παρουσιάζεται μικρή αύξηση του πληθυσμού. Ο πληθυσμός των Παξών και Αντίπαξων αντιπροσωπεύει το 2,4% με 4,7% του συνόλου και παρουσιάζει συνολικά πτωτική τάση. Ο πληθυσμός των Διαπόντιων Νησιών αντιπροσωπεύει το 0,6% με 2,8% του συνολικού πληθυσμού, ενώ διαχρονικά καταγράφεται εγκατάλειψη των νησιών αυτών από τους κατοίκους τους.

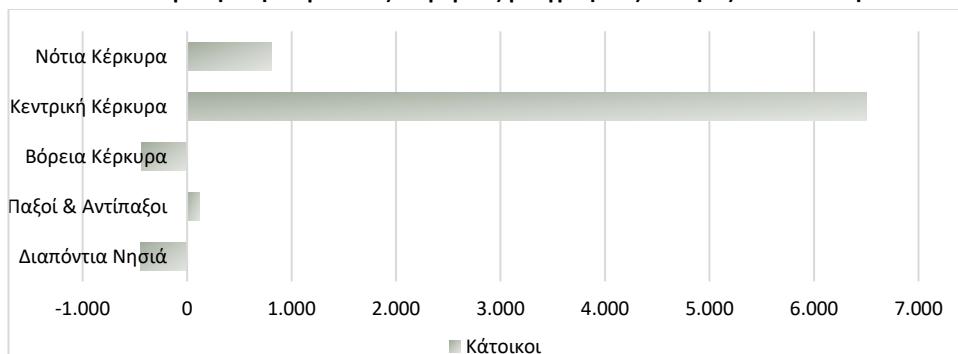
ΓΡΑΦΗΜΑ 8: Μεταβολή πληθυσμού στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες κατά τα έτη 1961- 1971

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού – κατοικιών της 19^{ης} Μαρτίου 1961, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού – κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

Μεταξύ των ετών 1961-1971, η περιοχή της Βόρειας Κέρκυρας χάνει το 17,4 % του πληθυσμού της, ακολουθεί Νότια Κέρκυρα με μείωση του πληθυσμού κατά 13,1% ενώ στην κεντρική Κέρκυρα η μείωση είναι μόνο 2,8%. Την ίδια περίοδο ο πληθυσμός στο νομό μειώνεται κατά 9%. Παρατηρούμε δηλαδή ότι η περιοχή που βρίσκεται το αστικό κέντρο του νομού έχει τις μικρότερες απώλειες. Οι πιο αγροτικές και λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές του νομού χάνουν περισσότερο πληθυσμό, ο οποίος είτε αποχωρεί τελείως από το νησί με προορισμό κυρίως τις χώρες της δυτικής Ευρώπης ή την Αθήνα, στην περίπτωση της εσωτερικής μετανάστευσης, είτε κατευθύνεται στο αστικό κέντρο του νομού αναπληρώνοντας ένα μέρος των εκρών της περιοχής αυτής. Την ίδια περίοδο παρατηρείται και στους Παξούς & Αντίπαξους μείωση του πληθυσμού κατά 16%, ενώ τα Διαπόντια Νησιά χάνουν το 34% του πληθυσμού τους.

ΓΡΑΦΗΜΑ 9: Μεταβολή πληθυσμού στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες κατά τα έτη 1971- 1981

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού – κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού – κατοικιών της 5^{ης} Απριλίου 1981, ίδιοι υπολογισμοί

Την περίοδο 1971-1981, ο πληθυσμός στην Κεντρική Κέρκυρα αυξάνεται, κατά 6.500 άτομα ή 12%, ενισχύοντας περαιτέρω την πληθυσμιακή υπεροχή του κεντρικού τμήματος του νησιού και του αστικού κέντρου, με το 62% του συνολικού πληθυσμού του νομού να κατοικεί εντός των ορίων της συγκεκριμένης περιοχής. Η περιοχή της Βόρειας Κέρκυρας εξακολουθεί να χάνει πληθυσμό. Στη Νότια Κέρκυρα και στην περιοχή των Παξών, ο πληθυσμός αυξάνεται οριακά, ενώ τα Διαπόντια Νησιά, την περίοδο αυτή χάνουν το 44% του εναπομείναντος πληθυσμού τους. Από τους 1.534 κατοίκους στην απογραφή του έτους 1961, ο πληθυσμός των τριών νησιών μειώνεται κατά 65%, σε μόλις 569 κατοίκους, το 1981.

ΜΕΡΟΣ Β' - Η αγροτική παραγωγή των κοινοτήτων του νομού Κέρκυρας την περίοδο 1966-1977

1. Γενικά χαρακτηριστικά της αγροτικής παραγωγής στο νομό Κέρκυρας.

1.1. Η διάρθρωση της αγροτικής παραγωγής στο νομό

α. Η διάρθρωση και η εξέλιξη των καλλιεργούμενων εκτάσεων

Τα στοιχεία για την κατανομή της γεωργικής γης του νομού δείχνουν ότι οι αροτραίες καλλιέργειες καλύπτουν το 28,1% της καλλιεργήσιμης γης το 1966 και το 27% το 1977, η κηπευτική γη το 5,4% το 1966 και το 3,3% το 1977, τα αμπέλια το 8,2% το 1966 και το 6,5% το 1977 και τα καρποφόρα δέντρα το 58,2% το 1966 και το 57,6% το 1977, ενώ παράλληλα καταγράφεται συνολική αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: Εκτάσεις καλλιεργειών και αγρανάπαυσης, κατά κατηγορίες, στον νομό Κέρκυρας κατά τα έτη 1966-1977 και 2011

Κατ 2011

Έτος	Σύνολο καλλιεργούμενων εκτάσεων	Καλλιέργειες								Αγρανάπαυση
		Αροτραίες		Κηπευτική γη		Αμπέλια		Δενδρώδεις		
		Στρέμματα	%	Στρέμματα	%	Στρέμματα	%	Στρέμματα	%	
1966	358.999	100.921	28,1%	19.454	5,4%	29.546	8,2%	209.078	58,2%	-
1967	365.921	107.263	29,3%	20.028	5,5%	28.222	7,7%	210.408	57,5%	-
1968*	382.917	99.035	25,9%	19.674	5,1%	27.537	7,2%	215.817	56,4%	20.854
1969*	380.374	102.458	26,9%	14.649	3,9%	27.132	7,1%	217.170	57,1%	18.965
1970*	388.531	106.796	27,5%	14.605	3,8%	27.221	7,0%	221.179	56,9%	18.730
1971*	386.506	100.001	25,9%	14.499	3,8%	27.099	7,0%	223.753	57,9%	21.154
1972*	388.004	99.211	25,6%	14.016	3,6%	28.054	7,2%	224.544	57,9%	22.179
1973*	386.093	95.776	24,8%	14.108	3,7%	26.821	6,9%	227.423	58,9%	21.965
1974*	382.934	98.329	25,7%	13.793	3,6%	26.391	6,9%	222.414	58,1%	22.007
1975*	394.455	96.383	24,4%	14.073	3,6%	25.776	6,5%	234.334	59,4%	23.889
1976*	387.831	98.828	25,5%	13.520	3,5%	25.240	6,5%	228.444	58,9%	21.799
1977*	400.362	108.093	27,0%	13.309	3,3%	26.168	6,5%	230.708	57,6%	22.084

Πηγή: ΕΣΥΕ, Γεωργικές Στατιστικές της Ελλάδος ετών 1966-1977, ίδιοι υπολογισμοί

* Από το έτος 1968 στο σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων συμπεριλαμβάνονται και οι εκτάσεις σε αγρανάπαυση.

β. Η αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή των αρδευόμενων εκτάσεων στις κατηγορίες καλλιεργειών κατά τα έτη 1966-1977. Οι ποτιστικές καλλιέργειες συνολικά αυξάνονται κατά 6.662 στρέμματα, με τα 3.552 στρέμματα να αφορούν δενδρώδεις καλλιέργειες, 2.685 αροτραίες καλλιέργειες και 659 στρέμματα κηπευτική γη. Παρατηρείται, επομένως, αύξηση των ποτιστικών εκτάσεων κυρίως στις δενδρώδεις καλλιέργειες και στις αροτραίες, ενώ στην αμπελοκαλλιέργεια καταγράφεται μείωση των ποτιστικών εκτάσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19: Ποτιστικές εκτάσεις, κατά κατηγορίες καλλιεργειών στον νομό Κέρκυρας, κατά τα έτη 1966-1977 και 2011

Έτος	Σύνολο ποτιστικών καλλιεργειών	Καλλιεργείες							
		Αροτραίες		Κηπευτική γη		Αμπέλια		Δενδρώδεις	
		Στρέμματα	%	Στρέμματα	Στρέμματα	Στρέμματα	%	Στρέμματα	%
1966	26.412	13.871	52,5%	8.197	31,0%	555	2,1%	3.789	14,3%
1967	27.266	14.519	53,2%	9.018	33,1%	46	0,2%	3.683	13,5%
1968	35.261	15.456	43,8%	8.830	25,0%	149	0,4%	10.826	30,7%
1969	31.380	16.731	53,3%	9.815	31,3%	372	1,2%	4.462	14,2%
1970	31.628	15.950	50,4%	9.838	31,1%	208	0,7%	5.632	17,8%
1971	31.994	16.986	53,1%	9.951	31,1%	818	2,6%	4.239	13,2%
1972	33.817	18.027	53,3%	9.996	29,6%	754	2,2%	5.040	14,9%
1973	35.389	21.116	59,7%	10.162	28,7%	198	0,6%	3.913	11,1%
1974	34.571	18.302	52,9%	9.909	28,7%	192	0,6%	6.168	17,8%
1975	30.359	17.120	56,4%	8.986	29,6%	278	0,9%	3.975	13,1%
1976	28.665	15.644	54,6%	8.551	29,8%	108	0,4%	4.362	15,2%
1977	33.074	16.556	50,1%	8.856	26,8%	231	0,7%	7.431	22,5%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Γεωργικές Στατιστικές της Ελλάδος, ετών 1966-1977, ίδιοι υπολογισμοί

γ. Η βελτιωμένη χρήση της τεχνολογίας

Μεταξύ των ετών 1961-1971, η χρήση λιπασμάτων αυξήθηκε τόσο στο νομό Κέρκυρας όσο και πανελλαδικά.⁵⁶ Το έτος 1971 αντιστοιχούσαν κατά μέσο όρο 8,09 κιλά λιπάσματος ανά στρέμμα γεωργικής γης, από 4,92 κιλά ανά στρέμμα το έτος 1961.

ΠΙΝΑΚΑΣ 20: Διαχρονική εξέλιξη χρήσης λιπασμάτων (τόνοι) στην ελληνική γεωργία

Περιοχή	Έτος			Μεταβολή	
	1951	1961	1971	1951/61	1961/71
Σύνολο χώρας	50.073	149.416	334.495	198,40%	123,9%
Νομός Κέρκυρας	546	1.633	2.702	199,08%	65,5%

Πηγή: Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, στατιστικά στοιχεία καταναλώσεως λιπασμάτων, Αθήνα 1974, στο Μωυσίδης, πίνακας Β5, σ.330

Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις και οι εκτάσεις στις οποίες έγινε χρήση μηχανικής ενέργειας το 1971, ανά είδος μηχανήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 21: Αριθμός και έκταση γεωργικών εκμεταλλεύσεων που έκαναν χρήση μηχανημάτων το έτος 1971 στο νομό Κέρκυρας

Χρήση τρακτέρ								
Κοινότητες		Αριθμός εκμεταλλεύσεων				Έκταση εκμεταλλεύσεων		
		Σύνολο		Τρακτέρ	% στο σύνολο	Σύνολο	Τρακτέρ	% στο σύνολο
Σύνολο	106	18.099	100,0%	4.301	23,8%	333.898	102.068	30,6%
Πεδινές	79	13.917	76,9%	3.784	20,9%	236.258	83.890	25,1%
Ημιορεινές	27	4.182	23,1%	517	2,9%	97.640	18.178	5,4%
Χρήση σπαρτικών μηχανών								
Κοινότητες		Αριθμός εκμεταλλεύσεων				Έκταση εκμεταλλεύσεων		
		Σύνολο	%	Σπαρτικές μηχανές	%	Σύνολο	Σπαρτικές μηχανές	%
Σύνολο	106	18.099	100,0%	80	0,4%	333.898	2.604	0,8%
Πεδινές	79	13.917	76,9%	69	0,5%	236.258	2.191	0,9%
Ημιορεινές	27	4.182	23,1%	11	0,3%	97.640	413	0,4%

⁵⁶ Μωυσίδης, Α., ό.π., σ. 330.

Χρήση θεριζοαλωνιστικών μηχανών								
Κοινότητες		Αριθμός εκμεταλλεύσεων				Έκταση εκμεταλλεύσεων		
		Σύνολο	%	Θεριζοαλωνιστικές μηχανές	%	Σύνολο	Θεριζοαλωνιστικές μηχανές	%
Σύνολο	106	18.099	100,0%	132	0,7%	333.898	2.807	0,8%
Πεδινές	79	13.917	76,9%	109	0,8%	236.258	2.197	0,9%
Ημιορεινές	27	4.182	23,1%	23	0,5%	97.640	610	0,6%
Χρήση αντλητικών συγκροτημάτων								
Κοινότητες		Αριθμός εκμεταλλεύσεων				Έκταση εκμεταλλεύσεων		
		Σύνολο	%	Αντλητικά συγκροτήματα	%	Σύνολο	Αντλητικά συγκροτήματα	%
Σύνολο	106	18.099	100,0%	1.332	7,4%	333.898	34.274	10,3%
Πεδινές	79	13.917	76,9%	1.108	8,0%	236.258	26.768	11,3%
Ημιορεινές	27	4.182	23,1%	224	5,4%	97.640	7.546	7,7%
Χρήση αντλητικών συγκροτημάτων τεχνητής βροχής								
Κοινότητες		Αριθμός εκμεταλλεύσεων				Έκταση εκμεταλλεύσεων		
		Σύνολο	%	Αντλητικά συγκροτήματα τεχνητής βροχής	%	Σύνολο	Αντλητικά συγκροτήματα τεχνητής βροχής	%
Σύνολο	106	18.099	100,0%	235	1,3%	333.898	6.048	1,8%
Πεδινές	79	13.917	76,9%	204	1,5%	236.258	4.975	2,1%
Ημιορεινές	27	4.182	23,1%	31	0,7%	97.640	1.073	1,1%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

Το 1971, στον νομό Κέρκυρας χρήση τρακτέρ γίνεται στο 23,6% των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο 30,6% των καλλιεργούμενων εκτάσεων, ποσοστό χαμηλότερο από τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο του 45,9% των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και του 61,51%⁵⁷ των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Το 1971, ιδιόκτητα τρακτέρ στην Κέρκυρα διέθεταν 220 εκμεταλλεύσεις, οι 20 από αυτές είχαν έκταση 1-9 στρέμματα, οι 160 εκμεταλλεύσεις 10-49 στρέμματα και οι 40 εκμεταλλεύσεις 100-199 στρέμματα, συνολικά το 1,2% του συνολικού αριθμού των εκμεταλλεύσεων με εθνικό μέσο όρο 6,1%. Το 1977, 730 εκμεταλλεύσεις ή το 4% του συνόλου είχαν ιδιόκτητα τρακτέρ έναντι 12% του εθνικού μέσου όρου, 50 εκμεταλλεύσεις είχαν έκταση 1-9 στρέμματα, 610 εκμεταλλεύσεις 10-49 στρέμματα, 40 εκμεταλλεύσεις 50-99 στρέμματα, 20 εκμεταλλεύσεις 100-199 στρέμματα και 10 εκμεταλλεύσεις (το 100% της κατηγορίας) 200-499 στρέμματα.⁵⁸

1.2. Η κατανομή της καλλιεργήσιμης γης στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες και ο βαθμός απασχόλησης των κατόχων της με τις αγροτικές δραστηριότητες.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η κατανομή του αριθμού και της έκτασης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες του νομού, σύμφωνα με τα στοιχεία των απογραφών Γεωργίας και Κτηνοτροφίας των ετών 1961 και 1971. Ανάλογα στοιχεία για το έτος 1981 δεν έχουν δημοσιευθεί.

⁵⁷ Μωυσίδης, Α., ό.π., σ. 155.

⁵⁸ Ό.π., σ. 340-346, πίν. Β 10.

ΠΙΝΑΚΑΣ 22: Αριθμός και έκταση γεωργικών εκμεταλλεύσεων ανά περιοχή κατά τα έτη 1961 και 1971*

Περιοχή	Γεωργικές εκμεταλλεύσεις											
	1961				1971				Μεταβολή 1961-1971			
	Αριθμός εκμεταλλεύσεων	Συνολική έκταση		Μέση έκταση	Αριθμός εκμεταλλεύσεων	Συνολική έκταση		Μέση έκταση	Αριθμός εκμεταλλεύσεων		Συνολική έκταση	
		Στρέμματα	%			Στρέμματα	%		Αριθμός	%	Στρέμματα	%
Νομός Κέρκυρας	19.528	332.194	100%	17	18.099	333.898	100%	18	-1.429	-7,3%	1.704	0,5%
Διαπόντια Νησιά	393	3.640	1%	9	298	2.536	1%	9	-95	-24,2%	-1.104	-30,3%
Παξοί & Αντίπαξοι	815	10.206	3%	13	729	9.221	3%	13	-86	-10,6%	-985	-9,7%
Βόρεια Κέρκυρα	5.584	108.656	33%	19	5.220	112.318	34%	22	-364	-6,5%	3.662	3,4%
Κεντρική Κέρκυρα	8.682	138.787	42%	16	7.730	129.341	39%	17	-952	-11,0%	-9.446	-6,8%
Νότια Κέρκυρα	4.054	70.905	21%	17	4.122	80.482	24%	20	68	1,7%	9.577	13,5%

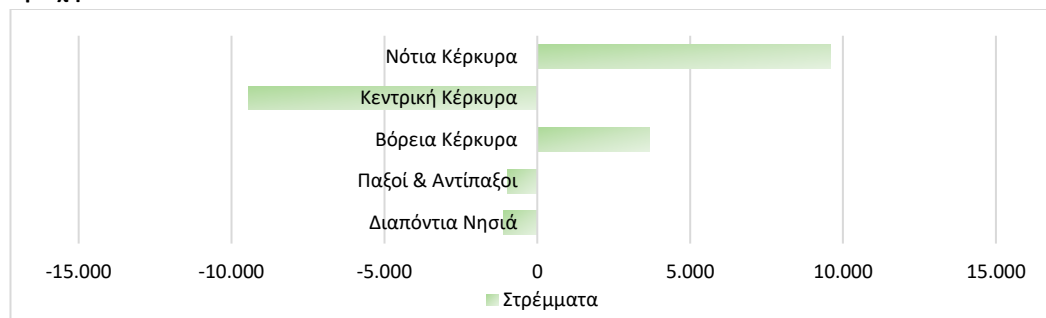
* Δημοσιευμένα στοιχεία απογραφής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας έτους 1981 δεν υπάρχουν στην ΕΣΥΕ

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

Παρατηρείται συνολική αύξηση της γεωργικής γης κατά 2.869 στρέμματα. Στο κέντρο του νησιού της Κέρκυρας καταγράφεται έξοδος γεωργικής γης, ενώ στο Βορρά και σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό στο Νότο καταγράφεται είσοδος γεωργικών εκτάσεων στον αγροτικό τομέα.

Ο μεγαλύτερος αριθμός εκμεταλλεύσεων και η μεγαλύτερη έκταση καταγράφεται στην Κεντρική Κέρκυρα, την περιοχή δηλαδή με την μεγαλύτερη επιφάνεια (241 τ. χλμ.), όμως τη δεκαετία 1961-1971, στην περιοχή αυτή παρατηρείται η μεγαλύτερη συρρίκνωση, σε απόλυτους αριθμούς, τόσο των γεωργικών εκμεταλλεύσεων όσο και της έκτασής τους. Ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων μειώνεται κατά 952 εκμεταλλεύσεις και η έκταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατά 9.446 στρέμματα. Στη Βόρεια Κέρκυρα, τη δεύτερη σε επιφάνεια περιοχή, ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων μειώνεται κατά 364 εκμεταλλεύσεις, αλλά η έκταση αυξάνεται κατά 3.662 στρέμματα. Στη Νότια Κέρκυρα αυξάνεται οριακά ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων, η έκταση όμως αυξάνεται κατά 9.577 στρέμματα ή 13,5%, με τη μέση έκταση ανά εκμετάλλευση να αυξάνεται από 17 σε 20 στρέμματα. Στην περιοχή των Παξών και Αντίπαξων παρατηρείται μείωση κατά 10% του αριθμού και της έκτασης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ενώ στα Διαπόντια Νησιά, η μείωση κατά 30% του πληθυσμού τους οδήγησε στην εγκατάλειψη των αντίστοιχων γεωργικών εκμεταλλεύσεων και εκτάσεων. Το βασικότερο συμπέρασμα είναι ότι παρά τις όποιες μεταβολές στον αριθμό και την έκταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η μέση έκταση ανά εκμετάλλευση δεν μεταβάλλεται και παραμένει εξαιρετικά μικρή.

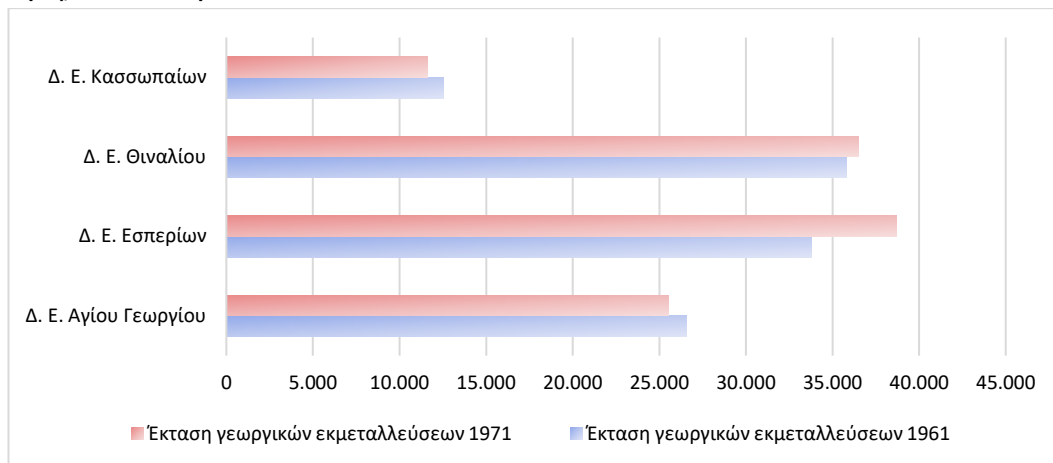
ΓΡΑΦΗΜΑ 10: Μεταβολή της έκτασης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατά τα έτη 1961 - 1971, ανά περιοχή

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

Η μεταβολή που παρατηρείται στην έκταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στις επιμέρους περιοχές του νησιού της Κέρκυρας, ενδεχομένως να σχετίζεται με την ανάπτυξη άλλου είδους οικονομικών δραστηριοτήτων σε κάποιες περιοχές. Προκειμένου να εντοπιστούν πιο συγκεκριμένα οι περιοχές στις οποίες καταγράφεται έξοδος γεωργικής γης και εάν αυτές οι περιοχές είναι οι ίδιες με αυτές στις οποίες καταγράφεται τουριστική και οικοδομική ανάπτυξη κατά τη δεκαετία του 1960, θα εξεταστεί η μεταβολή της έκτασης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο εσωτερικό των περιοχών σε επίπεδο Δημοτικών Ενοτήτων.

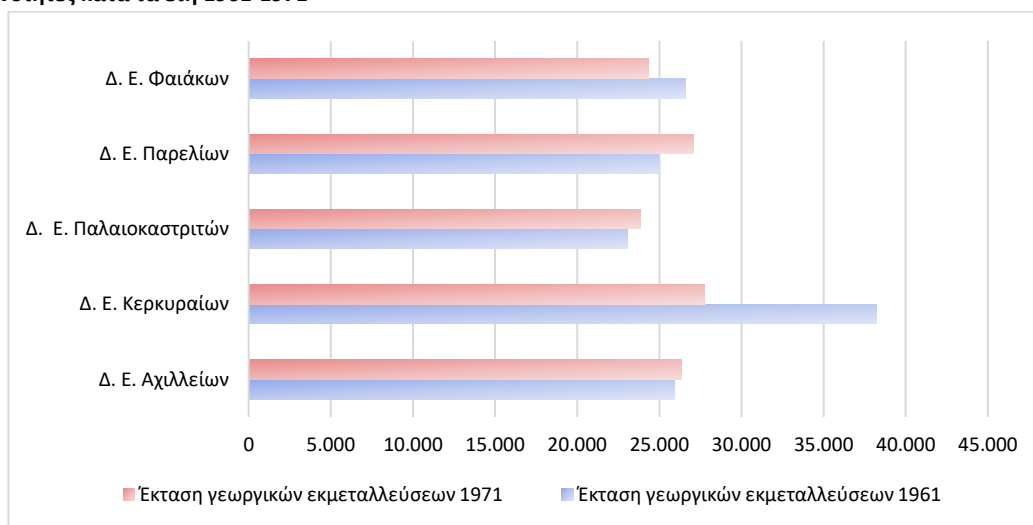
ΓΡΑΦΗΜΑ 11: Βόρεια Κέρκυρα, μεταβολή έκτασης γεωργικών εκμεταλλεύσεων στις επιμέρους Δημοτικές Ενοότητες, κατά τα έτη 1961 - 1971

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

Στη Βόρεια Κέρκυρα παρατηρείται μείωση της έκτασης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, στις περιοχές που αντιστοιχούν γεωγραφικά – διοικητικά στις Δημοτικές Ενοότητες Κασσωπαίων και Αγίου Γεωργίου, ενώ αύξηση παρατηρείται στις περιοχές των Δημοτικών Ενοτήτων Εσπερίων και Θιναλίου.

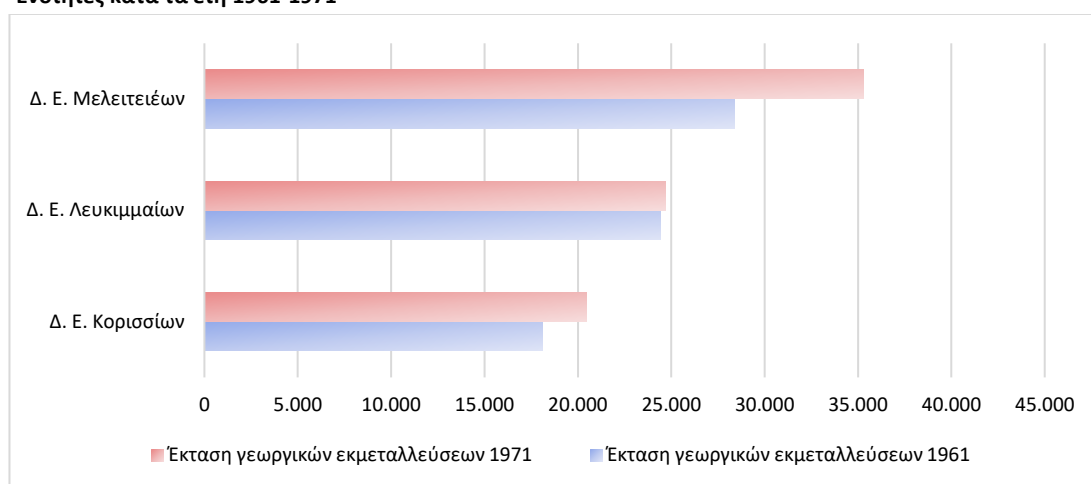
ΓΡΑΦΗΜΑ 12: Κεντρική Κέρκυρα, μεταβολή έκτασης γεωργικών εκμεταλλεύσεων στις επιμέρους Δημοτικές Ενοότητες κατά τα έτη 1961-1971

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται μείωση της έκτασης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στη Δημοτική Ενότητα Κερκυραίων, δηλαδή στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας του νομού, κατά 10.463 στρέμματα, και στη Δημοτική Ενότητα Φαιάκων, κατά 2.270 στρέμματα. Στη Δημοτική Ενότητα Παρελίων αυξάνεται η γεωργική γη κατά 2.082 στρέμματα, ενώ οριακές αυξήσεις παρατηρούνται και στις Δημοτικές Ενότητες Αχιλλείων και Παλαιοκαστριτών, κατά 428 και 777 στρέμματα αντίστοιχα. Στην ενότητα για την οικονομία του νομού Κέρκυρας⁵⁹ αναφέρθηκε ότι ανεπτυγμένες τουριστικά, τη δεκαετία του 1960, ήταν οι παράλιες περιοχές, νότια και βόρεια της πρωτεύουσας του νομού και η περιοχή της Δασιάς, η οποία ανήκει στην Τοπική Κοινότητα Κάτω Κορακιάνας της Δημοτικής Ενότητας Φαιάκων. Στο παραπάνω γράφημα, η μείωση της έκτασης της γεωργικής γης εντοπίζεται σε αυτές τις περιοχές της Κεντρικής Κέρκυρας.

ΓΡΑΦΗΜΑ 13: Νότια Κέρκυρα, μεταβολή έκτασης γεωργικών εκμεταλλεύσεων στις επιμέρους Δημοτικές Ενότητες κατά τα έτη 1961-1971

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

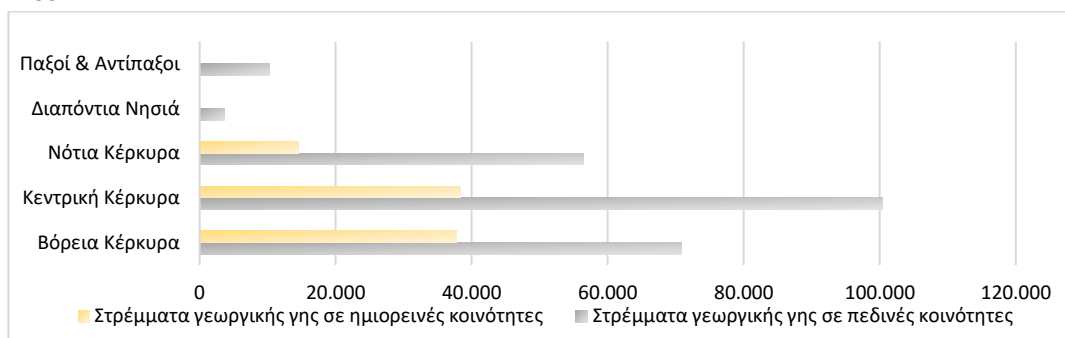
Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται μεγάλη αύξηση της έκτασης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατά 6.922 στρέμματα στη Δημοτική Ενότητα Μελετιείων, αύξηση κατά 2.372 στρέμματα στη Δημοτική Ενότητα Κορυσίων και οριακή αύξηση κατά 283 στρέμματα της Δημοτικής Ενότητας Λευκιμμαίων.

Το έτος 1961, στο νησί της Κέρκυρας, το 28,5% ή 90.709 στρέμματα γεωργικής γης εντοπίζονται στις ημιορεινές κοινότητες και το 72% ή 227.639 στρέμματα στις πεδινές κοινότητες. Το 1971, το 30,3% ή 97.640 στρέμματα γεωργικής έκτασης εντοπίζονται στις ημιορεινές κοινότητες έναντι 224.501 ή 69,7% στις πεδινές κοινότητες. Διαπιστώνεται δηλαδή ότι αυξάνεται η γεωργική γη στις ημιορεινές κοινότητες και μειώνεται στις πεδινές κοινότητες.

Στα γραφήματα που ακολουθούν απεικονίζεται η κατανομή της έκτασης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στις πεδινές και τις ημιορεινές κοινότητες του νησιού της Κέρκυρας των επιμέρους περιοχών, κατά τα έτη 1961 και 1971. Υπενθυμίζεται ότι στα υπόλοιπα νησιά όλες οι κοινότητες χαρακτηρίζονται ως πεδινές.

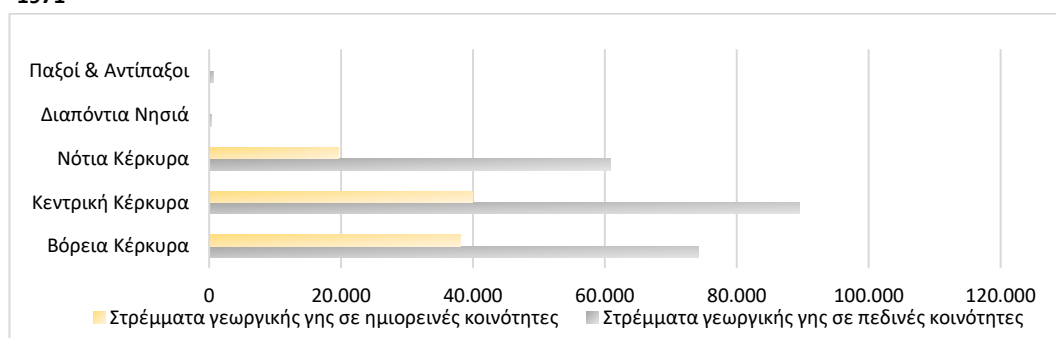
⁵⁹ Βλ. σ. 24-25.

ΓΡΑΦΗΜΑ 14: Κατανομή έκτασης γεωργικής γης σε πεδινές και ημιορεινές κοινότητες ανά περιοχή το έτος 1961

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961, ίδιοι υπολογισμοί

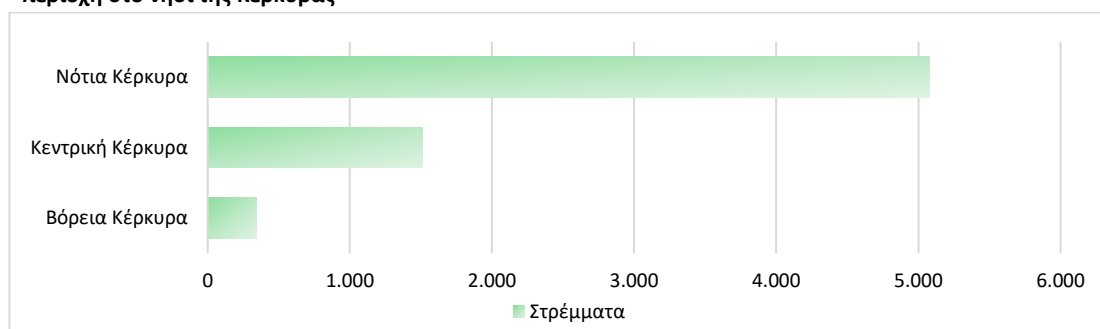
ΓΡΑΦΗΜΑ 15: Κατανομή έκτασης γεωργικής γης σε πεδινές και ημιορεινές κοινότητες ανά περιοχή το έτος 1971

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

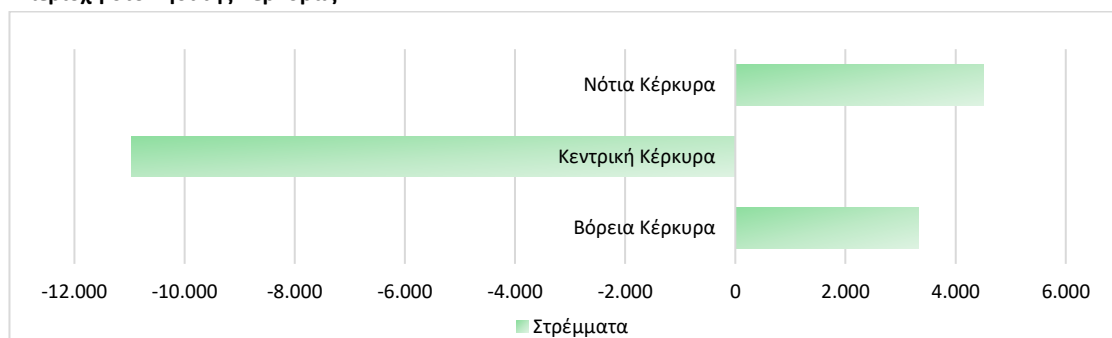
Από την εξέταση των επιμέρους γεωγραφικών ενοτήτων προκύπτει ότι μεταξύ των ετών 1961-1971, στη Βόρεια Κέρκυρα, η γεωργική έκταση στις ημιορεινές κοινότητες αυξάνεται κατά 340 στρέμματα ή 0,9 %, ενώ αυξάνεται και η έκταση στις πεδινές κοινότητες κατά 3.322 στρέμματα ή 4,7%, με αποτέλεσμα να καταγράφεται συνολική αύξηση της γεωργικής γης κατά 3.662 στρέμματα. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η έκταση στις ημιορεινές κοινότητες αυξάνεται κατά 1.512 στρέμματα ή 3,9 %, αλλά η έκταση στις πεδινές κοινότητες μειώνεται κατά 10.958 στρέμματα ή 10,9%, με αποτέλεσμα να καταγράφεται συνολική μείωση της γεωργικής γης κατά 9.446 στρέμματα. Στη Νότια Κέρκυρα, η έκταση στις ημιορεινές κοινότητες αυξάνεται κατά 5.079 στρέμματα ή 35,0% και η έκταση στις πεδινές κοινότητες αυξάνεται κατά 4.498 στρέμματα ή 8,0%, με αποτέλεσμα να καταγράφεται συνολική αύξηση της γεωργικής γης κατά 9.557 στρέμματα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 16: Μεταβολή έκτασης γεωργικών εκμεταλλεύσεων 1961-71 στις ημιορεινές κοινότητες ανά περιοχή στο νησί της Κέρκυρας

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

ΓΡΑΦΗΜΑ 17: Μεταβολή έκτασης γεωργικών εκμεταλλεύσεων 1961-71 στις πεδινές κοινότητες ανά περιοχή στο νησί της Κέρκυρας

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

Στοιχεία για το βαθμό απασχόλησης των μελών των νοικοκυριών στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις έχουμε από τα αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας έτους 1971.

ΠΙΝΑΚΑΣ 23: Απασχολούμενα μέλη νοικοκυριών στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις ανά περιοχή 1971*

Πίνακας 23: Απασχολούμενα μελη νοικοκυριών στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις ανά περιοχή 2012										
Περιοχή	Συνολικός πληθυσμός	Πληθυσμός νοικοκυριών γεωργικών εκμεταλλεύσεων								
		Άτομα	10 ετών και άνω						Μη απασχολούμενοι στη γεωργική εκμετάλλευση	
			10 ετών και άνω	%	Κύρια απασχόληση		Δευτερεύουσα απασχόληση			
					Άτομα	%	Άτομα	%		
Νομός Κέρκυρας	92.933	62.816	53.687	85,5%	26.015	48,5%	4.090	7,6%	23.582	43,9%
Διαπόντια Νησιά	1.016**	1.048**	912	87,0%	65	7,1%	115	12,6%	732	80,3%
Παξοί & Αντίπαξοι	2.253	2.171	1.903	87,7%	728	38,3%	232	12,2%	943	49,6%
Βόρεια Κέρκυρα	18.076	17.686	15.147	85,6%	9.197	60,7%	869	5,7%	5.081	33,5%
Κεντρική Κέρκυρα	55.229	26.306	22.714	86,3%	9.289	40,9%	2.024	8,9%	11.401	50,2%
Νότια Κέρκυρα	16.359	15.605	13.011	83,4%	6.736	51,8%	850	6,5%	5.425	41,7%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971, ίδιοι υπολογισμοί

* Συγκρίσιμα δεδομένα για τα έτη 1961 και 1981 δεν έχουν δημοσιευθεί

** Υπάρχει αντίφαση όσον αφορά τον πληθυσμό των Διαποντίων Νησιών, η οποία ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι ο συνολικός πληθυσμός αναφέρεται στον πραγματικό πληθυσμό, κατά την ημερομηνία της απογραφής, ενώ ως πληθυσμός των νοικοκυριών δηλώθηκαν και τα απόντα μέλη της οικογένειας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1971, στο σύνολο του νομού Κέρκυρας, το 48,5% των μελών των νοικοκυριών ηλικίας 10 ετών και άνω, δήλωσε ότι απασχολείται κυρίως στην οικογενειακή γεωργική εκμετάλλευση, το 7,6% ότι απασχολείται δευτερευόντως και το 43,9% ότι δεν απασχολείται στη γεωργική εκμετάλλευση. Συνολικά, 30.105 άτομα απασχολούνται κυρίως ή δευτερευόντως στις οικογενειακές γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες η εικόνα είναι διαφορετική. Στη Βόρεια Κέρκυρα, το 60,7% απασχολείται κυρίως και το 5,7% δευτερευόντως στη γεωργική εκμετάλλευση, ενώ το 33,5% δεν συμμετέχει καθόλου. Στην Κεντρική Κέρκυρα, το 40,9% απασχολείται κυρίως και το 8,9% δευτερευόντως στις εργασίες της εκμετάλλευσης, ενώ το 50,2% δεν απασχολείται στη γεωργική εκμετάλλευση. Στη Νότια Κέρκυρα, το 51,8% απασχολείται κυρίως και, το 6,5% δευτερευόντως στη γεωργική εκμετάλλευση ενώ το 41,7% δεν απασχολείται στη γεωργική εκμετάλλευση. Συνεπώς, το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης μελών νοικοκυριών στις

γεωργικές εκμεταλλεύσεις εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα και μετά στη Νότια Κέρκυρα, ενώ στην Κεντρική Κέρκυρα, οι περισσότεροι από τα 10 ετών και άνω μέλη νοικοκυριών, δεν απασχολούνται καθόλου στις αγροτικές εργασίες της γεωργικής εκμετάλλευσης. Στους Παξούς & Αντίπαξους, το 50% δεν απασχολείται στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, ενώ στα Διαπόντια Νησιά, το ποσοστό αυτών που απέχουν από τις αγροτικές εργασίες είναι άνω του 80%. Μόλις 180 άτομα δηλώνονται ως απασχολούμενοι στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις των τριών νησιών.

2. Οι γεωργικές καλλιέργειες και η φυτική παραγωγή στο νομό και στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες

2.1. Οι ετήσιες καλλιέργειες

Οι ετήσιες καλλιέργειες διαχρονικά στον νομό καλύπτουν το 24% με 35,8% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης⁶⁰ και το 47,9% της συνολικής φυτικής παραγωγής. Χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες, κυρίως με βάση την έκταση που απαιτείται για τα καλλιεργούμενα είδη, τις αροτραίες καλλιέργειες και τα κηπευτικά είδη. Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας οι ετήσιες καλλιέργειες διαχωρίστηκαν και παρουσιάζονται σε πέντε ομάδες: τα σιτηρά, τα όσπρια, τα κτηνοτροφικά φυτά, τα πεπονοειδή - πατάτα και τα κηπευτικά είδη.

2.1.1. Η καλλιέργεια και η παραγωγή σιτηρών

Τα σιτηρά αποτελούν το 1,2% της συνολικής φυτικής παραγωγής και το 3,2 % της παραγωγής των ετήσιων καλλιεργειών. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση και η μέση ετήσια παραγωγή σιτηρών στον νομό και στις επιμέρους περιοχές τα έτη 1966-1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 24: Μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση και μέση ετήσια παραγωγή σιτηρών στο νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1966-1977

Περιοχή	Μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση		Μέση ετήσια παραγωγή	
	Στρέμματα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	19.720	100,0%	2.254,5	100,0%
Διαπόντια νησιά	47	0,2%	4,2	0,2%
Παξοί & Αντίπαξοι	-	-	-	-
Βόρεια Κέρκυρα	6.856	34,8%	770,3	34,2%
Κεντρική Κέρκυρα	5.583	28,3%	680,9	30,2%
Νότια Κέρκυρα	7.222	36,6%	799,0	35,4%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Διαπιστώνεται ότι κάθε έτος από, κατά μέσο όρο, 19.720 στρέμματα καλλιεργούμενης έκτασης παράγονται 2.254 τόνοι σιτηρών. Το 36,6% των εκτάσεων εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα, το 34,8% στη Βόρεια και το 28,3% στην Κεντρική Κέρκυρα, ενώ το 35% της παραγωγής προέρχεται από τη Νότια Κέρκυρα, το 35,4% από τη Βόρεια και το 30,2% από την

⁶⁰ Βλ. σ. 40, πίν. 18.

Κεντρική Κέρκυρα. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται μέση ετήσια παραγωγή 47 τόνων σιτηρών, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους δεν καταγράφεται παραγωγή.

Στον επόμενο πίνακα καταγράφεται η καλλιεργούμενη έκταση και σιτηρών στο νομό Κέρκυρας συνολικά και ανά περιοχή, τα έτη 1966 και 1977, καθώς και οι μεταβολές που επήλθαν στο διάστημα που μεσολάβησε.

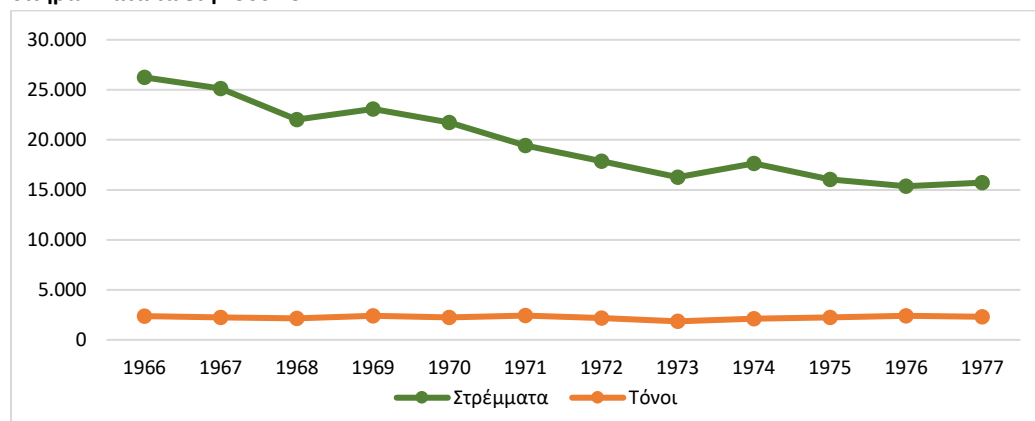
ΠΙΝΑΚΑΣ 25: Κατανομή και μεταβολή καλλιεργούμενων εκτάσεων και παραγωγής σιτηρών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966 και 1977

Περιοχή	1966				1977				Μεταβολή 1966/77			
	Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή	
	Στρέμ- ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ- ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ- ματα	%	Τόνοι	%
Νομός Κέρκυρας	26.242	100,0%	2.384,2	100,0%	15.729	100,0%	2.319,2	100,0%	-10.513	-40,3%	-64,7	-2,7%
Διαπόντια νησιά*	64	0,2%	4,0	0,2%	32	0,2%	6,0	0,3%	-32	-50,0%	2,1	53,8%
Βόρεια Κέρκυρα	8.433	32,0%	774,1	32,5%	4.998	31,8%	683,3	29,5%	-3.435	-40,7%	-90,9	-11,7%
Κεντρική Κέρκυρα	6.506	24,7%	622,2	26,1%	5.145	32,7%	734,1	31,7%	-1.361	-20,9%	112,1	18,0%
Νότια Κέρκυρα	11.239	42,7%	983,9	41,3%	5.554	35,3%	895,8	38,6%	-5.685	-50,6%	-87,9	-8,9%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού παρατηρείται μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων σιτηρών κατά 10.603 στρέμματα ή 40% και οριακή μείωση της παραγωγής κατά 87,9 τόνους ή 2,7%. Μείωση των εκτάσεων καταγράφεται και στις τρεις επιμέρους περιοχές του νησιού της Κέρκυρας. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται η μικρότερη μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων, ενώ η παραγωγή αυξάνεται κατά 18%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, η έκταση μειώνεται κατά 40,7% και η παραγωγή κατά 11,7%. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται η μεγαλύτερη μείωση καλλιεργούμενων κατά 5.685 στρέμματα ή 50,6%, ενώ η παραγωγή μειώνεται κατά 8,9%. Επομένως, παρατηρείται υποχώρηση της καλλιέργειας σιτηρών, μείωση της παραγωγής στον Βορρά και τον Νότο του νησιού και ενίσχυση στο Κέντρο, αλλά τα περισσότερα σιτηρά εξακολουθούν και παράγονται στο νότιο τμήμα του νησιού. Στα Διαπόντια Νησιά, η καλλιεργούμενη έκταση με σιτηρά μειώνεται κατά 50%, ενώ η παραγωγή αυξάνεται κατά 53,8%.

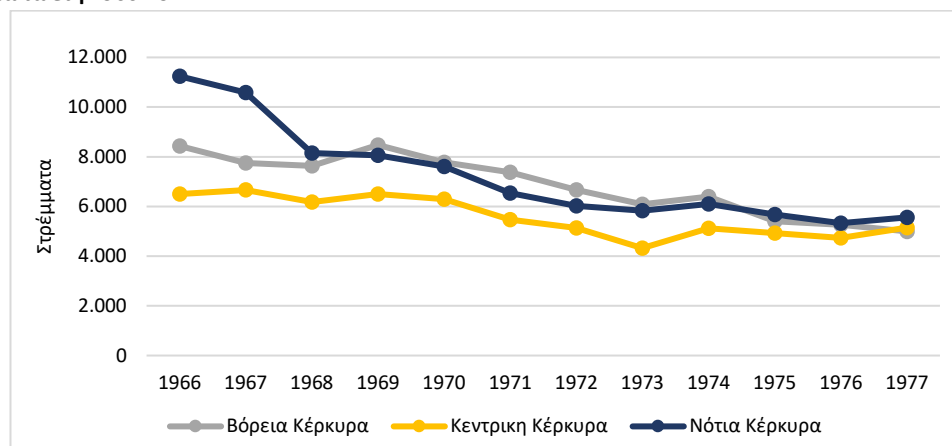
ΓΡΑΦΗΜΑ 18: Νομός Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων και όγκου παραγωγής σιτηρών κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, η μικρότερη καλλιεργούμενη έκταση σιτηρών, 15.359 στρέμματα, καταγράφεται το 1976 και η μεγαλύτερη, 26.242 στρέμματα, το 1966, με ετήσιες διακυμάνσεις από -12,1% έως 8,6%. Η μικρότερη παραγωγή, 1.853,6 τόνοι, καταγράφεται το 1973 και η μεγαλύτερη, 2.428,6 τόνοι, το 1971, με ετήσιες διακυμάνσεις από -15,2% έως 15%.

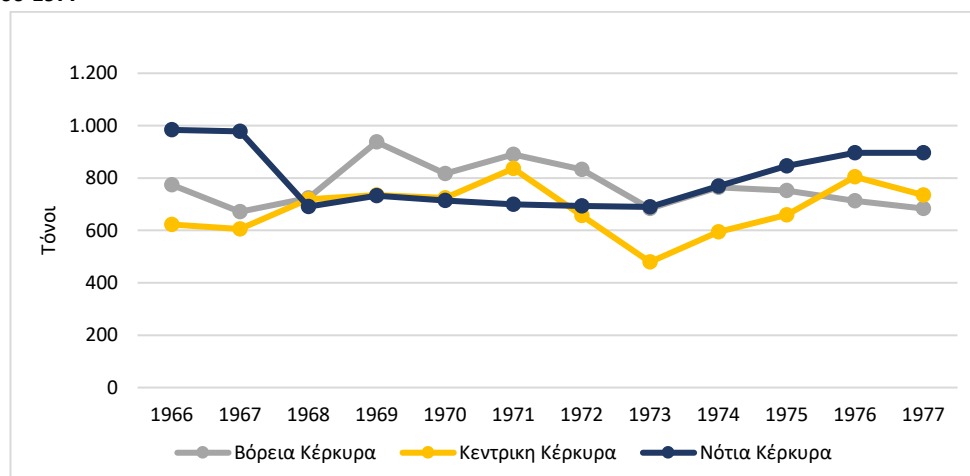
ΓΡΑΦΗΜΑ 19: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων σιτηρών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μικρότερη καλλιεργούμενη έκταση, 4.998 στρέμματα, καταγράφεται το 1977 και η μεγαλύτερη, 8.443 στρέμματα, το 1966, με ετήσιες διακυμάνσεις από -15,5% έως 11%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η μικρότερη έκταση, 4.323 στρέμματα, καταγράφεται το 1973 και η μεγαλύτερη, 6.661 στρέμματα, το 1967, με ετήσιες διακυμάνσεις από -15,8% έως 18,6%, ενώ στη Νότια Κέρκυρα, η μικρότερη έκταση, 5.328 στρέμματα, καταγράφεται το 1976 και η μεγαλύτερη, 11.239 στρέμματα, το 1966, με ετήσιες διακυμάνσεις από -12,1% έως 8,6%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 20: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη όγκου παραγωγής σιτηρών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

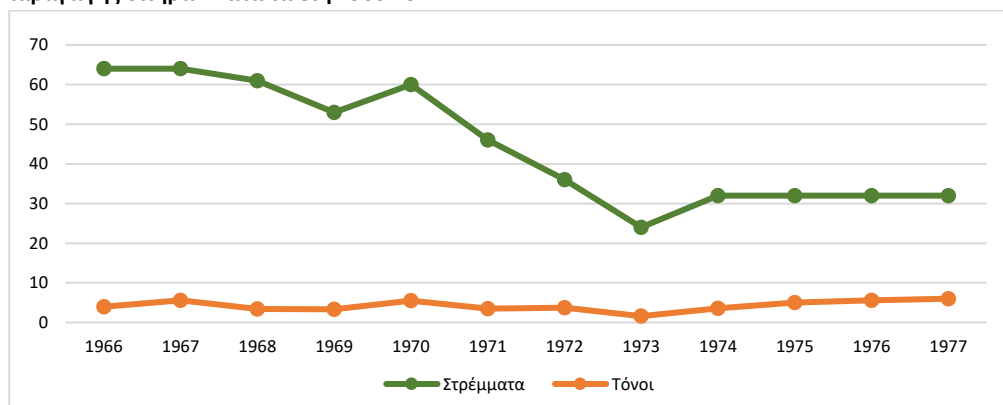

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Παρατηρούνται έντονες ετήσιες διακυμάνσεις στην παραγωγή σιτηρών κυρίως στην Κεντρική και τη Βόρεια Κέρκυρα. Στη Βόρεια Κέρκυρα, μικρότερη παραγωγή, 671,2 τόνοι, καταγράφεται το 1967 και μεγαλύτερη, 937,5 τόνοι, το 1969, με ετήσιες διακυμάνσεις από -

18% έως 29,5%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 479,3 τόνοι, καταγράφεται το 1973 και η μεγαλύτερη, 836,3 τόνοι, το 1971, με ετήσιες διακυμάνσεις από -27,1% έως 24%. Στη Νότια Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 689,6 τόνοι, καταγράφεται το 1973 και η μεγαλύτερη, 983,8 τόνοι, με ετήσιες διακυμάνσεις από -29,3% έως 11,6%.

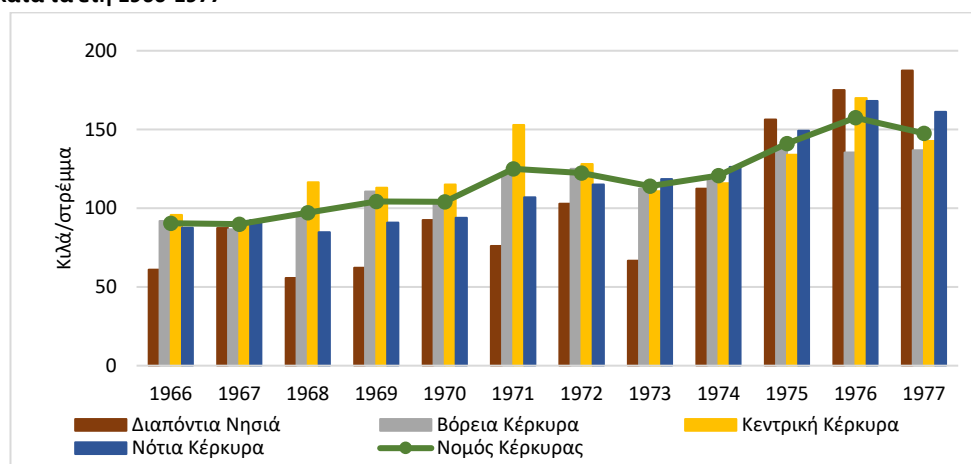
ΓΡΑΦΗΜΑ 21: Διαπόντια Νησιά, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων και όγκου παραγωγής σιτηρών κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στα Διαπόντια Νησιά η μικρότερη καλλιεργούμενη έκταση σιτηρών, 24 στρέμματα, καταγράφεται το 1973 και η μεγαλύτερη, 64 στρέμματα, το 1966. Παρατηρείται συνεχής μείωση των εκτάσεων, με ετήσιες διακυμάνσεις από -33,3% έως 33,3% και σταθεροποίηση σε χαμηλότερα επίπεδα από το 1974 και μετά. Η παραγόμενη ποσότητα σιτηρών κυμαίνεται μεταξύ 1,6 τόνων, το 1973 και 6 τόνων, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -56,8% έως 125%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 22: Διαχρονική εξέλιξη μέσης στρεμματικής απόδοσης καλλιέργειας σιτηρών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού την εξεταζόμενη περίοδο, η μέση στρεμματική απόδοση της καλλιέργειας σιτηρών υπολογίζεται σε 117,8 κιλά, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977 αυξάνεται κατά 63%, από 90,5 κιλά, το 1966, σε 147,5 κιλά, το 1977. Μέχρι το 1972, οι υψηλότερες αποδόσεις καταγράφονται στην Κεντρική Κέρκυρα, ενώ στη συνέχεια καταγράφονται στη Νότια Κέρκυρα και, ειδικά τα έτη 1975-1977, στα Διαπόντια Νησιά.

Στην Κεντρική Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση περιόδου 123,8 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 153 κιλά, καταγράφεται το έτος 1971 και η χαμηλότερη, 92,4 κιλά, το 1967, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977 διαπιστώνεται αύξηση της στρεμματικής απόδοσης κατά 49%, από 95,7 σε 142,8 κιλά ανά στρέμμα. Στη Νότια Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση 116,2 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 168 κιλά, καταγράφεται το έτος 1976 και η χαμηλότερη, 85 κιλά, το 1968, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977 διαπιστώνεται αύξηση της στρεμματικής απόδοσης κατά 84%, από 87,5 σε 161,3 κιλά ανά στρέμμα.

Στη Βόρεια Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση 114,8 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 139 κιλά, παρατηρείται το έτος 1975 και η χαμηλότερη, 86,6 κιλά, το έτος 1967, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, διαπιστώνεται αύξηση της στρεμματικής απόδοσης κατά 49%, από 91,8 σε 136,7 κιλά ανά στρέμμα. Στα Διαπόντια Νησιά, με μέση στρεμματική απόδοση 103 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 187,5 κιλά, καταγράφεται το έτος 1977, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, καταγράφεται αύξηση της στρεμματικής απόδοσης κατά 208%, από 60,9 σε 187,5 κιλά ανά στρέμμα.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η σύνθεση της παραγωγής σιτηρών στο νομό και στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες τα έτη 1966 και 1977, καθώς και η μεταβολή που επήλθε το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 26: Σύνθεση και μεταβολή παραγωγής σιτηρών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1966 και 1977

1966										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αραβόσιτος χωρίς συγκαλλιέργεια	607,9	25,5%	-	-	72,4	9,4%	379,7	61,0%	155,8	15,8%
Αραβόσιτος συγκαλλιεργούμενος	590,4	24,8%	0,9	22,5%	251,2	32,5%	188,4	30,3%	149,9	15,2%
Βρώμη	331,1	13,9%	-	-	99,9	12,9%	9,9	1,6%	221,3	22,5%
Κριθάρι	28,8	1,2%	0,4	10,0%	17,1	2,2%	6,5	1,0%	4,8	0,5%
Σίκαλη	11	0,5%	-	-	-	-	-	-	11	1,1%
Σιτάρι μαλακό	580	24,3%	1,3	32,5%	185	23,9%	32,2	5,2%	361,5	36,7%
Σιτάρι σκληρό	235	9,9%	1,4	35,0%	148,5	19,2%	5,5	0,9%	79,6	8,1%
Σύνολο σιτηρών	2.384,2	100,0%	4	100,0%	774,1	100,0%	622,2	100,0%	983,9	100,0%
1977										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αραβόσιτος χωρίς συγκαλλιέργεια	1.049,4	45,2%	-	-	136,3	19,9%	513,6	70,0%	399,5	44,6%
Αραβόσιτος συγκαλλιεργούμενος	801,4	34,6%	2	33,3%	369,6	54,1%	193,6	26,4%	236,2	26,4%
Βρώμη	246,5	10,6%	-	-	81,8	12,0%	6,5	0,9%	158,2	17,7%
Κριθάρι	43,4	1,9%	-	-	24,9	3,6%	14,9	2,0%	3,6	0,4%
Σίκαλη	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Σιτάρι μαλακό	175,1	7,6%	1,5	25,0%	69,8	10,2%	5,5	0,7%	98,3	11,0%
Σιτάρι σκληρό	3,4	0,1%	2,5	41,7%	0,9	0,1%	-	-	-	-
Σύνολο σιτηρών	2.319,2	100,0%	6	100,0%	683,3	100,0%	734,1	100,0%	895,8	100,0%
Μεταβολή 1966/77										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αραβόσιτος χωρίς συγκαλλιέργεια	441,5	72,6%	-	-	63,9	88,3%	133,9	35,3%	243,7	156,4%
Αραβόσιτος συγκαλλιεργούμενος	211	35,7%	1,1	122,2%	118,4	47,1%	5,2	2,8%	86,3	57,6%
Βρώμη	-84,6	-25,6%	-	-	-18,1	-18,1%	-3,4	-34,3%	-63,1	-28,5%
Κριθάρι	14,6	50,7%	-	-	7,8	45,6%	8,4	129,2%	-1,2	-25,0%
Σίκαλη	-11	-100,0%	-	-	-	-	-	-	-	-
Σιτάρι μαλακό	-404,9	-69,8%	0,2	15,4%	-115,2	-62,3%	-26,7	-82,9%	-263,2	-72,8%
Σιτάρι σκληρό	-231,6	-98,6%	1,1	78,6%	-147,6	-99,4%	-5,5	-100,0%	-	-
Σύνολο σιτηρών	-65	-2,7%	2,4	50,0%	-90,8	-11,7%	111,9	18,0%	-88,1	-9,0%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η σύνθεση της παραγωγής περιλαμβάνει πέντε διαφορετικά είδη. Στην αρχή της εξαεζόμενης περιόδου, το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής σιτηρών, 1.198,3 τόνοι ή 50,3%, αποτελείται από αραβόσιτο, εκ των οποίων το 50,8% προέρχεται από αμιγείς καλλιέργειες και το 49,2% από συγκαλλιέργειες με άλλα είδη, κυρίως φασόλια, ενώ το έτος 1977 παράγονται 1.850,8 τόνοι αραβόσιτου οι οποίοι αποτελούν το 79,8% της συνολικής παραγωγής σιτηρών του νομού, με το 56,7% να προέρχεται από αμιγείς καλλιέργειες και το 43,3% από συγκαλλιέργειες. Επομένως, μεταξύ των ετών 1966-1977, αυξάνεται συνολικά η παραγωγή αραβόσιτου με ενίσχυση των αμιγών καλλιεργειών. Όσον αφορά τις επιμέρους περιοχές, το έτος 1966, το 27% της παραγωγής αραβόσιτου εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 47,4% στην Κεντρική και το 25,5% στη Νότια. Στη Βόρεια Κέρκυρα, οι αμιγείς καλλιέργειες αποτελούν το 22%, στην Κεντρική το 67% και στη Νότια το 51 %. Το έτος 1977, το 27,4% της παραγωγής εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 38,3% στην Κεντρική και το 34,4% στη Νότια. Στη Βόρεια Κέρκυρα, οι αμιγείς καλλιέργειες αποτελούν το 27%, στην Κεντρική Κέρκυρα το 73% και στη Νότια Κέρκυρα το 63%.

Το έτος 1966, παράγονται 815 τόνοι σιταριού, οι οποίοι αντιστοιχούν στο 34,2% της συνολικής παραγωγής σιτηρών, ενώ το έτος 1977, η παραγωγή μειώνεται σε 178,5 τόνους και καλύπτει το 7,7% της συνολικής παραγωγής. Η παραγωγή βρώμης αποτελεί το 13,9% της παραγωγής σιτηρών το 1966 και το 10,6% το 1977, η παραγωγή κριθαριού αποτελεί το 1,2% της παραγωγής το 1966 και το 1,9% το 1977, ενώ η μικρή παραγωγή σίκαλης που καταγράφεται το 1966 μηδενίζεται μέχρι το 1977.

Συνολικά, μπορούμε να πούμε ότι στην ομάδα των σιτηρών κυριαρχεί η παραγωγή αραβόσιτου, η οποία αυξάνεται από το 50,3% στο 79,8% της συνολικής παραγωγής μεταξύ των ετών 1966-1977, εγκαταλείπεται η καλλιέργεια σίτου και μηδενίζεται η καλλιέργεια κριθαριού.

2.1.2. Η καλλιέργεια και η παραγωγή οσπρίων

Τα όσπρια αποτελούν το 0,7% της συνολικής φυτικής παραγωγής και το 1,4 % της παραγωγής των ετήσιων καλλιεργειών. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση και η μέση ετήσια παραγωγή οσπρίων, ανά περιοχή, τα έτη 1966-1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 27: Μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση και μέση ετήσια παραγωγή οσπρίων στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1966-1977

Περιοχή	Μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση		Μέση ετήσια παραγωγή	
	Στρέμματα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	13.441	100,0%	994,7	100,0%
Διαπόντια Νήσιά	36	0,3%	2,1	0,2%
Παξοί & Αντίπαξοι	-	-	-	-
Βόρεια Κέρκυρα	5.326	39,6%	297,7	29,9%
Κεντρική Κέρκυρα	4.093	30,5%	349,9	35,2%
Νότια Κέρκυρα	3.986	29,7%	345	34,7%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Διαπιστώνεται ότι κάθε έτος, κατά μέσο όρο, χρησιμοποιούνται 13.441 στρέμματα και παράγονται 995,6 τόνοι οσπρίων. Το 40% των εκτάσεων εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, ενώ η Κεντρική και η Νότια μοιράζονται εξίσου το υπόλοιπο 60%. Οι τελευταίες, παρά τη μικρότερη καλλιεργούμενη έκταση, εμφανίζουν μεγαλύτερη παραγωγή, από 35% η καθεμία, ενώ στη Βόρεια Κέρκυρα παράγεται περίπου το 30% της συνολικής παραγωγής. Στα Διαπόντια

Νησιά καταγράφεται μέση ετήσια παραγωγή 2,1 τόνων οσπρίων, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους δεν καταγράφεται παραγωγή.

Στον επόμενο πίνακα καταγράφεται η καλλιεργούμενη έκταση και η παραγωγή οσπρίων στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, τα έτη 1966 και 1977, καθώς και οι μεταβολές που επήλθαν στο διάστημα που μεσολάβησε.

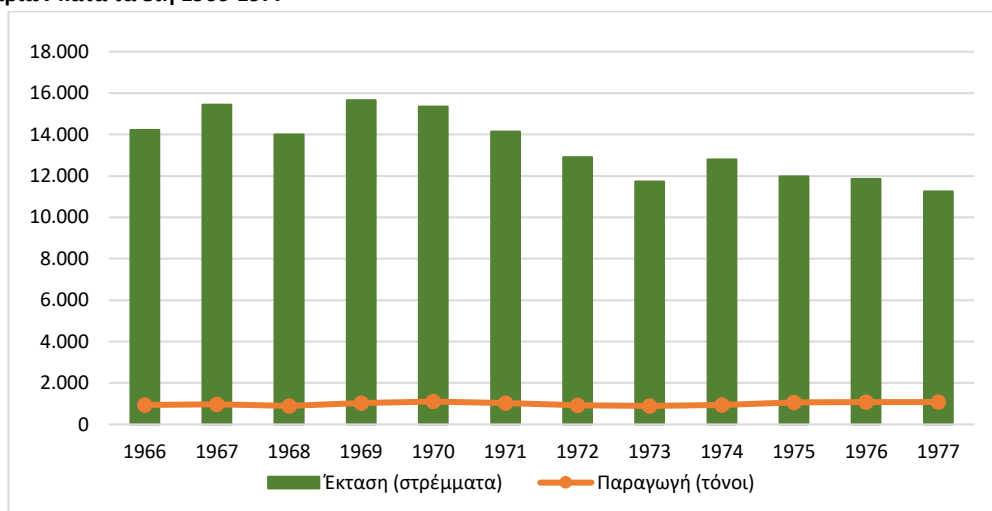
ΠΙΝΑΚΑΣ 28: Κατανομή και μεταβολή καλλιεργούμενων εκτάσεων και παραγωγής οσπρίων ανά περιοχή κατά τα έτη 1966 και 1977

Περιοχή	1966				1977				Μεταβολή 1966/67			
	Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή	
	Στρέμ-ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ-ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ-ματα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	14.219	100,0%	935,4	100,0%	11.234	100,0%	1.071,6	100,0%	-2.985	- 21,0%	136,2	14,6%
Διαπόντια Νησιά	75	0,5%	2,6	0,3%	34	0,3%	2,3	0,2%	-41	- 54,7%	-0,3	- 11,5%
Παξοί & Αντίπαξοι	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Βόρεια Κέρκυρα	5.510	38,8%	298,1	31,9%	3.936	35,0%	302,4	28,2%	-1.574	- 28,6%	4,3	1,4%
Κεντρική Κέρκυρα	4.824	33,9%	323,3	34,6%	3.532	31,4%	384,9	35,9%	-1.292	- 26,8%	61,6	19,1%
Νότια Κέρκυρα	3.810	26,8%	311,4	33,3%	3.732	33,2%	382,0	35,6%	-78	-2,0%	70,6	22,7%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Παρατηρείται μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων σε όλες τις περιοχές και αύξηση της παραγωγής οσπρίων. Η μεγαλύτερη μείωση εκτάσεων καταγράφεται στη Βόρεια και στην Κεντρική Κέρκυρα, ενώ και στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται οριακή μείωση. Η μεγαλύτερη αύξηση της παραγωγής εντοπίζεται στη Νότια και στην Κεντρική Κέρκυρα, ενώ στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται οριακή αύξηση. Στα Διαπόντια Νησιά, η καλλιεργούμενη έκταση οσπρίων μειώνεται πάνω από 50%, ενώ η παραγωγή υποχωρεί κατά 11,5%.

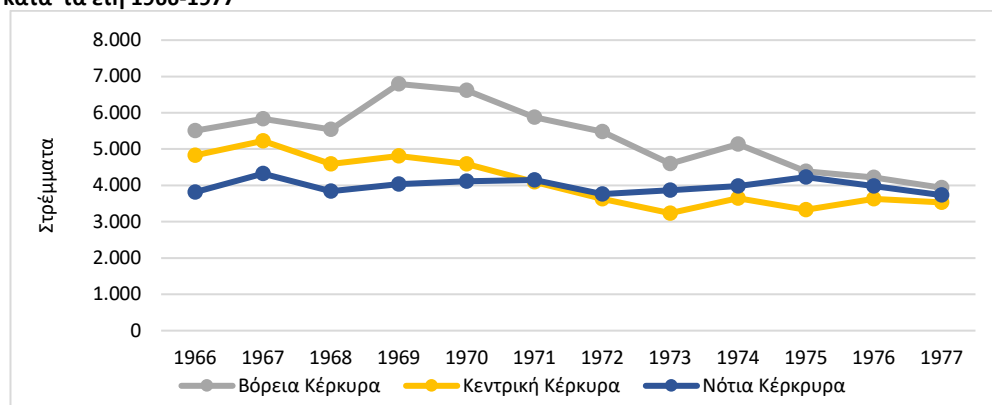
ΓΡΑΦΗΜΑ 23: Νομός Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων και όγκου παραγωγής οσπρίων κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, η μικρότερη καλλιεργούμενη έκταση οσπρίων, 11.245 στρέμματα, καταγράφεται το 1977 και η μεγαλύτερη, 15.662 στρέμματα, το 1969, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,3% έως 12%, ενώ παράλληλα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 896,1 τόνους, το 1973, έως 1.083,1 τόνους, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11,9% έως 16%.

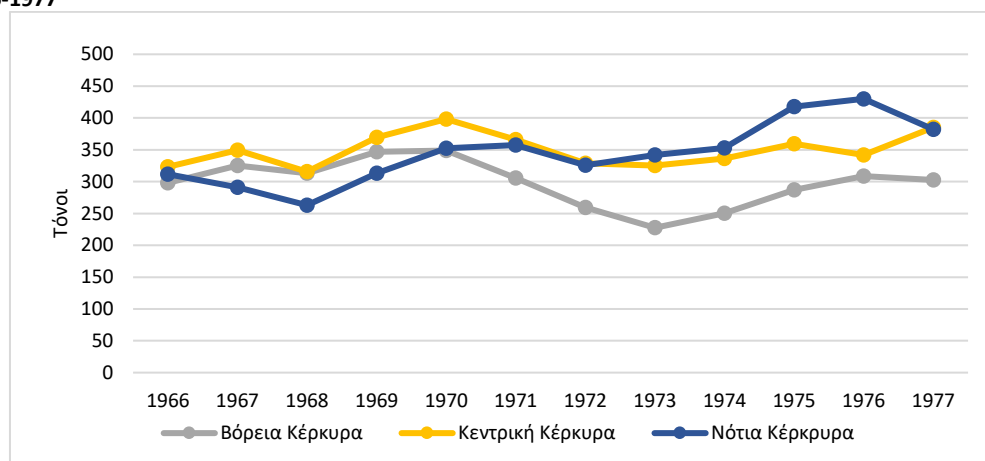
ΓΡΑΦΗΜΑ 24: Νήσος Κέρκυρα, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενης έκτασης οσπρίων ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μικρότερη καλλιεργούμενη έκταση, 3.986 στρέμματα, καταγράφεται το 1977 και η μεγαλύτερη, 6.792 στρέμματα, το 1969, με ετήσιες διακυμάνσεις από -16,1% έως 23%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η μικρότερη έκταση, 3.236 στρέμματα, καταγράφεται το έτος 1973 και η μεγαλύτερη, 5.226 στρέμματα, το έτος 1967, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -11,1% έως 8,3% και στη Νότια Κέρκυρα, η μικρότερη έκταση, 3.732 στρέμματα, καταγράφεται το 1977 και η μεγαλύτερη, 4.323 στρέμματα, το 1967, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11,1% έως 13,5%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 25: Νήσος Κέρκυρα, διαχρονική εξέλιξη όγκου παραγωγής οσπρίων ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

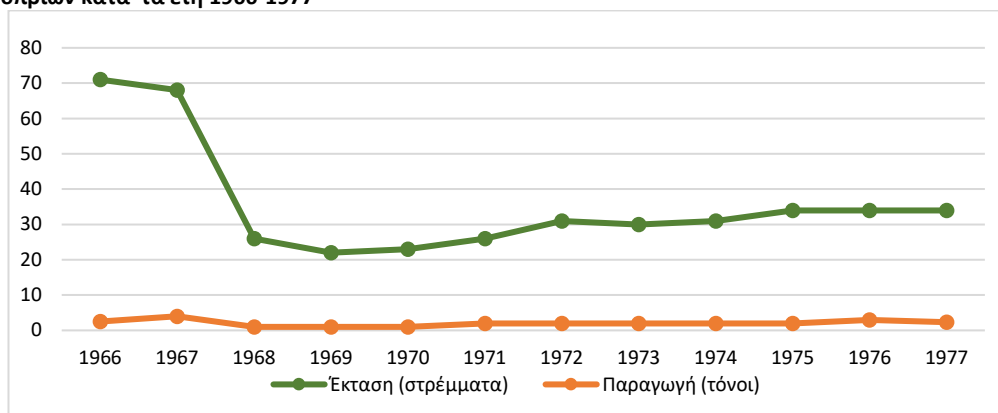

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή οσπρίων, 227,5 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1973 και η μεγαλύτερη, 348,8 τόνοι, το 1970, με ετήσιες διακυμάνσεις από -15,3% έως 14,6%, στην Κεντρική Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 315,6 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1968 και η μεγαλύτερη, 398,2 τόνοι, το 1970, με ετήσιες διακυμάνσεις από -10,2% έως 17%

και στη Νότια Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 262,9 τόνοι, καταγράφεται το 1968 και η μεγαλύτερη, 430,1 τόνοι, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,7% έως 13%.

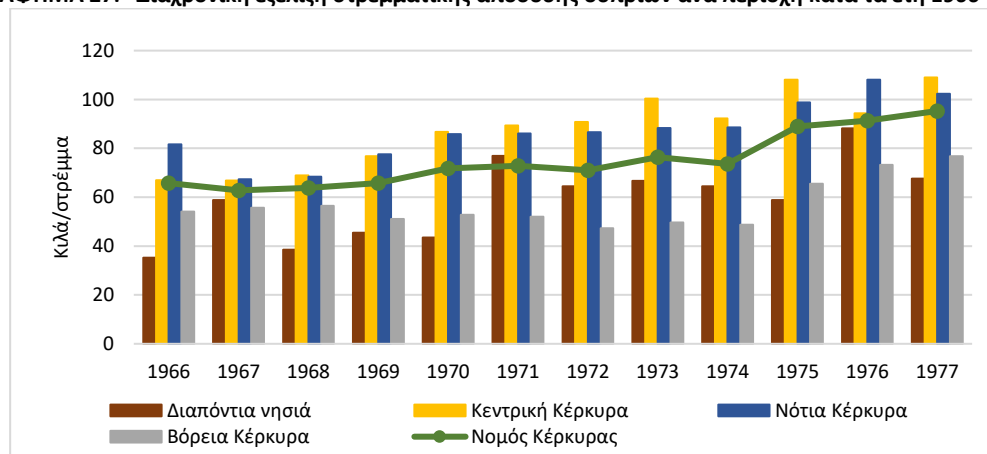
ΓΡΑΦΗΜΑ 26: Διαπόντια Νησιά, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων και όγκου παραγωγής οσπρίων κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων άνω του 50% το 1968 και στη συνέχεια σταθεροποίηση στα χαμηλότερα επίπεδα, ενώ η παραγωγή κυμαίνεται μεταξύ ενός και 4 τόνων, με τη μέγιστη τιμή να καταγράφεται το 1967.

ΓΡΑΦΗΜΑ 27: Διαχρονική εξέλιξη στρεμματικής απόδοσης οσπρίων ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, η μέση στρεμματική απόδοση της καλλιέργειας οσπρίων κατά την εξεταζόμενη περίοδο υπολογίζεται σε 74,9 κιλά, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977 αυξάνεται κατά 44,8%, από 65,8 κιλά σε 95,3 κιλά. Οι υψηλότερες αποδόσεις καταγράφονται διαχρονικά στην Κεντρική Κέρκυρα, με εξαίρεση τα έτη 1966 και 1976, όπου η υψηλότερη τιμή εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα. Παρατηρείται σημαντικά χαμηλότερη απόδοση της καλλιέργειας οσπρίων στη Βόρεια Κέρκυρα, ενώ στα Διαπόντια Νησιά παρατηρούνται οι πιο έντονες ετήσιες διακυμάνσεις.

Στη Βόρεια Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση 5,9 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 76,7 κιλά, παρατηρείται το 1977 και η χαμηλότερη, 47,3 κιλά, το 1972, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η στρεμματική απόδοση αυξάνεται κατά 41,9%, από 54,1 σε 76,7 κιλά. Στην Κεντρική Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση 87,5 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 109 κιλά, καταγράφεται το 1977, και η χαμηλότερη, 66,9 κιλά, το 1966, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977,

η στρεμματική απόδοση αυξάνεται κατά 62,8%. Στη Νότια Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση 86,6 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 108,1 κιλά, καταγράφεται το 1976 και η χαμηλότερη, 62,8 κιλά, το 1967, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η στρεμματική απόδοση αυξάνεται κατά 25,4%, από 81,6 σε 102,4 κιλά. Στα Διαπόντια Νησιά, με μέση στρεμματική απόδοση 59,1 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 88,2 κιλά, καταγράφεται το έτος 1976, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η στρεμματική απόδοση αυξάνεται κατά 92,1%, από 35,2 σε 67,6 κιλά ανά στρέμμα.

Στον επόμενο πίνακα αποτυπώνεται η σύνθεση και η μεταβολή της παραγωγής οσπρίων στον νομό και στις επιμέρους περιοχές τα έτη 1966 και 1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 29: Σύνθεση και μεταβολή παραγωγής οσπρίων ανά περιοχή κατά τα έτη 1966 και 1977

1966										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Κουκιά	204,3	21,8%	0,7	26,9%	76,3	25,6%	77,8	24,1%	49,5	15,9%
Λαθούρι (φάβα)	13,8	1,5%	0,1	3,8%	5,6	1,9%	2	0,6%	6,1	2,0%
Μπιζέλια	168,0	18,0%	0,3	11,5%	12,4	4,2%	107,8	33,3%	47,5	15,3%
Ρεβίθια	149,3	16,0%	0,4	15,4%	34,2	11,5%	39,2	12,1%	75,5	24,2%
Φακή	63,4	6,8%	0,5	19,2%	45,6	15,3%	9,7	3,0%	7,6	2,4%
Φασόλια χωρίς συγκαλλιέργεια	167,0	17,9%	0,5	19,2%	53,3	17,9%	33,7	10,4%	79,5	25,5%
Φασόλια συγκαλλιεργούμενα	169,6	18,1%	0,1	3,8%	70,7	23,7%	53,1	16,4%	45,7	14,7%
Σύνολο	935,4	100,0%	2,6	100,0%	298,1	100,0%	323,3	100,0%	311,4	100,0%
1977										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Κουκιά	188,3	17,6%	1,3	56,5%	57,2	18,9%	66,8	17,4%	63	16,5%
Λαθούρι (φάβα)	15,9	1,5%	0,0	0,0%	5	1,7%	2,6	0,7%	8,3	2,2%
Μπιζέλια	246,0	23,0%	0,0	0,0%	22,6	7,5%	126,2	32,8%	97,2	25,4%
Ρεβίθια	78,1	7,3%	0,2	8,7%	26	8,6%	24,3	6,3%	27,6	7,2%
Φακή	21,4	2,0%	0,0	0,0%	7,8	2,6%	4,6	1,2%	9	2,4%
Φασόλια χωρίς συγκαλλιέργεια	170,0	15,9%	0,3	13,0%	30,5	10,1%	54,9	14,3%	84,3	22,1%
Φασόλια συγκαλλιεργούμενα	351,9	32,8%	0,5	21,7%	153,3	50,7%	105,5	27,4%	92,6	24,2%
Σύνολο	1.071,6	100,0%	2,3	100,0%	302,4	100,0%	384,9	100,0%	382	100,0%
Μεταβολή 1966/77										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Κουκιά	-16,0	-7,8%	0,6	85,7%	-19,1	-25,0%	-11	-14,1%	13,5	27,3%
Λαθούρι (φάβα)	2,1	15,2%	-0,1	-100,0%	-0,6	-10,7%	0,6	30,0%	2,2	36,1%
Μπιζέλια	78,0	46,4%	-0,3	-100,0%	10,2	82,3%	18,4	17,1%	49,7	104,6%
Ρεβίθια	-71,2	-47,7%	-0,2	-50,0%	-8,2	-24,0%	-14,9	-38,0%	-47,9	-63,4%
Φακή	-42,0	-66,2%	-0,5	-100,0%	-37,8	-82,9%	-5,1	-52,6%	1,4	18,4%
Φασόλια χωρίς συγκαλλιέργεια	3,0	1,8%	-0,2	-40,0%	-22,8	-42,8%	21,2	62,9%	4,8	6,0%
Φασόλια συγκαλλιεργούμενα	182,3	107,5%	0,4	400,0%	82,6	116,8%	52,4	98,7%	46,9	102,6%
Σύνολο	136,2	14,6%	-0,3	-11,5%	4,3	1,4%	61,6	19,1%	70,6	22,7%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η σύνθεση της παραγωγής περιλαμβάνει έξι διαφορετικά είδη. Το έτος 1966, το 36% της παραγωγής οσπρίων αποτελείται από φασόλια, ενώ το έτος 1977, τα φασόλια αποτελούν το 48,7% της ετήσιας παραγωγής οσπρίων. Η παραγωγή κουκίων καλύπτει το 21,7% της συνολικής παραγωγής, το έτος 1966 και το 17,6% το έτος 1977, η παραγωγή μπιζελίων

καλύπτει το 18% το έτος 1966 και το 23% το έτος 1977 και ακολουθούν τα ρεβίθια, η φακή και η φάβα.

Όσον αφορά τις επιμέρους περιοχές, το έτος 1966, το 36,5% της παραγωγής φασολιών στη Βόρεια Κέρκυρα, το 25,6% στην Κεντρική και το 37,5% στη Νότια, ενώ το έτος 1977, το 34,9% της παραγωγής εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 30,6% στην Κεντρική και το 34,4% στη Νότια Κέρκυρα. Μεταξύ των ετών 1966 και 1977, η παραγωγή κουκιών μειώνεται κατά 16 τόνους ή 8,8%, με τη μείωση να εντοπίζεται στη Βόρεια και την Κεντρική Κέρκυρα, ενώ στο νότιο τμήμα του νησιού καταγράφεται αύξηση της παραγωγής τους. Η παραγωγή μπιζελιών παρουσιάζει άνοδο σε όλες τις επιμέρους περιοχές, με εξαίρεση τα Διαπόντια Νησιά, ενώ στα υπόλοιπα είδη καταγράφεται μείωση της παραγωγής.

Συνολικά αυξάνεται κυρίως η παραγωγή φασολιών σε συγκαλλιέργεια με άλλα είδη, καθώς και η παραγωγή κουκιών και μπιζελιών, ενώ μειώνεται η παραγωγή των υπόλοιπων ειδών οσπρίων.

2.1.3. Η καλλιέργεια και η παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών

Τα κτηνοτροφικά φυτά αποτελούν το 15,3% της συνολικής ετήσιας φυτικής παραγωγής και το 31,9% των ετήσιων καλλιεργειών. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση και η μέση ετήσια παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στον νομό και στις επιμέρους περιοχές την περίοδο 1966-1977, καθώς και η ποσοστιαία συμμετοχή της κάθε περιοχής στο σύνολο της καλλιεργούμενης έκτασης και παραγωγής. Διευκρινίζεται ότι η παραγόμενη ποσότητα αφορά κυρίως την παραγωγή ξερού χόρτου (σανός).

ΠΙΝΑΚΑΣ 30: Μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση και μέση ετήσια παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Περιοχή	Μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση		Μέση ετήσια παραγωγή	
	Στρέμματα	%	Τόνοι	%
Νομός Κέρκυρας	40.381	100,0%	22.648,1	100,0%
Διαπόντια Νησιά	155	0,4%	79,2	0,3%
Παξοί & Αντίπαξοι	-	-	-	-
Βόρεια Κέρκυρα	15.283	37,8%	11.780,6	52,0%
Κεντρική Κέρκυρα	20.410	50,5%	8.153,6	36,0%
Νότια Κέρκυρα	4.533	11,2%	2.634,7	11,6%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Διαπιστώνεται ότι κάθε έτος από 40.381 στρέμματα, κατά μέσο όρο, παράγονται 22.648,1 τόνοι κτηνοτροφικών φυτών. Το 50,5% των εκτάσεων εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 37,8% στη Βόρεια και το 11,2% στη Νότια, ωστόσο, το 52% της παραγωγής προέρχεται από τη Βόρεια Κέρκυρα, το 36% από την Κεντρική και το 11,6% από τη Νότια. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται μέση ετήσια παραγωγή 79,2 τόνων κτηνοτροφικών φυτών, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους δεν παράγονται κτηνοτροφικά φυτά.

Στον επόμενο πίνακα καταγράφεται η καλλιεργούμενη έκταση και η παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, τα έτη 1966 και 1977, καθώς και οι μεταβολές που επήλθαν στο διάστημα που μεσολάβησε.

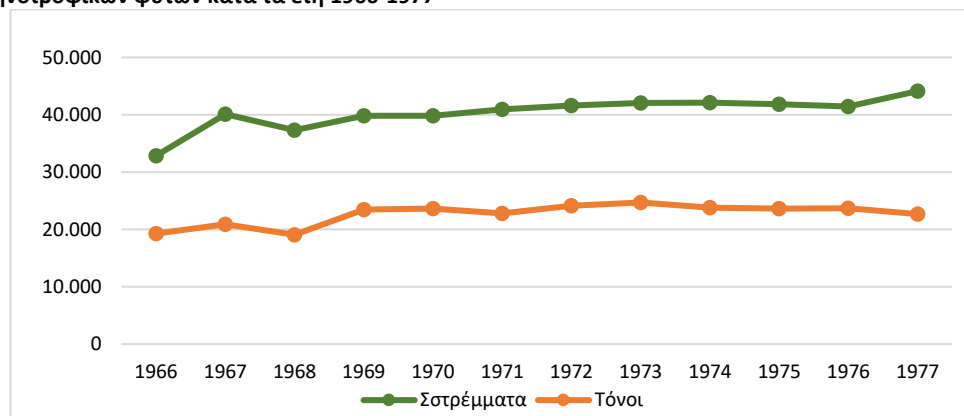
ΠΙΝΑΚΑΣ 31: Κατανομή και μεταβολή καλλιεργούμενων εκτάσεων και παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1966 και 1977

Περιοχή	1966				1977				Μεταβολή 1966/77			
	Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή	
	Στρέμ-ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ-ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ-ματα	%	Τόνοι	%
Νομός Κέρκυρας	32.861	100,0%	19.259,6	100,0%	44.616	100,0%	22.679,2	100,0%	11.755	35,8%	3.419,4	17,8%
Διαπόντια Νήσια	175	0,5%	49,1	0,3%	136	0,3%	84,3	0,4%	-39	-22,3%	34,9	71,1%
Παξοί & Αντίπαξοι	12	0,04%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Βόρεια Κέρκυρα	14.030	42,7%	8.887,3	46,1%	16.850	37,8%	12.588,9	55,5%	2.820	20,1%	3.701,6	41,6%
Κεντρική Κέρκυρα	15.595	47,5%	8.538,9	44,3%	23.053	51,7%	7.103,4	31,3%	7.458	47,8%	-1.435,5	-16,8%
Νότια Κέρκυρα	3.049	9,3%	1.784,3	9,3%	4.577	10,3%	2.902,6	12,8%	1.528	50,1%	1.118,3	62,7%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Μεταξύ των ετών 1966-1977, στο σύνολο του νομού παρατηρείται αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων για κτηνοτροφικά φυτά κατά 11.755 στρέμματα ή 35,8% και αύξηση της παραγωγής κατά 3.419,4 τόνους ή 17,8%. Στις επιμέρους περιοχές η εικόνα διαφοροποιείται. Στη Βόρεια Κέρκυρα παρατηρείται αύξηση των εκτάσεων κατά 2.820 στρέμματα ή 20,1% και διπλάσια αύξηση της παραγωγής, κατά 3.071,6 τόνους ή 41,6%. Στη Νότια Κέρκυρα, με αύξηση των εκτάσεων κατά 1.528 στρέμματα ή 50,1%, η παραγωγή αυξάνεται κατά 1.118,3 τόνους ή 62,7%, ενώ στην Κεντρική Κέρκυρα, με αύξηση των χρησιμοποιούμενων εκτάσεων κατά 7.458 στρέμματα ή 47,8%, καταγράφεται μείωση της παραγωγής κατά 1.435,5 τόνους ή 16,8%. Στα Διαπόντια Νησιά η χρησιμοποιούμενη έκταση μειώνεται κατά 39 στρέμματα ή 22,3%, αλλά η παραγωγή αυξάνεται κατά 34,9 τόνους ή 71,1%.

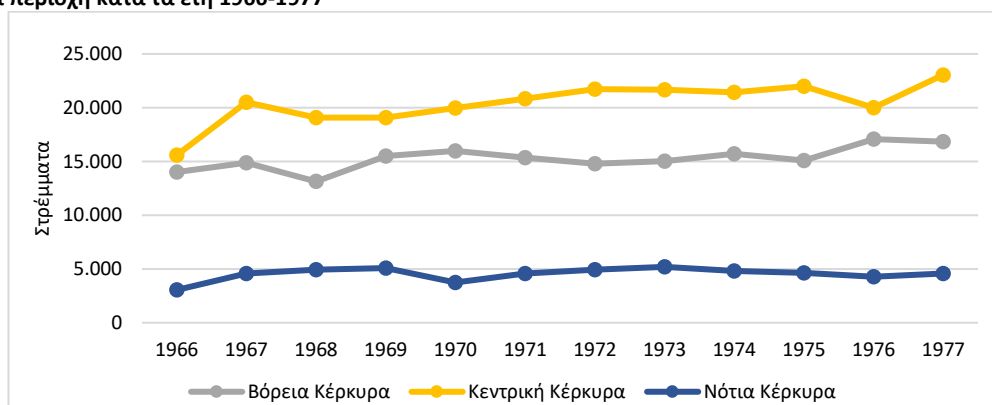
ΓΡΑΦΗΜΑ 28: Νομός Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων και όγκου παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στον νομό Κέρκυρας, η μικρότερη ετήσια καλλιεργούμενη έκταση, 32.861 στρέμματα, καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 44.616 στρέμματα, το 1977, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -7% έως 22,1%. Η μικρότερη παραγωγή, 19.075,8 τόνοι, καταγράφεται το 1968 και η μεγαλύτερη, 24.698,4 τόνοι, το 1973, με ετήσιες διακυμάνσεις από -8,8%, το 1968 έως 23%, το 1966.

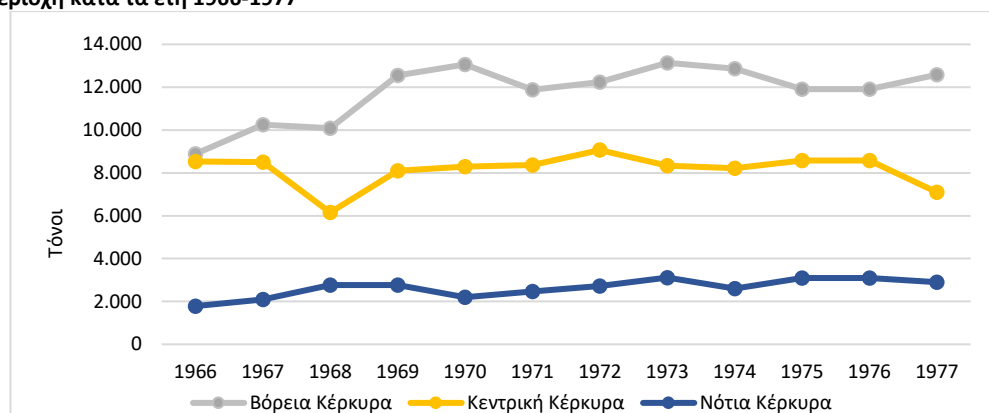
ΓΡΑΦΗΜΑ 29: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων κτηνοτροφικών φυτών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Διαχρονικά το 50% των εκτάσεων παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, όπου καταγράφονται καλλιεργούμενες εκτάσεις από 15.595 στρέμματα, το 1966, έως 23.053 στρέμματα, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,1% έως 31,4%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφονται καλλιεργούμενες εκτάσεις από 13.139 στρέμματα, το 1968, έως 17.076 στρέμματα, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11,6% έως 18% και στη Νότια Κέρκυρα καταγράφονται καλλιεργούμενες εκτάσεις από 3.049 στρέμματα, το 1966, έως 5.197 στρέμματα, το 1973, με ετήσιες διακυμάνσεις από -26,3% έως 49,8%.

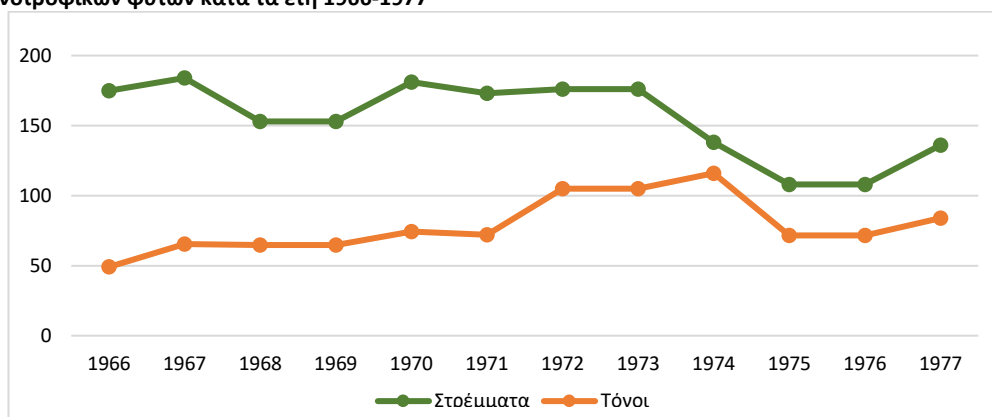
ΓΡΑΦΗΜΑ 30: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη όγκου παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μικρότερη ετήσια παραγωγή, 8.887,3 τόνοι καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 13.055,9 τόνοι, το 1970, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9% έως 24,4%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η μικρότερη ετήσια παραγωγή, 6.153,2 τόνοι, καταγράφεται το 1968, και η μεγαλύτερη, 9.064,8 τόνοι, το 1972, με ετήσιες διακυμάνσεις από -27,6% έως 31,6%. Στη Νότια Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 1.784,3 τόνοι, καταγράφεται το 1966, ενώ η μεγαλύτερη, 3.098,4 τόνοι, τα έτη 1975 και 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -26,4% έως 32,3%.

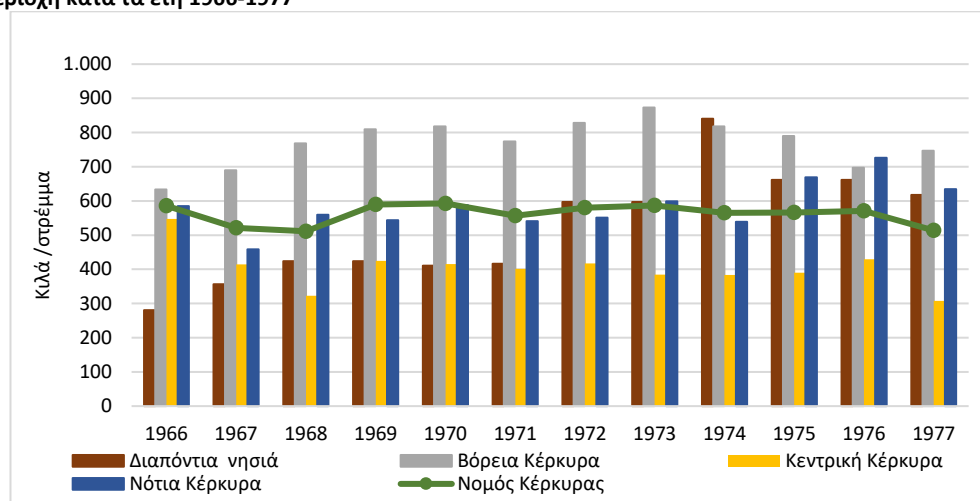
ΓΡΑΦΗΜΑ 31: Διαπόντια Νησιά, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενης έκτασης και όγκου παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στα Διαπόντια Νησιά παρατηρείται μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων των κτηνοτροφικών φυτών, ειδικά μετά το 1973, ενώ η παραγωγή αυξάνεται. Η μικρότερη παραγωγή, 49,1 τόνοι, καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 116 τόνοι, το 1974.

ΓΡΑΦΗΜΑ 32: Διαχρονική εξέλιξη στρεμματικής απόδοσης καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Μεταξύ των ετών 1966-1977, καταγράφεται μείωση της μέσης στρεμματικής απόδοσης της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών στον νομό, κατά 12,3%, από 586,1 σε 514,1 κιλά ανά στρέμμα. Στη Βόρεια Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση 561,7 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 873, 6 κιλά κτηνοτροφικών φυτών ανά στρέμμα, καταγράφεται το 1973 και η χαμηλότερη, 633,5 κιλά, το 1966, ενώ μεταξύ των ετών 1966 -1977, η στρεμματική απόδοση αυξάνεται κατά 17,9%, από 633,5 σε 747,1 κιλά. Στη Νότια Κέρκυρα με μέση απόδοση 582,8 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 726,3 κιλά, καταγράφεται το 1976, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977 η στρεμματική απόδοση αυξάνεται κατά 8,4%, από 585,2 σε 634,2 κιλά. Στην Κεντρική Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση 403,3 κιλά ανά στρέμμα, η υψηλότερη τιμή, 547,5 κιλά καταγράφεται το 1966 και η χαμηλότερη τιμή, 308,1 κιλά το 1977. Μεταξύ των ετών 1966-1977 παρατηρείται μείωση της στρεμματικής απόδοσης κατά 43,7%, από 547,5 σε 308,1 κιλά κτηνοτροφικών φυτών ανά στρέμμα. Στα Διαπόντια Νησιά, από το έτος 1972 και μετά, η

απόδοση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών προσεγγίζει τα αντίστοιχα επίπεδα της Βόρειας και της Νότιας Κέρκυρας, με την υψηλότερη απόδοση, 840,6 κιλά ανά στρέμμα, να καταγράφεται το 1974.

Στον πίνακα που ακολουθεί, εξετάζεται η σύνθεση και η μεταβολή της παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών στον νομό και στις επιμέρους περιοχές τα έτη 1966 και 1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 32: Σύνθεση και μεταβολή παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966 και 1977

1966										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Βίκος	408,1	2,1%	2,8	5,7%	88,2	1,0%	130,0	1,5%	187,1	10,5%
Βρώμη	126,1	0,7%	3,0	6,1%	17,4	0,2%	25,0	0,3%	80,7	4,5%
Κριθάρι	74,5	0,4%	-	-	42,5	0,5%	9,5	0,1%	22,5	1,3%
Ετήσιο τριφύλλι	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Πολυετές τριφύλλι (μηδική)	9.738,4	50,6%	42,8	87,2%	7.522,8	84,6%	1.367,0	16,0%	805,8	45,2%
Κοφτολίβαδα (σανός)	8.912,6	46,3%	0,5	1,0%	1.216,5	13,7%	7.007,4	82,1%	688,2	38,6%
Σύνολο	19.259,6	100,0%	49,1	100,0%	8.887,3	100,0%	8.538,9	100,0%	1.784,3	100,0%
1977										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Βίκος	207,9	0,9%	5,0	5,9%	18,5	0,1%	12,1	0,2%	172,3	5,9%
Βρώμη	261,1	1,2%	4,3	5,1%	81,2	0,6%	26,9	0,4%	148,7	5,1%
Κριθάρι	99,0	0,4%	-	-	70,7	0,6%	23,8	0,3%	4,5	0,2%
Ετήσιο τριφύλλι	6,1	0,03%	-	-	6,0	0,05%	0,1	-	-	-
Πολυετές τριφύλλι (μηδική)	14.827,0	65,4%	55,0	65,2%	11.279,5	89,6%	1.845,1	26,0%	1647,4	56,8%
Κοφτολίβαδα (σανός)	7.278,1	32,1%	20,0	23,7%	1.133,0	9,0%	5.195,4	73,1%	929,7	32,0%
Σύνολο	22.679,2	100,0%	84,3	100,0%	12.588,9	100%	7.103,4	100,0%	2.902,6	100,0%
Μεταβολή 1966/77										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Βίκος	-200,2	-49,1%	2,2	78,6%	-69,7	-79,0%	-117,9	-90,7%	-14,8	-7,9%
Βρώμη	135,0	107,0%	1,3	43,3%	63,8	366,7%	1,9	7,4%	68,0	84,3%
Κριθάρι	24,5	32,9%	-	-	28,2	66,4%	14,3	150,5%	-18,0	-80,0%
Ετήσιο τριφύλλι	-		-	-	-	-	-	-	-	-
Πολυετές τριφύλλι (μηδική)	5.088,7	52,3%	12,2	28,5%	3.756,8	49,9%	478,1	35,0%	841,6	104,4%
Κοφτολίβαδα (σανός)	-1.634,5	-18,3%	19,5	-	-83,5	-6,9%	-1.812	-25,9%	241,5	35,1%
Σύνολο	3.419,6	17,8%	35,2	71,7%	3.701,6	41,7%	-1.435,5	-16,8%	1.118,3	62,7%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η σύνθεση της παραγωγής περιλαμβάνει τέσσερα είδη φυτών και σανό αυτοφυόμενου χόρτου, από εκτάσεις που δεν καλλιεργήθηκαν πέντε έτη πριν το έτος αναφοράς (κοφτολίβαδα). Το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής αποτελείται από πολυετές τριφύλλι (μηδική), 50,6% της συνολικής παραγωγής το έτος 1966 και 65,4% το έτος 1977, ενώ ο σανός από κοφτολίβαδα αποτελεί το 46,3% του συνόλου το έτος 1966 και το 32,1% το έτος 1977.

Το πολυετές τριφύλλι αποτελεί το 85% με 90% της συνολικής παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών στη Βόρεια Κέρκυρα, το 45% με 57% στη Νότια και περίπου το 15% με 26% στην Κεντρική Κέρκυρα. Ο σανός από κοφτολίβαδα αποτελεί το 73% με 72% της συνολικής παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών στην Κεντρική Κέρκυρα, το 32% με 39% στη Νότια και το 9% με 14% στη Βόρεια Κέρκυρα.

Μεταξύ των ετών 1966-1977 παρατηρείται ενίσχυση της καλλιέργειας πολυετούς τριφυλλιού, η παραγωγή του οποίου αυξάνεται κατά 5.088,7 τόνους ή 52,3%, ενώ η παραγωγή σανού από κοφτολίβαδα μειώνεται κατά 1.634,5 τόνους ή 18,3%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται αύξηση της παραγωγής πολυετούς τριφυλλιού, κατά 3.756,8 τόνους, στη Νότια κατά 841,6 τόνους και στην Κεντρική κατά 478,1 τόνους. Την ίδια περίοδο καταγράφεται μεγάλη μείωση της παραγωγής σανού από κοφτολίβαδα, κατά 1.812 τόνους, στην Κεντρική Κέρκυρα, μικρή μείωση κατά 83,5 τόνους στη Βόρεια, ενώ στη Νότια Κέρκυρα, η παραγωγή σανού από κοφτολίβαδα αυξάνεται κατά 242 τόνους. Συνολική μείωση της παραγόμενης ποσότητας κτηνοτροφικών φυτών καταγράφεται μόνο στην Κεντρική Κέρκυρα, όπου διαχρονικά το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής αφορά σανό από κοφτολίβαδα.

2.1.4. Η καλλιέργεια και η παραγωγή πεπονοειδών και πατάτας

Τα πεπονοειδή και η πατάτα αποτελούν, κατά μέσο ετήσιο όρο, το 15% της συνολικής φυτικής παραγωγής και το 31,2% της παραγωγής των ετήσιων καλλιεργειών. Στον επόμενο πίνακα, παρουσιάζεται η μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση και η μέση ετήσια παραγωγή πεπονοειδών και πατάτας στο σύνολο του νομού και στις επιμέρους περιοχές, κατά την εξεταζόμενη περίοδο, καθώς και η ποσοστιαία συμμετοχή της κάθε περιοχής στο σύνολο της καλλιεργούμενης έκτασης και παραγωγής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 33: Νομός Κέρκυρας, καλλιεργούμενες εκτάσεις και παραγωγή πεπονοειδών και πατάτας κατά τα έτη 1966-1977

Περιοχή	Μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση		Μέση ετήσια παραγωγή	
	Στρέμματα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	21.231	100,0%	22.193,5	100,0%
Διαπόντια Νησιά	594	2,8%	343,1	1,5%
Παξοί & Αντίπαξοι	-	-	-	-
Βόρεια Κέρκυρα	4.507	21,2%	5.298,7	23,9%
Κεντρική Κέρκυρα	8.093	38,1%	7.979,0	36,0%
Νότια Κέρκυρα	8.036	37,9%	8.572,7	38,6%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Διαπιστώνεται ότι κάθε έτος καλλιεργούνται κατά μέσο όρο 21.231 στρέμματα και παράγονται περίπου 22.193,5 τόνοι πεπονοειδών και πατάτας. Η παραπάνω έκταση χρησιμοποιείται για την παραγωγή τριών ή και τεσσάρων συγκομιδών πατάτας⁶¹ και την παραγωγή πεπονιών και καρπουζιών τους θερινούς μήνες. Η Κεντρική και η Νότια Κέρκυρα μοιράζονται το 76% των καλλιεργούμενων εκτάσεων και το 74,6% της παραγωγής, ενώ η Βόρεια Κέρκυρα ακολουθεί με το 21,2% της έκτασης και το 23,9% της παραγωγής. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται μέση ετήσια παραγωγή 343,1 τόνων, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους δεν καταγράφεται παραγωγή πεπονοειδών και πατάτας.

Στον επόμενο πίνακα αποτυπώνεται η καλλιεργούμενη έκταση και η παραγωγή πεπονοειδών και πατάτας στον νομό και στις επιμέρους περιοχές, τα έτη 1966 και 1977, καθώς και οι μεταβολές που επήλθαν στο διάστημα που μεσολάβησε. Η ποσοστιαία κατανομή αναφέρεται στη συμμετοχή της κάθε περιοχής στο σύνολο της καλλιεργούμενης έκτασης και παραγωγής.

⁶¹ Εαρινή, θερινή, φθινοπωρινή, χειμερινή συγκομιδή.

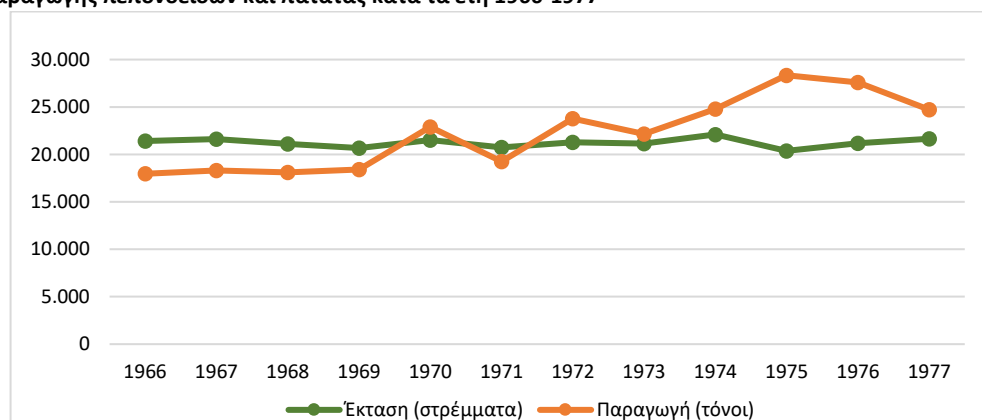
ΠΙΝΑΚΑΣ 34: Κατανομή και μεταβολή καλλιεργούμενων εκτάσεων και παραγωγής πεπονοειδών-πατάτας ανά περιοχή κατά τα έτη 1966 και 1977

Περιοχή	1966				1977				Μεταβολή 1966/77			
	Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή	
	Στρέμ-ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ-ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ-ματα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	21.417	100,0%	17.960,9	100,0%	21.634	100,0%	24.733,4	100,0%	217	1,0%	6.772,5	37,7%
Διαπόντια Νησιά	657	3,1%	126,6	0,7%	507	2,3%	559,6	2,3%	-150	-14,8%	433,0	342,0%
Παξοί & Αντίπαξοι	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Βόρεια Κέρκυρα	4.892	22,8%	4.778,2	26,6%	4.209	19,5%	6.137,3	24,8%	-683	-14,0%	1.359,1	28,4%
Κεντρική Κέρκυρα	9.758	45,6%	7.225,0	40,2%	7.960	36,8%	8.256,0	33,4%	-1.798	-15,4%	1.031,0	14,3%
Νότια Κέρκυρα	6.110	28,5%	5.831,1	32,5%	8.958	41,4%	9.780,5	39,5%	2.848	46,6%	3.949,4	67,7%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, η καλλιεργούμενη έκταση αυξάνεται μόλις κατά 1% ή 217 στρέμματα, αλλά η παραγωγή αυξάνεται κατά 37,7% ή 6.772,5 τόνους. Σημαντική αύξηση της παραγωγής παρατηρείται σε όλες τις επιμέρους περιοχές, ενώ η καλλιεργούμενη έκταση μειώνεται περίπου κατά 15% σε όλες τις περιοχές εκτός από τη Νότια Κέρκυρα, όπου καταγράφεται αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων κατά 46,6% ή 2.848 στρέμματα. Στην ίδια περιοχή καταγράφεται και το 67,7% της αύξησης της παραγωγής, που αντιστοιχεί σε 3.949,4 τόνους. Προκύπτει, επομένως, ότι μεταξύ των ετών 1966-1977, η Νότια Κέρκυρα ξεπερνάει σε παραγωγή την Κεντρική Κέρκυρα στην κατηγορία αυτή.

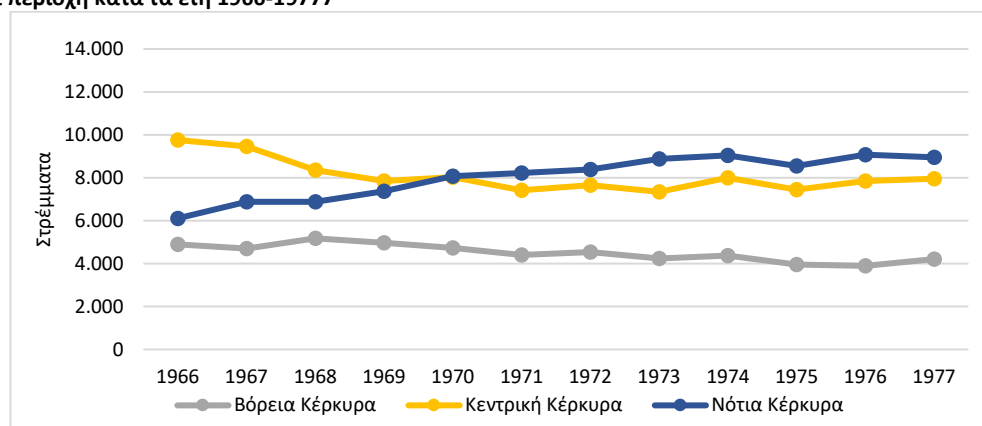
ΓΡΑΦΗΜΑ 33: Νομός Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενης έκτασης και όγκου παραγωγής πεπονοειδών και πατάτας κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, η μικρότερη ετήσια καλλιεργούμενη έκταση, 20.373 στρέμματα, καταγράφεται το 1975 και η μεγαλύτερη, 22.105 στρέμματα, το 1974, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις, από -7,8% έως 4,5%. Η μικρότερη ετήσια παραγωγή, 17.960,9 τόνοι, καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 28.347,6 τόνοι, το 1975, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -15,9% έως 24,3%.

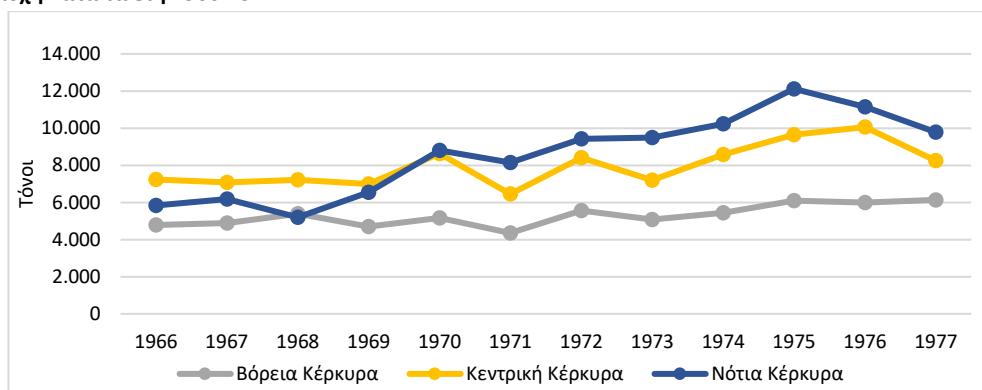
ΓΡΑΦΗΜΑ 34: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων πεπονοειδών και πατάτας ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα η μικρότερη ετήσια καλλιεργούμενη έκταση, 3.896 στρέμματα, καταγράφεται το 1976 και η μεγαλύτερη, 5.177 στρέμματα, το 1968, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -9,5% έως 10,2%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η μικρότερη έκταση, 7.345 στρέμματα, καταγράφεται το 1973 και η μεγαλύτερη, 9.758 στρέμματα, το 1966, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11,6% έως 8,9% και στη Νότια Κέρκυρα, η μικρότερη έκταση, 6.110 στρέμματα, καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 9.076 στρέμματα, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -5,5% έως 12,5%. Από το 1970 και μετά, η μεγαλύτερη ετήσια έκταση καλλιέργειας πεπονοειδών και πατάτας εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα.

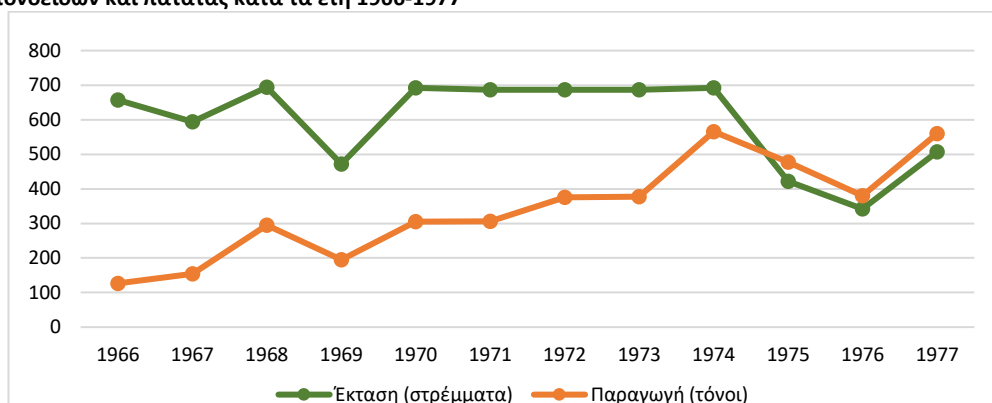
ΓΡΑΦΗΜΑ 35: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη όγκου παραγωγής πεπονοειδών και πατάτας ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μικρότερη ετήσια παραγωγή, 4.352,4 τόνοι, καταγράφεται το 1971 και η μεγαλύτερη, 6.137,3 τόνοι, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -15,8% έως 28%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 6.993 τόνοι, καταγράφεται το 1969 και η μεγαλύτερη, 10.056,6 τόνοι, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -25,2% έως 30,4% και στη Νότια Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 5.197,5 τόνοι, καταγράφεται το 1968 και η μεγαλύτερη, 12.118,6 τόνοι, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις, από -15,9% έως 34,7%. Παρατηρείται συνεχής ετήσια αύξηση της παραγωγής στην περιοχή, με αποτέλεσμα, από το 1970 και μετά, το μεγαλύτερο μέρος των πεπονοειδών και πατάτας να προέρχεται από τη Νότια Κέρκυρα.

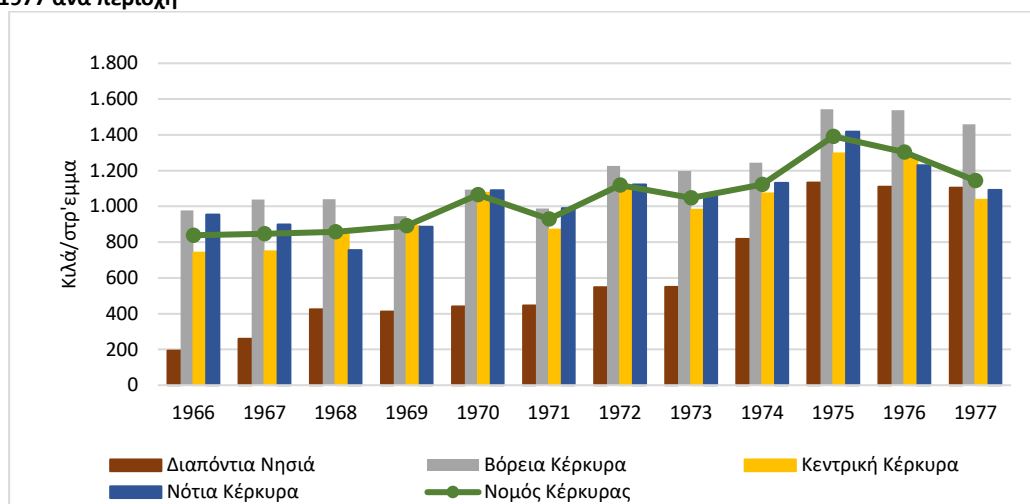
ΓΡΑΦΗΜΑ 36: Διαπόντια Νησιά, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενης έκτασης και όγκου παραγωγής πεπονοειδών και πατάτας κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νη Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στα Διαπόντια νησιά, η μικρότερη καλλιεργούμενη έκταση, 342 στρέμματα, καταγράφεται το 19756 και η μεγαλύτερη, 694 στρέμματα, το 1968, με ετήσιες διακυμάνσεις από -39% έως 48,2%, ενώ η μικρότερη παραγωγή, 126,6 τόνοι, καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 559,6 τόνοι, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -15,5% έως 90,7%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 37: Διαχρονική εξέλιξη στρεμματικής απόδοσης καλλιέργειας πεπονοειδών και πατάτας 1966-1977 ανά περιοχή

Πηγή: Δ/νη Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η μέση στρεμματική απόδοση καλλιέργειας πεπονοειδών και πατάτας στον νομό Κέρκυρας κατά την εξεταζόμενη περίοδο υπολογίζεται σε 1.045,9 κιλά, μεταξύ των ετών 1966-1977, η στρεμματική απόδοση αυξάνεται συνολικά κατά 36,4%, από 838,4 κιλά σε 1.143,3 κιλά.. Οι υψηλότερες αποδόσεις ανά στρέμμα καταγράφονται διαχρονικά στη Βόρεια Κέρκυρα και ακολουθούν η Νότια και η Κεντρική Κέρκυρα, ενώ στα Διαπόντια Νησιά, η στρεμματική απόδοση προσεγγίζει αυτή των περιοχών του νησιού της Κέρκυρας μετά το 1973.

Στη Βόρεια Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση 1.190,9, η υψηλότερη τιμή, 1.543 κιλά καταγράφεται το 1975 και η χαμηλότερη, 945,5 κιλά, το έτος 1969, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977 καταγράφεται αύξηση της στρεμματικής απόδοσης κατά 49,3%, από 976,7 σε 1.458,1 κιλά. Στην Κεντρική Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση 996,2 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 1.295,8 κιλά, καταγράφεται το έτος 1975 και η χαμηλότερη, 740,4 κιλά, το 1966, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977 καταγράφεται αύξηση της στρεμματικής απόδοσης κατά 40,1%,

από 740,4 σε 1.037,2 κιλά. Στη Νότια Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση 1.052,9, η υψηλότερη τιμή, 1.417,4 κιλά, καταγράφεται το έτος 1975, η χαμηλότερη, 755,7 κιλά, το 1968, ενώ μεταξύ των ετών 1966- 1977, καταγράφεται αύξηση της στρεμματικής απόδοσης κατά 14,4%, από 954,4 σε 1.091,8 κιλά. Στα Διαπόντια Νησιά, με μέση στρεμματική απόδοση 619,6 κιλά, η υψηλότερη τιμή, 1.132,2 κιλά, καταγράφεται το έτος 1975.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η σύνθεση και η μεταβολή της καλλιέργειας και της παραγωγής πεπονοειδών και πατάτας στον νομό Κέρκυρας και τις επιμέρους γεωγραφικές περιοχές τα έτη 1966 και 1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 35: Σύνθεση και μεταβολή παραγωγής πεπονοειδών και πατάτας ανά περιοχή κατά τα έτη 1966 και 1977

1966										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Πεπόνια	1.529,4	8,5%	1,1	0,9%	679,3	14,2%	315,9	4,4%	533,1	9,1%
Καρπούζια	3.974,5	22,1%	1,5	1,2%	1.952	40,9%	455,8	6,3%	1.565,2	26,8%
Πατάτες	12.238,1	68,1%	124	97,9%	2.132,4	44,6%	6.309,4	87,3%	3.672,3	63,0%
Γλυκοπατάτες	218,9	1,2%	-	-	14,5	0,3%	143,9	2,0%	60,5	1,0%
Σύνολο	17.960,9	100,0%	126,6	100,0%	4.778,2	100,0%	7.225	100,0%	5.831,1	100,0%
1977										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Πεπόνια	1.132,9	4,6%	1	0,2%	675,7	11,0%	65,6	0,8%	390,6	4,0%
Καρπούζια	2.469,1	10,0%	1,6	0,3%	970	15,8%	200	2,4%	1.297,5	13,3%
Πατάτες	20.895,2	84,5%	557	99,5%	4483,8	73,1%	7.861,4	95,2%	7.993	81,7%
Γλυκοπατάτες	236,2	1,0%	-	-	7,8	0,1%	129	1,6%	99,4	1,0%
Σύνολο	24.733,4	100,0%	559,6	100,0%	6137,3	100,0%	8.256	100,0%	9.780,5	100,0%
Μεταβολή 1966/77										
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Πεπόνια	-396,5	-25,9%	-0,1	-	-3,6	-0,5%	-250,3	-79,2%	-142,5	-26,7%
Καρπούζια	-1.505,4	-37,9%	0,1	-	-982	-50,3%	-255,8	-56,1%	-267,7	-17,1%
Πατάτες	8.657,1	70,7%	433	349,2%	2.351,4	110,3%	1.552	24,6%	4.320,7	117,7%
Γλυκοπατάτες	17,3	7,9%	-	-	-6,7	-46,2%	-14,9	-10,4%	38,9	64,3%
Σύνολο	6.772,5	37,7%	433	342,0%	1.359,1	28,4%	1.031	14,3%	3.949,4	67,7%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Διαπιστώνεται ότι οι πατάτες αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής, τόσο σε επίπεδο νομού όσο και στις επιμέρους περιοχές. Μεταξύ των ετών 1966 και 1977, υποχωρεί η παραγωγή πεπονιών και καρπουζιών και επεκτείνεται η καλλιέργεια και η παραγωγή πατάτας. Παράλληλα, παρατηρείται μικρή αύξηση στην παραγωγή γλυκοπατάτας, κατά 17,3 τόνους ή 7,9%, η οποία οφείλεται στην κατά 64,3% αυξημένη παραγωγή της στη Νότια Κέρκυρα, η οποία υπερκαλύπτει τη μείωση της παραγωγής της στις περιοχές της Βόρειας και της Κεντρικής Κέρκυρας.

Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται αύξηση της παραγωγής πατάτας κατά 4.320,7 τόνους, στη Βόρεια κατά 2.351,4 τόνους και στην Κεντρική Κέρκυρα κατά 1.552 τόνους. Το 1966, η Βόρεια Κέρκυρα παράγει το 17,4%, η Κεντρική το 51,6% και η Νότια Κέρκυρα το 30% της συνολικής παραγωγής πατάτας, ενώ το 1977, το 21,5% εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 37,6% στην Κεντρική και το 38,3% στη Νότια Κέρκυρα.

Η συνολική παραγωγή πεπονιών μειώνεται, με τη μεγαλύτερη μείωση να εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα. Το 1966, η Βόρεια Κέρκυρα παράγει το 44,4%, η Κεντρική το 20,7% και η Νότια Κέρκυρα το 34,9% της συνολικής παραγωγής πεπονιών, ενώ το 1977, το 59,6% εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 5,8% στην Κεντρική και το 34,5 % στη Νότια Κέρκυρα.

Η συνολική παραγωγή καρπουζιών μειώνεται, κυρίως, στην Κεντρική και στη Βόρεια Κέρκυρα. Το 1966, η Βόρεια Κέρκυρα παράγει το 49%, η Κεντρική το 11,5% και η Νότια Κέρκυρα το 39,4% της συνολικής παραγωγής καρπουζιών, ενώ το 1977, το 39,3% εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 8,1% στην Κεντρική και το 52,5 % στη Νότια Κέρκυρα.

Εικόνα 4 : Τα πεπονοειδή

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

2.1.5. Η καλλιέργεια και η παραγωγή κηπευτικών

Τα κηπευτικά αποτελούν, κατά μέσο ετήσιο όρο, το 15,5% της συνολικής φυτικής παραγωγής και το 32,3% της παραγωγής των ετήσιων καλλιεργειών. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση και η μέση ετήσια παραγωγή κηπευτικών στον νομό και στις επιμέρους περιοχές, καθώς και η συμμετοχή τής κάθε περιοχής στη συνολική καλλιέργεια και παραγωγή της κατηγορίας αυτής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 36: Μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση και μέση ετήσια παραγωγή κηπευτικών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1966-1977

Περιοχή	Μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση		Μέση ετήσια παραγωγή	
	Στρέμματα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	20.347	100%	22.939	100,0%
Διαπόντια Νησιά	188	0,9%	148	0,6%
Παξοί & Αντίπαξοι	19	0,1%	6	0,0%
Βόρεια Κέρκυρα	3.927	19,3%	4.230	18,4%
Κεντρική Κέρκυρα	10.739	52,8%	12.665	55,2%
Νότια Κέρκυρα	5.475	26,9%	5.890	25,7%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Την περίοδο 1966-1977, για την παραγωγή 22.939 τόνων κηπευτικών ειδών ετησίως χρησιμοποιούνται, κατά μέσο όρο, 20.347 στρέμματα. Επισημαίνεται ότι το άθροισμα των καλλιεργούμενων εκτάσεων προκύπτει από τις καταγραφές των χρησιμοποιούμενων εκτάσεων ανά είδος, δηλαδή η ίδια έκταση επαναχρησιμοποιείται για διαφορετικές εποχικές καλλιέργειες ή και συγκαλλιέργειες, οπότε δεν αποτυπώνει την αύξηση ή τη μείωση της κηπευτικής γης, αλλά την ένταση της χρήσης της. Η έκταση και η διαχρονική εξέλιξη της κηπευτικής γης αποτυπώνεται στις ετήσιες στατιστικές Γεωργίας και Κτηνοτροφίας της ΕΣΥΕ.⁶²

Το 52,5% των καλλιεργούμενων εκτάσεων και το 55,2% της παραγωγής εντοπίζονται στην Κεντρική Κέρκυρα, ακολουθεί η Νότια Κέρκυρα με το 26,9% των καλλιεργούμενων εκτάσεων και το 25,7% της παραγωγής, ενώ στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται το 19,3% των εκτάσεων και το 18,4% της παραγωγής. Στα Διαπόντια Νησιά, από 188 στρέμματα παράγονται 148 τόνοι κηπευτικών. Στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφονται ελάχιστες εκτάσεις και καλλιέργειες κηπευτικών με μέση ετήσια παραγωγή 6 τόνους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 37: Κατανομή και μεταβολή καλλιεργούμενων εκτάσεων και παραγωγής κηπευτικών στο νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1966 και 1977

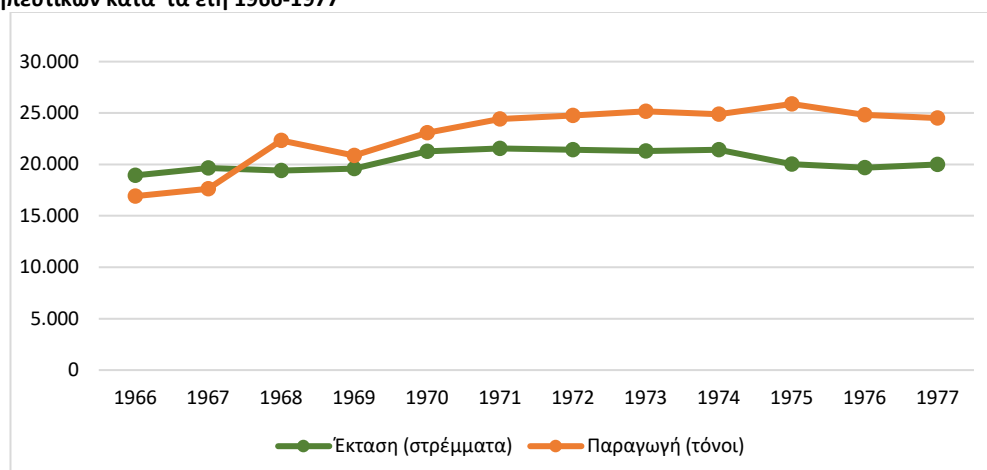
Περιοχή	1966				1977				Μεταβολή 1966/77			
	Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή	
	Στρέμ- ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ- ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ- ματα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	18.924	100,0%	16.916,1	100,0%	19.981	100,0%	24.572,7	100,0%	1.057	5,6%	7.656,6	45,3%
Διαπόντια Νησιά	195	1,0%	120,4	0,7%	200	1,0%	187,9	0,8%	5	2,6%	67,5	56,1%
Παξοί & Αντίπαξοι	37	0,2%	8,7	0,1%	12	0,1%	4,4	0,02%	-25	-67,6%	-4,3	-49,4%
Βόρεια Κέρκυρα	4.157	22,0%	3.394,6	20,1%	3.871	19,4%	4.826,2	19,6%	-286	-6,9%	1.431,6	42,2%
Κεντρική Κέρκυρα	10.652	56,3%	9.928,9	58,7%	10.296	51,5%	12.750,5	51,9%	-356	-3,3%	2.821,6	28,4%
Νότια Κέρκυρα	3.883	20,5%	3.463,5	20,5%	5.602	28,0%	6.803,7	27,7%	1.719	44,3%	3.340,2	96,4%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Μεταξύ των ετών 1966-1977, στον νομό Κέρκυρας, η καλλιεργούμενη έκταση κηπευτικών αυξάνεται κατά 1.057 στρέμματα ή 5,6%, ενώ η παραγωγή σημειώνει άνοδο κατά 7.655,9 τόνους ή 45,3%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η καλλιεργούμενη έκταση μειώνεται οριακά, ενώ η παραγωγή αυξάνεται κατά 2.821,6 τόνους ή 28,4%, στη Βόρεια Κέρκυρα, η καλλιεργούμενη έκταση μειώνεται κατά 286 στρέμματα ή 6,9%, αλλά η παραγωγή αυξάνεται κατά 1.431,6 τόνους ή 42,2%, ενώ στη Νότια Κέρκυρα, η καλλιεργούμενη έκταση αυξάνεται κατά 1.719 στρέμματα ή 44,3% και η παραγωγή διπλασιάζεται. Στα Διαπόντια Νησιά, η καλλιεργούμενη έκταση αυξάνεται οριακά από 195 σε 200 στρέμματα, αλλά η παραγωγή κηπευτικών αυξάνεται κατά 67,5 τόνους ή 56,1%, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις μειώνονται κατά 25 στρέμματα ή 67,6% και η παραγωγή κατά 49,4%, από 8,7 σε 4,4 τόνους.

⁶² Βλ. σ. 40, πίν 18.

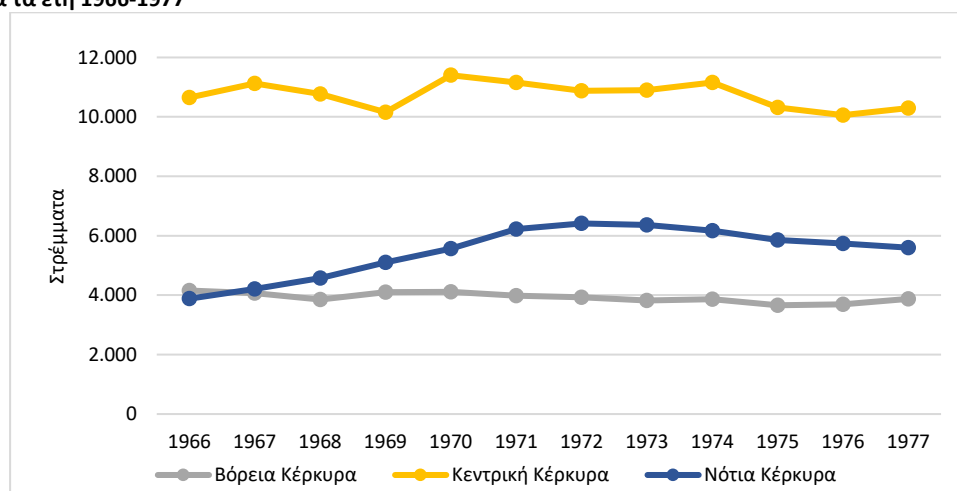
ΓΡΑΦΗΜΑ 38: Νομός Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων και όγκου παραγωγής κηπευτικών κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού καταγράφονται ετήσιες καλλιεργούμενες εκτάσεις από 18.935 στρέμματα, το 1966, έως 21.554 στρέμματα, το 1971, με ετήσιες διακυμάνσεις από -1,7% έως 8,6% και ετήσια παραγωγή από 16.916,9 τόνους, το 1966, έως 25.880,3 τόνους, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -6,5% έως 26,6%.

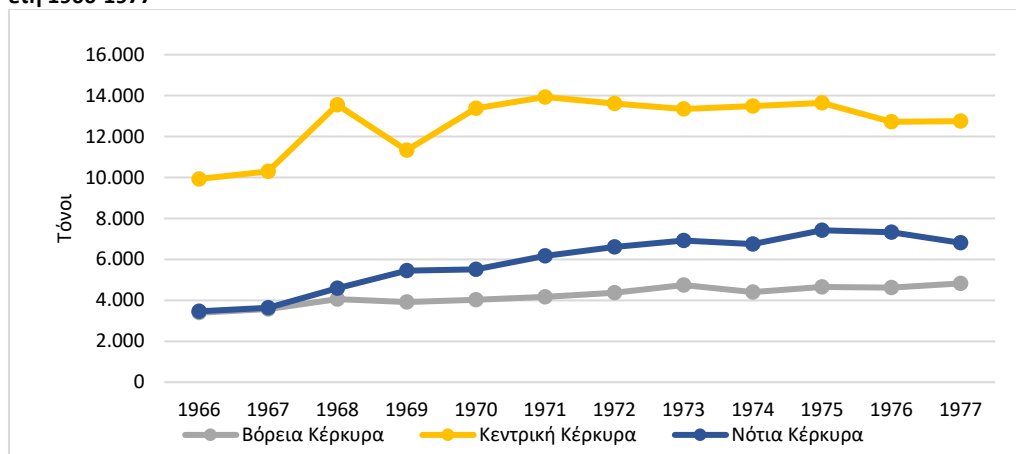
ΓΡΑΦΗΜΑ 39: Νήσος Κέρκυρα, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων κηπευτικών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μικρότερη έκταση, 3.661 στρέμματα, καταγράφεται το 1975 και η μεγαλύτερη, 4.115 στρέμματα, το 1970, με ετήσιες διακυμάνσεις από -5,4% έως 6,4%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η μικρότερη έκταση, 10.059 στρέμματα, καταγράφεται το 1976 και η μεγαλύτερη, 11.402 στρέμματα, το 1970, με ετήσιες διακυμάνσεις από -5,6% έως 4,5%, ενώ στη Νότια Κέρκυρα, η μικρότερη έκταση, 3.883 στρέμματα, καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 6.414 στρέμματα, το 1972, με ετήσιες διακυμάνσεις από -2,4% έως 11,7%.

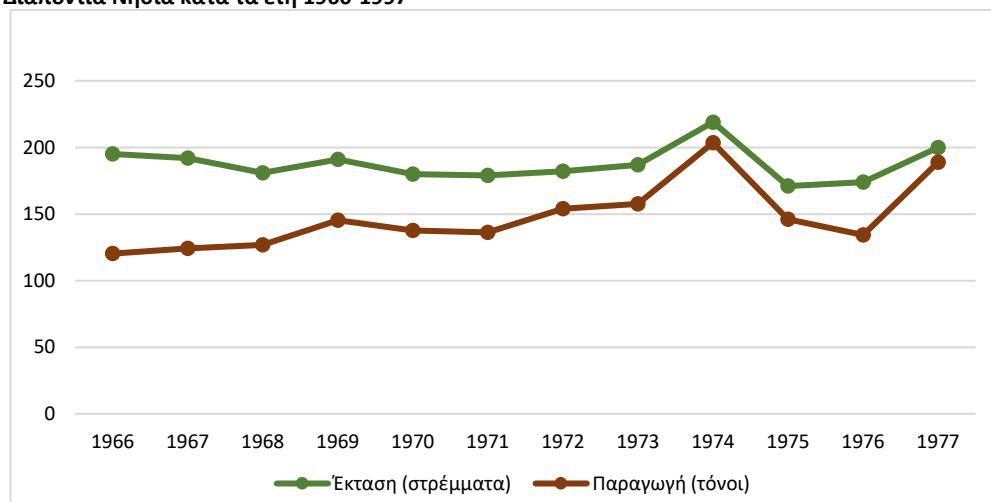
ΓΡΑΦΗΜΑ 40: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη όγκου παραγωγής κηπευτικών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 3.39,4 τόνοι, καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 4.826,1 τόνοι, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,1% έως 13,4%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 9.928,8 τόνοι, καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 13.934,3 τόνοι, το 1971, με ετήσιες διακυμάνσεις από -2,3% έως 31,6%, ενώ στη Νότια Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 3.463,4 τόνοι, καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 7.422,2 τόνοι, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,2% έως 26,4%.

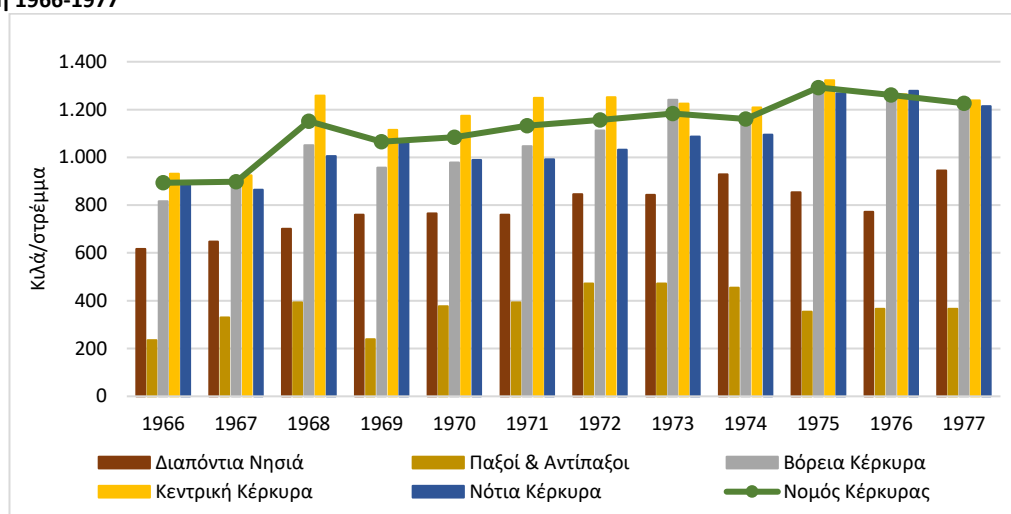
ΓΡΑΦΗΜΑ 41: Διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενης έκτασης και παραγωγής κηπευτικών στα Διαπόντια Νησιά κατά τα έτη 1966-1997

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στα Διαπόντια νησιά, η μικρότερη καλλιεργούμενη έκταση, 172 στρέμματα, καταγράφεται το 1975 και η μεγαλύτερη, 200 στρέμματα, το 1977, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -5,8% έως 17,1%. Η μικρότερη παραγωγή, 120,3 τόνοι, καταγράφεται το 1966 και η μεγαλύτερη, 203,5 τόνοι, το 1974, με ετήσιες διακυμάνσεις από -15,2% έως 40,6%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 42: Διαχρονική εξέλιξη στρεμματικής απόδοσης καλλιεργειών κηπευτικών ανά περιοχή, κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στον νομό Κέρκυρας, με μέση στρεμματική απόδοση περιόδου 1.125,3 κιλά, μεταξύ των ετών 1966-1977 η στρεμματική απόδοση αυξάνεται συνολικά κατά 333,2 κιλά 37,3%. Διαχρονικά, οι υψηλότερες τιμές καταγράφονται στην Κεντρική Κέρκυρα, με μέση ετήσια στρεμματική απόδοση 1.180,3 κιλά, ακολουθεί η Βόρεια Κέρκυρα με 1.082,5 κιλά και η Νότια Κέρκυρα με 1.065,5 κιλά παραγόμενων κηπευτικών ανά στρέμμα. Στα Διαπόντια Νησιά, η στρεμματική απόδοση είναι χαμηλότερη, αλλά αυξάνεται σταδιακά, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται διαχρονικά πολύ χαμηλή στρεμματική απόδοση.

Στη Βόρεια Κέρκυρα, η υψηλότερη τιμή, 1.250,5 κιλά, καταγράφεται το 1976 και η χαμηλότερη, 816,6 κιλά, το έτος 1966, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η στρεμματική απόδοση αυξάνεται κατά 430,1 κιλά ή 52,7%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η υψηλότερη τιμή, 1.322,2 κιλά, καταγράφεται το 1975 και η χαμηλότερη τιμή, 925,1 κιλά, το 1967, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η στρεμματική απόδοση αυξάνεται κατά 306,3 κιλά ή 32,9%. Στη Νότια Κέρκυρα, η υψηλότερη τιμή, 1.278 κιλά, καταγράφεται το 1976 και η χαμηλότερη τιμή, 863,9 κιλά, το 1967, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η στρεμματική απόδοση αυξάνεται κατά 322,6 κιλά ή 36,2%. Στα Διαπόντια Νησιά, η υψηλότερη τιμή, 944,3 κιλά, καταγράφεται το έτος 1977, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η στρεμματική απόδοση αυξάνεται κατά 327,3 κιλά ή 53,1%.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο συνολικός όγκος παραγωγής των 27 διαφορετικών κηπευτικών ειδών που καλλιεργήθηκαν στον νομό Κέρκυρας κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Η ποσοστιαία κατανομή σε επίπεδο νομού αναφέρεται στη συμμετοχή του κάθε είδους στο σύνολο της παραγωγής της εξεταζόμενης περιόδου, ενώ, η ποσοστιαία κατανομή της παραγωγής ανά είδος στις επιμέρους περιοχές αναφέρεται στη συνολική παραγωγή του είδους σε επίπεδο νομού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 38: *Κατανομή συνολικής παραγωγής κηπευτικών ειδών των ετών 1966-1977 στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές

Είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αγγούρια	10.891,7	4,0%	51,3	2,9%	12,4	16,2%	1.334,1	2,6%	6.336,5	4,2%	3.157,5	4,5%
Αγκινάρες	10.001,8	3,6%	38,9	2,2%	12,3	16,1%	2.013,9	4,0%	4.857,2	3,2%	3.079,6	4,4%

Αρακάς	699,2	0,3%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	67,0	0,1%	211,7	0,1%	482,8	0,7%
Καρότα	1.340,8	0,5%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	18,3	0,0%	1.144,8	0,8%	177,7	0,3%
Κολοκυθάκια	14.170,4	5,1%	63,2	3,5%	0,0	0,0%	3.134,3	6,2%	7.187,9	4,7%	3.785,1	5,4%
Κολοκύθες	271,6	0,1%	0,8	0,0%	0,0	0,0%	151,4	0,3%	65,8	0,0%	53,7	0,1%
Κουκιά νωπά	6.626,5	2,4%	62,0	3,5%	20,1	26,2%	1.510,5	3,0%	2.530,7	1,7%	2.503,3	3,5%
Κουνουπίδια	29.920,9	10,9%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	665,5	1,3%	24.120,0	15,9%	5.135,4	7,3%
Κρεμμύδια ξερά	11.515,4	4,2%	75,9	4,3%	9,3	12,1%	2.611,5	5,1%	4.075,4	2,7%	4.743,3	6,7%
Κρεμμύδια φρέσκα	2.723,6	1,0%	21,7	1,2%	3,9	5,1%	339,4	0,7%	2.041,9	1,3%	316,7	0,4%
Λάχανα	37.273,3	13,5%	940,9	52,7%	3,0	3,9%	8.434,6	16,6%	19.874,3	13,1%	8.020,6	11,3%
Μαρούλια	3.659,3	1,3%	3,5	0,2%	1,2	1,6%	432,4	0,9%	2.103,7	1,4%	1.118,6	1,6%
Μελιτζάνες	5.763,9	2,1%	11,1	0,6%	0,0	0,0%	728,7	1,4%	3.570,5	2,3%	1.453,6	2,1%
Μπάμιες	563,5	0,2%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	21,2	0,0%	492,2	0,3%	50,1	0,1%
Παντζάρια	4.419,4	1,6%	10,6	0,6%	0,0	0,0%	272,1	0,5%	3.319,5	2,2%	817,3	1,2%
Πυπεριές	3.591,2	1,3%	9,8	0,5%	0,0	0,0%	474,2	0,9%	2.074,5	1,4%	1.032,7	1,5%
Μπιζέλια νωπά	2.720,0	1,0%	37,4	2,1%	0,0	0,0%	218,6	0,4%	1.444,3	0,9%	1.019,7	1,4%
Πράσα	12.576,1	4,6%	106,5	6,0%	0,0	0,0%	1.941,0	3,8%	7.541,8	5,0%	2.986,9	4,2%
Ραδίκια	8.236,9	3,0%	20,9	1,2%	4,0	5,2%	1.001,7	2,0%	5.691,8	3,7%	1.518,5	2,1%
Ραπανάκια	899,9	0,3%	0,4	0,0%	0,0	0,0%	30,5	0,1%	505,5	0,3%	363,6	0,5%
Σέλινο	1.456,3	0,5%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	38,7	0,1%	980,1	0,6%	437,6	0,6%
Σέσκλα-σινάπια	13.410,8	4,9%	49,5	2,8%	1,3	1,7%	3.121,1	6,1%	5.089,5	3,3%	5.149,5	7,3%
Σκόρδα	5.447,2	2,0%	26,3	1,5%	7,5	9,8%	1.199,4	2,4%	2.251,1	1,5%	1.962,9	2,8%
Σπανάκι	938,5	0,3%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	49,4	0,1%	771,9	0,5%	117,2	0,2%
Τομάτες	76.271,5	27,7%	232,4	13,0%	1,6	2,1%	19.367,5	38,2%	38.301,5	25,2%	18.368,5	26,0%
Φασολάκια	9.533,2	3,5%	21,6	1,2%	0,0	0,0%	1.587,6	3,1%	5.097,2	3,4%	2.826,9	4,0%
Φράουλες	361,1	0,1%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	0,0	0,0%	360,9	0,2%	0,2	0,0%
Σύνολο	275.283,8	100,0%	1.784,5	100,0%	76,6	100,0%	50.764,2	100,0%	152.041,7	100,0%	70.679,1	100,0%

*Σε επίπεδο νομού η ποσοστιαία κατανομή του είδους αναφέρεται στη συνολική παραγωγή καρπών, ενώ σε επίπεδο περιοχών η ποσοστιαία κατανομή αναφέρεται στο σύνολο της παραγωγής ανά είδος

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο, στην Κεντρική Κέρκυρα καλλιεργούνται και τα 27 διαφορετικά είδη, στη Βόρεια και τη Νότια Κέρκυρα δεν καλλιεργούνται φράουλες, στα Διαπόντια Νησιά καλλιεργούνται 18 είδη και στους Παξούς & Αντίπαξους δέκα είδη.

Διαπιστώνεται ότι η παραγωγή τομάτας, με 76.271,5 τόνους, καταλαμβάνει το 27,7% της συνολικής παραγωγής κηπευτικών, με την μισή από την παραγωγή να προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα και την υπόλοιπη να μοιράζεται μεταξύ Βόρειας και Νότιας Κέρκυρας. Ακολουθούν τα λάχανα με 37.273,3 τόνους και 13,5% του συνολικής παραγωγής, εκ των οποίων οι 19.784,3 τόνοι ή 53,3% προέρχονται από την Κεντρική Κέρκυρα, 8.434,6 τόνοι ή 22,6% από τη Βόρεια και 21,5% ή 8.020,6 τόνοι από τη Νότια Κέρκυρα. Τα κουνουπίδια, με 29.220,9 τόνους και 10,9% της συνολικής παραγωγής, βρίσκονται στην τρίτη θέση, με το 80,6% να προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα και το 17,2% από τη Νότια Κέρκυρα. Τα κολοκυθάκια, με 14.170,4 τόνους ή 5,1% της συνολικής παραγωγής ακολουθούν, με το 50,7% να εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 26,7% στη Νότια Κέρκυρα και το 22% στη Βόρεια Κέρκυρα. Στην πέμπτη θέση βρίσκονται τα σέσκλα-σινάπια με 13.410,8 τόνους και 4,9% της συνολικής παραγωγής κηπευτικών, με το 38,4% της παραγωγής τους να εντοπίζεται στη Νότια

Κέρκυρα, το 38% στην Κεντρική Κέρκυρα και το 23,3% στη Βόρεια Κέρκυρα. Τα πράσα καταλαμβάνουν την έκτη θέση με 12.576,1 τόνους ή 4,6% της συνολικής παραγωγής, με το 60% να εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα. Ακολουθούν στην έβδομη θέση τα ξερά κρεμμύδια με 11.515,4 τόνους και 4,2% της συνολικής παραγωγής,⁶³ με το μεγαλύτερο μέρος να προέρχεται από τη Νότια Κέρκυρα. Τα αγγούρια βρίσκονται στην όγδοη θέση με 10.891,7 τόνους ή 4,0% συνολικής παραγωγής, με το 60% να προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα. Ακολουθούν οι αγκινάρες με 10.001,8 τόνους και 3,6% της συνολικής παραγωγή και, τέλος, τα φασολάκια με 9.533,2 τόνους και 3,5% της συνολικής παραγωγής. Από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται ότι η Κεντρική Κέρκυρα παράγει πάνω από το 50% της συνολικής παραγωγής του νομού στα 18 από τα 27 διαφορετικά κηπευτικά είδη.

Στον επόμενο πίνακα καταγράφεται η σύνθεση της παραγωγής των δέκα επικρατέστερων, σε επίπεδο νομού, κηπευτικών ειδών, στις επιμέρους περιοχές εκτός των Παξών & Αντίπαξων,⁶⁴ τα έτη 1966 και 1977, καθώς και η μεταβολή της παραγωγής τους κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 39: Σύνθεση και μεταβολή παραγωγής κηπευτικών ειδών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966 και 1977

Καλλιεργούμενο είδος	1966									
	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αγγούρια	856,6	5,1%	3,7	3,1%	123,5	3,6%	579,6	5,8%	149,8	4,3%
Αγκινάρες	643,2	3,8%	2,3	1,9%	131,1	3,9%	369,9	3,7%	139,9	4,0%
Κολοκυθάκια	900,1	5,3%	3,5	2,9%	239,1	7,0%	508,5	5,1%	149	4,3%
Κουνουπίδια	1.613,3	9,5%	-	-	70,5	2,1%	1.303,9	13,1%	238,9	6,9%
Κρεμμύδια ξερά	842,5	5,0%	2,7	2,2%	237,1	7,0%	284,5	2,9%	318,2	9,2%
Λάχανα	2.182,4	12,9%	82,7	68,7%	609,2	17,9%	1.091,7	11,0%	398,8	11,5%
Πράσα	1.228,2	7,3%	3,8	3,2%	140,2	4,1%	887,9	8,9%	196,3	5,7%
Σέσκλα-σινάπια	973,5	5,8%	2,4	2,0%	240,4	7,1%	347,3	3,5%	383,4	11,1%
Τομάτες	3.874,8	22,9%	10,7	8,9%	1.120,4	33,0%	1.984,6	20,0%	759,1	21,9%
Φασολάκια νωπά	581,6	3,4%	1,2	1,0%	129,0	3,8%	293,5	3,0%	157,9	4,6%
*Λοιπά λαχανικά	3.211,2	19,0%	7,4	6,1%	354,1	10,4%	2.277,5	22,9%	572,2	16,5%
Σύνολο	16.907,4	100,0%	120,4	100,0%	3.394,6	100,0%	9.928,9	100,0%	3.463,5	100,0%
Καλλιεργούμενο είδος	1977									
	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αγγούρια	920,2	3,7%	5,5	2,9%	136,6	2,8%	390,1	3,1%	388	5,7%
Αγκινάρες	1.081,9	4,4%	4,3	2,3%	230,6	4,8%	458,9	3,6%	388,1	5,7%
Κολοκυθάκια	1.419,3	5,8%	6,8	3,6%	387,1	8,0%	651,8	5,1%	373,6	5,5%
Κουνουπίδια	2.315,1	9,4%	-	-	61,9	1,3%	1.851,7	14,5%	401,5	5,9%
Κρεμμύδια ξερά	966,3	3,9%	7,3	3,9%	192,8	4,0%	411,8	3,2%	354,4	5,2%
Λάχανα	3.144,1	12,8%	84	44,7%	706,3	14,6%	1.666,6	13,1%	687,2	10,1%
Πράσα	856,9	3,5%	11	5,9%	172,6	3,6%	444,4	3,5%	228,9	3,4%
Σέσκλα- σινάπια	981,9	4,0%	4,3	2,3%	312,9	6,5%	361,9	2,8%	302,8	4,5%
Τομάτες	7.201	29,3%	30,	16,0%	1.672,3	34,7%	3.382,7	26,5%	2.116	31,1%
Φασολάκια	959,1	3,9%	2,1	1,1%	152,2	3,2%	475,3	3,7%	329,5	4,8%
*Λοιπά λαχανικά	4.722,5	19,2%	32,6	17,3%	800,9	16,6%	2.655,3	20,8%	1.233,7	18,1%
Σύνολο	24.568,3	100,0%	187,9	100,0%	4.826,2	100,0%	12.750,5	100,0%	6.803,7	100,0%
Καλλιεργούμενο είδος	Μεταβολή 1966/77									
	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αγγούρια	63,6	7,4%	1,8	48,6%	13,1	10,6%	-189,5	-32,7%	238,2	159,0%
Αγκινάρες	438,7	68,2%	2	87,0%	99,5	75,9%	89	24,1%	248,2	177,4%
Λάχανα	519,2	57,7%	3,3	94,3%	148	61,9%	143,3	28,2%	224,6	150,7%

⁶³ Εάν προστεθούν και τα φρέσκα κρεμμύδια η συνολική παραγωγή είναι υψηλότερη.

⁶⁴ Η περιοχή αυτή δεν εξετάζεται σε επίπεδο σύνθεσης παραγωγής γιατί από την εξέταση της συνολικής παραγωγής προέκυψε ότι εκεί ουσιαστικά εγκαταλείφθηκε η καλλιέργεια κηπευτικών ειδών.

Κολοκυθάκια	701,8	43,5%	-	-	-8,6	-12,2%	547,8	42,0%	162,6	68,1%
Κουνουπίδια	123,8	14,7%	4,6	170,4%	-44,3	-18,7%	127,3	44,7%	36,2	11,4%
Κρεμμύδια ξερά	961,7	44,1%	1,3	1,6%	97,1	15,9%	574,9	52,7%	288,4	72,3%
Πράσα	-371,3	-30,2%	7,2	189,5%	32,4	23,1%	-443,5	-49,9%	32,6	16,6%
Σέσκλα- σινάπια	8,4	0,9%	1,9	79,2%	72,5	30,2%	14,6	4,2%	-80,6	-21,0%
Τομάτες	3.326,2	85,8%	19,3	180,4%	551,9	49,3%	1.398,1	70,4%	1.356,9	178,8%
Φασολάκια	377,5	64,9%	0,9	75,0%	23,2	18,0%	181,8	61,9%	171,6	108,7%
*Λοιπά λαχανικά	1.511,3	47,1%	25,2	340,5%	446,8	126,2%	377,8	16,6%	661,5	115,6%
Σύνολο	7.660,9	45,3%	67,5	56,1%	1.432,0	42,2%	2.821,6	28,4%	3.340,2	96,4%

* Αρακάς, καρότα, κολοκύθες, κουκιά νωπά, κρεμμύδια φρέσκα, μαρούλια, μελιτζάνες, μπάμιες, μπιζέλι νωπό, παντζάρι, πιπεριές, ραδίκια, ραπανάκια, σέλινο, σκόρδα ξερά, σπανάκι, φράουλες

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται ότι, μεταξύ των ετών 1966-1977, ενισχύεται η παραγωγή όλων των κηπευτικών ειδών, με εξαίρεση τα πράσα. Η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφεται στην καλλιέργεια της τομάτας, η παραγωγή της οποίας αυξάνεται συνολικά κατά 3.326,2 τόνους ή 85,8%, ενώ στις επιμέρους περιοχές καταγράφεται αύξηση κατά 1.356,9 τόνους ή 178,8% στη Νότια Κέρκυρα, κατά 1.398,1 τόνους ή 70,4% στην Κεντρική και κατά 551,9 τόνους ή 49,3% στη Βόρεια Κέρκυρα. Τα λάχανα παρουσιάζουν συνολική αύξηση παραγωγής κατά 519,2 τόνους ή 57,7%, με τη μεγαλύτερη αύξηση, κατά 224,5 τόνους ή 150,7%, να καταγράφεται στη Νότια Κέρκυρα. Η παραγωγή κουνουπιδιών αυξάνεται συνολικά κατά 123,8 τόνους ή 14,7%. Στη Βόρεια Κέρκυρα παρατηρείται μείωση της παραγωγής τους κατά 44,3 τόνους ή 18,7%, ενώ στην Κεντρική και τη Νότια Κέρκυρα, η παραγωγή αυξάνεται, κατά 127,3 τόνους ή 44,7% και 36,2 τόνους ή 11,4% αντίστοιχα. Τα κολοκυθάκια παρουσιάζουν συνολική αύξηση της παραγωγής τους κατά 702,8 τόνους ή 43,5%. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται η μεγαλύτερη αύξηση, κατά 547,8 τόνους ή 42,8%, ενώ στη Βόρεια Κέρκυρα παρατηρείται μικρή μείωση της παραγωγής. Οι αγκινάρες καταγράφουν συνολική αύξηση παραγωγής κατά 438,7 τόνους ή 68,2%, με τη μεγαλύτερη αύξηση, κατά 248,2 τόνους ή 177,4%, να εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα. Η συνολική παραγωγή σέσκλων-σιναπιών αυξάνεται οριακά κατά 8,4 τόνους ή 0,9%, λόγω της μείωσης της παραγωγής τους στη Νότια Κέρκυρα κατά 80,6 τόνους ή 21%. Η συνολική παραγωγή πράσων μειώνεται κατά 371,4 τόνους ή 30%, με τη μείωση να προέρχεται αποκλειστικά από την Κεντρική Κέρκυρα, ενώ στη Βόρεια και τη Νότια Κέρκυρα αυξάνεται η παραγωγή τους. Η συνολική παραγωγή κρεμμυδιών αυξάνεται κατά 961,7 τόνους ή 44,1%, με αύξηση της παραγωγής σε όλες στις επιμέρους περιοχές. Στην παραγωγή των αγγουριών καταγράφεται μικρή συνολική αύξηση κατά 7,4% ή 63,6 τόνους, λόγω της μείωσης της παραγωγής τους, κατά 189,5 τόνους ή 32,7%, στην Κεντρική Κέρκυρα, η οποία όμως υπερκαλύπτεται από την αύξηση της παραγωγής τους, κατά 238,2 τόνους ή 177,4%, στη Νότια Κέρκυρα και κατά 13,1 τόνους ή 10,6%, στη Βόρεια Κέρκυρα. Στα φασολάκια καταγράφεται αύξηση της συνολικής παραγωγής κατά 377,5 τόνους ή 64,9% και αύξηση της παραγωγής τους σε όλες τις περιοχές. Τέλος, η παραγωγή των λοιπών λαχανικών αυξάνεται κατά 1.511,3 τόνους ή 45,3%, με τη μεγαλύτερη αύξηση να εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα.

Η συνολική εντυπωσιακή αύξηση της παραγωγής κηπευτικών κατά 3.340,2 τόνους ή 96%, στη Νότια Κέρκυρα, μεταβάλλει το ποσοστό συμμετοχής της περιοχής στη συνολική παραγωγή του νομού το 1977 σε 27,7%, από 20,5% το έτος 1966. Η Κεντρική Κέρκυρα εξακολουθεί να παράγει τα περισσότερα κηπευτικά στον νομό, αλλά η παραγωγή το 1977

αντιστοιχεί στο 52% του συνόλου έναντι του 58,7% το 1966.⁶⁵ Η παραγωγή κηπευτικών στη Βόρεια Κέρκυρα αυξάνεται, αλλά η αύξηση δεν είναι αρκετή για να ανεβάσει το ποσοστό συμμετοχής της περιοχής στη συνολική παραγωγή. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται αύξηση της παραγωγής σε όλα τα καλλιεργούμενα είδη, ειδικά στις τομάτες και στα λοιπά λαχανικά, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους υποχωρεί συνολικά η παραγωγή κηπευτικών.

2.2. Οι πολυετείς καλλιέργειες

Οι πολυετείς καλλιέργειες διαχρονικά στον νομό καλύπτουν το 64,2% με 75,9% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης⁶⁶ και το 51,2% της συνολικής φυτικής παραγωγής. Χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: τα αμπέλια και τα καρποφόρα δέντρα, με την ελαιοκαλλιέργεια να κυριαρχεί διαχρονικά, τόσο στις δενδρώδεις και πολυετείς καλλιέργειες, όσο και στο σύνολο της φυτικής παραγωγής. Στο σύνολο του νομού, η ετήσια παραγωγή σταφυλιών αποτελεί κατά μέσο όρο το 17,8% της κατηγορίας, ενώ η παραγωγή καρπών δέντρων το 82,2%. Στις επιμέρους περιοχές τα ποσοστά διαφοροποιούνται. Στη Νότια Κέρκυρα, η παραγωγή σταφυλιών αποτελεί το 24% των ετήσιων πολυετών καλλιεργειών, έναντι 76% των καρπών δέντρων. Στην Κεντρική Κέρκυρα, τα ποσοστά είναι ίδια με αυτά σε επίπεδο νομού, ενώ στη Βόρεια Κέρκυρα, η κυριαρχία των καρποφόρων δέντρων είναι ακόμη μεγαλύτερη και αγγίζει το 87%, έναντι 13% της ετήσιας παραγωγής των αμπελιών. Στα μικρά νησιά, η κυριαρχία των δενδρωδών καλλιεργειών είναι ακόμη μεγαλύτερη. Στους Παξούς & Αντίπαξους, η παραγωγή σταφυλιών αποτελεί το 7,5% έναντι 92,3% της παραγωγής καρπών δέντρων, ενώ στα Διαπόντια Νησιά, η παραγωγή σταφυλιών αποτελεί μόλις το 2,5% της συνολικής ετήσιας παραγωγής των πολυετών καλλιεργειών.

2.2.1. Η αμπελοκαλλιέργεια και η παραγωγή σταφυλιών

Η αμπελοκαλλιέργεια, καλύπτει από το 6,5% έως το 8,2% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης⁶⁷ και αποτελεί, κατά μέσο όρο, το 9,2% της συνολικής φυτικής παραγωγής. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση με αμπέλια και η μέση ετήσια παραγωγή σταφυλιών στον νομό και στις επιμέρους περιοχές την περίοδο 1966-1977, καθώς και η ποσοστιαία συμμετοχή της κάθε περιοχής στο σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων και της παραγωγής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 40: Μέσος όρος ετήσιων καλλιεργούμενων εκτάσεων και μέση ετήσια παραγωγή αμπελιών Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1966-1977

Περιοχή	Μέση ετήσια καλλιεργούμενη έκταση		Μέση ετήσια παραγωγή	
	Στρέμματα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	26.905	100,0%	13.707,9	100,0%
Διαπόντια Νησιά	47	0,2%	16,4	0,1%
Παξοί & Αντίπαξοι	434	1,6%	339,9	2,5%
Βόρεια Κέρκυρα	6.108	22,7%	2.816,4	20,5%
Κεντρική Κέρκυρα	10.094	37,5%	4.743,3	34,6%
Νότια Κέρκυρα	10.222	38,0%	5.792,0	42,3%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

⁶⁵ Βλ. σ.69 πίν. 37.

⁶⁶ Βλ. σ. 40, πίν. 18.

⁶⁷ Βλ. σ. 40, πίν. 18.

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι στο νομό Κέρκυρας την περίοδο 1966-1977 καλλιεργούνται κατά μέσο όρο ετησίως 26.904 στρέμματα με αμπέλια, με μέση ετήσια παραγωγή 13.707,9 τόνους. Το 38% των εκτάσεων, 10.222 στρέμματα, εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα, όπου παράγεται το 42,3% της ετήσιας παραγωγής, το 37,5% ή 10.094 στρέμματα, εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα με μέση ετήσια παραγωγή 4.743,3 τόνους ή 34,6% και το 22,7% ή 6.108 στρέμματα, εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, όπου παράγεται το 20,5% ή 2.816,4 τόνοι της μέσης ετήσιας παραγωγής σταφυλιών του νομού. Στους Παξούς & Αντίπαξους, κάθε έτος, καλλιεργούνται κατά μέσο όρο 434 στρέμματα με αμπέλια και παράγονται 339,9 τόνοι, οι οποίοι αποτελούν το 2,5% περίπου της συνολικής μέσης ετήσιας παραγωγής του νομού. Στα Διαπόντια νησιά, 47 στρέμματα αμπελιών αποδίδουν περίπου 16,4 τόνους ανά έτος, τα οποία αντιστοιχούν στο 0,1% της συνολικής μέσης ετήσιας παραγωγής σταφυλιών του νομού.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η κατανομή και η μεταβολή της καλλιεργούμενης έκτασης αμπελιών και της παραγωγής σταφυλιών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, τα έτη 1966 και 1977. Η ποσοστιαία κατανομή των καλλιεργούμενων εκτάσεων και της παραγωγής αναφέρεται στη συμμετοχή κάθε περιοχής στο σύνολο του νομού.

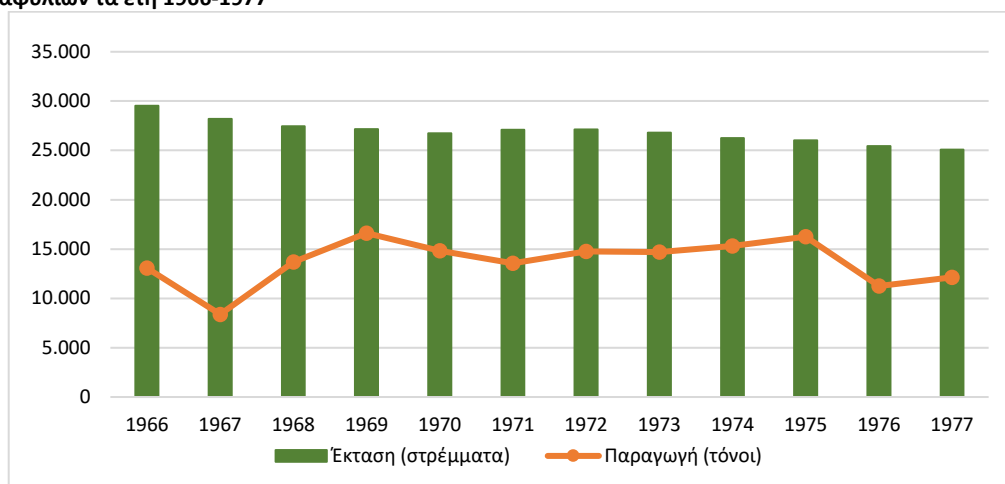
ΠΙΝΑΚΑΣ 41: Κατανομή και μεταβολή καλλιέργειας αμπελιών και παραγωγής σταφυλιών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές τα έτη 1966 και 1977

Επιμέρους περιοχές τα έτη 1966 και 1977												
Περιοχή	1966				1977				Μεταβολή 1966/1977			
	Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή					
	Στρέμ- ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ- ματα	%	Τόνοι	%	Στρέμ- ματα	%	Τόνοι	%
Νομός Κέρκυρας	29.511	100,0%	13.081,1	100,0%	25.083	100,0%	12.115,2	100,0%	-4.428	-15,0%	-965,9	-7,4%
Διαπόντια Νησιά	53	0,2%	13	0,1%	35	0,1%	11,5	0,1%	-18	-34,0%	-1,5	-11,2%
Παξοί & Αντίπαξοι	440	1,5%	414,9	3,2%	437	1,7%	126,9	1,0%	-3	-0,7%	-288	-69,4%
Βόρεια Κέρκυρα	7.095	24,0%	2.843,5	21,7%	5.116	20,4%	1.571,5	13,0%	-1.979	-27,9%	-1.272	-44,7%
Κεντρική Κέρκυρα	10.666	36,1%	4.778,1	36,5%	9.570	38,2%	3.884,6	32,1%	-1.096	-10,3%	-893,5	-18,7%
Νότια Κέρκυρα	11.257	38,1%	5.031,8	38,5%	9.925	39,6%	6.520,7	53,8%	-1.332	-11,8%	1.489	29,6%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού παρατηρείται μείωση της καλλιεργούμενης έκτασης αμπελιών κατά 4.428 στρέμματα ή 15%, και μείωση της παραγωγής κατά 965,9 τόνους ή 7,4%. Σε όλες στις επιμέρους περιοχές παρατηρείται μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται μείωση της καλλιεργούμενης έκτασης, κατά 1.979 στρέμματα ή 27,9% και μεγάλη μείωση της παραγωγής κατά 1.272 τόνους ή 44,7%, στην Κεντρική Κέρκυρα, η έκταση μειώνεται κατά 1.096 στρέμματα ή 10,3% και η παραγωγή κατά 893,5 τόνους ή 18,7% και, στη Νότια Κέρκυρα, η έκταση μειώνεται κατά 1.332 στρέμματα ή 11,8%, αλλά η παραγωγή αυξάνεται κατά 1.489 τόνους ή 29,6%, με αποτέλεσμα, το 1977, η περιοχή αυτή να παράγει το 53,8% των σταφυλιών. Στα Διαπόντια Νησιά, η καλλιεργούμενη έκταση μειώνεται κατά 18 στρέμματα ή 34% και η παραγωγή κατά 1,5 τόνους ή 11,2%, ενώ στην περιοχή των Παξών & Αντίπαξων καταγράφεται οριακή μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων, αλλά μεγάλη μείωση της παραγωγής, κατά 288 τόνους ή 69,4%.

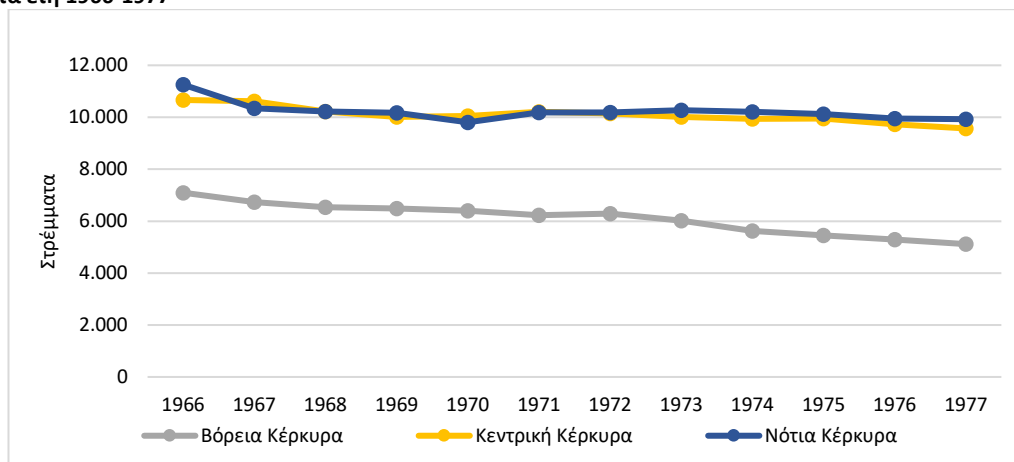
ΓΡΑΦΗΜΑ 43: Νομός Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενης έκτασης αμπελιών και παραγωγής σταφυλιών τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η μείωση της καλλιεργούμενης έκτασης αμπελιών στον νομό Κέρκυρας είναι συνεχής και σταδιακή με ετήσιες διακυμάνσεις από -4,5% έως 1,5%, ενώ η καμπύλη της ετήσιας παραγωγής σταφυλιών παρουσιάζει έντονες διακυμάνσεις, με τη μικρότερη παραγωγή, 8.381,5 τόνους, να εντοπίζεται το 1967 και τη μεγαλύτερη, 16.614,2 τόνους, το 1969.

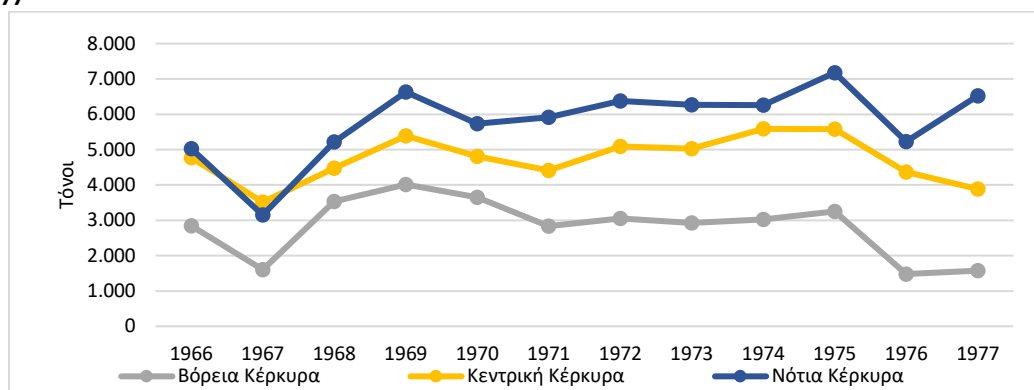
ΓΡΑΦΗΜΑ 44: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενων εκτάσεων αμπελιών ανά περιοχή τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα εντοπίζεται η μικρότερη έκταση αμπελοκαλλιέργειας και καταγράφεται ταχύτερη μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων, με ετήσιες διακυμάνσεις από -5,1% έως 1,1%. Η Κεντρική και η Νότια Κέρκυρα έχουν περίπου τον ίδιο αριθμό στρεμμάτων με αμπελία, με ετήσιες διακυμάνσεις από -3,8% έως 1,6% και από -8,1% έως 3,9% αντίστοιχα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 45: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη όγκου παραγωγής σταφυλιών ανά περιοχή τα έτη 1966-1977

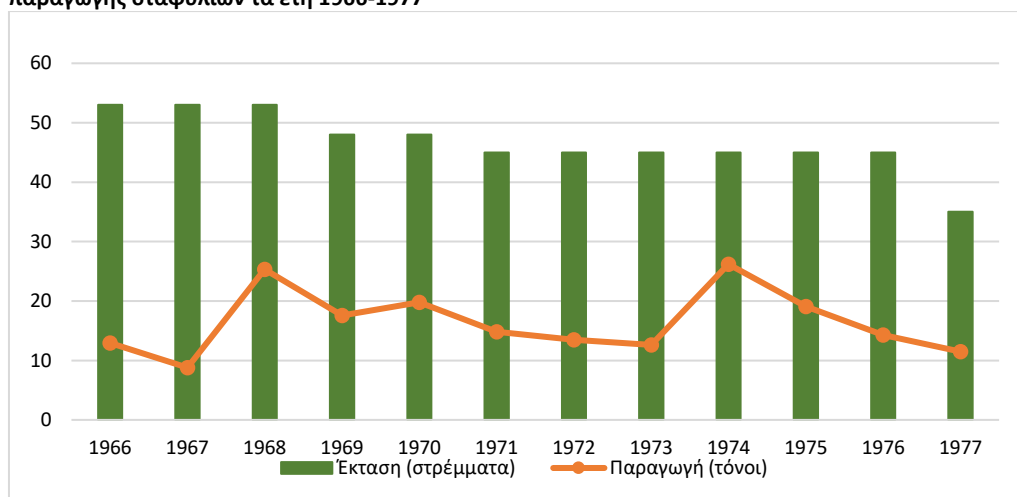

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Οι καμπύλες της διαχρονικής παραγωγής σταφυλιών των επιμέρους περιοχών παρουσιάζουν έντονες ετήσιες διακυμάνσεις. Μετά το 1966, η ετήσια παραγωγή σταφυλιών στη Νότια Κέρκυρα ξεπερνάει εκείνη της Κεντρικής Κέρκυρα, ενώ διαχρονικά στη Βόρεια Κέρκυρα εντοπίζεται η μικρότερη ετήσια παραγωγή. Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 1.607,9 τόνοι, καταγράφεται το 1967 και η μεγαλύτερη, 4.014,1 τόνοι, το 1969, με ετήσιες διακυμάνσεις από -54,6% έως 120,1%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 5.220,9 τόνοι, καταγράφεται επίσης το 1967 και η μεγαλύτερη, 5.578,2 τόνοι, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -26,5% έως 27,3%. Στη Νότια Κέρκυρα, η μικρότερη παραγωγή, 3.149,9 τόνοι, καταγράφεται το 1967 και η μεγαλύτερη, 7.178,9 τόνοι, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -37,4% έως 65,7%.

Η διαχρονική εξέλιξη της αμπελοκαλλιέργειας και παραγωγής σταφυλιών στα Διαπόντια Νησιά και στους Παξούς & Αντίπαξους παρουσιάζεται στα επόμενα δύο γραφήματα, ένα για κάθε περιοχή, δεδομένου ότι η διαφορά στις τιμές των μεγεθών είναι τέτοια που δεν επιτρέπει συγκρίσεις μεταξύ των δύο περιοχών.

ΓΡΑΦΗΜΑ 46: Διαπόντια Νησιά, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενης έκτασης αμπελιών και παραγωγής σταφυλιών τα έτη 1966-1977

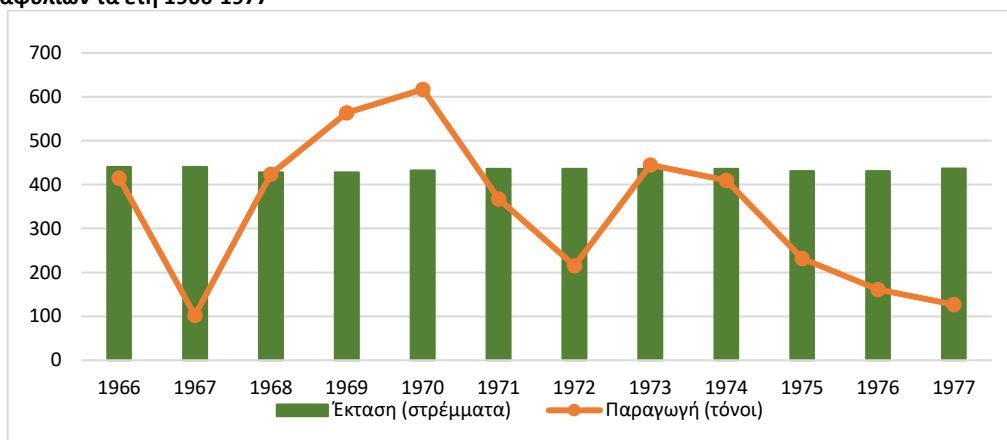

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στα Διαπόντια Νησιά, η μείωση της καλλιεργούμενης έκτασης πραγματοποιήθηκε σε τρία χρονικά σημεία, κατά 5 στρέμματα το 1969, κατά 3 το 1971 και κατά 10 στρέμματα το

1977, ενώ η μικρότερη παραγωγή, 8,8 τόνοι, καταγράφεται το 1967 και η μεγαλύτερη, 26,2 τόνοι, το 1974, ετήσιες διακυμάνσεις από -32% έως 181,1%.

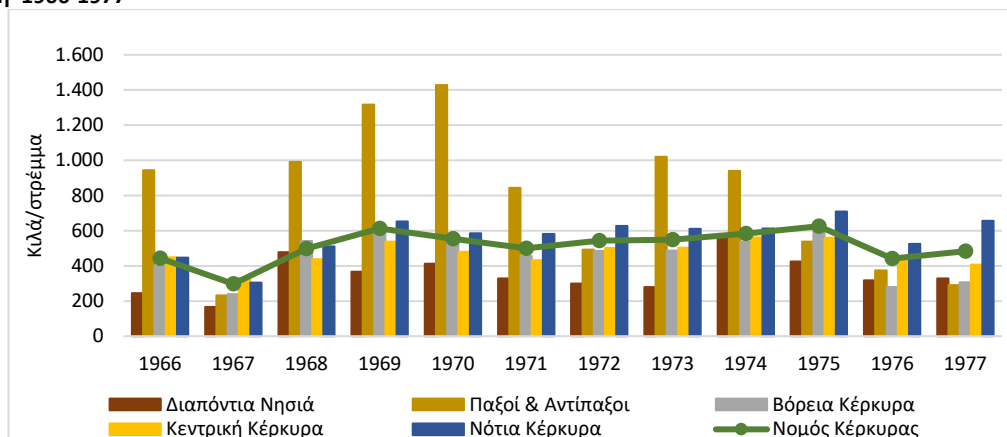
ΓΡΑΦΗΜΑ 47: Παξοί & Αντίπαξοι, διαχρονική εξέλιξη καλλιεργούμενης έκτασης αμπελιών και παραγωγής σταφυλιών τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στους Παξούς & Αντίπαξους, η καμπύλη της διαχρονικής εξέλιξης της καλλιεργούμενης έκτασης αμπελιών δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη μεταβολή σε αντίθεση με τον όγκο παραγωγής σταφυλιών, ο οποίος παρουσιάζει έντονες διακυμάνσεις. Η μικρότερη παραγωγή, 102,3 τόνοι, καταγράφεται το 1967 και η μεγαλύτερη, 616,8 τόνοι, το 1970, με ετήσιες διακυμάνσεις από -75,3% έως 314,3%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 48: Διαχρονική εξέλιξη στρεμματικής απόδοσης καλλιέργειας αμπελιών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η στρεμματική απόδοση της αμπελοκαλλιέργειας είναι ασταθής και παρουσιάζει ετήσιες διακυμάνσεις. Σε επίπεδο νομού, με μέση στρεμματική απόδοση περιόδου, 510,9 κιλά, καταγράφονται ετήσιες στρεμματικές αποδόσεις από 297,3 κιλά, το 1967, έως 625,2 κιλά, το 1976. Στις επιμέρους περιοχές, τις χαμηλότερες στρεμματικές αποδόσεις παρουσιάζουν τα Διαπόντια Νησιά, στα οποία, με μέση στρεμματική απόδοση περιόδου 352,5 κιλά, καταγράφονται ετήσιες στρεμματικές αποδόσεις από 166 κιλά, το 1967, έως 582,2 κιλά, το 1974 και τις υψηλότερες οι Παξοί & Αντίπαξοι, όπου, με μέση στρεμματική απόδοση περιόδου 784 κιλά, καταγράφονται ετήσιες στρεμματικές αποδόσεις από 232,4, το 1967, έως 1.427,8 κιλά, το 1970. Ακολουθεί η Νότια Κέρκυρα, η οποία, λόγω του μεγάλου όγκου της

παραγωγής, δίνει και την τάση της καμπύλης σε επίπεδο νομού, με μέση στρεμματική απόδοση περιόδου 568,3 κιλά και ετήσιες στρεμματικές αποδόσεις από 304,4 κιλά, το 1967, έως 708,7 κιλά, το 1975. Στην Κεντρική Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση περιόδου 470,6 κιλά, καταγράφονται ετήσιες αποδόσεις από 330,9 έως 563,3 κιλά. Στη Βόρεια Κέρκυρα, με μέση στρεμματική απόδοση περιόδου 459,7 κιλά, καταγράφονται ετήσιες στρεμματικές αποδόσεις από 238,7 έως 619 κιλά.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η σύνθεση και η μεταβολή της καλλιέργειας αμπελιών και παραγωγής σταφυλιών τα έτη 1966 και 1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 42: Σύνθεση και μεταβολή καλλιέργειας και παραγωγής αμπελιών, στον νομό και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1966 και 1977

Καλλιεργούμενο είδος	1966				1977				Μεταβολή 1966/77			
	Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή		Έκταση		Παραγωγή	
	Στρέμματα	%	Τόνοι	%	Στρέμματα	%	Τόνοι	%	Στρέμματα	%	Τόνοι	%
Οινάμπελος προς οινοποίηση	28.403	96,2%	12.489,5	95,5%	24.223	96,6%	11.511,7	95,0%	-4.180	-14,7%	-978	-7,8%
Οινάμπελος για νωπή κατανάλωση	906	3,1%	375	2,9%	860	3,4%	375	3,1%	-46	-5,1%	0,0	0,0%
Αμπέλια επιτραπέζιων σταφυλιών	202	0,7%	216,3	1,7%	-	-	228,5	1,9%	-	-	12,2	5,6%
Σύνολο	29.511	100,0%	13.081,1	100,0%	25.083	100,0%	12.115,2	100,0%	-4.428	-15,0%	-965,9	-7,4%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Από την εξέταση της σύνθεσης της παραγωγής διαπιστώνεται ότι διαχρονικά το 95% της ετήσιας παραγωγής σταφυλιών προορίζεται για οινοποίηση και μόνο το 5% για νωπή κατανάλωση, ενώ δεν έχει αναπτυχθεί καθόλου η σταφιδοκαλλιέργεια. Μεταξύ των ετών 1966-1977 καταγράφεται αύξηση, κατά 12,2 τόνους ή 5,6%, της παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών και μείωση, κατά 978 τόνους ή 7,8%, της παραγωγής σταφυλιών για οινοποίηση, ενώ σταθερή παραμένει η παραγόμενη ποσότητα σταφυλιών από οινοποιήσιμες ποικιλίες αμπελιών που προορίζονται για νωπή κατανάλωση.

2.2.2. Οι δενδρώδεις καλλιέργειες

Οι δενδρώδεις καλλιέργειες καλύπτουν 209.078 στρέμματα το 1966 και 230.708 στρέμματα το 1977 ή το 58,2% και το 57,6%, αντίστοιχα, της συνολικής καλλιεργήσιμης έκτασης στον νομό.⁶⁸ Αντιπροσωπεύουν, κατά μέσο όρο, το 42,8 % της συνολικής ετήσιας φυτικής παραγωγής, με μέση ετήσια παραγωγή περίπου 63.512 τόνους καρπών και φρούτων, επί συνόλου 148.253 τόνων φυτικών προϊόντων. Η ελαιοκαλλιέργεια κυριαρχεί διαχρονικά και καλύπτει πάνω από τα 2/3 των δενδρωδών καλλιεργειών. Στον πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνεται η συμμετοχή της ελαιοκαλλιέργειας στη συνολική παραγωγή των δενδρωδών καλλιεργειών τα έτη 1966 και 1977.

⁶⁸ Βλ. σ. 40, πίν. 18.

ΠΙΝΑΚΑΣ 43: Συμμετοχή και μεταβολή της ελαιοκαλλιέργειας και παραγωγής ελαιόκαρπου στο σύνολο των δενδρωδών καλλιεργειών, στον νομό Κέρκυρας κατά τα έτη 1966 και 1977

Καλλιεργούμενο είδος	1966				1977				Μεταβολή 1966/77			
	Αριθμός δέντρων		Παραγωγή		Αριθμός δέντρων		Παραγωγή		Αριθμός δέντρων		Παραγωγή	
	Δέντρα	%	Τόνοι	%	Δέντρα	%	Τόνοι	%	Δέντρα	%	Τόνοι	%
Σύνολο	4.289.138	100,0%	35.311,1	100,0%	4.636.540	100,0%	65.470,6	100,0%	347.402	8,1%	30.159,6	85%
Ελιές	3.268.142	76,2%	18.720,1	53,0%	3.547.204	76,5%	43.937,6	67,1%	279.062	8,5%	25.217,6	135%
Λουπά οπωροφόρα	1.020.996	23,8%	16.591	47,0%	1.089.336	23,5%	21.533	32,9%	68.340	6,7%	4.942	30%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Διαπιστώνεται ότι οι ελιές αποτελούν το 73,7% των οπωροφόρων δέντρων στον νομό το 1966 και ότι τόσο ο αριθμός τους όσο και η ποσοστιαία συμμετοχή τους αυξάνονται μεταξύ των ετών 1966 και 1977. Η ελαιοκαλλιέργεια και η ελαιοπαραγωγή, λόγω της συντριπτικής υπεροχής τους γενικά στην αγροτική παραγωγή του νομού, θα παρουσιαστούν σε ξεχωριστή ενότητα από τα υπόλοιπα οπωροφόρα δέντρα.

2.2.2.1. Η ελαιοκαλλιέργεια και η παραγωγή ελαιόκαρπου

Στον πίνακα που ακολουθεί, καταγράφεται ο μέσος αριθμός ελαιόδεντρων στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές και η μέση ετήσια παραγωγή ελαιόκαρπου τα έτη 1966-1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 44: Νομός Κέρκυρας, μέσος αριθμός ελαιόδεντρων και μέση παραγωγή ελαιόκαρπου, στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, κατά τα έτη 1966-1977

Περιοχή	Μέσος ετήσιος αριθμός δέντρων		Μέση ετήσια παραγωγή	
	Δέντρα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	3.433.007	100,0%	43.040,7	100,0%
Διαπόντια Νησιά	40.935	1,2%	534,7	1,2%
Παξοί & Αντίπαξοι	175.528	5,1%	3.185,3	7,4%
Βόρεια Κέρκυρα	1.135.388	33,1%	13.868,3	32,2%
Κεντρική Κέρκυρα	1.204.660	35,1%	12.737,3	29,6%
Νότια Κέρκυρα	876.495	25,5%	12.715,1	29,5%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι η Κεντρική Κέρκυρα έχει το 35,1% των ελαιόδεντρων, ακολουθεί η Βόρεια Κέρκυρα με το 33,1% και η Νότια με το 25,5%. Όσον αφορά τη μέση παραγωγή ελαιόκαρπου τα ποσοστά μεταβάλλονται, με τη Βόρεια Κέρκυρα να παράγει κατά μέσο όρο το 32,2% του συνόλου και να ακολουθούν οι δύο άλλες περιοχές σε περίπου ίδια αναλογία.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ο αριθμός ελαιόδεντρων και η παραγωγή ελαιόκαρπου τα έτη 1966 και 1977. Δεν θα εξετασθεί η μεταβολή της παραγωγής ελαιόκαρπου που καταγράφεται, λόγω της ιδιαιτερότητας της ελαιοκαλλιέργειας στον νομό Κέρκυρας, δηλαδή, της παραδοσιακής πρακτικής της συγκομιδής του ελαιόκαρπου ανά διετία. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι, σύμφωνα με το διάγραμμα της διαχρονικής εξέλιξης της παραγωγής, το οποίο θα παρουσιαστεί στη συνέχεια, η σοδειά του έτους 1966 ήταν ιδιαίτερα χαμηλή, ενώ αυτή του 1977 μέτρια.

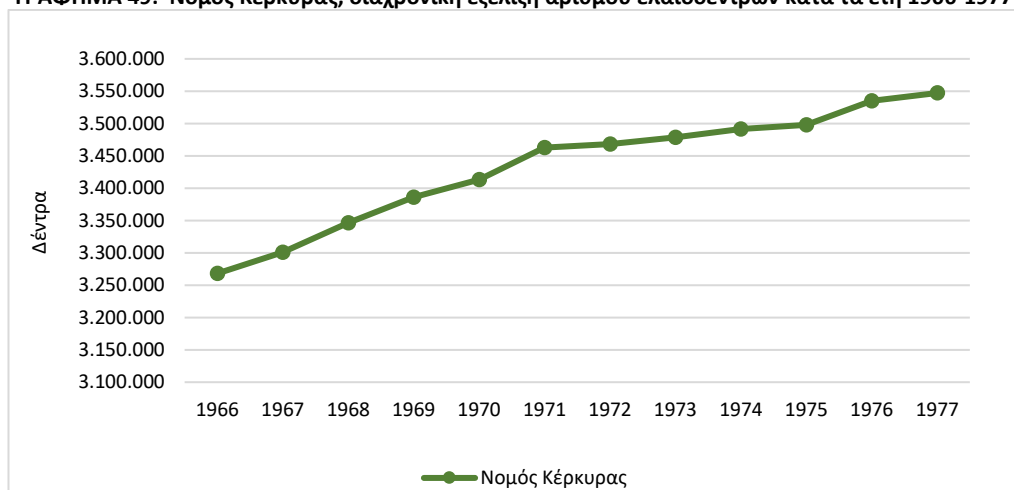
ΠΙΝΑΚΑΣ 45: Κατανομή και μεταβολή ελαιόδεντρων και παραγωγής ελαιόκαρπου, ανά περιοχή κατά τα έτη 1966 και 1977

Περιοχή	1966				1977				Μεταβολή 1966/1977			
	Αριθμός δέντρων		Παραγωγή		Αριθμός δέντρων		Παραγωγή		Αριθμός δέντρων		Παραγωγή	
	Δέντρα	%	Τόνοι	%	Δέντρα	%	Τόνοι	%	Δέντρα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	3.268.142	100,0%	18.720,1	100,0%	3.547.204	100,0%	43.937,6	100,0%	279.062	8,5%	25.217,6	134,7%
Διαπόντια Νησιά	40.500	1,2%	-	-	41.050	1,2%	500	1,1%	550	1,4%	500	-
Παξοί & Αντίπαξοι	177.472	5,4%	-	-	134.677	3,8%	3.965,2	9,0%	-42.795	-24,1%	3.965,2	-
Βόρεια Κέρκυρα	1.086.730	33,3%	5.048	27,0%	1.170.992	33,0%	19.207	43,7%	84.262	7,8%	14.159	280,5%
Κεντρική Κέρκυρα	1.185.713	36,3%	5.093,1	27,2%	1.234.413	34,8%	7.456,3	17,0%	48.700	4,1%	2.363,2	46,4%
Νότια Κέρκυρα	777.727	23,8%	8.579	45,8%	966.072	27,2%	12.809,3	29,2%	188.345	24,2%	4.230,3	49,3%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Μεταξύ των ετών 1966-1977, ο αριθμός των ελαιόδεντρων αυξάνεται κατά 279.062 δέντρα ή 8,5%. Αύξηση καταγράφεται σε όλες τις επιμέρους περιοχές, πλην των Παξών & Αντίπαξων, όπου παρατηρείται μείωση κατά 42.975 ελαιόδεντρα ή 24%. Στα Διαπόντια Νησιά διαπιστώνεται μικρή αύξηση κατά 550 ελαιόδεντρα ή 1,5%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται αύξηση κατά 84.262 ελαιόδεντρα ή 7,8%, στην Κεντρική αύξηση κατά 48.700 ελαιόδεντρα ή 4,1% και στη Νότια Κέρκυρα αύξηση κατά 188.345 ελαιόδεντρα ή 29,2%.

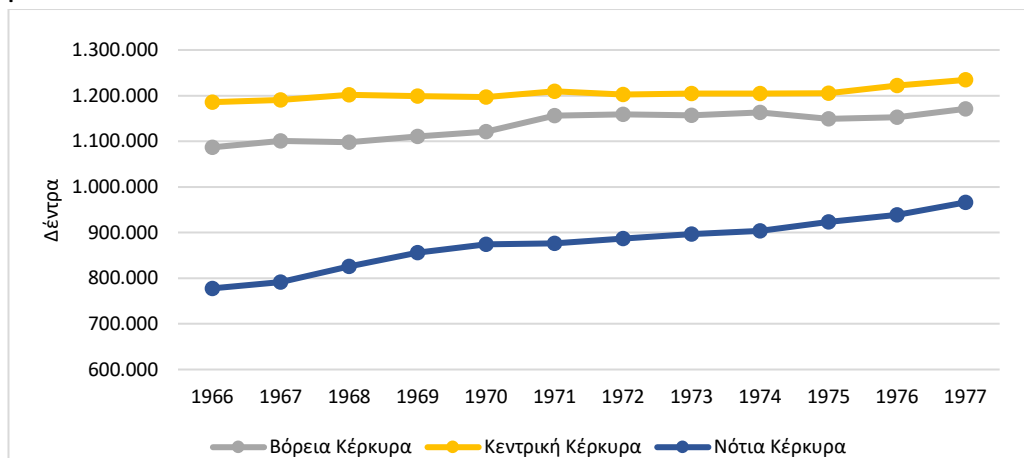
ΓΡΑΦΗΜΑ 49: Νομός Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη αριθμού ελαιόδεντρων κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στην καμπύλη της διαχρονικής εξέλιξης του αριθμού των ελαιόδεντρων σε επίπεδο νομού καταγράφεται συνεχής αύξηση, η οποία ετησίως κυμαίνεται από 0,2%, το 1972, έως 1,5%, το 1971.

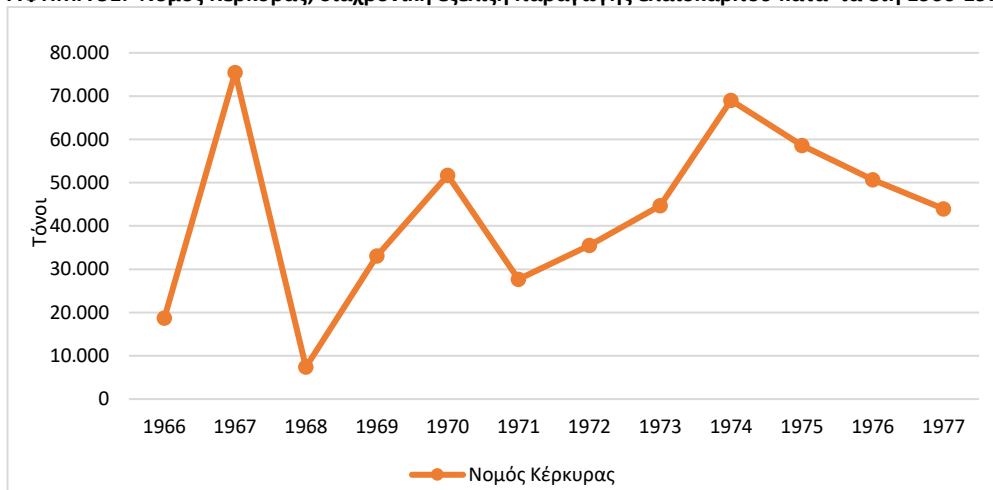
ΓΡΑΦΗΜΑ 50: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη αριθμού ελαιόδεντρων στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Καταγράφεται συνεχής αύξηση του αριθμού των ελαιόδεντρων και στις τρεις περιοχές της Κέρκυρας. Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μεγαλύτερη ετήσια αύξηση, 35.294 ελαιόδεντρα ή 3,1%, καταγράφεται μεταξύ των ετών 1970-1971, στην Κεντρική Κέρκυρα μεγάλη ετήσια αύξηση, κατά 17.191 ελαιόδεντρα ή 1,4 %, καταγράφεται μεταξύ των ετών 1975-1976, και στη Νότια Κέρκυρα, η μεγαλύτερη αύξηση, κατά 34.043 ελαιόδεντρα ή 4,3 %, καταγράφεται μεταξύ των ετών 1967-1968.

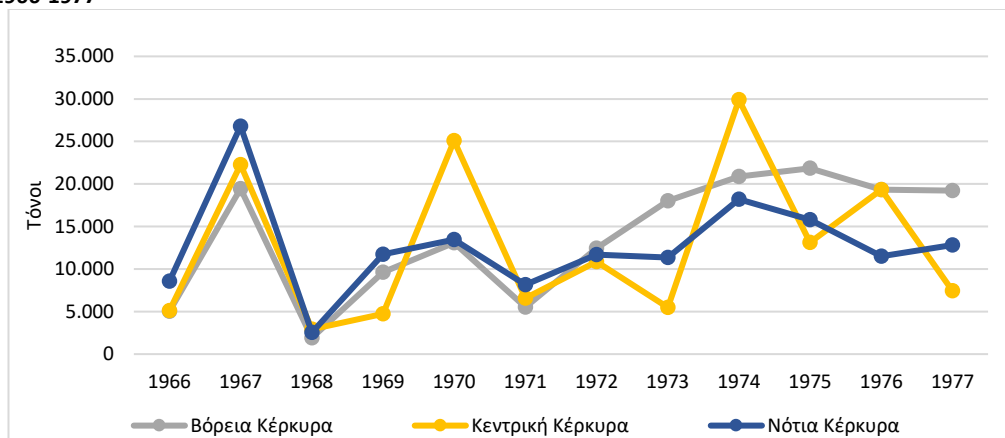
ΓΡΑΦΗΜΑ 51: Νομός Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη παραγωγής ελαιόκαρπου κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Βασικό χαρακτηριστικό της παραγωγής ελαιόκαρπου στον νομό Κέρκυρας είναι η έντονη ετήσια διακύμανση. Τα έτη 1966, 1968 και 1971 καταγράφονται οι πιο “άσοδες” χρονιές, ενώ τα έτη 1967, 1970 και 1974 καταγράφονται οι καλύτερες σοδειές. Η μικρότερη παραγωγή, 7.393 τόνοι, καταγράφεται το 1968 και η μεγαλύτερη παραγωγή, 75.443,2 τόνοι, το 1967.

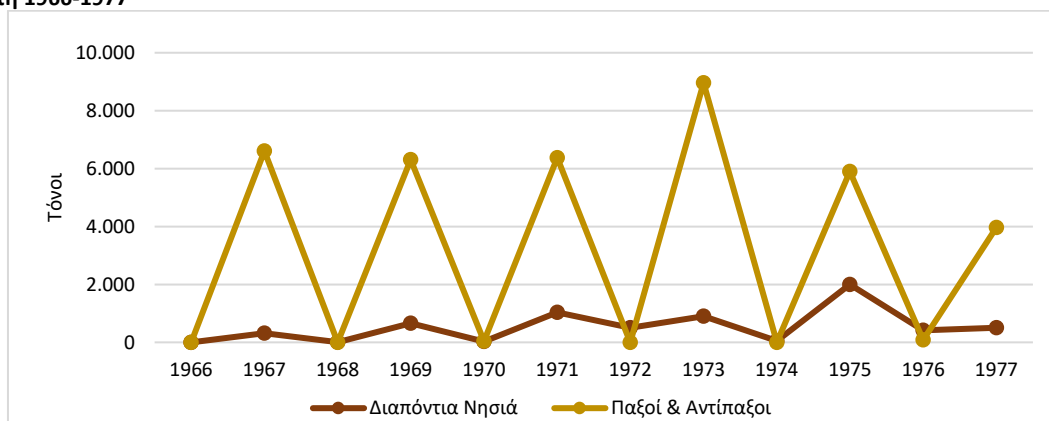
ΓΡΑΦΗΜΑ 52: Νήσος Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη παραγωγής ελαιόκαρπου ανά περιοχή κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή ελαιόκαρπου από 1.917,7 τόνους, το 1968, έως 21.837,8 τόνους το 1975, στην Κεντρική από, 2.927,8 τόνους, το 1968, έως 29.889,6 τόνους, το 1974 και στη Νότια από 2.537,5 τόνους, το 1968, έως 26.799,5 τόνους, το 1967.

ΓΡΑΦΗΜΑ 53: Παξοί & Αντίπαξοι, Διαπόντια Νησιά, διαχρονική εξέλιξη παραγωγής ελαιόκαρπου κατά τα έτη 1966-1977

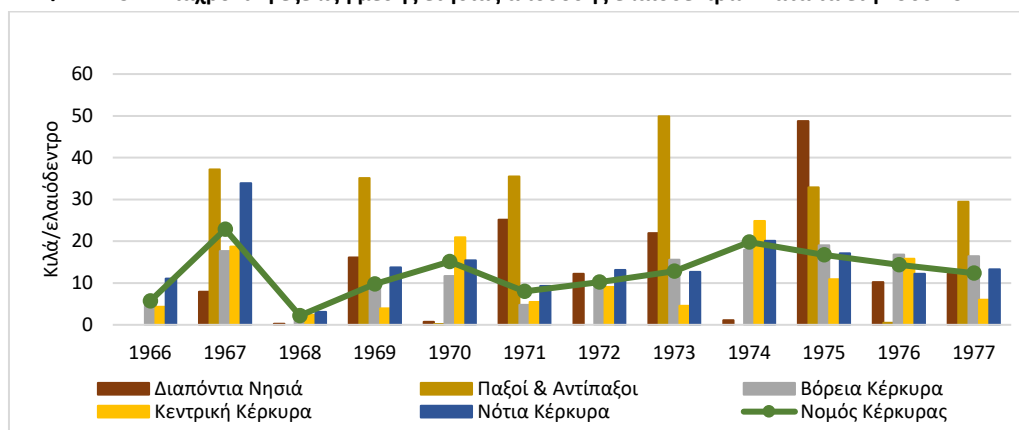

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται μηδενική παραγωγή τα έτη 1966, 1968, 1972 και 1974, ενώ η μεγαλύτερη παραγωγή, 8.957,7 τόνοι, καταγράφεται το 1973. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται μηδενική παραγωγή το 1966, ενώ η μεγαλύτερη παραγωγή, 2.000 τόνοι, καταγράφεται το 1975.

Σε όλες τις επιμέρους περιοχές παρατηρούνται έντονες ετήσιες διακυμάνσεις της παραγωγής ελαιόκαρπου που επιβεβαιώνουν την πρακτική της διετούς συγκομιδής του μέχρι το 1972, στη συνέχεια, όμως, καταγράφεται ετήσια παραγωγή στις περιοχές της Βόρειας και της Νότιας Κέρκυρας. Διαπιστώνεται, επίσης, ότι ενώ μέχρι το 1968 οι διετείς συγκομιδές ακολουθούν το ίδιο χρονικό μοτίβο σε όλες τις επιμέρους περιοχές, στη συνέχεια, η διετία συγκομιδής του ελαιόκαρπου στο νησί της Κέρκυρας αντιστρέφεται χρονικά σε σχέση με τη διετία συγκομιδής του ελαιόκαρπου στα Διαπόντια Νησιά και στους Παξούς & Αντίπαξους.

ΓΡΑΦΗΜΑ 54: Διαχρονική εξέλιξη μέσης ετήσιας απόδοσης ελαιόδεντρων κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νη Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η μέση ετήσια απόδοση των ελαιόδεντρων ακολουθεί την ίδια πορεία με τη συγκομιδή ελαιόκαρπου. Η απόδοση δεν είναι σταθερή και παρουσιάζει έντονες και ακανόνιστες διακυμάνσεις, ενώ καταγράφονται πολύ μεγαλύτερες μέσες αποδόσεις στα Διαπόντια Νησιά και τους Παξούς & Αντίπαξους τα έτη που πραγματοποιείται συγκομιδή, σε σύγκριση με τις περιοχές του νησιού της Κέρκυρας. Στο σύνολο του νομού, η μικρότερη μέση ετήσια απόδοση, 2,2 κιλά ελιές ανά ελαιόδεντρο, καταγράφεται το 1968 και η μεγαλύτερη, 22,9 κιλά, το 1967. Στη Βόρεια Κέρκυρα, η μέση ετήσια απόδοση κυμαίνεται από 1,7 έως 18 κιλά ελιές ανά ελαιόδεντρο, στην Κεντρική Κέρκυρα από 2,4 έως 33,9 κιλά και στη Νότια από 3,1 έως 33,9 κιλά. Στα Διαπόντια Νησιά, η μεγαλύτερη μέση ετήσια απόδοση, 48,7 κιλά ελιές ανά ελαιόδεντρο καταγράφεται το 1975, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους, το 1973, με 49,9 κιλά ελιές ανά ελαιόδεντρο.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η σύνθεση της ελαιοπαραγωγής τα έτη 1966 και 1977 ως προς τον προσανατολισμό της παραγωγής. Διαπιστώνεται ότι πάνω από το 99% της παραγωγής προορίζεται για ελαιοποίηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 46: Σύνθεση και μεταβολή ελαιοκαλλιέργειας και ελαιοπαραγωγής κατά τα έτη 1966 και 1977

Ελιές	1966				1977				Μεταβολή 1966/77			
	Αριθμός δέντρων		Παραγωγή		Αριθμός δέντρων		Παραγωγή		Αριθμός δέντρων		Παραγωγή	
	Δέντρα	%	Τόνοι	%	Δέντρα	%	Τόνοι	%	Δέντρα	%	Τόνοι	%
Σύνολο	3.268.142	100,0%	18.720,05	100,0%	3.547.204	100,0%	43.937,6	100,0%	279.062	8,5%	25.217,6	135%
Ελιές ελαιοποίησης	3.257.612	99,7%	18.636,02	99,6%	3.527.886	99,5%	43.675,4	99,4%	270.274	8,3%	25.039,4	134%
Ελιές βρώσιμες	10.530	0,3%	84,03	0,4%	19.318	0,5%	262,3	0,6%	8.788	83,5%	178,2	212%

Πηγή: Δ/νη Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

2.2.2.2. Λοιπές καλλιέργειες οπωροφόρων δέντρων

Τα υπόλοιπα οπωροφόρα δέντρα αποτελούν το 25% των δενδρωδών καλλιεργειών και η παραγωγή τους αντιστοιχεί στο 35% με 50% της ετήσιας παραγωγής της κατηγορίας αυτής. Στον πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνεται ο μέσος ετήσιος αριθμός οπωροφόρων δέντρων και ο μέσος ετήσιος όγκος της παραγωγής τους στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, τα έτη 1966-1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 47: Μέσος ετήσιος αριθμός οπωροφόρων δέντρων -πλην ελαιόδεντρων- και μέση ετήσια παραγωγή καρπού στο νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1966-1977

Περιοχή	Μέσος ετήσιος αριθμός δέντρων		Μέση ετήσια παραγωγή	
	Δέντρα	%	Τόνοι	%
Νομός Κέρκυρας	1.070.135	100,0%	18.219,1	100,0%
Διαπόντια Νησιά	6.337	0,6%	89,6	0,5%
Παξοί & Αντίπαξοι	18.140	1,7%	303,7	1,7%
Βόρεια Κέρκυρα	324.044	30,3%	4.351,5	23,9%
Κεντρική Κέρκυρα	518.448	48,4%	9.228,8	50,7%
Νότια Κέρκυρα	203.166	19,0%	4.245,4	23,3%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Διαπιστώνεται ότι το 48,4% των οπωροφόρων εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 30,3% στη Βόρεια και το 19% στη Νότια Κέρκυρα. Όσον αφορά την παραγωγή, στην Κεντρική Κέρκυρα παράγεται το 50,7% των καρπών, στη Βόρεια το 23,9%, ενώ στη Νότια το 23,3%. Παρατηρείται, δηλαδή, μια αυξημένη παραγωγικότητα καρπών οπωροφόρων δέντρων στη Νότια Κέρκυρα σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές του νησιού. Ακολουθεί η κατανομή και η μεταβολή του αριθμού των δέντρων και της παραγωγής ανά περιοχή τα έτη 1966 και 1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 48: Κατανομή και μεταβολή αριθμού και παραγωγής οπωροφόρων -πλην ελαιόδεντρων- ανά περιοχή κατά τα έτη 1966 και 1977

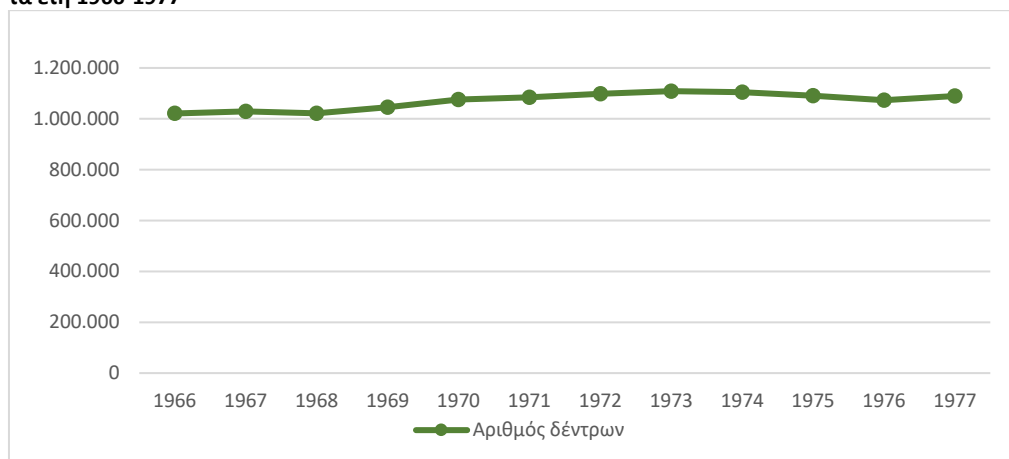
Περιοχή	1966				1977				Μεταβολή 1966/77			
	Αριθμός δέντρων		Παραγωγή		Αριθμός δέντρων		Παραγωγή		Αριθμός δέντρων		Παραγωγή	
	Δέντρα	%	Τόνοι	%	Δέντρα	%	Τόνοι	%	Δέντρα	%	Τόνοι	%
Σύνολο νομού	1.020.996	100,0%	16.590,8	100,0%	1.089.336	100,0%	21.533,6	100,0%	68.340	6,7%	4.942,8	29,8%
Διαπόντια Νησιά	7.580	0,7%	69,9	0,4%	6.228	0,6%	97,7	0,5%	-1.352	-17,8%	27,8	39,8%
Παξοί & Αντίπαξοι	14.148	1,4%	265,9	1,6%	18.007	1,7%	209,8	1,0%	3.859	27,3%	-56,1	-21,1%
Βόρεια Κέρκυρα	306.603	30,0%	3.818,6	23,0%	342.445	31,4%	5.435,4	25,2%	35.842	11,7%	1.616,8	42,3%
Κεντρική Κέρκυρα	519.423	50,9%	8.823,3	53,2%	507.336	46,6%	11.147,1	51,8%	-12.087	-2,3%	2.323,8	26,3%
Νότια Κέρκυρα	173.242	17,0%	3.613,1	21,8%	215.320	19,8%	4.643,6	21,6%	42.078	24,3%	1.030,5	28,5%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, μεταξύ των ετών 1966-1977 παρατηρείται αύξηση του αριθμού των οπωροφόρων δέντρων κατά 68.340 δέντρα ή 6,7% και αύξηση της παραγωγής καρπών δέντρων και φρούτων κατά 4.942,8 τόνους ή 29,8%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται αύξηση του αριθμού των οπωροφόρων κατά 42.078 ή 24,3%, με ταυτόχρονη αύξηση της παραγωγής κατά 1.030,5 τόνους ή 28,5%, στην Κεντρική Κέρκυρα, ο αριθμός των οπωροφόρων δέντρων μειώνεται κατά 12.087 ή 2,3%, αλλά η παραγωγή αυξάνεται κατά

2.323,8 τόνους ή 26,3% και στη Νότια Κέρκυρα, τα οπωροφόρα δέντρα αυξάνονται κατά 42.078 ή 24,3% και η παραγωγή αυξάνεται κατά 1.030,5 τόνους ή 28,5%. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται μείωση του αριθμού των δέντρων κατά 1.352 ή 17,8%, αλλά η παραγωγή αυξάνεται κατά 38,8% ή 27,8 τόνους, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους ο αριθμός των οπωροφόρων δέντρων αυξάνεται κατά 3.859 ή 27,3%, με την παραγωγή να μειώνεται κατά 56,1 τόνους ή 21,1%.

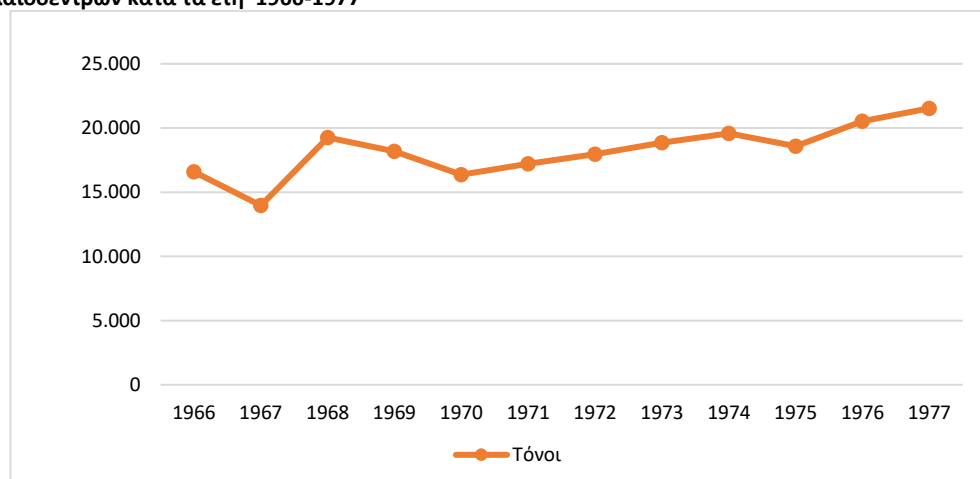
ΓΡΑΦΗΜΑ 55: Νομός Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη δενδρωδών καλλιεργειών πλην ελαιόδεντρων κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Την εξεταζόμενη περίοδο, τα λιγότερα καρποφόρα δέντρα-πλην ελαιόδεντρων- στον νομό Κέρκυρας, 1.020.996, καταγράφονται το 1966 και τα περισσότερα, 1.108.734, το 1973, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -1,5% έως 2,3%.

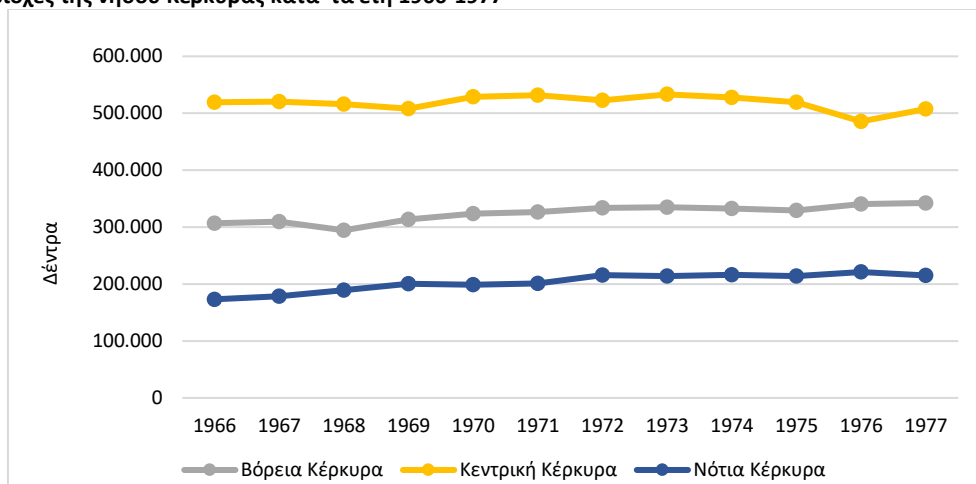
ΓΡΑΦΗΜΑ 56: Νομός Κέρκυρας, διαχρονική εξέλιξη όγκου παραγωγής δενδρωδών καλλιεργειών πλην ελαιόδεντρων κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η μικρότερη παραγωγή καρπών δέντρων και φρούτων-πλην ελαιόκαρπου-, 13.965 τόνοι, καταγράφεται το 1967 και η μεγαλύτερη, 21.533 τόνοι, το 1977, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -15,8% έως 10,5%.

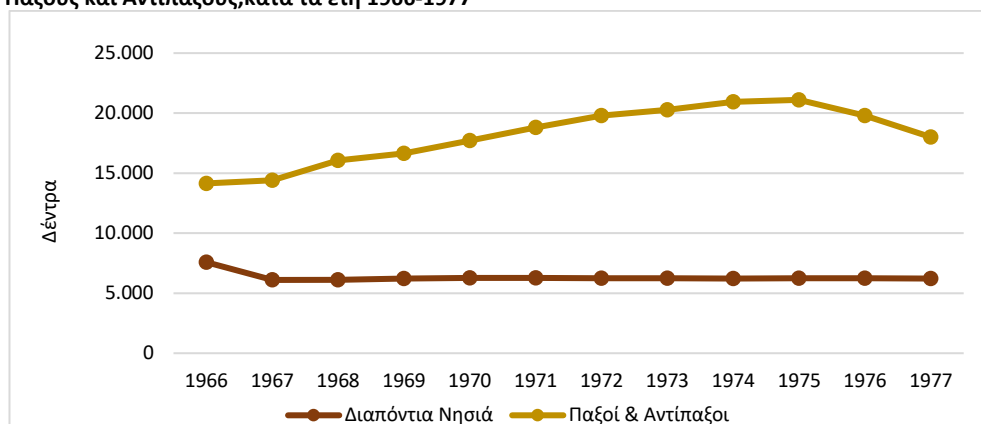
ΓΡΑΦΗΜΑ 57: Διαχρονική εξέλιξη δενδρωδών καλλιεργειών πλην ελαιόδεντρων στις επιμέρους περιοχές της νήσου Κέρκυρας κατά τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η κατανομή των σπρωροφόρων δέντρων-πλην ελαιόδεντρων στις επιμέρους περιοχές της Κέρκυρας δεν μεταβλήθηκε διαχρονικά κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Στην Κεντρική Κέρκυρα παρατηρούνται πιο έντονες ετήσιες διακυμάνσεις στον αριθμό δέντρων, ενώ στη Βόρεια και τη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται αύξηση του αριθμού τους σχεδόν όλα τα έτη. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο μικρότερος αριθμός σπρωροφόρων δέντρων-πλην ελαιόδεντρων, 485.667, καταγράφεται το 1976 και ο μεγαλύτερος, 533.147, το 1973, με ετήσιες διακυμάνσεις από -6,5% έως 4,5%, στη Βόρεια Κέρκυρα, ο μικρότερος αριθμός, 294.482 δέντρα, καταγράφεται το 1968 και ο μεγαλύτερος, 342.445 δέντρα, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -5% έως 6,5% και στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος αριθμός, 173.242 δέντρα, καταγράφεται το 1966 και ο μεγαλύτερος, 221.122 δέντρα, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -2,6% έως 7,2%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 58: Διαχρονική εξέλιξη δενδρωδών καλλιεργειών πλην ελαιόδεντρων στα Διαπόντια Νησιά και στους Παξούς και Αντίπαξους, κατά τα έτη 1966-1977

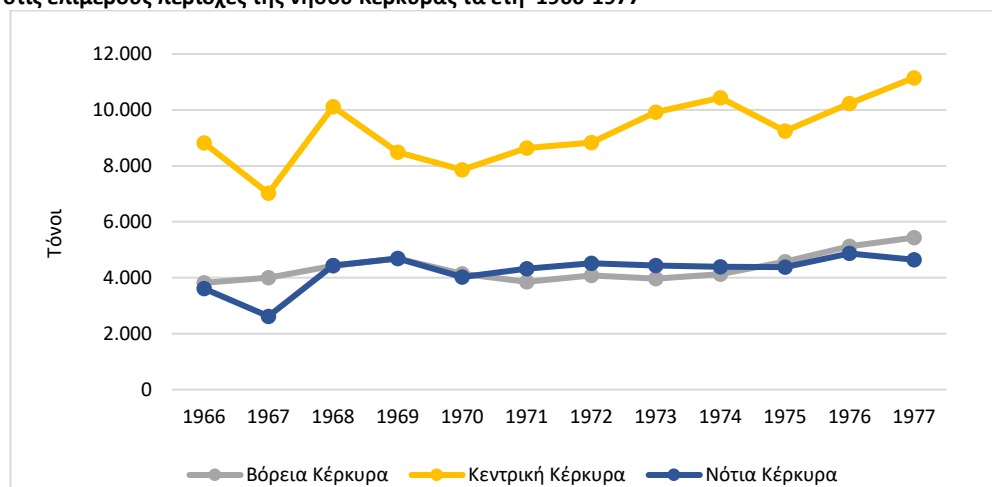

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στους Παξούς & Αντίπαξους, ο μικρότερος αριθμός σπρωροφόρων, 14.148 δέντρα, καταγράφεται το 1966 και ο μεγαλύτερος, 21.108 δέντρα, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9% έως 11,4%. Στα Διαπόντια Νησιά, ο μικρότερος αριθμός σπρωροφόρων, 6.106 δέντρα,

καταγράφεται το 1967 και ο μεγαλύτερος, 7.850 δέντρα, το 1966, με ετήσιες διακυμάνσεις από -19,4% έως 0,6%.

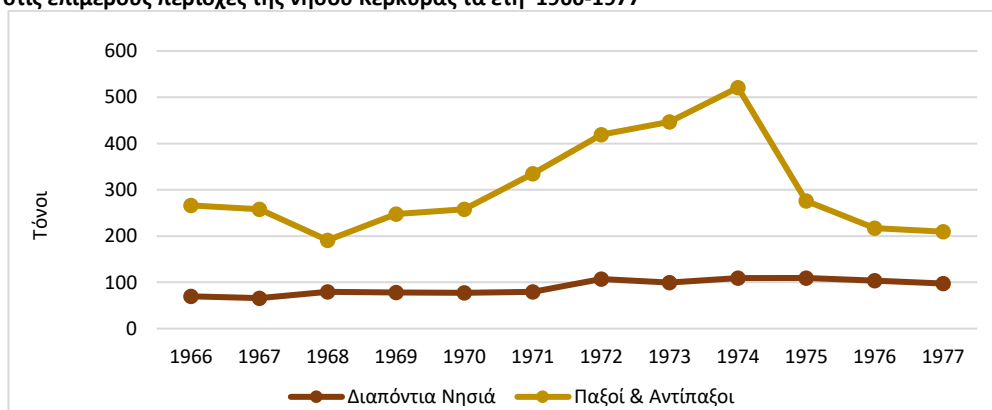
ΓΡΑΦΗΜΑ 59: Διαχρονική εξέλιξη όγκου παραγωγής δενδρωδών καλλιεργειών πλην ελαιόδεντρων, στις επιμέρους περιοχές της νήσου Κέρκυρας τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η Κεντρική Κέρκυρα παρουσιάζει τις μεγαλύτερες διακυμάνσεις στην ετήσια παραγωγή των σπρωφόρων δέντρων. Δεδομένου ότι διαχρονικά παράγει το 50% των καρπών και φρούτων σπρωφόρων δέντρων-πλην ελαιόδεντρων, οι διακυμάνσεις αυτές δίνουν και τη γενικότερη τάση της παραγωγής σε επίπεδο νομού.⁶⁹ Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 3.818,6 τόνους το 1966, έως 5.435,4 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -15,8% έως 10,5%, στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 7.857,1 τόνους, το 1970, έως 11.147,1 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από 20,5% έως 44,1% και στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 2.622 τόνους, το 1967, έως 4.866,5 τόνους, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -27,4% έως 69,4%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 60: Διαχρονική εξέλιξη όγκου παραγωγής δενδρωδών καλλιεργειών -πλην ελαιόδεντρων- στις επιμέρους περιοχές της νήσου Κέρκυρας τα έτη 1966-1977

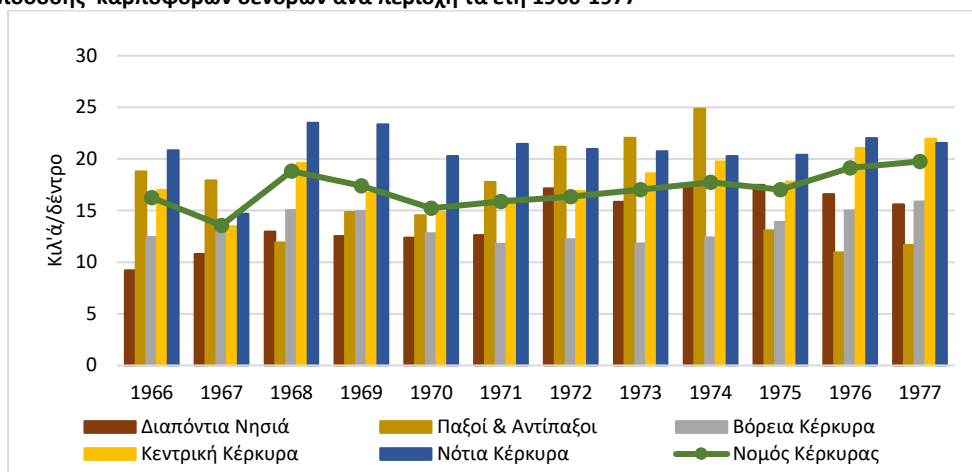
Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στους Παξούς & Αντίπαξους, καταγράφεται παραγωγή από 191,1 τόνους, το 1968, έως 520,9 τόνους, το 1974, με ετήσιες διακυμάνσεις από -47% έως 29,7% και, ενώ μεταξύ των ετών 1968-1974, η ετήσια παραγωγή αυξάνεται κατά 330 τόνους, στη συνέχεια υποχωρεί στα

⁶⁹ Βλ. σ. 87, πίν. 48, σ. 88, γράφ. 56.

επίπεδα του 1968. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 65,9 έως 109,4 τόνους, με ετήσιες διακυμάνσεις από -0,5% έως 35,4%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 61: Δενδρώδεις καλλιέργειες -πλην ελαιόδεντρων-, διαχρονική εξέλιξη μέσης ετήσιας απόδοσης καρποφόρων δένδρων ανά περιοχή τα έτη 1966-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, με μέση ετήσια απόδοση περιόδου 17 κιλά καρπούς ή φρούτα ανά οπωροφόρο δέντρο, η χαμηλότερη τιμή, 13,6 κιλά, καταγράφεται το 1967 και η υψηλότερη, 19,8 κιλά, το 1977, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977 καταγράφεται αύξηση της απόδοσης κατά 21,6%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, με μέση ετήσια απόδοση 13,4 κιλά, η χαμηλότερη ετήσια απόδοση, 11,8 κιλά, καταγράφεται το 1974 και η υψηλότερη, 16,6 κιλά, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η απόδοση αυξάνεται κατά 27,4%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, με μέση ετήσια απόδοση 17,8 κιλά ανά δέντρο, η χαμηλότερη τιμή, 13,5 κιλά, καταγράφεται το 1967 και υψηλότερη, 22 κιλά, το 1977, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η απόδοση αυξάνεται κατά 29,3%. Στη Νότια Κέρκυρα, με μέση ετήσια απόδοση 20,8 κιλά, η χαμηλότερη τιμή, 14,7 κιλά, καταγράφεται το 1967 και η υψηλότερη, 23,5 κιλά, το 1968, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977 καταγράφεται μικρή αύξηση της απόδοσης κατά 3,4%. Στους Παξούς & Αντίπαξους, με μέση ετήσια απόδοση 16,6 κιλά ανά δέντρο, η χαμηλότερη τιμή, 11,8 κιλά, καταγράφεται το 1976, και η υψηλότερη, 24,9 κιλά, το 1974, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η ετήσια απόδοση ανά δέντρο μειώνεται κατά 38%. Στα Διαπόντια Νησιά, με μέση ετήσια απόδοση 14,2 κιλά ανά δέντρο, η χαμηλότερη τιμή, 9,2 κιλά, καταγράφεται το 1966 και η υψηλότερη, 17,7 κιλά, το 1974, ενώ μεταξύ των ετών 1966-1977, η απόδοση αυξάνεται κατά 69%.

Στον νομό Κέρκυρας, την εξεταζόμενη περίοδο, καταγράφονται 28 διαφορετικά είδη καρποφόρων δέντρων. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο συνολικός όγκος παραγωγής σε τόνους των διαφορετικών δενδρωδών καλλιεργειών στο σύνολο του νομού και στις επιμέρους περιοχές. Η ποσοστιαία κατανομή σε επίπεδο νομού αναφέρεται στη συμμετοχή του κάθε είδους στο σύνολο της παραγωγής της εξεταζόμενης περιόδου, ενώ η ποσοστιαία κατανομή της παραγωγής ανά είδος στις επιμέρους περιοχές αναφέρεται στη συνολική παραγωγή του είδους σε επίπεδο νομού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 49: *Κατανομή συνολικής παραγωγής δενδρωδών καλλιεργειών ανά περιοχή κατά τα έτη 1966 - 1977

Είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αμυγδαλιές	12.900,8	1,8%	193	1,5%	474,8	3,7%	5.553,7	43,0%	3.205,8	24,8%	3.473,4	26,9%
Αχλαδιές	21.907,5	3,0%	27,1	0,1%	169,1	0,8%	7.131,6	32,6%	8.262,3	37,7%	6.317,3	28,8%

Βερικοκιές	2.218,1	0,3%	38	1,7%	98,9	4,5%	620	28,0%	942,9	42,5%	518,4	23,4%
Βυσσινιές	251,4	0,03%	-	-	4,1	1,6%	161,8	64,3%	54,8	21,8%	30,8	12,3%
Δαμασκηνιές	2.201,8	0,3%	10,9	0,5%	178,2	8,1%	206,4	9,4%	1.213,2	55,1%	593,1	26,9%
Ελιές	516.488,3	70,3%	6.416,5	1,2%	38.223,8	7,4%	166.419	32,2%	152.847,3	29,6%	152.581,7	29,5%
Καρυδιές	6.677,2	0,9%	2,1	0,03%	87,5	1,3%	2.462,4	36,9%	2.787,8	41,8%	1.337,4	20,0%
Καστανιές	4.214,1	0,6%	-	-	-	-	311,8	7,4%	3.856	91,5%	46,3	1,1%
Κερασιές	1.028,4	0,1%	2,6	0,3%	11,4	1,1%	507,6	49,4%	471,7	45,9%	35,1	3,4%
Κιτριές	236,9	0,03%	-	-	1,5	0,6%	55,7	23,5%	109,8	46,3%	69,9	29,5%
Κορομηλιές	1.659,3	0,2%	34,8	2,1%	195,8	11,8%	464,6	28,0%	749,9	45,2%	214,2	12,9%
Κουμ Κουάτ	78,8	-	-	-	-	-	56,5	71,7%	16,6	21,1%	5,7	7,2%
Κυδωνιές	11.435,6	1,6%	234,5	2,1%	236,4	2,1%	2.444,7	21,4%	5.413,4	47,3%	3.106,5	27,2%
Λεμονιές	20.474,8	2,8%	49,7	0,2%	760	3,7%	2.166,3	10,6%	12.676,6	61,9%	4.822,1	23,6%
Μανταρινιές	3.278,3	0,4%	8,3	0,3%	69,4	2,1%	283,8	8,7%	2.173,5	66,3%	743,4	22,7%
Μηλιές	26.856,9	3,7%	37,6	0,1%	122,2	0,5%	11.525	42,9%	9.931,4	37,0%	5.240,8	19,5%
Μουσμουλιές-Νεσπολιές	4.904,5	0,7%	9,8	0,2%	79,9	1,6%	546	11,1%	2.918	59,5%	1.350,7	27,5%
Μπανανιές	4,1	-	-	-	-	-	0,5	13,0%	3	72,0%	0,6	15,0%
Νεραντζιές	818,4	0,1%	0,5	0,1%	104,5	12,8%	80,1	9,8%	543,9	66,5%	89,4	10,9%
Περγαμόντα	184,3	0,03%	-	-	-	-	4,6	2,5%	170,3	92,4%	9,4	5,1%
Πορτοκαλιές	62.389,1	8,5%	45	0,1%	736,1	1,2%	9.546	15,3%	38.271,4	61,3%	13.790,6	22,1%
Ροδακινιές	5.411,7	0,7%	86,5	1,6%	68,6	1,3%	2.100,3	38,8%	2.112,5	39,0%	1.043,8	19,3%
Ροδιές	1.529,3	0,2%	4,4	0,3%	48,7	3,2%	439,8	28,8%	687,9	45,0%	348,5	22,8%
Συκιές	27.765	3,8%	290,7	1,0%	186,6	0,7%	5.512,1	19,9%	14.068,8	50,7%	7.706,3	27,8%
Φιστικιές	12,6	-	-	-	0,8	6,1%	1	8,0%	6,5	51,4%	4,3	34,4%
Φουντουκιές	33,3	-	0,1	0,4%	2,3	6,9%	19,4	58,2%	6,1	18,3%	5,4	16,3%
Φραπιές	123,5	0,02%	-	-	-	-	16	12,9%	82,2	66,5%	25,4	20,6%
Χαρουπιές	34,4	-	-	-	7,9	22,8%	0,8	2,2%	10,1	29,2%	15,8	45,8%
Σύνολο	735.118,3	100,0%	7.492,2	1,0%	41.868,4	5,7%	218.637,4	29,7%	263.593,4	35,9%	203.526,5	27,7%

*Σε επίπεδο νομού η ποσοστιαία κατανομή του είδους αναφέρεται στη συνολική παραγωγή καρπών, ενώ σε επίπεδο περιοχών η ποσοστιαία κατανομή αναφέρεται στο σύνολο της παραγωγής ανά είδος.

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Διαπιστώνεται ότι το 70,3% της συνολικής παραγωγής καρπών δένδρων αφορά την παραγωγή ελαιόκαρπου. Το 32,2% παράγεται στη Βόρεια Κέρκυρα, στην περιοχή δηλαδή όπου, μετά το 1972, εντοπίζεται η μεγαλύτερη ετήσια συγκομιδή ελαιόκαρπου,⁷⁰ το 29,6% στην Κεντρική Κέρκυρα και το 29,5% στη Νότια Κέρκυρα. Επομένως, η συνολική ελαιοπαραγωγή μοιράζεται περίπου κατά 1/3 στις τρεις περιοχές του νησιού της Κέρκυρας, με τα Διαπόντια Νησιά να παράγουν το 1,2% και τους Παξούς & Αντίπαξους το υπόλοιπο 7,4%. Διαπιστώνεται, επίσης, ότι η καλλιέργεια εσπεριδοειδών είναι η δεύτερη πιο διαδεδομένη καλλιέργεια στον νομό, με το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής να προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα.

Η παραγωγή πορτοκαλιών αντιπροσωπεύει το 8,5% της συνολικής παραγωγής με 62.389,1 τόνους. Από την εξέταση των επιμέρους περιοχών προκύπτει ότι η Κεντρική Κέρκυρα παράγει το 61,35%, η Νότια το 22,1% και η Βόρεια Κέρκυρα το 15,3%. Ακολουθεί η παραγωγή σύκων με 27.765 τόνους και 3,8% του συνόλου, με το 50,7% να προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα, το 27,8% από τη Νότια και το 19,9% από τη Βόρεια Κέρκυρα. Η παραγωγή μήλων με 26.856,9 τόνους αντιπροσωπεύει το 3,7% του συνόλου, με το 42,9% της παραγωγής να προέρχεται από τη Βόρεια Κέρκυρα, το 37% από την Κεντρική και το 19,5% από τη Νότια Κέρκυρα. Η παραγωγή αχλαδιών με 21.907,5 τόνους αντιπροσωπεύει το 3% της συνολικής παραγωγής των καρποφόρων δέντρων, με το 37,7% να προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα,

⁷⁰ Βλ. σ. 85, γράφ. 52.

το 32,2% από τη Βόρεια και το 28,8% από τη Νότια Κέρκυρα. Ακολουθεί η παραγωγή λεμονιών με 20.474,8 τόνους ή 2,8% της συνολικής παραγωγής, ενώ τα αμύγδαλα με 1,8%, τα κυδωνία με 1,6%, τα ροδάκινα με 0,7% και τα μούσμουλα με 0,7% επί του συνόλου, συμπληρώνουν τα δέκα πιο παραγωγικά είδη δενδρωδών καλλιεργειών στον νομό.

Στον επόμενο πίνακα αποτυπώνεται η σύνθεση της παραγωγής των δέκα επικρατέστερων, σε επίπεδο νομού, δενδρωδών καλλιεργειών, πλην της ελαιοκαλλιέργειας, στις επιμέρους περιοχές τα έτη 1966 και 1977, καθώς και η μεταβολή κατά την περίοδο αυτή. Η ποσοστιαία κατανομή αναφέρεται στη συμμετοχή του είδους στην παραγωγή της κάθε περιοχής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 50: Σύνθεση και μεταβολή παραγωγής οπωροφόρων δέντρων -πλην ελαιόδεντρων- ανά περιοχή τα έτη 1966 και 1977

1966												
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παζοί & Αντίπαζοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αμυγδαλιές	1.480,1	8,9%	15,3	21,8%	21,9	8,2%	712,4	18,7%	393,9	4,5%	336,7	9,3%
Αχλαδιές	1.509,1	9,1%	1,3	1,9%	16,9	6,3%	491,1	12,9%	570,6	6,5%	429,3	11,9%
Καρυδιές	445,1	2,7%	0,0	0,0%	7,4	2,8%	121,8	3,2%	247,3	2,8%	68,6	1,9%
Κυδωνιές	895,6	5,4%	4,3	6,1%	14,6	5,5%	206,8	5,4%	448,0	5,1%	222,1	6,1%
Λεμονιές	1.436,2	8,7%	2,1	3,0%	58,8	22,1%	118,1	3,1%	900,7	10,2%	356,5	9,9%
Μηλιές	1.871,7	11,3%	2,7	3,8%	5,4	2,0%	825,6	21,6%	739,4	8,4%	298,7	8,3%
Μουσμουλιές/ Νεσπολιές	355,1	2,1%	0,3	0,4%	4,1	1,5%	33,0	0,9%	239,9	2,7%	77,9	2,2%
Πορτοκαλιές	4.396,9	26,5%	1,6	2,2%	56,8	21,4%	508,7	13,3%	2.861,4	32,4%	968,4	26,8%
Ροδακινιές	505,1	3,0%	2,7	3,8%	6,2	2,3%	130,3	3,4%	226,4	2,6%	139,6	3,9%
Συκιές	2.279,9	13,7%	24,5	35,0%	13,6	5,1%	449,9	11,8%	1.263,3	14,3%	528,7	14,6%
Λοιπά οπωροφόρα δέντρα	1.416,0	8,5%	15,4	22,0%	60,4	22,7%	221,0	5,8%	932,5	10,6%	186,8	5,2%
Σύνολο	16.590,8	100,0%	69,9	100,0%	265,9	100,0%	3.818,6	100,0%	8.823,3	100,0%	3.613,1	100,0%
1977												
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παζοί & Αντίπαζοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αμυγδαλιές	1.394,9	6,5%	16,8	17,3%	52,9	25,2%	565,7	10,4%	396,2	3,6%	363,3	7,8%
Αχλαδιές	1.986,9	9,2%	3,9	4,0%	8,6	4,1%	676,5	12,4%	704,6	6,3%	593,4	12,8%
Καρυδιές	694,3	3,2%	0,4	0,4%	3,7	1,7%	326,3	6,0%	248,9	2,2%	115,1	2,5%
Κυδωνιές	927,5	4,3%	19,8	20,4%	11,1	5,3%	204,4	3,8%	396,8	3,6%	295,5	6,4%
Λεμονιές	2.251,1	10,5%	6,0	6,2%	42,5	20,3%	279,2	5,1%	1.328,9	11,9%	594,6	12,8%
Μηλιές	2.612,6	12,1%	4,9	5,0%	7,9	3,8%	1.177,7	21,7%	864,2	7,8%	557,9	12,0%
Μουσμουλιές/ Νεσπολιές	366,0	1,7%	1,1	1,1%	4,5	2,2%	50,2	0,9%	218,1	2,0%	92,0	2,0%
Πορτοκαλιές	6.526,0	30,3%	5,0	5,1%	32,0	15,2%	934,3	17,2%	4.622,8	41,5%	932,0	20,1%
Ροδακινιές	631,2	2,9%	9,3	9,6%	3,6	1,7%	347,9	6,4%	180,2	1,6%	90,3	1,9%
Συκιές	2.551,7	11,9%	20,7	21,3%	6,0	2,8%	555,2	10,2%	1.236,0	11,1%	733,9	15,8%
*Λοιπά οπωροφόρα δέντρα	1.590,9	7,4%	9,3	9,6%	37,2	17,7%	318,2	5,9%	950,6	8,5%	275,8	5,9%
Σύνολο	21.533,1	100,0%	97,1	100,0%	209,8	100,0%	5.435,4	100,0%	11.147,1	100,0%	4.643,6	100,0%
Μεταβολή 1966/77												
Καλλιεργούμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παζοί & Αντίπαζοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αμυγδαλιές	-85,3	-5,8%	1,6	10,2%	31,0	141,7%	-146,7	-20,6%	2,3	0,6%	26,7	7,9%
Αχλαδιές	477,8	31,7%	2,6	200,0%	-8,3	-49,3%	185,4	37,7%	134,0	23,5%	164,1	38,2%
Καρυδιές	249,2	56,0%	-	-	-3,7	-50,5%	204,5	167,9%	1,5	0,6%	46,6	68,0%
Κυδωνιές	32,0	3,6%	15,6	365,9%	-3,5	-24,0%	-2,3	-1,1%	-51,2	-11,4%	73,4	33,1%
Λεμονιές	814,9	56,7%	3,9	189,9%	-16,3	-27,7%	161	136,3%	428,1	47,5%	238,1	66,8%
Μηλιές	740,9	39,6%	2,3	84,9%	2,5	47,4%	352,2	42,7%	124,8	16,9%	259,2	86,8%
Μουσμουλιές/ Νεσπολιές	10,8	3,0%	0,8	266,7%	0,4	10,2%	17,2	52,1%	-21,7	-9,1%	14,2	18,2%
Πορτοκαλιές	2.129,1	48,4%	3,4	219,4%	-24,9	-43,8%	425,6	83,7%	1.761,4	61,6%	-36,4	-3,8%
Ροδακινιές	126,1	25,0%	6,6	247,0%	-2,6	-41,2%	217,6	167,1%	-46,2	-20,4%	-49,4	-35,4%

Συκιές	271,8	11,9%	-3,8	-15,5%	-7,7	-56,2%	105,4	23,4%	-27,3	-2,2%	205,2	38,8%
*Λοιπά οπωροφόρα δέντρα	174,9	12,4%	-6,1	-39,6%	-23,2	-38,4%	97,1	43,9%	18,1	1,9%	89,0	47,6%
Σύνολο	4.942,3	29,8%	27,2	38,9%	-56,1	-21,1%	1.616,8	42,3%	2.323,9	26,3%	1.030,5	28,5%

* Βερικοκιές, βυσσινιές, δαμασκηνιές, καστανιές, κερασιές, κιτριές, κορομηλιές, κουμ-κουάτ, μανταρινιές, μπανανιές, νεραντζιές, περγαμόντα, ροδιές, φιστικιές, φουντουκιές, φραπιές, χαρουπιές.

** Η διαφορά οφείλεται σε στρογγυλοποίηση.

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, μεταξύ των ετών 1966-1977 παρατηρείται αύξηση της παραγωγής καρπών δένδρων και φρούτων σε όλα τα είδη εκτός από τα αμύγδαλα. Η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται στην παραγωγή εσπεριδοειδών, ακολουθεί η παραγωγή μήλων και αχλαδιών, ενώ μεγάλη ποσοστιαία αύξηση καταγράφεται και στην παραγωγή καρυδιών.

Στη Βόρεια Κέρκυρα, η παραγωγή αυξάνεται κατά 1.616,8 τόνους ή 42,3%, με το 25% της αύξησης να αφορά την παραγωγή πορτοκαλιών, η οποία αυξάνεται κατά 425,6 τόνους. Ακολουθούν τα μήλα με αύξηση παραγωγής κατά 352,2 τόνους, τα ροδάκινα με 217,6 τόνους, τα καρύδια με 204,5 τόνους, τα αχλάδια με 185,4 τόνους και τα λεμόνια με 161 τόνους, ενώ η παραγωγή αμυγδαλών μειώνεται κατά 146,7 τόνους. Το έτος 1977, στη Βόρεια Κέρκυρα εντοπίζεται η μεγαλύτερη παραγωγή μήλων, ροδάκινων και καρυδιών, ενώ παρατηρούνται αρκετές ανακατατάξεις, καθώς κάποιες καλλιέργειες υποχωρούν (αμυγδαλιές, κυδωνιές) και κάποιες άλλες αναπτύσσονται ταχύτατα.

Στην Κεντρική Κέρκυρα εντοπίζεται η μεγαλύτερη αύξηση παραγωγής κατά 2.323,9 τόνους ή 26,3%. Αυξάνεται η παραγωγή σχεδόν όλων των ειδών, αλλά το 61,6% της αύξησης αυτής αφορά στην παραγωγή πορτοκαλιών κατά 1.761,4 τόνους, ενώ καταγράφεται μείωση στην παραγωγή κυδωνιών, μούσμουλων, ροδάκινων και σύκων.

Στη Νότια Κέρκυρα, η συνολική παραγωγή αυξάνεται κατά 1.030,5 τόνους ή 28,5%, με αύξηση της παραγωγής μήλων κατά 259,2 τόνους, της παραγωγής λεμονιών κατά 238,1 τόνους, της παραγωγής σύκων κατά 205,2 τόνους και της παραγωγής αχλαδιών κατά 164,1 τόνους, ενώ καταγράφεται μείωση στην παραγωγή πορτοκαλιών και ροδάκινων.

Στα Διαπόντια Νησιά παρατηρείται συνολική αύξηση της παραγωγής κατά 38,9%, με την μεγαλύτερη αύξηση να εντοπίζεται στην παραγωγή κυδωνιών και τη μεγαλύτερη μείωση στην παραγωγή σύκων, ενώ στην περιοχή των Παξών & Αντίπαξων καταγράφεται μείωση της παραγωγής σε όλα τα είδη οπωροφόρων δέντρων εκτός από τις αμυγδαλιές, όπου καταγράφεται σημαντική αύξηση.

2.3 Σύνοψη φυτικής παραγωγής

Οι πολυετείς δενδρώδεις καλλιέργειες καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων και αποτελούν, κατά μέσο όρο, το 52,1% της φυτικής παραγωγής, ενώ καταγράφονται ετήσιες καλλιέργειες σιτηρών, οσπρίων, κτηνοτροφικών φυτών, πεπονοειδών, πατάτας και κηπευτικών ειδών, η παραγωγή των οποίων αντιστοιχεί, κατά μέσο όρο την εξεταζόμενη περίοδο, στο 47,9% της ετήσιας φυτικής παραγωγής.

Ως προς τη σύνθεση της ετήσιας παραγωγής, τα σιτηρά αποτελούν το 1,5%, τα όσπρια αποτελούν το 0,7%, τα κτηνοτροφικά φυτά αποτελούν το 15,3%, τα πεπονοειδή και η πατάτα αποτελούν το 15%, τα κηπευτικά είδη αποτελούν το 15,5%, τα σταφύλια αποτελούν το 9,2% και οι καρποί και τα φρούτα δέντρων αποτελούν το 42,8% της συνολικής παραγωγής.

Στην Κεντρική και τη Βόρεια Κέρκυρα, οι ετήσιες καλλιέργειες είναι πιο εκτεταμένες από τις πολυετείς, ενώ σε όλες τις άλλες επιμέρους περιοχές υπερτερούν οι πολυετείς καλλιέργειες. Στους Παξούς, μάλιστα, οι τελευταίες κυριαρχούν, δεδομένου ότι καταγράφεται ελάχιστη παραγωγή ετήσιων καλλιεργειών, η οποία περιορίζεται σε ελάχιστα κηπευτικά είδη.

Μεταξύ των ετών 1966-1977 αυξάνονται οι στρεμματικές αποδόσεις⁷¹ όλων των ετήσιων καλλιεργειών, αλλά δεν καταγράφεται ανάλογη αύξηση της παραγωγής, εξαιτίας της υποχώρησης των καλλιεργούμενων εκτάσεων κάποιων καλλιεργειών. Αυξάνεται η παραγωγή των κηπευτικών ειδών, ιδίως της τομάτας, της πατάτας και των κτηνοτροφικών φυτών, η παραγωγή των οσπρίων καταγράφει μικρή αύξηση, ενώ μειώνεται η παραγωγή σιτηρών και πεπονοειδών.

Η καλλιέργεια σιτηρών υποχωρεί καταγράφοντας μεγάλη μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων και μείωση της παραγωγής στο σύνολο του νομού Κέρκυρας, καθώς η αύξηση της παραγωγής στην Κεντρική Κέρκυρα⁷² και τα Διαπόντια Νησιά δεν αρκεί για να καλύψει τη μείωση της παραγωγής σιτηρών στη Βόρεια και τη Νότια Κέρκυρα. Σε όλες τις επιμέρους περιοχές, εκτός από τους Παξούς & Αντίπαξους, όπου δεν καλλιεργούνται σιτηρά, καταγράφεται μεγάλη υποχώρηση της παραγωγής σίτου και ενίσχυση της παραγωγής αραβόσιτου.⁷³

Η καλλιέργεια οσπρίων παραμένει στάσιμη, με μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων και μικρή αύξηση της παραγωγής.⁷⁴ Μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων παρατηρείται σε όλες τις περιοχές, αλλά αύξηση της παραγωγής σημειώνεται, κυρίως, στη Νότια και στην Κεντρική Κέρκυρα. Στα Διαπόντια Νησιά, η παραγωγή οσπρίων μειώνεται, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους δεν καλλιεργούνται όσπρια. Επικρατούν οι καλλιέργειες φασολιών, κουκιών και μπιζελιών, η παραγωγή των οποίων ενισχύεται, ενώ μειώνεται η παραγωγή των υπόλοιπων ειδών οσπρίων.⁷⁵

Η παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών ενισχύεται στις περιοχές όπου επικρατεί η καλλιέργεια πολυετούς τριφυλλιού (μηδικής), δηλαδή, στη Βόρεια και τη Νότια Κέρκυρα. Στην Κεντρική Κέρκυρα, στην οποία κυριαρχεί το αυτοφυόμενο χόρτο, υποχωρεί η παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών παρά την αύξηση των χρησιμοποιούμενων εκτάσεων.⁷⁶ Στα Διαπόντια Νησιά, η παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών αυξάνεται, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους δεν καταγράφεται καλλιέργεια και παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών.⁷⁷

Η παραγωγή πεπονοειδών υποχωρεί, ενώ η παραγωγή πατάτας αυξάνεται σημαντικά. Η μεγαλύτερη αύξηση της παραγωγής εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα, όπου καταγράφεται και μεγάλη αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Σε όλες τις άλλες περιοχές, εκτός από τους Παξούς & Αντίπαξους, όπου δεν καταγράφεται παραγωγή πεπονοειδών και πατάτας, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις μειώνονται.⁷⁸

⁷¹ Για τις στρεμματικές αποδόσεις των ετήσιων καλλιεργειών βλ. σ. 51, γράφ. 22 (σιτηρά), σ. 56, γράφ. 27 (όσπρια), σ. 61, γράφ. 32 (κτηνοτροφικά φυτά), σ. 66, γράφ. 37 (πεπονοειδή και πατάτα), σ. 72, γράφ. 42 (κηπευτικά).

⁷² Βλ. σ. 49, πίν.25.

⁷³ Βλ. σ. 52, πίν. 26.

⁷⁴ Βλ. σ. 54, πίν. 28.

⁷⁵ Βλ. σ. 57, πίν. 29.

⁷⁶ Βλ. σ. 62, πίν. 32.

⁷⁷ Βλ. σ. 59, πίν. 31.

⁷⁸ Βλ. σ. 64, πίν.34, σ. 67, πίν. 35.

Στην κατηγορία των κηπευτικών ειδών καταγράφεται η μεγαλύτερη αύξηση παραγωγής⁷⁹ και στρεμματικής απόδοσης⁸⁰ στον νομό και ενισχύεται ιδιαίτερα η παραγωγή τομάτας.⁸¹ Στην Κεντρική Κέρκυρα παράγεται το μεγαλύτερο μέρος των κηπευτικών ειδών, η μεγαλύτερη όμως ενίσχυση της καλλιέργειας και της παραγωγής εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα.⁸² Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται αύξηση της παραγωγής κηπευτικών ειδών, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους η καλλιέργεια κηπευτικών ειδών περιορίζεται.

Η αμπελοκαλλιέργεια σταδιακά υποχωρεί σε όλες στις επιμέρους περιοχές του νομού, εκτός από τη Νότια Κέρκυρα, όπου διαχρονικά εντοπίζεται το μεγαλύτερο μέρος της ετήσιας παραγωγής σταφυλιών.⁸³ Σχεδόν όλη η παραγωγή προορίζεται για οινοποίηση και οι αποδόσεις γενικά είναι μικρές έως μέτριες σε όλες τις περιοχές, εκτός από τους Παξούς & Αντίπαξους.⁸⁴ Μεταξύ των ετών 1966-1977 καταγράφεται μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων με αμπέλια σε όλες τις περιοχές, με τη μεγαλύτερη μείωση να εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα. Μεγάλη μείωση της παραγωγής καταγράφεται στη Βόρεια, αλλά και στην Κεντρική Κέρκυρα, ενώ στη Νότια Κέρκυρα, η παραγωγή αυξάνεται σημαντικά και καλύπτει τη μισή από τη συνολική μείωση σε επίπεδο νομού.

Οι δενδρώδεις καλλιέργειες καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της ετήσιας φυτικής παραγωγής. Οι ελαιώνες αποτελούν περίπου το 74% των δενδρωδών καλλιεργειών και, την περίοδο 1966-1977, καταγράφεται επέκταση της ελαιοκαλλιέργειας, με αύξηση του αριθμού των ελαιόδεντρων σε όλο το νησί και ειδικά στη Νότια Κέρκυρα.⁸⁵ Όσον αφορά την παραγωγή, ο ελαιόκαρπος αποτελεί το 28% με 84% της συνολικής ετήσιας παραγωγής των καρποφόρων δέντρων και προορίζεται σχεδόν αποκλειστικά για παραγωγή ελαιόλαδου, με το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής να εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, στην οποία καταγράφεται ετήσια συγκομιδή ελαιόκαρπου μετά το 1971, ενώ η συνολική ετήσια παραγωγή παρουσιάζει μεγάλες ετήσιες διακυμάνσεις, μικρότερης όμως έντασης μετά το 1972.⁸⁶ Τα υπόλοιπα οπωροφόρα δέντρα αντιπροσωπεύουν το 23% με 35,5% των δενδρωδών καλλιεργειών, με τη μισή από την ετήσια παραγωγή φρούτων και καρπών να προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα.⁸⁷ Μεταξύ των ετών 1966-1977 ενισχύονται οι καλλιέργειες σχεδόν όλων των οπωροφόρων δέντρων, με αύξηση του αριθμού των δέντρων, αύξηση της απόδοσης και σημαντική αύξηση της παραγωγής τους.⁸⁸ Ως προς τη σύνθεση των καλλιεργειών, τα εσπεριδοειδή αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής, ακολουθούν τα σύκα, τα μήλα και τα αχλάδια, με το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής να προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα, με εξαίρεση τα μήλα, τα οποία προέρχονται κυρίως από την Βόρεια Κέρκυρα.⁸⁹

⁷⁹ Βλ. σ. 69, πίν. 37.

⁸⁰ Βλ. σ. 72, γράφ. 42.

⁸¹ Βλ. σ. 74, πίν. 39.

⁸² Βλ. σ. 69, πίν. 37.

⁸³ Βλ. σ. 77, πίν. 41, σ. 78, γράφ. 43.

⁸⁴ Βλ. σ. 81, πίν. 42, σ. 80, γράφ. 48.

⁸⁵ Βλ. σ. 83, πίν. 45.

⁸⁶ Βλ. σ. 85, γράφ. 52.

⁸⁷ Βλ. σ. 87, πίν. 47.

⁸⁸ Βλ. σ. 87, πίν. 48.

⁸⁹ Βλ. σ. 91-92, πίν. 49.

3. Το Ζωικό Κεφάλαιο και η κτηνοτροφική παραγωγή στο νομό και στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες.

3.1. Το ζωικό κεφάλαιο και ο ζωικός πληθυσμός

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστεί ο πληθυσμός των παραγωγικών ζώων και των ζώων εργασίας στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, οι ετήσιες γεννήσεις των ζώων μεγάλου και μεσαίου μεγέθους και το πλήθος των σφαγίων ανά είδος. Καταγράφονται ιπποειδή και παραγωγικά ζώα σε όλες τις περιοχές. Ο πληθυσμός των παραγωγικών ζώων αποτελείται από βοοειδή, αιγοπράβατα, χοίρους, πουλερικά και κουνέλια, καθώς και κυψέλες μελισσών.

3.1.1. Τα ιπποειδή

Η κατηγορία των ιπποειδών περιλαμβάνει τους ίππους, τους ημίονους και τους όνους, οι οποίοι αποτελούν κατά μέσο όρο το 2,7% του συνολικού ζωικού πληθυσμού. Στον πίνακα που ακολουθεί, καταγράφεται ο μέσος ετήσιος πληθυσμός των ιπποειδών συνολικά και ανά είδος, στον νομό και στις επιμέρους περιοχές. Η ποσοστιαία κατανομή των ειδών στις επιμέρους περιοχές αναφέρεται στη συμμετοχή των περιοχών στον πληθυσμό του είδους σε επίπεδο νομού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 51: Μέσος ετήσιος πληθυσμός ιπποειδών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

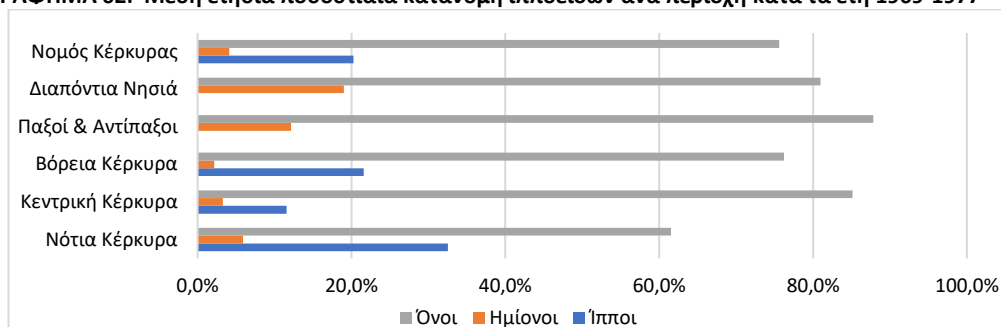
Περιοχή	Ιπποειδή							
	Σύνολο		Ίπποι		Ημίονοι		Όνοι	
	Κεφαλές	%	Κεφαλές	%	Κεφαλές	%	Κεφαλές	%
Νομός Κέρκυρας	9.815	100,0%	1.990	100,0%	405	100,0%	7.419	100,0%
Διαπόντια Νησιά	178	1,8%	0	0,0%	34	8,3%	144	1,9%
Παξοί & Αντίπαξοι	134	1,4%	0	0,0%	16	4,0%	117	1,6%
Βόρεια Κέρκυρα	2.872	29,3%	621	31,2%	62	15,2%	2.189	29,5%
Κεντρική Κέρκυρα	3.760	38,3%	435	21,9%	124	30,6%	3.201	43,1%
Νότια Κέρκυρα	2.872	29,3%	935	47,0%	170	41,8%	1.768	23,8%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Το 75,6% του πληθυσμού των ιπποειδών αποτελείται από όνους, το 20,3% από ίππους και το 4,1% από ημίονους. Στις επιμέρους περιοχές, ο μεγαλύτερος συνολικός πληθυσμός βρίσκεται στην κεντρική Κέρκυρα και ακολουθούν οι άλλες δύο περιοχές του νησιού. Ως προς τα είδη, ο μεγαλύτερος πληθυσμός ίππων και ημίονων εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα, ενώ η Κεντρική Κέρκυρα φιλοξενεί τον μεγαλύτερο πληθυσμό όνων. Στα Διαπόντια Νησιά και στην περιοχή των Παξών και Αντίπαξων δεν καταγράφονται ίπποι.

Στο επόμενο γράφημα απεικονίζεται η μέση ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού των ιπποειδών ανά είδος στο σύνολο του νομού και στις επιμέρους περιοχές.

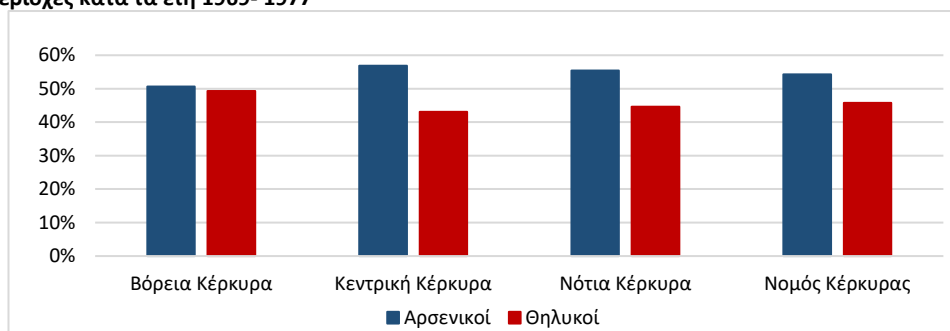
ΓΡΑΦΗΜΑ 62: Μέση ετήσια ποσοστιαία κατανομή υποειδών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στα Διαπόντια Νησιά, το 81% του πληθυσμού είναι όνοι και το 19% ημίονοι, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους, τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 88% και 12%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, το 76,2% είναι όνοι, το 22,6% ίπποι και το 2,2% ημίονοι, στην Κεντρική Κέρκυρα, το 85,1% είναι όνοι, το 11,6% ίπποι και το 3,3% ημίονοι και στη Νότια Κέρκυρα, το 61,6% είναι όνοι, το 5,9% ημίονοι και το 32,5% ίπποι.

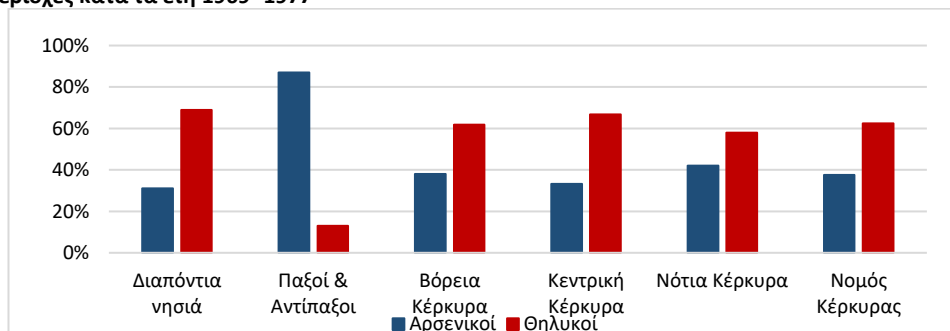
ΓΡΑΦΗΜΑ 63: Μέση ποσοστιαία κατανομή ίππων ανά φύλο στο σύνολο του νομού και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969- 1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Από την εξέταση της ανά φύλο σύνθεσης του πληθυσμού των ίππων προκύπτει ότι οι αρσενικοί ίπποι υπερέχουν αριθμητικά των θηλυκών στο σύνολο του νομού, αλλά και στις επιμέρους περιοχές, με το 54% των ίππων να είναι αρσενικοί και το 46% θηλυκοί. Στις επιμέρους περιοχές, στη Βόρεια Κέρκυρα οι αρσενικοί ίπποι αποτελούν το 51%, στην Κεντρική το 57% και στη Νότια το 55% έναντι 49%, 57% και 43% θηλυκών ίππων αντίστοιχα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 64 : Μέση ποσοστιαία κατανομή όνων ανά φύλο στο σύνολο του νομού και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969- 1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Από την εξέταση της ανά φύλο σύνθεσης του πληθυσμού των όνων προκύπτει ότι τα θηλυκά ζώα υπερέχουν αριθμητικά των αρσενικών στο σύνολο του νομού και σε όλες τις επιμέρους περιοχές, εκτός από τους Παξούς & Αντίπαξους, όπου οι αρσενικοί όνοι αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία. Στο σύνολο του νομού, το 37,6% των όνων είναι αρσενικοί και το 62,4% θηλυκοί. Στη Βόρεια Κέρκυρα, οι αρσενικοί όνοι αποτελούν το 38,1%, στην Κεντρική το 33,2% και στη Νότια το 42,1%, έναντι 61,9%, 66,8% και 57,9% θηλυκών όνων αντίστοιχα.

Στο επόμενο πίνακα εξετάζεται η σύνθεση και η κατανομή των υποειδών, τα έτη 1969 και 1977, στον νομό και στις επιμέρους περιοχές, καθώς και οι μεταβολές της περιόδου. Η ποσοστιαία κατανομή αναφέρεται στη συμμετοχή κάθε περιοχής στον συνολικό πληθυσμό κάθε είδους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 52: Κατανομή και μεταβολή πληθυσμού υποειδών ανά είδος, στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969 και 1977

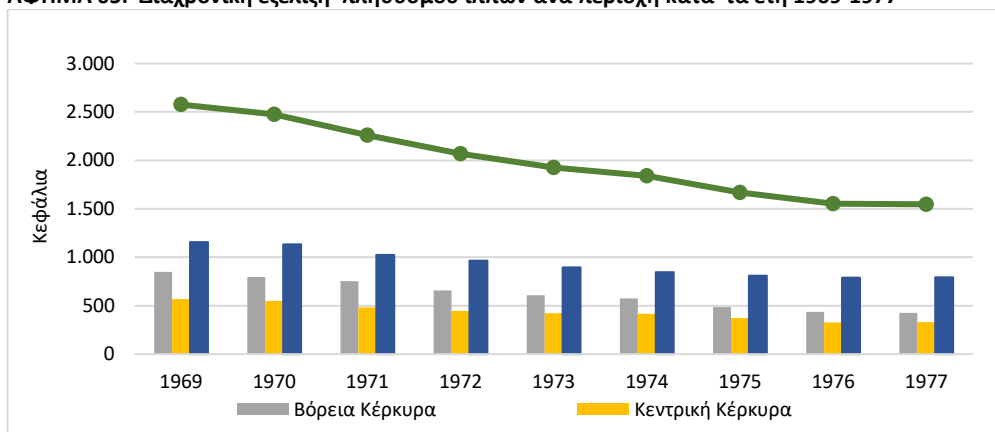
1969								
Περιοχή	Σύνολο υποειδών		Ίπποι		Ημίονοι		Όνοι	
	Αριθμός κεφαλών	%	Αριθμός κεφαλών	%	Αριθμός κεφαλών	%	Αριθμός κεφαλών	%
Νομός Κέρκυρας	10.631	100,0%	2.576	100,0%	432	100,0%	7.623	100,0%
Διαπόντια Νησιά	196	1,8%	0	0,0%	36	8,3%	160	2,1%
Παξοί & Αντίπαξοι	139	1,3%	0	0,0%	20	4,6%	119	1,6%
Βόρεια Κέρκυρα	3.140	29,5%	848	32,9%	62	14,4%	2.230	29,3%
Κεντρική Κέρκυρα	3.997	37,6%	570	22,1%	134	31,0%	3.293	43,2%
Νότια Κέρκυρα	3.159	29,7%	1.158	45,0%	180	41,7%	1.821	23,9%
1977								
Περιοχή	Σύνολο υποειδών		Ίπποι		Ημίονοι		Όνοι	
	Αριθμός κεφαλών	%	Αριθμός κεφαλών	%	Αριθμός κεφαλών	%	Αριθμός κεφαλών	%
Νομός Κέρκυρας	9.236	100,0%	1.547	100,0%	368	100,0%	7.321	100,0%
Διαπόντια Νησιά	175	1,9%	0	0,0%	32	8,7%	143	2,0%
Παξοί & Αντίπαξοι	111	1,2%	0	0,0%	11	3,0%	100	1,4%
Βόρεια Κέρκυρα	2.586	28,0%	425	27,5%	57	15,5%	2.104	28,7%
Κεντρική Κέρκυρα	3.550	38,4%	329	21,3%	116	31,5%	3.105	42,4%
Νότια Κέρκυρα	2.814	30,5%	793	51,3%	152	41,3%	1.869	25,5%
Μεταβολή 1969/77								
Περιοχή	Σύνολο υποειδών		Ίπποι		Ημίονοι		Όνοι	
	Αριθμός κεφαλών	%	Αριθμός κεφαλών	%	Αριθμός κεφαλών	%	Αριθμός κεφαλών	%
Νομός Κέρκυρας	-1.395	-13,1%	-1.029	-40%	-64	-14,8%	-302	-4,0%
Διαπόντια Νησιά	-21	-10,7%	0	-	-4	-11,1%	-17	-10,6%
Παξοί & Αντίπαξοι	-28	-20,1%	0	-	-9	-45,0%	-19	-16,0%
Βόρεια Κέρκυρα	-554	-17,6%	-423	-50%	-5	-8,1%	-126	-5,7%
Κεντρική Κέρκυρα	-447	-11,2%	-241	-42%	-18	-13,4%	-188	-5,7%
Νότια Κέρκυρα	-345	-10,9%	-365	-32%	-28	-15,6%	48	2,6%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Διαπιστώνεται ότι και το 1969 και το 1977, ο μεγαλύτερος πληθυσμός υποειδών καταγράφεται στην Κεντρική Κέρκυρα, ακολουθεί η Νότια και έπεται η Βόρεια Κέρκυρα. Παρατηρείται μείωση του συνολικού πληθυσμού κατά 13 % ή 1.395 ζώα, η οποία αφορά κυρίως τους ίππους, των οποίων ο πληθυσμός μειώνεται κατά 40% ή 1.029 ζώα. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται μεγάλη μείωση κατά 423 ζώα ή 50%, στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται μείωση κατά 365 ζώα ή 32% και στην Κεντρική Κέρκυρα μείωση κατά 241 ζώα ή 42%. Ο πληθυσμός των ημίονων μειώθηκε κατά 14,8% ή 64 ζώα. Στη Βόρεια Κέρκυρα

καταγράφεται μείωση κατά 423 ζώα ή -50%, στη Νότια Κέρκυρα μείωση κατά 365 ζώα ή 32% και στην Κεντρική Κέρκυρα μείωση κατά 241 ζώα ή 42%. Ο πληθυσμός των όνων μειώθηκε κατά 4% ή 302 ζώα. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται μείωση κατά 126 ζώα ή 5,7%, στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται μείωση κατά 5,7% ή 188 ζώα, ενώ στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται αύξηση κατά 48 ζώα ή 2,6%. Στους Παξούς & Αντίπαξους, καταγράφονται 20 ημίονοι το 1966, οι οποίοι, το 1977 μειώνονται σε 11 και 119 όνοι το 1966, οι οποίοι μέχρι το 1977 μειώνονται σε 100. Στα Διαπόντια Νησιά, το 1966 καταγράφονται 36 ημίονοι και 160 όνοι, ενώ το 1977, 32 ημίονοι και 100 όνοι.

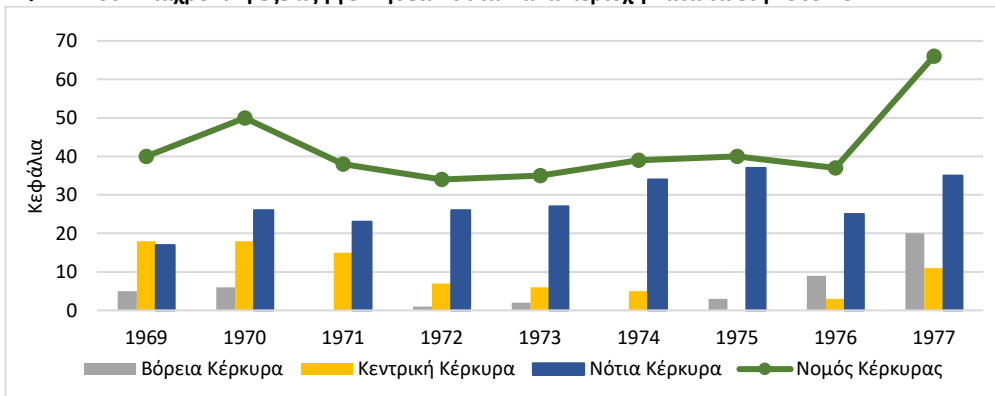
ΓΡΑΦΗΜΑ 65: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού ίππων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Μεταξύ των ετών 1969 και 1997, η μείωση του πληθυσμού των ίππων είναι συνεχής και σταθερή, τόσο στον νομό όσο και σε όλες στις επιμέρους περιοχές. Στον νομό, ο μικρότερος πληθυσμός, 1.547 ίπποι, καταγράφεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 2.576 ίπποι, το 1966, με την ετήσια μείωση να κυμαίνεται από 0,5% έως 9,2% του ετήσιου πληθυσμού. Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 425 ίπποι, καταγράφεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 848 ίπποι, το 1966, με ετήσια μείωση από 2,3% έως 15,5%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 328 ίπποι, καταγράφεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 570 ίπποι, το 1966, με ετήσιες διακυμάνσεις από -12,1% έως 0,3%, ενώ στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 791 ίπποι, καταγράφεται το 1976 και ο μεγαλύτερος, 1.158 ίπποι, το 1966, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,3% έως 0,3%.

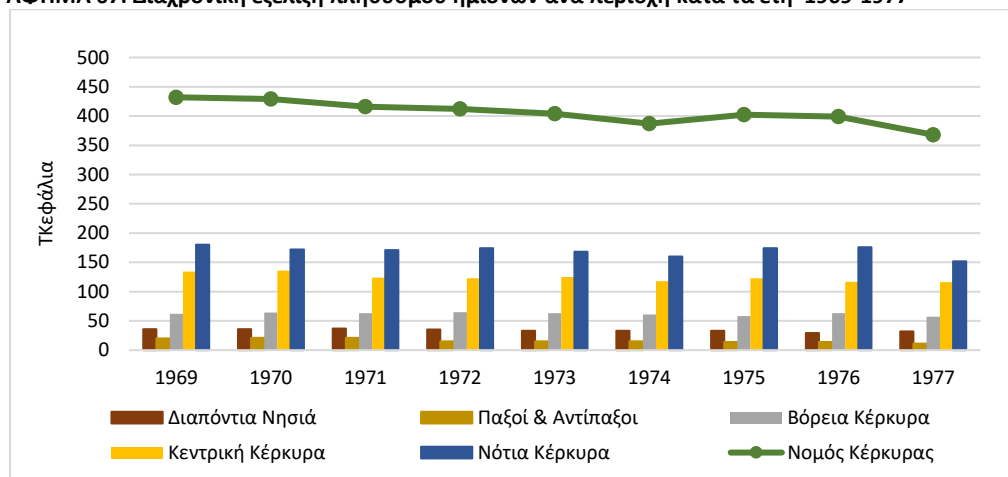
ΓΡΑΦΗΜΑ 66: Διαχρονική εξέλιξη γεννήσεων ίππων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Την περίοδο 1969-1977, στο νομό Κέρκυρας γεννήθηκαν 379 ίπποι, εκ των οποίων οι 250 ή το 66% στη Νότια Κέρκυρα, την περιοχή δηλαδή με τον μεγαλύτερο πληθυσμό ίππων, 83 ή 21,9% στην Κεντρική Κέρκυρα και 46 ή 12,1% στη Βόρεια Κέρκυρα. Ο μεγαλύτερος αριθμός γεννήσεων εντοπίζεται το 1977, με 66 γεννήσεις, παρά τη μείωση του πληθυσμού κατά 40% μέσα σε εννιά χρόνια και ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων το 1972, με 34 γεννήσεις. Εάν προστεθούν οι 379 γεννήσεις στον πληθυσμό των ίππων, τότε η μείωση του πληθυσμού τους την περίοδο 1966-1977 αυξάνεται από 1.029 σε 1.408 κεφάλια, δηλαδή, συνολική μείωση κατά 48%.

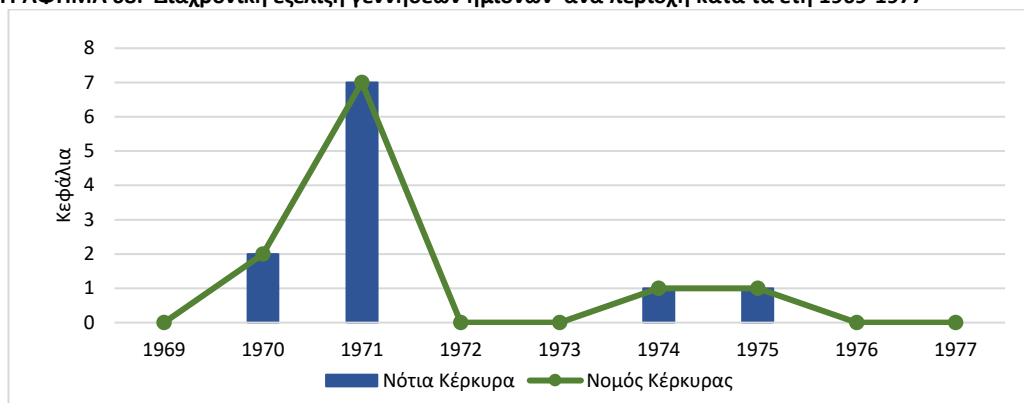
ΓΡΑΦΗΜΑ 67: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού ημίονων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Ο πληθυσμός ημίονων μειώνεται σταθερά όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, τόσο στο νομό όσο και σε όλες στις επιμέρους περιοχές. Στο σύνολο του νομού καταγράφεται ετήσιος πληθυσμός από 368 έως 432 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,8% έως 3,9%, με τον μεγαλύτερο πληθυσμό να εντοπίζεται το 1966 και τον μικρότερο το 1977. Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 57 ημίονοι, καταγράφεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 65 ημίονοι, το 1972, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,5% έως 8,6%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 116 ημίονοι, καταγράφεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 134 ημίονοι, το 1966, με ετήσιες διακυμάνσεις από -8,8% έως 4,2%, ενώ στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 152 ημίονοι, καταγράφεται το 1976 και ο μεγαλύτερος, 180 ημίονοι, το 1966, με ετήσιες διακυμάνσεις από -13,6% έως 8,8%. Στα Διαπόντια Νησιά, ο μικρότερος πληθυσμός, 32 ημίονοι, καταγράφεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 37 ημίονοι, το 1971, με ετήσιες διακυμάνσεις από -12,7% έως 10,3%. Στους Παξούς & Αντίπαξους, ο μικρότερος πληθυσμός, 11 ημίονοι, καταγράφεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 21 ημίονοι, το 1971, με ετήσιες διακυμάνσεις από -21,1% έως 10,3%.

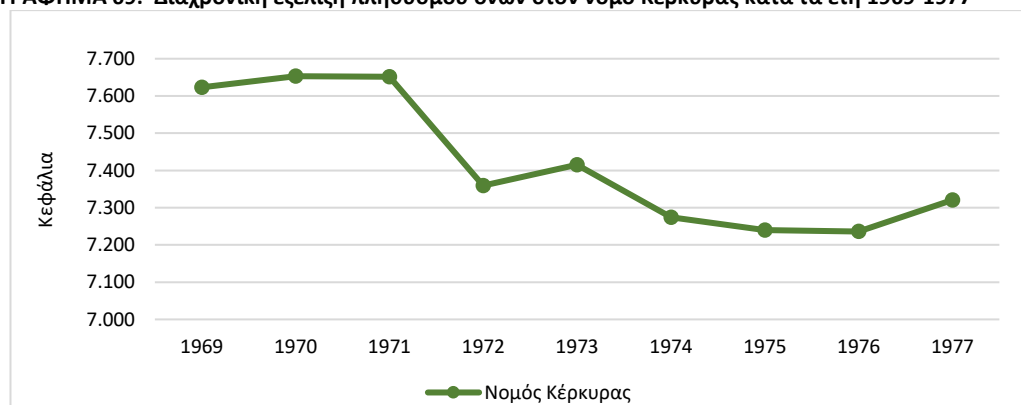
ΓΡΑΦΗΜΑ 68: Διαχρονική εξέλιξη γεννήσεων ημίονων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Όπως διαπιστώνουμε από το παραπάνω γράφημα, οι γεννήσεις ημίονων είναι ελάχιστες, μόλις 11, και όλες εντοπίζονται στη Νότια Κέρκυρα.

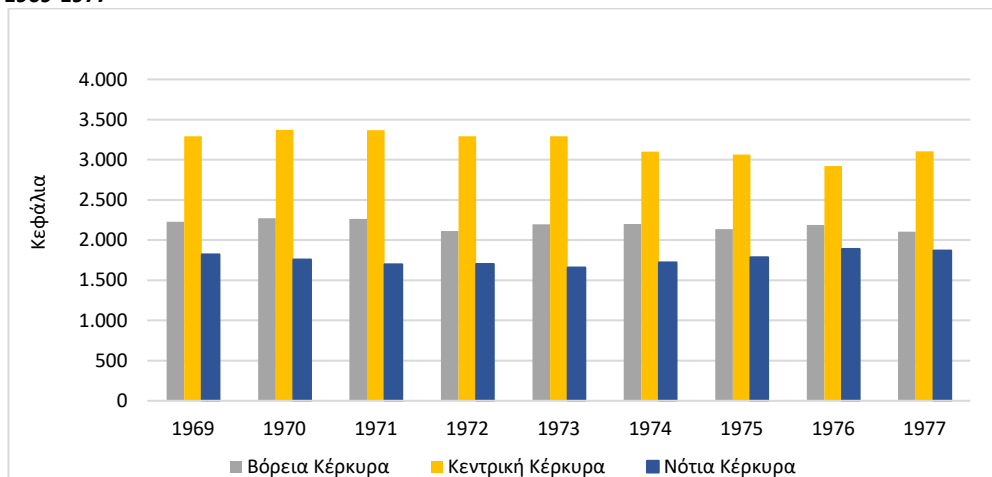
ΓΡΑΦΗΜΑ 69: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού όνων στον νομό Κέρκυρας κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

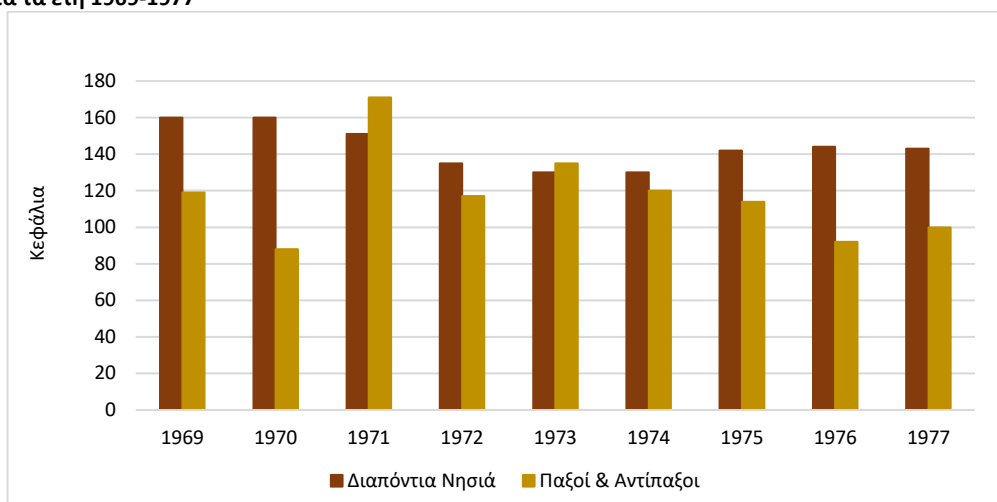
Διαχρονικά καταγράφεται συνεχής μείωση του πληθυσμού όνων. Ο μικρότερος πληθυσμός, 7.236 όνοι, καταγράφεται το 1976 και ο μεγαλύτερος, 7.653 όνοι, το 1970, με ετήσιες διακυμάνσεις από -3,8% έως 1,2%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 70: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού όνων στις επιμέρους περιοχές της νήσου Κέρκυρας κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

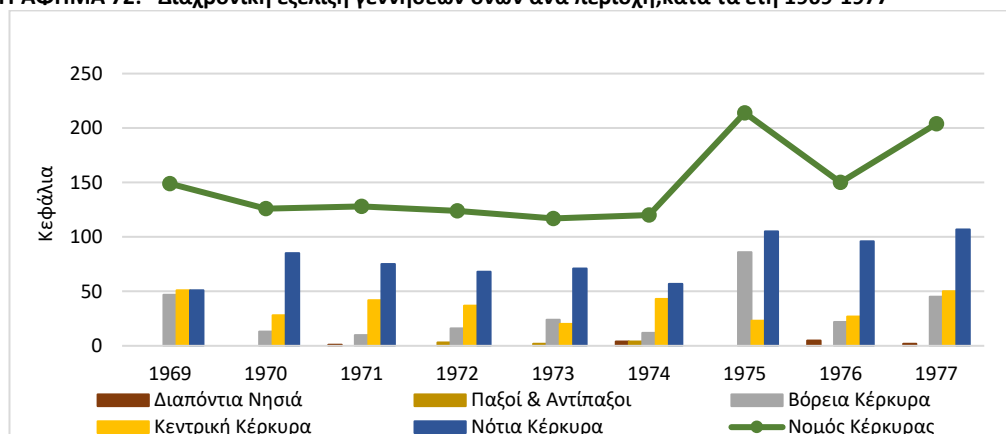
ΓΡΑΦΗΜΑ 71: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού όνων στα Διαπόντια Νησιά και τους Παξούς & Αντίπαξους κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 2.111 όνοι, καταγράφεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 2.273 ημίονοι, το 1972, με ετήσιες διακυμάνσεις από -6,7% έως 4,1%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 3.064 όνοι, καταγράφεται το 1975 και ο μεγαλύτερος, 3.367 όνοι, το 1971, με ετήσιες διακυμάνσεις από -5,8% έως 6,2%, ενώ στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 1.700 όνοι, καταγράφεται το 1971 και ο μεγαλύτερος, 1.889 ημίονοι, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -3,4% έως 5,9%. Στα Διαπόντια Νησιά, ο μικρότερος πληθυσμός, 130 όνοι, καταγράφεται το 1973 και ο μεγαλύτερος, 160 όνοι, το 1966, με ετήσιες διακυμάνσεις από -10,6% έως 9,2%, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους, ο μικρότερος πληθυσμός, 88 όνοι, καταγράφεται το 1970 και ο μεγαλύτερος, 171 όνοι, το 1971, με έντονες ετήσιες διακυμάνσεις από -31,6% έως 94,2%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 72: Διαχρονική εξέλιξη γεννήσεων όνων ανά περιοχή, κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Την περίοδο 1969-1977, στον νομό Κέρκυρας γεννήθηκαν συνολικά 1.332 όνοι εκ των οποίων το 52,5% ή 715 γεννήσεις εντοπίζονται στη Νότια Κέρκυρα, το 24,5% ή 321 γεννήσεις στην Κεντρική και το 22,1% ή 275 γεννήσεις στη Βόρεια Κέρκυρα. Οι περισσότερες γεννήσεις, 214, καταγράφονται το έτος 1975 και οι λιγότερες, 120, το έτος 1974. Στα Διαπόντια Νησιά, καταγράφονται 12 συνολικά γεννήσεις όνων και στους Παξούς & Αντίπαξους 9.

Συνοψίζοντας, καταλήγουμε ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού των ιπποειδών είναι όνοι, ακολουθούν οι ίπποι, ενώ οι ημίονοι είναι ελάχιστοι. Ιπποειδή καταγράφονται σε όλες τις περιοχές, αλλά στα μικρά νησιά υπάρχουν μόνο όνοι και ελάχιστοι ημίονοι. Ο μεγαλύτερος συνολικός πληθυσμός εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα και ο υπόλοιπος μοιράζεται εξίσου μεταξύ του βόρειου και του νότιου τμήματος του νησιού με διαφορετική ανά είδος σύνθεση. Μεταξύ των ετών 1969-1977, ο πληθυσμός των ιπποειδών μειώνεται σημαντικά με τη μεγαλύτερη μείωση να εντοπίζεται στους ίππους, ενώ οι ημίονοι και, κυρίως, οι όνοι μειώνονται με βραδύτερο ρυθμό.

3.1.2 Τα παραγωγικά ζώα μεγάλου μεγέθους: Βοοειδή

Τα βοοειδή αντιπροσωπεύουν το 1,9% του συνολικού ζωικού κεφαλαίου του νομού, το 41,6% του πληθυσμού των μεγάλων ζώων. Στον νομό Κέρκυρας, στην κατηγορία των βοοειδών δεν καταγράφονται βούβαλοι. Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφεται ο μέσος ετήσιος πληθυσμός βοοειδών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές έτη 1969-1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 53: Μέσος ετήσιος πληθυσμός βοοειδών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές τα έτη 1969-1977

Περιοχή	Βοοειδή	
	Κεφαλές	%
Νομός Κέρκυρας	6.983	100,0%
Διαπόντια Νησιά	-	-
Παξοί & Αντίπαξοι	5	0,1%
Βόρεια Κέρκυρα	1.765	25,3%
Κεντρική Κέρκυρα	4.388	62,8%
Νότια Κέρκυρα	824	11,8%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού Κέρκυρας, την περίοδο 1969-1977, καταγράφονται κατά μέσο ετήσιο όρο 6.983 βοοειδή. Το 62,8% του πληθυσμού των βοοειδών εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 25% στη Βόρεια και το 12% στη Νότια Κέρκυρα. Στα Διαπόντια Νησιά δεν εντοπίζονται βοοειδή, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφονται ελάχιστα ζώα.

Στον επόμενο πίνακα εξετάζεται η κατανομή του πληθυσμού των βοοειδών, συνολικά και ανά φύλο, στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές τα έτη 1969 και 1977, καθώς και η μεταβολή στο διάστημα των εννέα ετών. Η ποσοστιαία κατανομή του συνολικού πληθυσμού σε επίπεδο νομού καταγράφει τη συμμετοχή των επιμέρους περιοχών στο σύνολο, ενώ η ανά φύλο ποσοστιαία κατανομή αναφέρεται στις επιμέρους περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 54: Κατανομή και μεταβολή πληθυσμού βοοειδών, σύνολο και ανά φύλο, ανά περιοχή τα έτη 1969 και 1977

Περιοχή	1969					
	Βόδια, ταύροι, δαμάλια, αγελάδες					
	Σύνολο	%	Άρρενα	%	Θήλεα	%
Σύνολο νομού	7.550	100,0%	3.263	43,2%	4.287	56,8%
Διαπόντια Νησιά	-	-	-	-	-	-
Παξοί & Αντίπαξοι	4	0,1%	1	25,0%	3	75,0%
Βόρεια Κέρκυρα	1.773	23,5%	671	37,8%	1.102	62,2%
Κεντρική Κέρκυρα	4.953	65,6%	2.226	44,9%	2.727	55,1%
Νότια Κέρκυρα	820	10,9%	365	44,5%	455	55,5%

1977						
Περιοχή	Βόδια, ταύροι, δαμάλια, αγελάδες					
	Σύνολο	%	Άρρενα	%	Θήλεα	%
Σύνολο νομού	6.698	100,0%	2.519	37,6%	4.179	62,4%
Διαπόντια Νησιά	-	-	-	-	-	-
Παξοί & Αντίπαξοι	3	0,0%	1	33,3%	2	66,7%
Βόρεια Κέρκυρα	1.704	25,4%	589	34,6%	1.115	65,4%
Κεντρική Κέρκυρα	4.181	62,4%	1.666	39,8%	2.515	60,2%
Νότια Κέρκυρα	810	12,1%	263	32,5%	547	67,5%
Μεταβολή 1969/77						
Περιοχή	Βόδια, ταύροι, δαμάλια, αγελάδες					
	Σύνολο	%	Άρρενα	%	Θήλεα	%
Σύνολο νομού	-852	-11,3%	-744	-22,8%	-108	-2,5%
Διαπόντια Νησιά	-	-	-	-	-	-
Παξοί & Αντίπαξοι	-1	-25,0%	0	0,0%	-1	-33,3%
Βόρεια Κέρκυρα	-69	-3,9%	-82	-12,2%	13	1,2%
Κεντρική Κέρκυρα	-772	-15,6%	-560	-25,2%	-212	-7,8%
Νότια Κέρκυρα	-10	-1,2%	-102	-27,9%	92	20,2%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στην Κεντρική Κέρκυρα εντοπίζεται το 65,6% του συνολικού πληθυσμού βοοειδών του νομού το έτος 1969 και το 62,4% το έτος 1977. Στη Βόρεια Κέρκυρα εντοπίζεται το 23,5% του συνόλου το 1969 και το 25,4% το 1977. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται ο μικρότερος πληθυσμός βοοειδών με 820 κεφάλια το 1969 και 810 κεφάλια το 1977 ή 10,9% και 12,1% επί του συνολικού πληθυσμού αντίστοιχα.

Μεταξύ των ετών 1969-1977, αντίθετα από τις πανελλήνιες τάσεις στην εξέλιξη του πληθυσμού των βοοειδών,⁹⁰ στον νομό Κέρκυρας μειώνεται ο πληθυσμός των βοοειδών από 7.750 κεφάλια σε 6.698 ή κατά 11,3%. Η μεγαλύτερη μείωση, 772 κεφάλια ή 15,6%, καταγράφεται στην Κεντρική Κέρκυρα, όπου διαχρονικά εντοπίζεται πάνω από το ήμισυ του συνολικού πληθυσμού, ενώ τόσο στη Βόρεια όσο και στη Νότια Κέρκυρα παρατηρείται οριακή μείωση του πληθυσμού των βοοειδών, κατά 69 κεφάλια ή 3,9% και κατά 10 ή 1,2% αντίστοιχα.

Από την εξέταση της ανά φύλο σύνθεσης του πληθυσμού των βοοειδών προκύπτει ότι, το 1969, το 43,2% των ζώων είναι αρσενικά και το 56,8% θηλυκά, ενώ το 1977, το 37,6% είναι αρσενικά και το 62,4% θηλυκά. Επομένως, παρά τη μείωση του συνολικού πληθυσμού, αυξάνεται ο αριθμός των θηλυκών ζώων που αναλογούν σε κάθε αρσενικό. Η ίδια τάση ως προς τη σύνθεση ανά φύλο παρατηρείται και στο εσωτερικό των επιμέρους περιοχών.

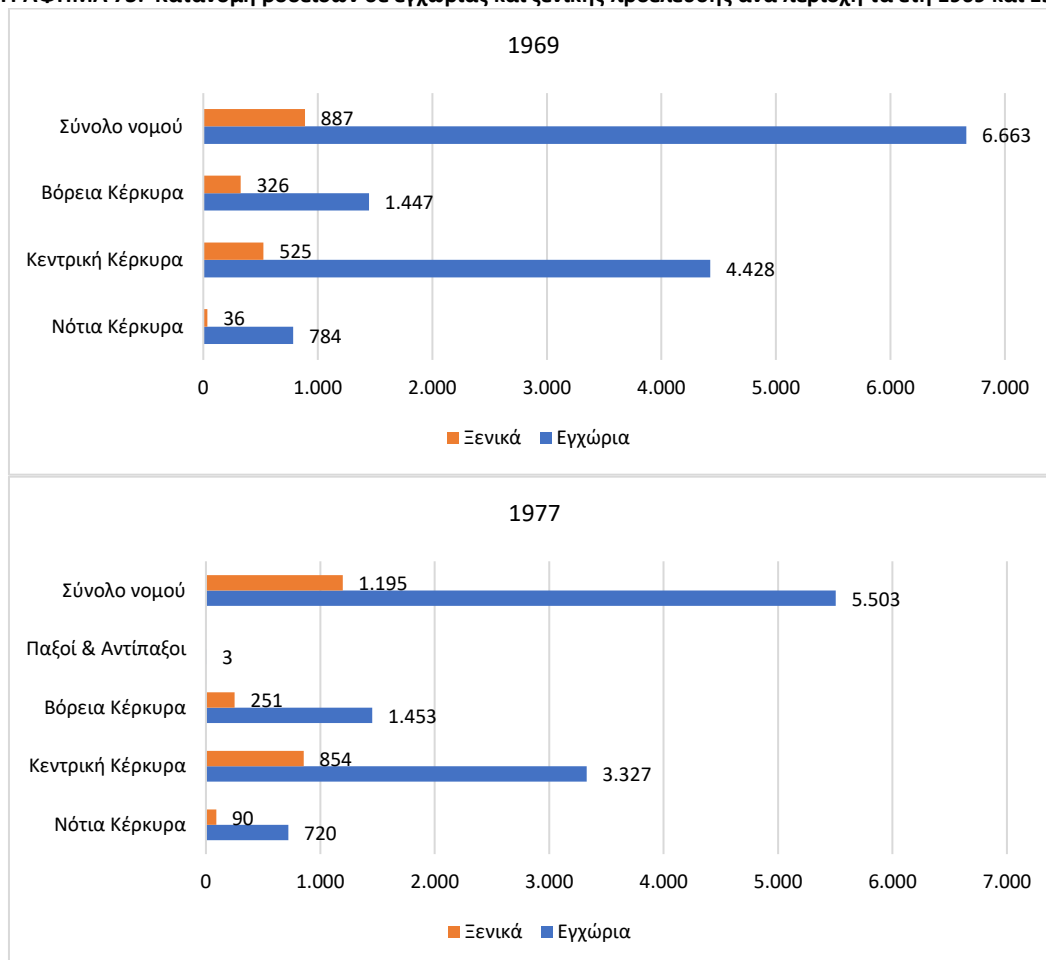
Η εξέταση της μεταβολής ανά φύλο δίνει διαφορετική εικόνα. Σε επίπεδο νομού, τα αρσενικά ζώα μειώνονται κατά 22,8% ενώ τα θηλυκά μόλις κατά 2,5%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, η μείωση αφορά κυρίως τον αρσενικό πληθυσμό βοοειδών, ο οποίος μειώνεται κατά 25% ή 560 ζώα, έναντι μείωσης κατά 7,8% ή 212 ζώα του θηλυκού πληθυσμού. Στη Νότια Κέρκυρα, ο αρσενικός πληθυσμός μειώνεται κατά 27,9% ή 102 ζώα, ενώ ο θηλυκός πληθυσμός αυξάνεται κατά 20,2% ή 92 ζώα. Στη Βόρεια Κέρκυρα μειώνεται ο αρσενικός πληθυσμός κατά 12,2% ή 82 ζώα, ενώ αυξάνεται ο θηλυκός πληθυσμός κατά 1,2% ή 13 ζώα. Συνεπώς, σε όλες τις περιοχές μειώνεται κυρίως ο αρσενικός πληθυσμός βοοειδών από 12%

⁹⁰ Μωυσίδης, Α., σ. 180.

έως 28%, ενώ ο θηλυκός πληθυσμός μειώνεται μόνο στην Κεντρική Κέρκυρα και αυξάνεται στη Βόρεια και τη Νότια Κέρκυρα.

Στα δύο επόμενα γραφήματα καταγράφεται η ποιοτική σύνθεση του πληθυσμού των βοοειδών και η μεταβολή της κατά τα έτη 1969 και 1977.

ΓΡΑΦΗΜΑ 73: Κατανομή βοοειδών σε εγχώριας και ξενικής προέλευσης ανά περιοχή τα έτη 1969 και 1977

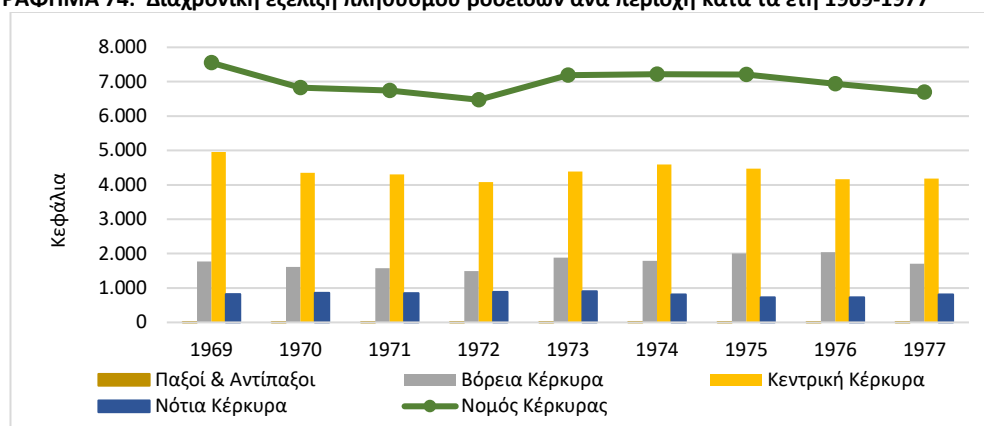

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η πλειονότητα των βοοειδών είναι εγχώριας προέλευσης, βελτιωμένα κατά το μεγαλύτερο μέρος, σύμφωνα με τις σχετικές αναφορές στις Γεωργικές Στατιστικές των ετών 1969-1977 της ΕΣΥΕ⁹¹. Τα εγχώρια βοοειδή αποτελούν το 88,3% το 1969 και το 82,2% το 1977, ενώ το 11,7% το 1969 και το 17,8% το 1977 είναι ξενικής προέλευσης, δηλαδή, παρά τη μείωση του συνολικού πληθυσμού, αυξάνεται το ποσοστό των ξενικής προέλευσης βοοειδών. Στους Παξούς, τα βοοειδή είναι αποκλειστικά εγχώριας προέλευσης. Μεταξύ των ετών 1969-1977, στη Βόρεια Κέρκυρα αυξάνεται η αναλογία των βοοειδών εγχώριας προέλευσης από 81,6% σε 85,3%, ενώ στην Κεντρική Κέρκυρα αυξάνεται η αναλογία των βοοειδών ξενικής προέλευσης από 10,6% σε 20,4% και στη Νότια Κέρκυρα από 4,4% σε 11,1%. Διαπιστώνεται, συνεπώς, μια προσπάθεια ποιοτικής μεταβολής στα βοοειδή με την αύξηση του πληθυσμού των ζώων ξενικής προέλευσης.

⁹¹ ΕΣΥΕ, Γεωργικές Στατιστικές της Ελλάδος ετών 1966-1977, Β. ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ, ΙΙ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ, πίν. 2

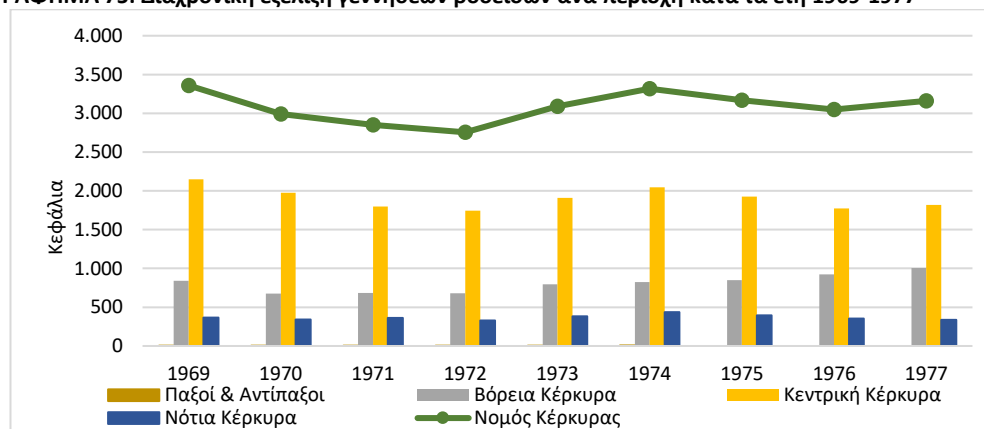
ΓΡΑΦΗΜΑ 74: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού βοοειδών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, ο μικρότερος πληθυσμός βοοειδών, 6.474 κεφάλια, καταγράφεται το 1972 και ο μεγαλύτερος πληθυσμός, 7.550 κεφάλια, το 1969. Παρατηρείται πτωτική τάση, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,6% έως 11%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 1.496 κεφάλια, καταγράφεται το 1972 και ο μεγαλύτερος, 2.038 κεφάλια, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -16,4% έως 25,8%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 4.083 κεφάλια, καταγράφεται το 1972 και ο μεγαλύτερος, 4.953 κεφάλια, το 1969, με ετήσιες διακυμάνσεις από -12,1% έως 7,6%. Στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 728 κεφάλια, καταγράφεται το 1975 και ο μεγαλύτερος, 909 κεφάλια, το 1973, με ετήσιες διακυμάνσεις από -10,7% έως 10,5%. Στους Παξούς & Αντίπαξους, καταγράφονται από 3 έως 9 βοοειδή ανά έτος.

ΓΡΑΦΗΜΑ 75: Διαχρονική εξέλιξη γεννήσεων βοοειδών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

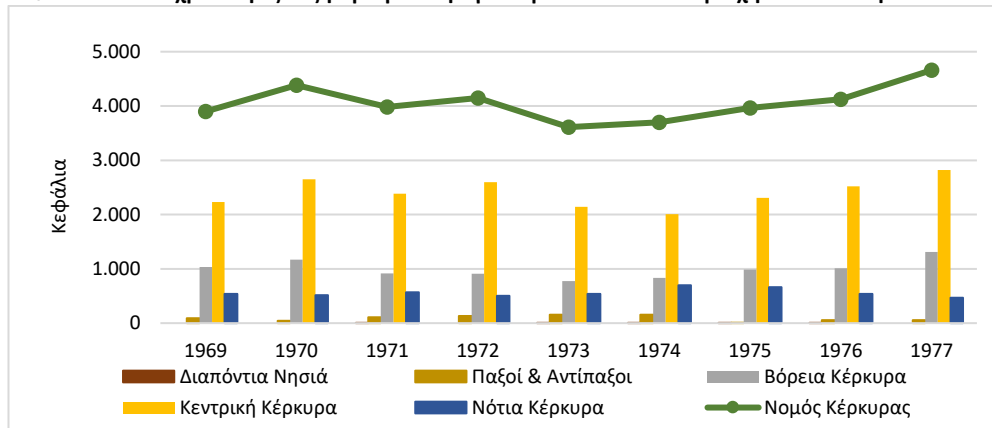

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Οι ετήσιες γεννήσεις διαχρονικά ακολουθούν τη μείωση του πληθυσμού. Σε επίπεδο νομού, οι ετήσιες γεννήσεις αντιστοιχούν στο 43,3%, με 47,2% του ετήσιου πληθυσμού των βοοειδών. Οι λιγότερες γεννήσεις, 2.755, καταγράφονται το 1972 και οι περισσότερες γεννήσεις, 3.316, καταγράφονται το 1974, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11% έως 12,1%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, οι ετήσιες γεννήσεις αντιστοιχούν στο 39,6% με 59% του ετήσιου πληθυσμού. Οι λιγότερες γεννήσεις, 674, καταγράφονται το 1970 και οι περισσότερες, 1.005 γεννήσεις, καταγράφονται το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -19,8% έως 17,1%. Στην

Κεντρική Κέρκυρα, οι ετήσιες γεννήσεις αντιστοιχούν στο 41% με 45,4%, του ετήσιου πληθυσμού. Οι λιγότερες γεννήσεις, 1.743, καταγράφονται το 1972 και οι περισσότερες, 2.150 γεννήσεις, καταγράφονται το 1969, με ετήσιες διακυμάνσεις από -8,1% έως 9,5%. Στη Νότια Κέρκυρα, οι ετήσιες γεννήσεις αντιστοιχούν στο 39,6% με 54,3% του ετήσιου πληθυσμού. Οι λιγότερες γεννήσεις, 329, καταγράφονται το 1972 και οι περισσότερες, 395 γεννήσεις, καταγράφονται το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11% έως 12,1%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 76: Διαχρονική εξέλιξη αριθμού σφαγίων βοοειδών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, ο αριθμός των σφαγίων βοοειδών αντιστοιχεί στο 50% με 69,6% του ετήσιου πληθυσμού τους. Μεταξύ των ετών 1969 και 1977, ο αριθμός των σφαγίων βοοειδών αυξήθηκε κατά 19,5%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -12,9% έως 13%. Ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 3.611 κεφάλια, εντοπίζεται το 1973 και ο μεγαλύτερος, 4.660 κεφάλια, το 1977. Στη Βόρεια Κέρκυρα, μεταξύ των ετών 1969-1977, ο αριθμός των σφαγίων αυξήθηκε κατά 26,4%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -21,8% έως 29,8%. Ο μικρότερος αριθμός σφαγίων βοοειδών, 831 κεφάλια, εντοπίζεται το 1974 και ο μεγαλύτερος, 1.310 κεφάλια, το 1977. Στην Κεντρική Κέρκυρα, μεταξύ των ετών 1969-1977, ο αριθμός των σφαγίων αυξήθηκε κατά 26,4%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -17,5% έως 18,5%. Ο μικρότερος αριθμός σφαγίων βοοειδών, 2.008 κεφάλια, εντοπίζεται το 1974 και ο μεγαλύτερος, 2.823 κεφάλια, το 1977. Στη Νότια Κέρκυρα, μεταξύ των ετών 1969-1977, ο αριθμός των σφαγίων μειώθηκε συνολικά κατά 12%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -18,8% έως 29,4%. Ο μικρότερος αριθμός σφαγίων βοοειδών, 469 κεφάλια, εντοπίζεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 699 κεφάλια, το 1974. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφονται 2 περίπου σφάγια το έτος, ενώ δεν καταγράφεται ετήσιος πληθυσμός (προφανώς μεταφέρονται εκεί για εκτροφή και σφαγή μέσα στο έτος). Στους Παξούς & Αντίπαξους, ο αριθμός των σφαγίων ξεπερνάει κατά πολύ τον αριθμό των ζώντων ζώων (156 σφάγια το 1974, με πληθυσμό 11 βόδια σύνολο και 8 γεννήσεις το συγκεκριμένο έτος), οπότε και εκεί μεταφέρονται βοοειδή, τα οποία εκτρέφονται για κάποιο διάστημα και στη συνέχεια σφάζονται.

Εάν συγκριθούν τα ετήσια στοιχεία του πληθυσμού βοοειδών με τα ετήσια στοιχεία των γεννήσεων και των σφαγίων, προκύπτει διαφορετικός ετήσιος πληθυσμός βοοειδών από αυτόν που παρουσιάζεται στις ετήσιες καταγραφές των βιβλίων Γεωργικής Στατιστικής της Διεύθυνσης Γεωργίας της Νομαρχίας Κερκύρας, ο οποίος εμφανίζεται αυξημένος. Επομένως, είτε εισάγονται ζωντανά βοοειδή από περιοχές εκτός νομού Κέρκυρας, είτε ο πληθυσμός ή ο

αριθμός σφαγίων εμφανίζονται αυξημένοι στις καταγραφές και δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 55: Διαφορά μεταξύ καταγεγραμμένου ετήσιου πληθυσμού βοοειδών και ισοζυγίου πληθυσμού-αριθμού γεννήσεων και αριθμού σφαγίων κατά τα έτη 1969-1977

Περιοχή	Έτος								
	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
Νομός Κέρκυρας	541	1.392	1.134	1.391	522	381	794	1.076	1.498
Παξοί & Αντίπαξοι	-84	-36	-88	-121	-144	-126	-2	-52	-52
Βόρεια Κέρκυρα	196	498	232	233	-24	5	138	86	305
Κεντρική Κέρκυρα	83	672	582	854	233	-39	379	746	1.003
Νότια Κέρκυρα	170	178	209	177	159	264	266	184	132

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Συνοψίζοντας, στην κατηγορία των βοοειδών παρατηρείται πτωτική τάση του πληθυσμού, κυρίως του αρσενικού, σε όλες τις περιοχές, μείωση των γεννήσεων, καθώς και αύξηση του αριθμού των σφαγίων κυρίως στην Κεντρική και τη Βόρεια Κέρκυρα. Παράλληλα, επιχειρείται ποιοτική βελτίωση του πληθυσμού με την αύξηση του αριθμού των ξενικής προέλευσης ζώων.

3.1.3 Τα παραγωγικά ζώα μεσαίου μεγέθους: Χοίροι, πρόβατα και αίγες

Οι χοίροι και τα αιγοπρόβατα αποτελούν την κατηγορία των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους. Οι χοίροι, κατά μέσο όρο ετησίως, αντιστοιχούν στο 1,5% του πληθυσμού του ζωικού κεφαλαίου και στο 7,5% του πληθυσμού των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους, τα πρόβατα κυριαρχούν και αντιστοιχούν στο 15,2% του ζωικού κεφαλαίου και στο 74,1% των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους, ενώ οι αίγες αντιστοιχούν στο 3,8% του ζωικού κεφαλαίου και στο 18,4% των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται ο μέσος ετήσιος πληθυσμός χοίρων, προβάτων και αιγών, στο σύνολο του νομού και στις επιμέρους περιοχές, την περίοδο 1969-1977, καθώς και η ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού κάθε είδους στις επιμέρους περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 56: Κατανομή μέσου ετήσιου πληθυσμού χοίρων, προβάτων και αιγών στο νομό και ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Περιοχή	Χοίροι, πρόβατα, αίγες					
	Χοίροι		Πρόβατα		Αίγες	
	Κεφαλές	%	Κεφαλές	%	Κεφαλές	%
Νομός Κέρκυρας	5.570	100,0%	55.348	100,0%	13.763	100,0%
Διαπόντια Νησιά	0	0,0%	708	1,3%	89	0,6%
Παξοί & Αντίπαξοι	52	0,9%	736	1,3%	552	4,0%
Βόρεια Κέρκυρα	1.859	33,4%	27.587	49,8%	4.539	33,0%
Κεντρική Κέρκυρα	3.374	60,6%	18.524	33,5%	4.545	33,0%
Νότια Κέρκυρα	286	5,1%	7.792	14,1%	4.038	29,3%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Το 60,6% του πληθυσμού των χοίρων εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, ακολουθεί η Βόρεια Κέρκυρα με 33,4%, ενώ στη Νότια Κέρκυρα εντοπίζεται το 5,1%. Το 49,8% του πληθυσμού των προβάτων εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 33,5% στην Κεντρική και το 14,1% στη Νότια Κέρκυρα, ενώ οι αίγες μοιράζονται κατά 33% στη Βόρεια Κέρκυρα, 33% στην Κεντρική Κέρκυρα, 29,3% στη Νότια Κέρκυρα και 4% στους Παξούς & Αντίπαξους. Στα Διαπόντια Νησιά εντοπίζεται το 1,3% των προβάτων και το 0,6% των αιγών, ενώ δεν καταγράφονται χοίροι.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η κατανομή και η μεταβολή του πληθυσμού των χοίρων, των προβάτων και των αιγών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, κατά τα έτη 1969 και 1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 57: Κατανομή και μεταβολή πληθυσμού χοίρων και αιγοπροβάτων στον νομό Κέρκυρας και ανά περιοχή κατά τα έτη 1969 και 1977

1969							
Περιοχή	Σύνολο	Χοίροι		Πρόβατα		Αίγες	
Νομός Κέρκυρας	75.629	3.206	4,2%	58.432	77,3%	13.991	18,5%
Διαπόντια Νησιά	840	-	-	765	91,1%	75	8,9%
Παξοί & Αντίπαξοι	1.528	160	10,5%	713	46,7%	655	42,9%
Βόρεια Κέρκυρα	33.308	1.165	3,5%	27.884	83,7%	4.259	12,8%
Κεντρική Κέρκυρα	27.863	1.830	6,6%	20.606	74,0%	5.427	19,5%
Νότια Κέρκυρα	12.090	51	0,4%	8.464	70,0%	3.575	29,6%
1977							
Περιοχή	Σύνολο	Χοίροι		Πρόβατα		Αίγες	
Νομός Κέρκυρας	77.531	9.211	11,9%	53.938	69,6%	14.382	18,5%
Διαπόντια Νησιά	835	-	-	750	89,8%	85	10,2%
Παξοί & Αντίπαξοι	1.220	-	-	725	59,4%	495	40,6%
Βόρεια Κέρκυρα	35.250	2.359	6,7%	27.995	79,4%	4.896	13,9%
Κεντρική Κέρκυρα	27.326	6.093	22,3%	16.817	61,5%	4.416	16,2%
Νότια Κέρκυρα	12.900	759	5,9%	7.651	59,3%	4.490	34,8%
Μεταβολή 1969/77							
Περιοχή	Σύνολο	Χοίροι		Πρόβατα		Αίγες	
Νομός Κέρκυρας	1.902	6.005	187,3%	-4.494	-7,7%	391	2,8%
Διαπόντια Νησιά	-5	-160	-	-15	-2,0%	10	13,3%
Παξοί & Αντίπαξοι	-308	-160	-100,0%	12	1,7%	-160	-24,4%
Βόρεια Κέρκυρα	1.942	1.194	102,5%	111	0,4%	637	15,0%
Κεντρική Κέρκυρα	-537	4.263	233,0%	-3.789	-18,4%	-1.011	-18,6%
Νότια Κέρκυρα	810	708	1.388,2%	-813	-9,6%	915	25,6%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Οι χοίροι αποτελούν το 4,2% των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους το 1969 και το 11,9% το 1977, με αύξηση του πληθυσμού τους κατά 187,5%. Τα πρόβατα κυριαρχούν και αποτελούν το 77,3% το 1969 και το 69,6% το 1977, με μικρή μείωση του πληθυσμού τους κατά 7,7%, ενώ οι αίγες αποτελούν το 18,5%. Συνολικά, μεταξύ των ετών 1969-1977 καταγράφεται οριακή αύξηση του πληθυσμού των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους κατά 2,5%, ενώ ο πληθυσμός των χοίρων τριπλασιάζεται.

Στη Βόρεια Κέρκυρα, οι χοίροι αποτελούν 3,5% του πληθυσμού των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους το 1969 και το 6,7% το 1977, με διπλασιασμό του πληθυσμού τους. Τα πρόβατα αποτελούν το 83,7% του συνόλου το 1969 και το 79,4% το 1977, με αύξηση του πληθυσμού τους κατά 0,4%, ενώ οι αίγες αποτελούν το 12,8% του συνόλου το 1969 και το 13,9% το 1977, με αύξηση του πληθυσμού τους κατά 15%. Συνολικά, στη Βόρεια Κέρκυρα,

καταγράφεται αύξηση του πληθυσμού των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους κατά 5,8% και διπλασιασμός του πληθυσμού των χοίρων.

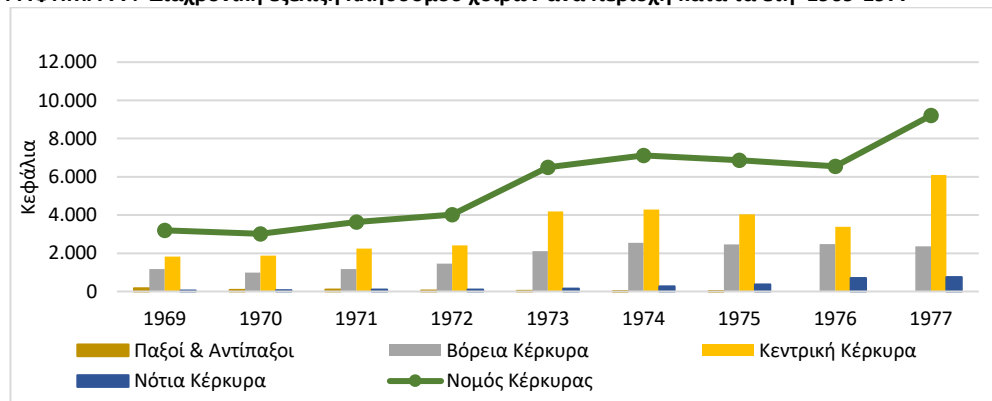
Στην Κεντρική Κέρκυρα, οι χοίροι αποτελούν το 6,6% του πληθυσμού των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους το 1969 και το 22,8% το 1977, με αύξηση του πληθυσμού τους κατά 233%. Τα πρόβατα αποτελούν το 74% του συνόλου το 1969 και το 61,5% το 1977, με μείωση του πληθυσμού τους κατά 18,4% και οι αίγες αποτελούν το 19,5% το 1969 και το 16,2% το 1977, με μείωση του πληθυσμού τους κατά 18,6%. Συνολικά, στην Κεντρική Κέρκυρα, καταγράφεται οριακή μείωση του πληθυσμού των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους κατά 1,9%, που οφείλεται στη μείωση του πληθυσμού των αγελαίων ζώων, η οποία υπερκαλύπτει τον τριπλασιασμό του πληθυσμού των χοίρων.

Στη Νότια Κέρκυρα, οι χοίροι αποτελούν το 0,4% του συνολικού πληθυσμού των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους το 1969 και το 5,9% το 1977, τα πρόβατα αποτελούν το 70,0% του συνολικού πληθυσμού το 1969 και το 59,3% το 1977, με μείωση του πληθυσμού τους κατά 9,6%, οι αίγες αποτελούν το 29,6% το 1969 και το 34,8% το 1977, με αύξηση του πληθυσμού τους κατά 25,6%. Συνολικά, στη Νότια Κέρκυρα, καταγράφεται αύξηση του πληθυσμού των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους κατά 6,7%, με ενίσχυση του πληθυσμού των χοίρων και των αιγών και μείωση του πληθυσμού των προβάτων.

Στα Διαπόντια Νησιά, δεν παρατηρείται αξιόλογη μεταβολή του πληθυσμού των αιγοπροβάτων, ο οποίος συνολικά αποτελείται από 840 αιγοπρόβατα το 1969 και 835 το 1977. Στους Παξούς & Αντίπαξους, μεταξύ των ετών 1966 και 1977, ο συνολικός πληθυσμός των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους παρουσιάζει μείωση κατά 20,2%. Ο πληθυσμός των χοίρων μηδενίζεται, ο πληθυσμός των αιγών μειώνεται κατά 24,4%, ενώ ο πληθυσμός των προβάτων αυξάνεται οριακά.

Η διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού των χοίρων

ΓΡΑΦΗΜΑ 77: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού χοίρων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

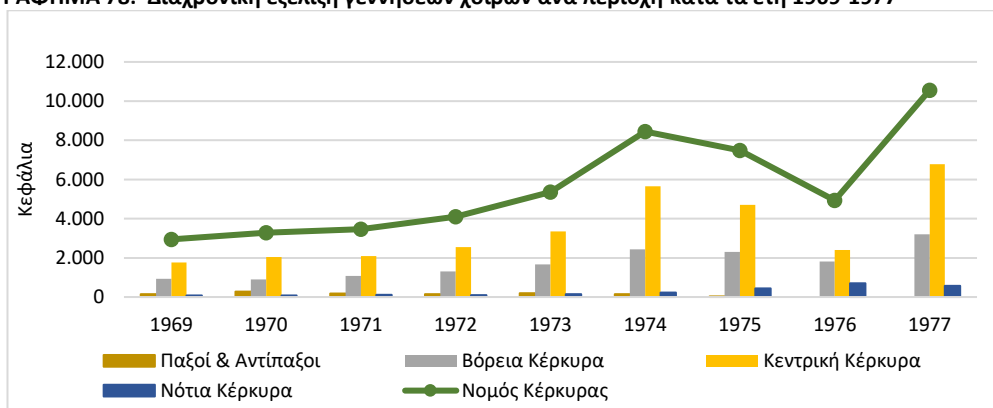

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, ο μικρότερος πληθυσμός χοίρων, 3.018 κεφάλια, καταγράφεται το 1969 και ο μεγαλύτερος, 9.211 κεφάλια, το 1977, με έντονες ετήσιες διακυμάνσεις από -5,9% έως 61,8%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός καταγράφεται το 1970 με 981 κεφάλια και ο μεγαλύτερος, 2.548 κεφάλια, το 1973, με ετήσιες διακυμάνσεις από 15,8% έως 45,8%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 1.830 κεφάλια, καταγράφεται το 1969 και ο μεγαλύτερος, 6.093 κεφάλια, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -16,5% έως 80,5%. Στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 51

κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος, 759 κεφάλια, το έτος 1977, με ετήσιες αυξήσεις από 2,1% έως 90,2%. Στους Παξούς & Αντίπαξους, ο πληθυσμός των χοίρων μηδενίζεται μέχρι το 1975.

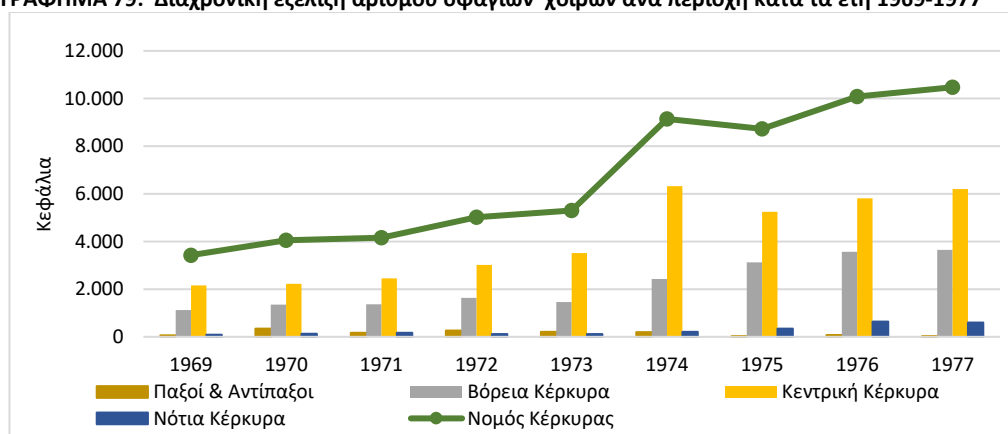
ΓΡΑΦΗΜΑ 78: Διαχρονική εξέλιξη γεννήσεων χοίρων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, μεταξύ των ετών 1969-1977, οι γεννήσεις χοίρων αυξάνονται κατά 259%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -34% έως 114,1%. Ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων, 2.942 κεφάλια, καταγράφεται το 1969 και ο μεγαλύτερος, 10.566 κεφάλια, το 1977. Οι περισσότερες γεννήσεις, 1.771 έως 6.786 ετησίως, καταγράφονται στην Κεντρική Κέρκυρα, την περιοχή με τον μεγαλύτερο πληθυσμό χοίρων. Μεταξύ των ετών 1969-1977 καταγράφεται συνολική αύξηση των γεννήσεων κατά 283,2%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -49% έως 182,2%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, οι λιγότερες γεννήσεις, 936, καταγράφονται το 1969 και οι περισσότερες, 2.431, το 1974, ενώ μεταξύ των ετών 1969-1977, καταγράφεται συνολική αύξηση των γεννήσεων κατά 242,6%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -20,7% έως 76%. Στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων χοίρων, 85, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος, 567 κεφάλια, το έτος 1977, ενώ καταγράφεται συνολική αύξηση των γεννήσεων κατά 567,1%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -19,6% έως 61%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 79: Διαχρονική εξέλιξη αριθμού σφαγίων χοίρων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, ο ετήσιος αριθμός των σφαγίων χοίρων αντιστοιχεί στο 82% με 154% του ετήσιου πληθυσμού τους. Μεταξύ των ετών 1969 και 1977, ο αριθμός των σφαγίων χοίρων αυξήθηκε κατά 205,6% με έντονες ετήσιες διακυμάνσεις από -45% έως

72,7%. Ο μικρότερος αριθμός σφαγίων χοίρων, 3.427 κεφάλια, εντοπίζεται το 1969 και ο μεγαλύτερος, 10.474 κεφάλια, το 1977. Στις επιμέρους περιοχές του νησιού της Κέρκυρας παρατηρείται η ίδια αυξητική τάση. Στη Βόρεια Κέρκυρα, μεταξύ των ετών 1969-1977, ο αριθμός των σφαγίων αυξήθηκε κατά 225%, από 1.121 σε 3.651 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -10,7% έως 66,6%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο αριθμός των σφαγίων αυξήθηκε κατά 187,4%, από 2.156 σε 6.196 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -16,9% έως 79,9%. Στη Νότια Κέρκυρα, ο αριθμός των σφαγίων αυξήθηκε συνολικά κατά 539,4%, από 94 σε 634 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -35% έως 87,6%. Στους Παξούς & Αντίπαξους, ο μικρότερος αριθμός σφαγίων χοίρων, 25 κεφάλια, καταγράφεται το 1975 και ο μεγαλύτερος, 349 κεφάλια, το 1970.

Εάν συγκριθούν τα ετήσια στοιχεία του πληθυσμού χοίρων με τα ετήσια στοιχεία των γεννήσεων και των σφαγίων, προκύπτει διαφορετικός ετήσιος πληθυσμός χοίρων από αυτόν που παρουσιάζεται στις ετήσιες καταγραφές των βιβλίων Γεωργικής Στατιστικής της Διεύθυνσης Γεωργίας της Νομαρχίας Κερκύρας, ο οποίος εμφανίζεται αυξημένος. Επομένως, είτε εισάγονται ζωντανόι χοίροι από άλλες περιοχές, είτε ο πληθυσμός ή ο αριθμός σφαγίων εμφανίζονται αυξημένοι στις καταγραφές και δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 58: Διαφορά μεταξύ καταγεγραμμένου ετήσιου πληθυσμού χοίρων και ισοζυγίου πληθυσμού-αριθμού γεννήσεων και αριθμού σφαγίων κατά τα έτη 1969-1977

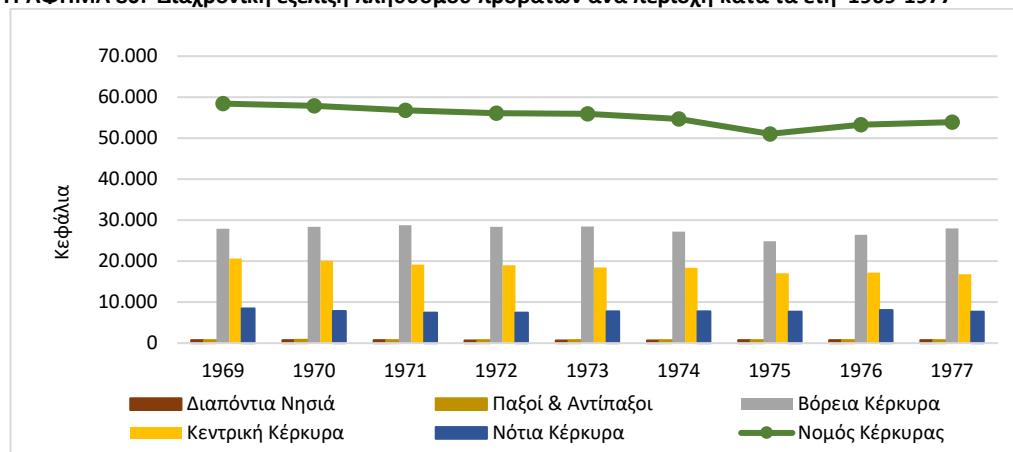
Περιοχή	Έτος								
	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
Παξοί & Αντίπαξοι	-94	70	-10	112	15	59	-5	80	26
Βόρεια Κέρκυρα	185	449	290	325	-215	-7	827	1.748	448
Κεντρική Κέρκυρα	385	196	356	472	170	661	536	3.403	-590
Νότια Κέρκυρα	9	43	64	7	-26	-18	-100	-71	34
Νομός Κέρκυρας	485	758	700	916	-56	695	1.258	5.160	-82

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Συνοψίζοντας, φαίνεται ότι μεταξύ των ετών 1969-1977, στον νομό Κέρκυρας και ειδικά στην Κεντρική Κέρκυρα αναπτύσσεται δυναμικά η χοιροτροφία. Καταγράφεται μεγάλη αύξηση του πληθυσμού, των γεννήσεων και του αριθμού των σφαγίων.

Η διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού των προβάτων

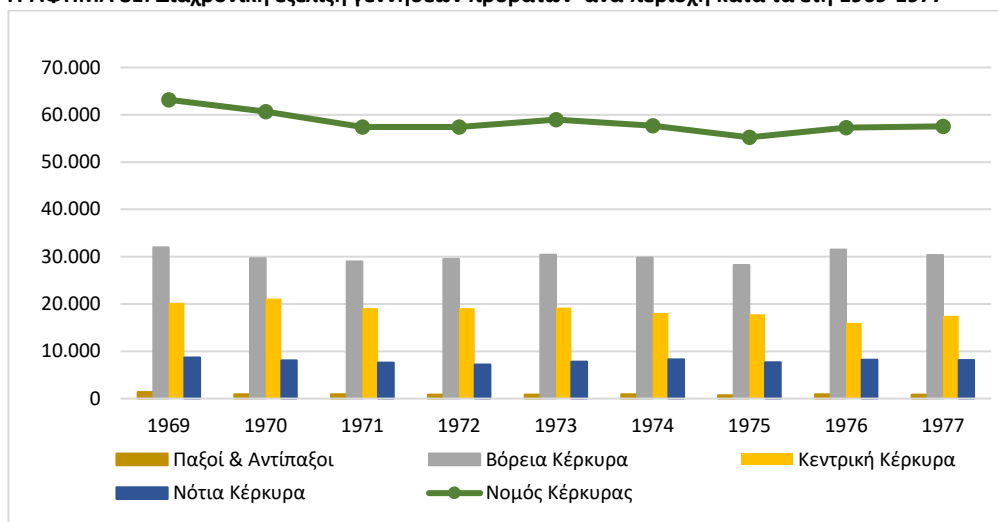
ΓΡΑΦΗΜΑ 80: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού προβάτων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, ο μικρότερος πληθυσμός προβάτων, 51.047 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1975 και ο μεγαλύτερος, 58.432 κεφάλια, το έτος 1969. Μεταξύ των ετών 1969-1977 παρατηρείται συνολική μείωση κατά 7,7%, με ετήσιες διακυμάνσεις -6,7% έως 4,3%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός προβάτων, 27.884 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος, το έτος 1973 με 28.448 κεφάλια, ενώ μεταξύ των ετών 1969-1977 παρατηρείται οριακή αύξηση του πληθυσμού τους, με ετήσιες διακυμάνσεις από -8,6% έως 6,4%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός προβάτων, 16.817 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1977 και ο μεγαλύτερος, το έτος 1969 με 20.606 κεφάλια, ενώ μεταξύ των ετών 1969-1977 παρατηρείται μείωση του πληθυσμού τους κατά 18,4%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,2% έως 1,0%. Στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός προβάτων, 7.417 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1972 και ο μεγαλύτερος το έτος 1969 με 8.464 κεφάλια, ενώ μεταξύ των ετών 1969-1977 παρατηρείται μείωση του πληθυσμού τους κατά 9,6%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,3% έως 5,1%.

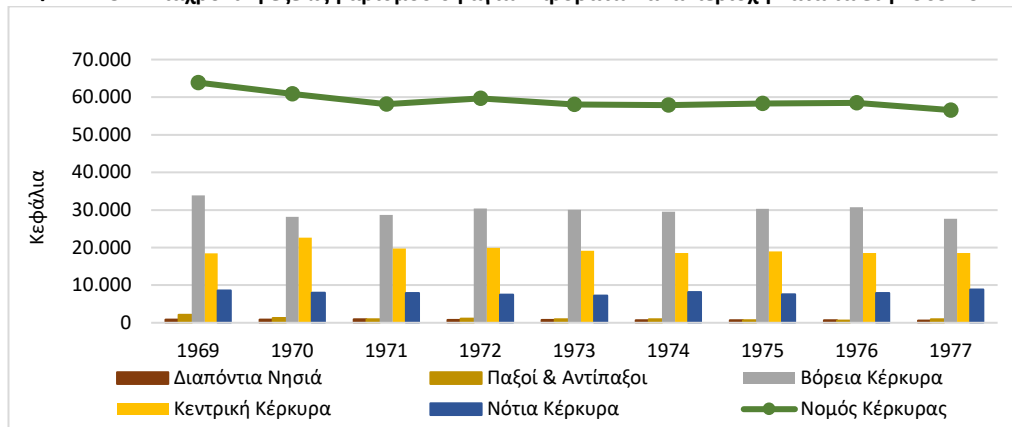
ΓΡΑΦΗΜΑ 81: Διαχρονική εξέλιξη γεννήσεων προβάτων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, μεταξύ των ετών 1969-1977, οι γεννήσεις προβάτων μειώνονται κατά 8,9% ή 5.611 κεφάλια, με μικρές ετήσιες διακυμάνσεις από -5,45 % έως 3,8%. Ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων προβάτων, 55.233 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1975 και ο μεγαλύτερος, 63.175 κεφάλια, το έτος 1969. Στη Βόρεια Κέρκυρα, οι γεννήσεις προβάτων μειώνονται κατά 5,1% ή 1.620 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,1% έως 11,4%. Ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων, 28.275, καταγράφεται το έτος 1975 και ο μεγαλύτερος, 31.500, το έτος 1976. Στην Κεντρική Κέρκυρα, καταγράφεται επίσης μείωση των γεννήσεων κατά 2.801 πρόβατα ή 13,8%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -10,5% έως 9,4%. Ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων, 15.975 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1976 και ο μεγαλύτερος, 21.116 κεφάλια, το έτος 1970. Στη Νότια Κέρκυρα, οι γεννήσεις προβάτων μειώνονται κατά 3,9% ή 515 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,6% έως 6,1%. Ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων, 7.218 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1972 και ο μεγαλύτερος, 8.700 κεφάλια, το έτος 1969.

ΓΡΑΦΗΜΑ 82: Διαχρονική εξέλιξη αριθμού σφαγίων προβάτων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

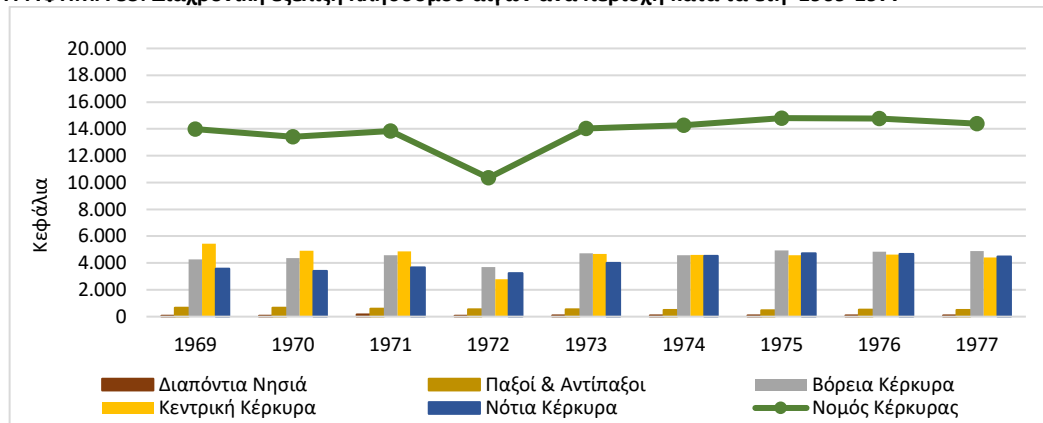
Πηγή: Δ/νη Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Ο ετήσιος αριθμός των σφαγίων προβάτων αντιστοιχεί στο 102% με 114% του αντίστοιχου ετήσιου πληθυσμού των ζώντων προβάτων. Συνολικά, στον νομό Κέρκυρας, μεταξύ των ετών 1969 και 1977, ο αριθμός των σφαγίων προβάτων μειώνεται κατά 7.315 ή 11,5%, καταγράφοντας μικρές ετήσιες διακυμάνσεις από -4,7% έως 2,6%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 56.561 κεφάλια, καταγράφεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 63.876 κεφάλια, το 1969. Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο αριθμός των σφαγίων προβάτων μειώνεται κατά 8,8% ή 6.191 σφαγία, με ετήσιες διακυμάνσεις από -17% έως 6%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 27.687 κεφάλια, καταγράφεται το 1977 και ο μεγαλύτερος, 33.878 κεφάλια, το 1969. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο αριθμός σφαγίων προβάτων αυξάνεται οριακά από 18.507 σε 18.526 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -12,6% έως 22%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 18.507 κεφάλια, καταγράφεται το 1969 και ο μεγαλύτερος, 22.026 κεφάλια, το 1970. Στη Νότια Κέρκυρα, ο αριθμός των σφαγίων προβάτων αυξάνεται οριακά, από 8.574 σε 8.858 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,2% έως 11,6%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 7.250 κεφάλια, καταγράφεται το 1973 και ο μεγαλύτερος, 8.858 κεφάλια, το 1977.

Συνοψίζοντας, συνολικά παρατηρείται μικρή υποχώρηση της προβατοτροφίας με μείωση του πληθυσμού των προβάτων κατά 7,7%, των γεννήσεων κατά 8,9% και του αριθμού των σφαγίων κατά 11%.

Η διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού των αιγών

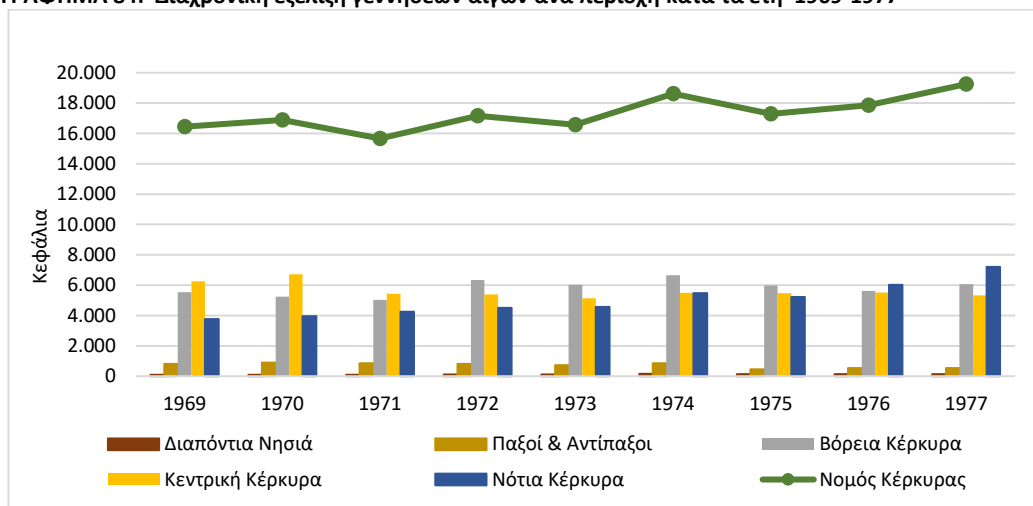
ΓΡΑΦΗΜΑ 83: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού αιγών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νη Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, ο μικρότερος πληθυσμός αιγών, 13.991 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος, 14.382 κεφάλια, το έτος 1977, ενώ μεταξύ των ετών 1969-1977 παρατηρείται οριακή αύξηση του ετήσιου πληθυσμού τους, κατά 2,8% ή 381 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -25,5% έως 35,5%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός αιγών, 3.697 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1972 και ο μεγαλύτερος, 4.943 κεφάλια, το έτος 1975, ενώ μεταξύ των ετών 1969-1977 παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού τους κατά 15%, με ετήσιες διακυμάνσεις από 19% το έτος 1972 έως 27,7%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός αιγών, 2.794 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1972 και ο μεγαλύτερος το έτος 1969 με 5.427 κεφάλια, ενώ μεταξύ των ετών 1969-1977 παρατηρείται μείωση του πληθυσμού τους κατά 1.011 κεφάλια ή 18,6%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -42,5% έως 67,2%. Στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός αιγών, 3.252 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1972 και ο μεγαλύτερος το έτος 1976 με 4.686 κεφάλια, ενώ μεταξύ των ετών 1969-1977 παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού τους κατά 25,6%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11,4% έως 12,9%.

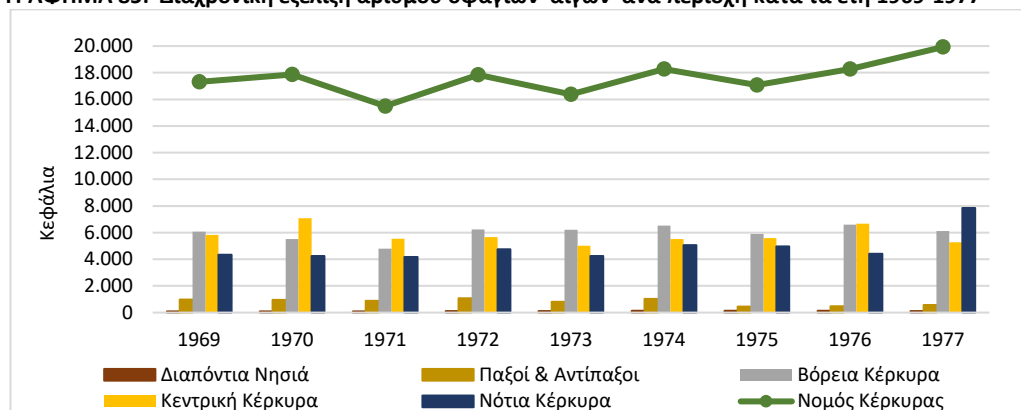
ΓΡΑΦΗΜΑ 84: Διαχρονική εξέλιξη γεννήσεων αιγών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, μεταξύ των ετών 1969-1977, οι γεννήσεις αιγών αυξάνονται κατά 17,2% ή 2.806 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,3% έως 12,4%. Ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων, 15.655 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1971 και ο μεγαλύτερος, 19.254 κεφάλια, το έτος 1977. Στη Βόρεια Κέρκυρα, οι γεννήσεις αιγών αυξάνονται κατά 9,6% ή 533 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -10% έως 26,3%, ενώ ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων, 5.023 κεφάλια, καταγράφεται το 1971 και ο μεγαλύτερος, 6.649 κεφάλια, το 1974. Στην Κεντρική Κέρκυρα, οι γεννήσεις αιγών μειώνονται κατά 14,9% ή 934 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -19,1% έως 7,4%, ενώ ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων, 5.134 κεφάλια, καταγράφεται το 1973 και ο μεγαλύτερος, 6.726 κεφάλια, το 1970. Στη Νότια Κέρκυρα, οι γεννήσεις αιγών αυξάνονται κατά 91,5% ή 3.442 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -4,5% έως 20,2%, ενώ ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων, 3.761 κεφάλια, καταγράφεται το 1971 και ο μεγαλύτερος, 7.203 κεφάλια, το 1977.

ΓΡΑΦΗΜΑ 85: Διαχρονική εξέλιξη αριθμού σφαγίων αιγών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Ο ετήσιος αριθμός σφαγίων αιγών αντιστοιχεί στο 112% με 172% του αντίστοιχου ετήσιου πληθυσμού των ζώντων αιγών. Στο σύνολο του νομού, μεταξύ των ετών 1969 και 1977, ο αριθμός των σφαγίων αιγών αυξάνεται κατά 15,2%, ή 2.622, με ετήσιες διακυμάνσεις από -13% έως 30%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 15.498 κεφάλια, καταγράφεται το 1971 και ο μεγαλύτερος, 19.927 κεφάλια, το 1977. Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο αριθμός των σφαγίων αιγών αυξάνεται οριακά κατά 38 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -12,9%, έως 29,8%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 4.799 κεφάλια, καταγράφεται το 1971 και ο μεγαλύτερος, 6.589 κεφάλια, καταγράφεται το 1976. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο αριθμός σφαγίων αιγών μειώνεται κατά 9,4%, ή 548 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -21,6% έως 21,3%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 5.014, καταγράφεται το έτος 1973 και ο μεγαλύτερος, 6.661 κεφάλια, το 1976. Στη Νότια Κέρκυρα, ο αριθμός των σφαγίων αιγών αυξάνεται κατά 81% ή 3.514 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11,3% έως 78%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 4.342 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1973 και ο μεγαλύτερος, 7.856 κεφάλια, το 1977.

Συνοψίζοντας, στην κατηγορία των αιγών καταγράφεται οριακή αύξηση του πληθυσμού κατά 2,8%, αύξηση των γεννήσεων κατά 17,2% και αύξηση των σφαγίων κατά 15,2%, με το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης αυτής να εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα, ενώ στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται υποχώρηση της αιγοτροφίας.

3.1.4. Τα παραγωγικά ζώα μικρού μεγέθους: Πουλερικά και κουνέλια

Η κατηγορία των παραγωγικών ζώων μικρού μεγέθους αποτελεί το 74,8% του ζωικού κεφαλαίου και περιλαμβάνει όλα τα είδη των πουλερικών και τα κουνέλια.

Τα πουλερικά

Τα πουλερικά, κατά μέσο όρο, αποτελούν το 69,6% του ζωικού κεφαλαίου και το 93% των παραγωγικών ζώων μικρού μεγέθους. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο μέσος ετήσιος πληθυσμός πουλερικών ανά είδος, την περίοδο 1969-1977, στο σύνολο του νομού και στις επιμέρους περιοχές, καθώς και η ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού κάθε είδους στις επιμέρους περιοχές, καταγράφεται, δηλαδή, η συμμετοχή της κάθε περιοχής στον πληθυσμό του είδους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 59: Μέσος ετήσιος πληθυσμός πουλερικών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969-1977

Περιοχή	Πουλερικά (Μ.Ο. 1969-1977)									
	Σύνολο		Όρνιθες		Χήνες		Πάπιες		Ινδιάνοι	
	Κεφάλια	%	Κεφάλια	%	Κεφάλια	%	Κεφάλια	%	Κεφάλια	%
Νομός Κέρκυρας	252.899	100,0%	246.364	100,0%	190	100,0%	1.561	100,0%	4.784	100,0%
Διαπόντια Νησιά	2.747	1,1%	2.601	1,1%	0	0,0%	27	1,7%	119	2,5%
Παξοί & Αντίπαξοι	3.557	1,4%	3.508	1,4%	3	1,4%	4	0,3%	42	0,9%
Βόρεια Κέρκυρα	66.373	26,2%	64.334	26,1%	16	8,2%	377	24,1%	1.648	34,4%
Κεντρική Κέρκυρα	126.503	50,0%	123.772	50,2%	109	57,3%	984	63,1%	1.638	34,2%
Νότια Κέρκυρα	53.718	21,2%	52.149	21,2%	63	33,1%	168	10,8%	1.337	28,0%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Παρατηρείται ότι οι όρνιθες αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία των πουλερικών με ποσοστό άνω του 97% του συνολικού πληθυσμού. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού τους καταγράφεται στην Κεντρική Κέρκυρα, ακολουθεί η Βόρεια Κέρκυρα με 26,1% και η Νότια Κέρκυρα με το 21,2%. Στα Διαπόντια Νησιά εντοπίζεται το 1,1% και στους Παξούς & Αντίπαξους το 1,4%.

Στον επόμενο πίνακα καταγράφεται η μέση ποσοστιαία σύνθεση του πληθυσμού των πουλερικών ανά είδος στις επιμέρους περιοχές, τα έτη 1969-1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 60: Μέση ποσοστιαία κατανομή πουλερικών ανά είδος στον νομό και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969-1977

Περιοχή	Πουλερικά (Μ.Ο. 1969-1977)			
	Όρνιθες	Χήνες	Πάπιες	Ινδιάνοι
Νομός Κέρκυρας	97,4%	0,1%	0,6%	1,9%
Διαπόντια Νησιά	94,7%	0,0%	1,0%	4,3%
Παξοί & Αντίπαξοι	98,6%	0,1%	0,1%	1,2%
Βόρεια Κέρκυρα	96,9%	0,0%	0,6%	2,5%
Κεντρική Κέρκυρα	97,8%	0,1%	0,8%	1,3%
Νότια Κέρκυρα	97,1%	0,1%	0,3%	2,5%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η κατανομή και η μεταβολή του πληθυσμού των πουλερικών στις επιμέρους περιοχές και τον νομό, κατά τα έτη 1969 και 1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 61: Κατανομή και μεταβολή πληθυσμού πουλερικών στον νομό και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969 και 1977

Περιοχή	1969		1977		Μεταβολή 1969/77	
	Κεφάλια	%	Κεφάλια	%	Κεφάλια	%
Νομός Κέρκυρας	231.154	100,0%	267.582	100,0%	36.428	15,8%
Διαπόντια Νησιά	2.770	1,2%	2.564	1,0%	-206	-7,4%
Παξοί & Αντίπαξοι	2.930	1,3%	4.310	1,6%	1.380	47,1%
Βόρεια Κέρκυρα	54.959	23,8%	81.228	30,4%	26.269	47,8%
Κεντρική Κέρκυρα	126.016	54,5%	119.654	44,7%	-6.362	-5,0%
Νότια Κέρκυρα	44.479	19,2%	59.826	22,4%	15.347	34,5%

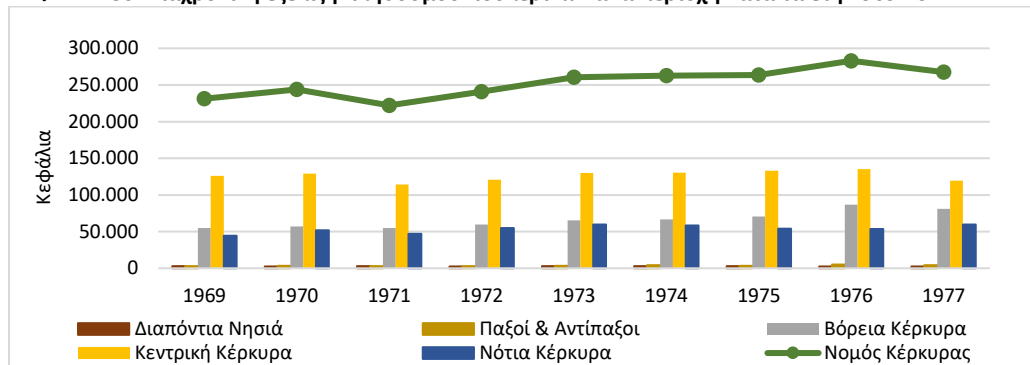
Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, μεταξύ των ετών 1969 και 1977, παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού των πουλερικών κατά 36.428 κεφάλια ή 15,8%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται μεγάλη αύξηση των πουλερικών κατά 47,8%, από 54.959 κεφάλια ή 23,8% του πληθυσμού, το 1969, σε 81.228 κεφάλια ή 30,4% το 1977. Μεγάλη αύξηση του πληθυσμού των πουλερικών, κατά 34,5%, καταγράφεται και στη Νότια Κέρκυρα, από 44.479 σε 59.826

κεφάλια το 1977. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται οριακή μείωση του πληθυσμού των πουλερικών κατά 5% ή 6.362 κεφάλια.

Στο γράφημα που ακολουθεί, αποτυπώνεται η διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού των πουλερικών στον νομό και στις επιμέρους περιοχές.

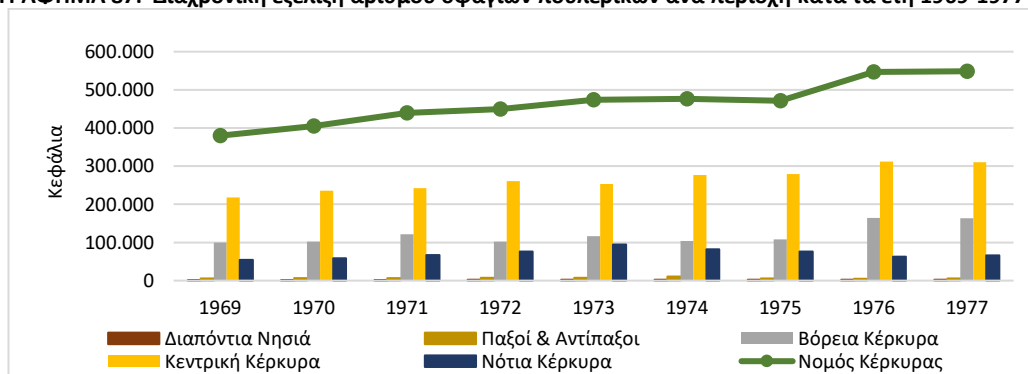
ΓΡΑΦΗΜΑ 86: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού πουλερικών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, η διαχρονική τάση είναι ανοδική. Ο μικρότερος πληθυσμός, 222.227 πουλερικά, καταγράφεται το 1969 και ο μεγαλύτερος πληθυσμός, 274.999 κεφάλια, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -8,9 έως 8,2. Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 52.650 κεφάλια, καταγράφεται το 1969 και ο μεγαλύτερος, 84.738 κεφάλια, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -6,5% έως 23,0%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός πουλερικών, 112.779 κεφάλια, καταγράφεται το 1971 και ο μεγαλύτερος, 131.532 κεφάλια, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11,6% έως 7,5. Στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 43.370 κεφάλια, καταγράφεται το 1969 και ο μεγαλύτερος, 58.097 κεφάλια, το 1973, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9% έως 16%. Στα Διαπόντια Νησιά δεν παρατηρούνται αξιόλογες μεταβολές, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφονται ετήσιοι πληθυσμοί πουλερικών από 2.900, το 1969, έως 4.950 το 1976.

ΓΡΑΦΗΜΑ 87: Διαχρονική εξέλιξη αριθμού σφαγίων πουλερικών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στον νομό διαχρονικά, ο ετήσιος αριθμός των σφαγίων των πουλερικών αντιστοιχεί στο 164% με 205% του αντίστοιχου ετήσιου πληθυσμού των ζώντων πουλερικών, ενώ, μεταξύ των ετών 1969-1977, ο αριθμός των σφαγίων αυξάνεται κατά 44,4%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -1% έως 16%. Ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 379.875 κεφάλια, καταγράφεται το 1969 και ο μεγαλύτερος αριθμός, 548.652 κεφάλια, το 1977.

Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο αριθμός των σφαγίων αυξάνεται κατά 64,2%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -10,8% έως 52,2%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 99.668 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος, 164.101 κεφάλια, το 1977. Στην Κεντρική Κέρκυρα, τα σφάγια πουλερικών αυξάνονται κατά 42,5%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -0,6% έως 9,5%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 217.763 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος, 312.019 κεφάλια, το 1976. Στη Νότια Κέρκυρα, ο αριθμός σφαγίων πουλερικών αυξάνεται κατά 22%, με ετήσιες διακυμάνσεις από -17,3% έως 23,9% ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 54.464 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος αριθμός, 94.676 κεφάλια, το 1973.

Συνοψίζοντας, μεταξύ των ετών 1969-1977 παρατηρείται συνολική αύξηση του πληθυσμού των πουλερικών κατά 15,8%, ενώ παράλληλα τα σφάγια αυξάνονται κατά 44,4%.

Τα κουνέλια

Τα κουνέλια αποτελούν, κατά μέσο όρο, το 3,3% του ζωικού κεφαλαίου και το 7% των παραγωγικών ζώων μικρού μεγέθους. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο μέσος ετήσιος πληθυσμός κουνελιών, καθώς και η ποσοστιαία κατανομή του στις επιμέρους περιοχές, την περίοδο 1969-1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 62: Μέσος ετήσιος πληθυσμός κουνελιών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969-1977

Περιοχή	Κουνέλια	
	Κεφαλές	%
Νομός Κέρκυρας	19.157	100,0%
Διαπόντια Νησιά	89	0,5%
Παξοί & Αντίπαξοι	262	1,4%
Βόρεια Κέρκυρα	4.348	22,7%
Κεντρική Κέρκυρα	10.088	52,7%
Νότια Κέρκυρα	4.370	22,8%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, την περίοδο 1969-1977, καταγράφονται κατά μέσο όρο ετησίως 19.157 κουνέλια. Το 50,7% των κουνελιών, εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, ακολουθεί η Νότια Κέρκυρα με 26,8% και η Βόρεια Κέρκυρα με 21,7%. Στα Διαπόντια Νησιά εντοπίζεται το 0,5% και στους Παξούς & Αντίπαξους το 1,4% του συνολικού πληθυσμού. Η κατανομή και η μεταβολή του πληθυσμού στις επιμέρους περιοχές, κατά τα έτη 1969 και 1977, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

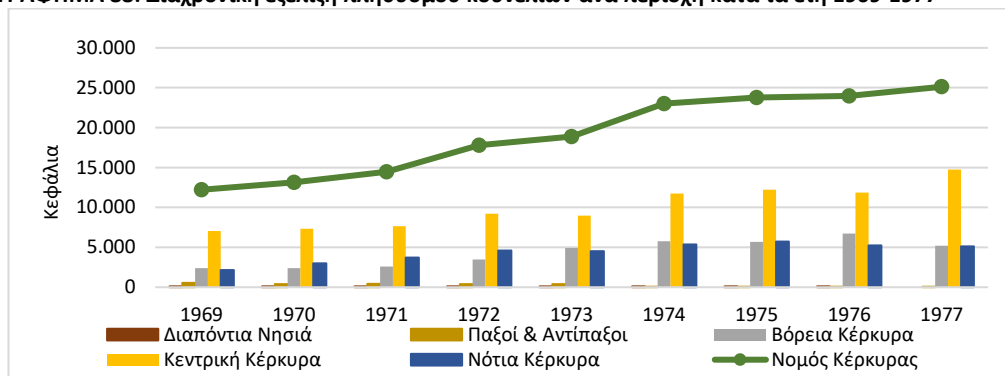
ΠΙΝΑΚΑΣ 63: Κατανομή και μεταβολή πληθυσμού κουνελιών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969 και 1977

Περιοχή	1969		1977		Μεταβολή 1969/77	
	Κεφάλια	%	Κεφάλια	%	Κεφάλια	%
Νομός Κέρκυρας	12.214	100,0%	25.125	100,0%	12.911	105,7%
Διαπόντια Νησιά	100	0,8%	0	0,0%	-100	-100,0%
Παξοί & Αντίπαξοι	540	4,4%	50	0,2%	-490	-90,7%
Βόρεια Κέρκυρα	2.393	19,6%	5.205	20,7%	2.812	117,5%
Κεντρική Κέρκυρα	7.051	57,7%	14.759	58,7%	7.708	109,3%
Νότια Κέρκυρα	2.130	17,4%	5.111	20,3%	2.981	140,0%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Μεταξύ των ετών 1969-1977, στο σύνολο του νομού παρατηρείται διπλασιασμός του πληθυσμού των κουνελιών. Η τάση αυτή παρατηρείται και στις τρεις επιμέρους περιοχές του νησιού της Κέρκυρας, ενώ στα Διαπόντια Νησιά και τους Παξούς & Αντίπαξους ο πληθυσμός των κουνελιών μηδενίζεται.

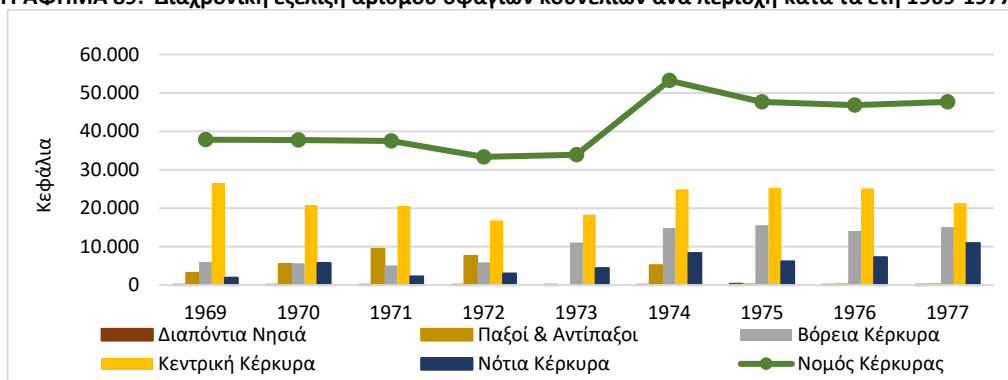
ΓΡΑΦΗΜΑ 88: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού κουνελιών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού καταγράφεται συνεχής ετήσια αύξηση του πληθυσμού των κουνελιών. Ο μικρότερος πληθυσμός, 12.214 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος, 25.125 κεφάλια, το 1977, με ετήσια αύξηση από 0,9% έως 23%. Στη Βόρεια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 2.393 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος, 6.710 κεφάλια, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -22,4% έως 40%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 7.051 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος, 14.759 κεφάλια, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -2,8% έως 31,1%. Στη Νότια Κέρκυρα, ο μικρότερος πληθυσμός, 2.130 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1969 και ο μεγαλύτερος, 5.719 κεφάλια, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -2,6% έως 39,5%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 89: Διαχρονική εξέλιξη αριθμού σφαγίων κουνελιών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, το πλήθος των σφαγίων αντιστοιχεί στο 180% με 310% του αντίστοιχου ετήσιου πληθυσμού των ζώντων κουνελιών. Μεταξύ των ετών 1969-1977 καταγράφεται αύξηση του αριθμού των σφαγίων κουνελιών κατά 26% ή 9.884 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -10,4% έως 57%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 33.364 κεφάλια, καταγράφεται το έτος 1972 και ο μεγαλύτερος, 53.200 κεφάλια, το 1974. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται αύξηση του ετήσιου αριθμού σφαγίων κουνελιών κατά 149,4% ή 9.037 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,8% έως 88,6%, ενώ ο μικρότερος αριθμός,

5.104 σφάγια, καταγράφεται το 1971 και ο μεγαλύτερος, 15.604 σφάγια, το 1975. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται μείωση του ετήσιου αριθμού σφαγίων κατά 19,6% ή 5.223 κεφάλια, με ετήσιες διακυμάνσεις από -21,8% έως 35,6%, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 16.844 κεφάλια, καταγράφεται το 1972 και ο μεγαλύτερος, 25.365 κεφάλια, το 1975. Στη Νότια Κέρκυρα, καταγράφεται αύξηση κατά 458,6% ή 8.980 κεφάλια, με μεγάλες ετήσιες διακυμάνσεις από -60,3% έως 192,1 %, ενώ ο μικρότερος αριθμός σφαγίων, 1.958 κεφάλια, καταγράφεται το 1969 και ο μεγαλύτερος, 10.938 κεφάλια, το 1977.

Συνοπτικά, μεταξύ των ετών 1969 και 1977, στο σύνολο του νομού διαπιστώνεται διπλασιασμός του πληθυσμού των κουνελιών και αύξηση κατά 26% του αριθμού των σφαγίων, τα οποία αντιστοιχούν στο 180% με 310% του ετήσιου πληθυσμού των ζώντων κουνελιών, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους και τα Διαπόντια Νησιά εγκαταλείπεται η εκτροφή κουνελιών.

3.1.5. Οι κυψέλες μελισσών

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο μέσος αριθμός κυψελών ανά περιοχή τα έτη 1969-1977, καθώς και η ποσοστιαία κατανομή τους στις επιμέρους περιοχές. Η διάκριση ανά τύπο αφορά τον τρόπο κατασκευής τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 64: Μέσο πλήθος κυψελών, σύνολο και ανά τύπο, στον νομό και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969-1977

Περιοχή	Κυψέλες					
	Εγχώριες		Ευρωπαϊκές		Σύνολο	
	Αριθμός	%	Αριθμός	%	Αριθμός	%
Νομός Κέρκυρας	4.846	100,0%	6.215	100,0%	10.520	100,0%
Διαπόντια Νησιά	653	13,5%	66	1,1%	696	6,6%
Παξοί & Αντίπαξοι	131	2,7%	187	3,0%	300	2,8%
Βόρεια Κέρκυρα	1.563	32,3%	2.245	36,1%	3.617	34,4%
Κεντρική Κέρκυρα	1.432	29,6%	2.679	43,1%	3.861	36,7%
Νότια Κέρκυρα	1.066	22,0%	1.037	16,7%	2.047	19,5%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού καταγράφονται ετησίως, κατά μέσο όρο, 10.520 κυψέλες, εκ των οποίων οι 4.846 ή το 46,1% είναι εγχώριου τύπου και οι 6.215 ή το 59,1% ευρωπαϊκού τύπου. Οι περισσότερες κυψέλες, 3.861 ή 36,7%, εντοπίζονται στην Κεντρική Κέρκυρα, 3.617 ή 34,4% στη Βόρεια Κέρκυρα και 2.047 ή 19,5% στη Νότια Κέρκυρα. Στα Διαπόντια Νησιά εντοπίζεται το 6,6% ή 696 κυψέλες και στους Παξούς & Αντίπαξους το 2,9% ή 300 κυψέλες.

Στον επόμενο πίνακα αποτυπώνεται η σύνθεση και η μεταβολή του πλήθους των κυψελών στον νομό και στις επιμέρους περιοχές, τα έτη 1969 και 1977. Η ποσοστιαία κατανομή του συνολικού πλήθους αναφέρεται στο επίπεδο νομού, ενώ η ποσοστιαία κατανομή ανά τύπο κυψέλης αναφέρεται στις επιμέρους περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 65: Σύνθεση και μεταβολή πλήθους κυψελών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969 και 1977

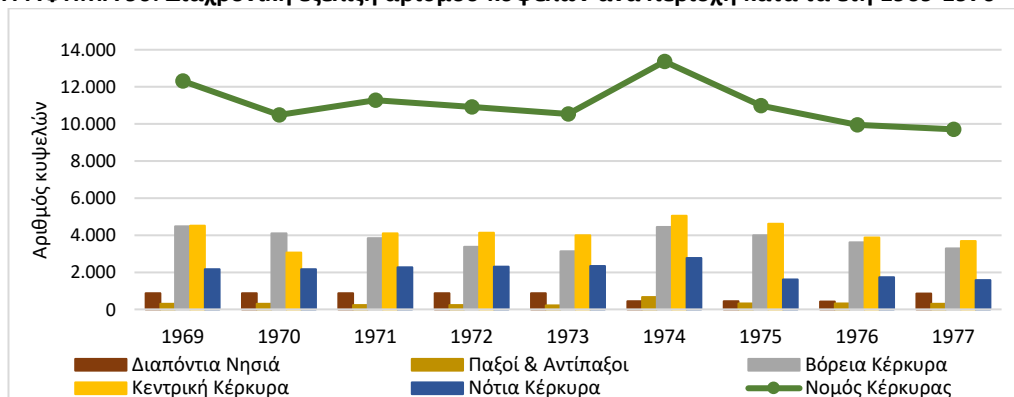
Περιοχή	1969					
	Σύνολο		Εγχώριες		Ευρωπαϊκές	
	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%
Νομός Κέρκυρας	12.315	100,0%	5.811	47,2%	6.504	52,8%
Διαπόντια νησιά	864	7,0%	784	90,7%	80	9,3%
Παξοί & Αντίπαξοι	300	2,4%	193	64,3%	107	35,7%
Βόρεια Κέρκυρα	4.472	36,3%	2.040	45,6%	2.432	54,4%
Κεντρική Κέρκυρα	4.505	36,6%	1.686	37,4%	2.819	62,6%
Νότια Κέρκυρα	2.174	17,7%	1.108	51,0%	1.066	49,0%

Περιοχή	1977					
	Σύνολο		Εγχώριες		Ευρωπαϊκές	
	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%
Νομός Κέρκυρας	9.710	100,0%	4.179	43,0%	5.531	57,0%
Διαπόντια νησιά	861	8,9%	801	93,0%	60	7,0%
Παξοί & Αντίπαξοι	301	3,1%	61	20,3%	240	79,7%
Βόρεια Κέρκυρα	3.288	33,9%	1.388	42,2%	1.900	57,8%
Κεντρική Κέρκυρα	3.686	38,0%	1.140	30,9%	2.546	69,1%
Νότια Κέρκυρα	1.574	16,2%	789	50,1%	785	49,9%
Περιοχή	Μεταβολή 1969/77					
	Σύνολο		Εγχώριες		Ευρωπαϊκές	
	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%
Νομός Κέρκυρας	-2.605	-21,2%	-1.632	-28,1%	-973	-15,0%
Διαπόντια νησιά	-3	-0,3%	17	2,2%	-20	-25,0%
Παξοί & Αντίπαξοι	1	0,3%	-132	-68,4%	133	124,3%
Βόρεια Κέρκυρα	-1.184	-26,5%	-652	-32,0%	-532	-21,9%
Κεντρική Κέρκυρα	-819	-18,2%	-546	-32,4%	-273	-9,7%
Νότια Κέρκυρα	-600	-27,6%	-319	-28,8%	-281	-26,4%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, μεταξύ των ετών 1969-1977, οι κυψέλες μελισσών μειώθηκαν συνολικά κατά 21%, ή κατά 2.605, ενώ, ταυτόχρονα καταγράφεται σχεδόν διπλάσια μείωση των κυψελών εγχώριου τύπου, σε σχέση με τη μείωση του αριθμού των κυψελών ευρωπαϊκού τύπου. Στη Βόρεια Κέρκυρα, οι κυψέλες μειώθηκαν συνολικά κατά 26,5% ή κατά 1.184, οι κυψέλες εγχώριου τύπου μειώθηκαν κατά 32% και οι κυψέλες ευρωπαϊκού τύπου μειώθηκαν κατά 21,9%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, οι κυψέλες μειώθηκαν κατά 18,2%, ή κατά 819, οι κυψέλες εγχώριου τύπου μειώθηκαν κατά 32,4% και οι κυψέλες ευρωπαϊκού τύπου μειώθηκαν κατά 9,7%. Στη Νότια Κέρκυρα, οι κυψέλες μειώθηκαν κατά 27,6%, ή κατά 600, με τις κυψέλες εγχώριου τύπου να καταγράφουν μείωση κατά 28,8% και τις κυψέλες ευρωπαϊκού τύπου κατά 26,4%. Γενικά, καταγράφεται συνολική υποχώρηση της μελισσοκομίας στο νησί της Κέρκυρας, η οποία είναι πιο έντονη στη Βόρεια και τη Νότια Κέρκυρα. Στα Διαπόντια Νησιά δεν παρατηρούνται αξιόλογες μεταβολές. Το έτος 1966 καταγράφονται 864 κυψέλες, εκ των οποίων το 90,7% εγχώριου τύπου, ενώ το έτος 1977 καταγράφονται 861 κυψέλες, εκ των οποίων το 93% εγχώριου τύπου. Στους Παξούς & Αντίπαξους, επίσης, δεν καταγράφεται μεταβολή του πλήθους των κυψελών, καταγράφεται όμως ποιοτική μεταβολή. Το έτος 1969 καταγράφονται 300 κυψέλες, εκ των οποίων το 64,3% είναι εγχώριου τύπου και το 35,7% ευρωπαϊκού τύπου, ενώ το έτος 1977 καταγράφονται 301 κυψέλες, εκ των οποίων το 20,3% είναι εγχώριου τύπου και το 79,9% ευρωπαϊκού τύπου.

ΓΡΑΦΗΜΑ 90: Διαχρονική εξέλιξη αριθμού κυψελών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1970

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Μεταξύ των ετών 1969 και 1977 παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις στον αριθμό των κυψελών μελισσών από -17,8% έως 26,9%, με τον μικρότερο αριθμό κυψελών, 9.710, να καταγράφεται το 1977 και τον μεγαλύτερο, 13.366, το 1974. Στη Βόρεια Κέρκυρα παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -11,8% έως 42,1%, ενώ ο μικρότερος αριθμός κυψελών, 3.132, καταγράφεται το 1972 και ο μεγαλύτερος, 4.452, το 1974. Στην Κεντρική Κέρκυρα παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -32,2% έως 34,3%, με τον μικρότερο αριθμό κυψελών, 3.055, να καταγράφεται το 1970 και τον μεγαλύτερο, 5.046, το 1974. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφονται ετήσιες διακυμάνσεις από -41,4% έως 18,4%, με τον μικρότερο αριθμό κυψελών, 1.574, να καταγράφεται το 1977 και τον μεγαλύτερο, 2.764, το 1974. Στα Διαπόντια Νησιά, ο μικρότερος αριθμός κυψελών, 415, καταγράφεται το 1976 και ο μεγαλύτερος, 864, τα έτη 1969 και 1973, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους, ο μικρότερος αριθμός κυψελών, 201, καταγράφεται το 1973 και ο μεγαλύτερος, 671, το 1974.

3.2. Η κτηνοτροφική παραγωγή

Η κτηνοτροφική παραγωγή του νομού την εξεταζόμενη περίοδο αποτελείται, κυρίως, από την παραγωγή νωπού κρέατος, γάλακτος, αβγών και μαλακού τυριού (φέτας). Παράγεται, επίσης, μέλι και κερί σε περιορισμένες ποσότητες, όπως και μαλλί προβάτων. Καταγράφονται και κάποια ακόμη προϊόντα, η παραγωγή των οποίων είναι ασυνεχής και εντοπίζεται μόνο σε συγκεκριμένες περιοχές.

3.2.1. Η παραγωγή γάλακτος

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η μέση ετήσια παραγωγή γάλακτος, συνολικά και ανά είδος, στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους γεωγραφικές ενότητες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 66: Μέση ετήσια παραγωγή γάλακτος ανά είδος στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969-1977

Περιοχή	Σύνολο		Γάλα αγελαδινό		Γάλα πρόβειο		Γάλα κατσικίσιο	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Νομός Κέρκυρας	13.265,1	100,0%	7.696,2	100,0%	3.893,7	100,0%	1.675,2	100,0%
Διαπόντια Νησιά	47,7	0,4%	-	-	40,2	1,0%	7,5	0,4%
Παξοί & Αντίπαξοι	116,4	0,9%	4,3	0,1%	52,3	1,3%	59,9	3,6%
Βόρεια Κέρκυρα	4.585,8	34,6%	2.062,3	26,8%	1.944,2	49,9%	579,4	34,6%
Κεντρική Κέρκυρα	6.589,6	49,7%	4.753,2	61,8%	1.268,5	32,6%	567,9	33,9%
Νότια Κέρκυρα	1.925,5	14,5%	876,3	11,4%	588,6	15,1%	460,6	27,5%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στον νομό Κέρκυρας, την περίοδο 1969-1977, παράγονται ετησίως, κατά μέσο όρο, 13.265,1 τόνοι γάλακτος. Το αγελαδινό γάλα αποτελεί το 58% της συνολικής παραγωγής, το πρόβειο, το 24,45% και το κατσικίσιο γάλα αποτελεί το υπόλοιπο 12,6%. Η μισή συνολική μέση ετήσια παραγωγή εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 34,6% στη Βόρεια Κέρκυρα, ενώ στη Νότια Κέρκυρα εντοπίζεται μόνο το 14,5%. Όσον αφορά την κατανομή κάθε είδους στις επιμέρους περιοχές, το 61,8% του αγελαδινού γάλακτος παράγεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 26,8% στη Βόρεια Κέρκυρα και το 11,4% στη Νότια Κέρκυρα. Το 49,9% του πρόβειου γάλακτος παράγεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 32,6% στην Κεντρική Κέρκυρα και το 15,1% στη Νότια Κέρκυρα, ενώ το 34,6% του κατσικίσιου γάλακτος παράγεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 33,9% στην Κεντρική Κέρκυρα και το 27,5% στη Νότια Κέρκυρα.

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η κατανομή και η μεταβολή της παραγωγής γάλακτος ανά είδος, στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές τα έτη 1969 και 1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 67: Σύθεση και μεταβολή παραγωγής γάλακτος ανά είδος, στο νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές ανά περιοχή κατά τα έτη 1969 και 1977

1969												
Είδος γάλακτος	Περιοχή											
	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αγελαδινό	7.183	60,2%	-	-	1,5	1,1%	1.675,4	44,1%	4.746,2	74,8%	760	47,1%
Πρόβειο	3.150,4	26,4%	33	88,8%	71,4	52,0%	1.566,9	41,2%	1.032,7	16,3%	446,4	27,7%
Κατσικίσιο	1.601	13,4%	4,2	11,2%	64,5	46,9%	559,1	14,7%	565,2	8,9%	408	25,3%
Σύνολο	11.934,4	100,0%	37,2	100,0%	137,4	100,0%	3.801,4	100,0%	6.344,1	100,0%	1.614,4	100,0%
1977												
Είδος γάλακτος	Περιοχή											
	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αγελαδινό	8.828,4	56,9%	-	-	-	-	3.032,5	50,0%	4.753,6	68,3%	1.042,3	45,0%
Πρόβειο	4.963	32,0%	47,2	82,4%	65,4	51,2%	2.415,3	39,8%	1.689,5	24,3%	745,7	32,2%
Κατσικίσιο	1.727	11,1%	10,1	17,6%	62,3	48,8%	613,6	10,1%	513,2	7,4%	527,9	22,8%
Σύνολο	15.518,4	100,0%	57,3	100,0%	127,7	100,0%	6.061,5	100,0%	6.956,3	100,0%	2.315,8	100,0%
Μεταβολή 1969/77												
Είδος γάλακτος	Περιοχή											
	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Αγελαδινό	1.645,4	22,9%	-	-	-1,5	-100,0%	1.357,1	81,0%	7,5	0,2%	282,3	37,1%
Πρόβειο	1.812,6	57,5%	14,2	43,0%	-6,0	-8,4%	848,5	54,1%	656,7	63,6%	299,2	67,0%
Κατσικίσιο	126,1	7,9%	5,9	141,6%	-2,2	-3,4%	54,5	9,7%	-52,0	-9,2%	119,9	29,4%
Σύνολο	3.584,1	30,0%	20,1	54,1%	-9,7	-7,1%	2.260,1	59,5%	612,2	9,7%	701,4	43,4%

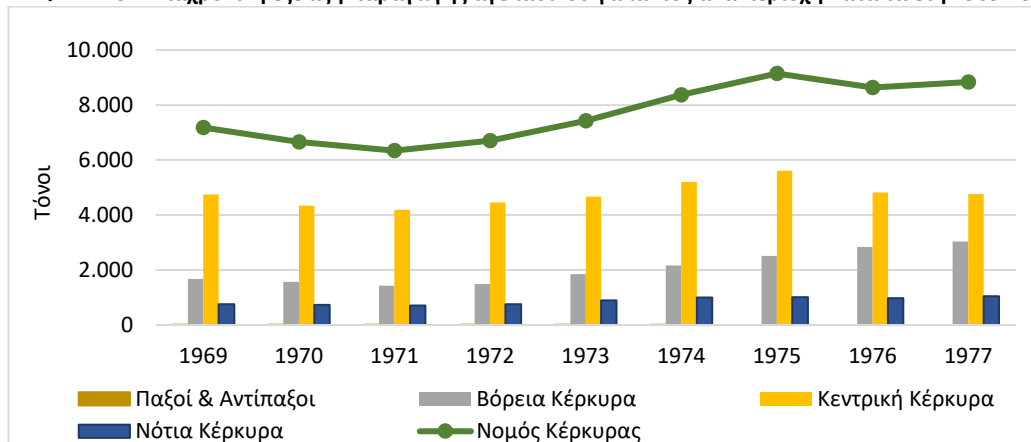
Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Μεταξύ των ετών 1969-1977 παρατηρείται αύξηση της συνολικής παραγωγής γάλακτος κατά 3.584,1 τόνους ή 30%. Η ανά είδος εξέταση δείχνει ότι η παραγωγή αγελαδινού γάλακτος αυξάνεται κατά 1.645,4 τόνους ή 23%, η παραγωγή πρόβειου γάλακτος κατά 1.812,6 τόνους ή 58% και η παραγωγή κατσικίσιου γάλακτος κατά 126 τόνους ή 7,9%. Στις επιμέρους περιοχές, η μεγαλύτερη αύξηση εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, ακολουθεί η Νότια Κέρκυρα, ενώ στην Κεντρική Κέρκυρα παρουσιάζεται η μικρότερη αύξηση παραγωγής γάλακτος.

Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται αύξηση της παραγωγής γάλακτος κατά 2.260,1 τόνους ή 59,5%. Η παραγωγή αγελαδινού γάλακτος αυξάνεται κατά 1.357,1 τόνους ή 81%, η παραγωγή πρόβειου γάλακτος κατά 848,5 τόνους ή 54% και η παραγωγή κατσικίσιου γάλακτος κατά 54,5 τόνους ή 9,7%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, στην οποία διαχρονικά εντοπίζεται το 50% έως 60% της συνολικής παραγωγής γάλακτος, καταγράφεται συνολική αύξηση κατά 9,7% σε σύγκριση με την παραγωγή του 1969. Η παραγωγή αγελαδινού γάλακτος παραμένει στάσιμη, η παραγωγή πρόβειου γάλακτος αυξάνεται κατά 656 τόνους ή 63,6%, ενώ η παραγωγή κατσικίσιου γάλακτος μειώνεται κατά 52 τόνους ή 9,2%. Στη Νότια Κέρκυρα παρατηρείται αύξηση της παραγωγής κατά 701,4 τόνους ή 43%. Η παραγωγή αγελαδινού γάλακτος αυξάνεται κατά 282,3 τόνους ή 37,1%, η παραγωγή πρόβειου γάλακτος κατά 299,2 τόνους ή 67% και η παραγωγή κατσικίσιου γάλακτος κατά 119 τόνους ή 29,4%. Στα Διαπόντια Νησιά, η παραγωγή γάλακτος, η οποία αποτελείται κατά 82% έως 88% από πρόβειο γάλα και κατά 11% έως 17% από κατσικίσιο γάλα, αυξάνεται κατά 20

τόνους ή 54%. Στους Παξούς & Αντίπαξους, μεταξύ των ετών 1969 και 1977, μηδενίζεται η παραγωγή αγελαδινού γάλακτος, μειώνεται η παραγωγή τόσο του πρόβειου όσο και του κατσικίσιου γάλακτος, ενώ παρατηρείται συνολική υποχώρηση της παραγωγής γάλακτος κατά 9,3 τόνους ή 7,1%.

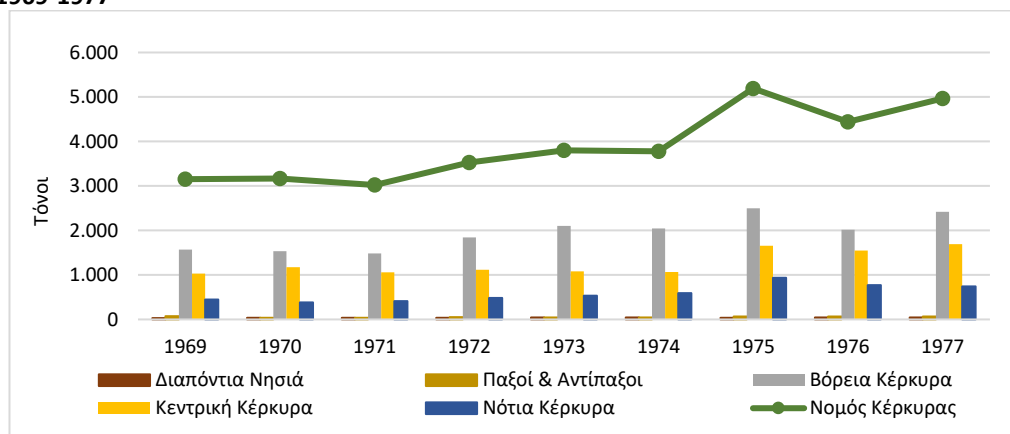
ΓΡΑΦΗΜΑ 91: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγής αγελαδινού γάλακτος ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, η μικρότερη παραγωγή αγελαδινού γάλακτος, 6.339,9 τόνοι, καταγράφεται το 1971 και η μεγαλύτερη, 9.143,6 τόνοι, το 1975, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -7,4% έως 12,8%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 1.431 τόνους, το 1971, έως 3.032,5 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,1% έως 24,3%. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 4.189,5 τόνους, το 1971, έως 5.611,5 τόνους, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -14,1% έως 11,3%. Στη Νότια Κέρκυρα, καταγράφεται παραγωγή από 712,2 τόνους, το 1971, έως 1.042,3 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -4,1% έως 18,6%. Στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται παραγωγή αγελαδινού γάλακτος μέχρι το 1974.

ΓΡΑΦΗΜΑ 92: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγής πρόβειου γάλακτος ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

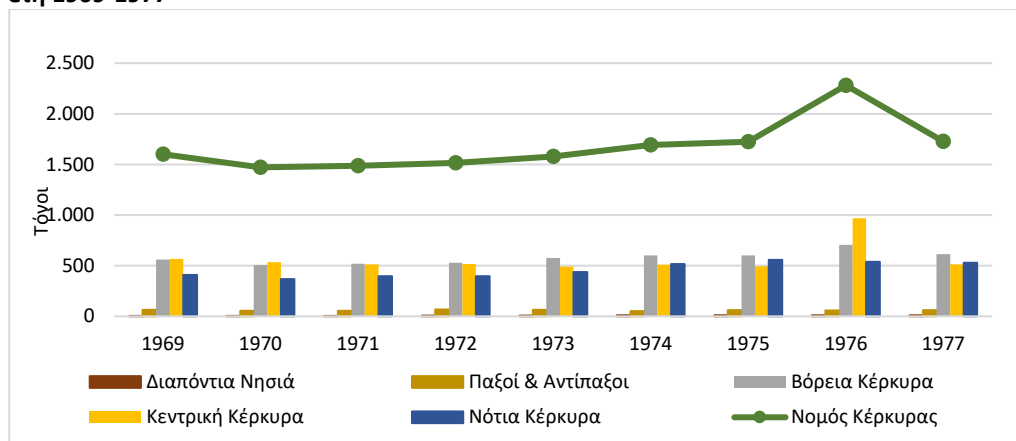

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, η μικρότερη παραγωγή πρόβειου γάλακτος, 3.020,4 τόνοι, καταγράφεται το 1971 και η μεγαλύτερη, 5.190,8 τόνοι, το 1975, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -14,5% έως 37,3%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από

1.480 τόνους, το 1971, έως 2.498,5 τόνους, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -19,4% έως 24,3%. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 1.032,7 τόνους, το 1969, έως 1.689,5 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,7% έως 55,5%. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 393,4 τόνους, το 1970, έως 934,2 τόνους, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -17,5% έως 58,3%. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται παραγωγή από 33 τόνους, το 1969, έως 47,2 τόνους το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,7% έως 17,7%. Στους Παξούς & Αντίπαξους, καταγράφεται παραγωγή από 34,7 τόνους, το 1971, έως 71,4 τόνους το 1969, με ετήσιες διακυμάνσεις από -48,2% έως 54%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 93: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγής κατσικίσιου γάλακτος ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, η μικρότερη παραγωγή κατσικίσιου γάλακτος, 1.471,2 τόνοι, καταγράφεται το 1970 και η μεγαλύτερη, 2.281,2 τόνοι, το 1976, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -24,3% έως 32,3%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 508 τόνους, το 1970, έως 706,3 τόνους, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -13,1% έως 17,5%. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 492,4 τόνους, το 1973, έως 967,7 τόνους, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -47% έως 95,7%. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 368,6 τόνους, το 1970, έως 558,1 τόνους, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,7% έως 18,1%. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 4,2 έως 10,1 τόνους, με ετήσιες διακυμάνσεις από -3% έως 88%. Στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται παραγωγή από 52,9 τόνους, το 1974, έως 67,4 τόνους, το 1972, με ετήσιες διακυμάνσεις από -15,9% έως 24,2%.

3.2.2. Η παραγωγή κρέατος

Η παραγωγή κρέατος περιλαμβάνει έξι διαφορετικά είδη. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η σύνθεση της μέσης ετήσιας παραγωγής κρέατος, ανά είδος, στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, την περίοδο 1969 -1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 68: Κατανομή μέσης ετήσιας παραγωγής κρέατος ανά είδος στο νομό και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969-1977

Είδος κρέατος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Βοδινό	820,3	31,0%	0,2	1,9%	18,1	29,9%	201,8	23,3%	483	35,6%	117,2	32,9%

Χοιρινό	452,6	17,1%	-	-	11,4	18,8%	140,3	16,2%	281,7	20,8%	19,2	5,4%
Πρόβειο	618,4	23,3%	7,1	64,2%	12,0	19,9%	310,8	35,9%	204,9	15,1%	83,6	23,4%
Κατσικίσιο	144,6	5,5%	0,9	7,7%	7,1	11,7%	45,2	5,2%	46,9	3,5%	44,7	12,5%
Πουλερικά	564,1	21,3%	2,8	25,2%	7,9	13,1%	155,9	18,0%	312,4	23,1%	85,1	23,9%
Κουνέλια	49,7	1,9%	0,1	1,01%	3,9	6,5%	12,6	1,5%	26,3	1,9%	6,7	1,9%
Σύνολο	2.649,5	100,0%	11,1	100,0%	60,3	100,0%	866,6	100,0%	1.355,0	100,0%	356,5	100,0%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού παράγονται ετησίως, κατά μέσο όρο, 2.649,5 τόνοι κρέατος. Η ετήσια παραγωγή αποτελείται κατά 31% από βοδινό κρέας, κατά 23,3% από πρόβειο, κατά 21,3% από κρέας πουλερικών και κατά 17,1% από χοιρινό κρέας, ενώ ακολουθούν το κατσικίσιο κρέας και το κρέας κουνελιών με 5,5% και 1,9% αντίστοιχα.

Όσον αφορά τη σύνθεση της παραγωγής κρέατος στις επιμέρους περιοχές, στη Βόρεια Κέρκυρα, η παραγωγή πρόβειου κρέατος είναι περισσότερη και ακολουθούν το βοδινό κρέας, τα πουλερικά και το χοιρινό. Στην Κεντρική Κέρκυρα παράγεται περισσότερο βοδινό κρέας, κρέας πουλερικών και χοίρων, ενώ στη Νότια Κέρκυρα το 32,9% του παραγόμενου κρέατος είναι βοδινό, ακολουθούν το κρέας από πουλερικά και πρόβατα σε ίσα μέρη, καθώς και το κατσικίσιο κρέας, το οποίο στην περιοχή αυτή αντιστοιχεί στο 12,5% της ετήσιας παραγωγής. Στα Διαπόντια Νησιά, η παραγωγή αποτελείται κυρίως από πρόβειο κρέας και κρέας πουλερικών, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους, το 29,9% του παραγόμενου κρέατος είναι βοδινό, το 19,9% πρόβειο, το 18,8% χοιρινό, το 13,1% κρέας πουλερικών, το 11,7% κατσικίσιο και το 6,5% κρέας κουνελιών.

Στον επόμενο πίνακα αποτυπώνεται η κατανομή της μέσης ετήσιας παραγωγής κρέατος στις επιμέρους περιοχές ανά είδος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 69: Κατανομή μέσης ετήσιας παραγωγής κρέατος, ανά είδος, στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969-1977

Είδος κρέατος	Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Βοδινό	0,2	-	18,1	2,2%	201,8	24,6%	483	58,9%	117,2	14,3%
Χοιρινό	-	-	11,4	2,5%	140,3	31,0%	281,7	62,2%	19,2	4,3%
Πρόβειο	7,1	1,2%	12	1,9%	310,8	50,3%	204,9	33,1%	83,6	13,5%
Κατσικίσιο	0,9	0,6%	7,1	4,9%	45,2	31,2%	46,9	32,4%	44,7	30,9%
Πουλερικά	2,8	0,5%	7,9	1,4%	155,9	27,6%	312,4	55,4%	85,1	15,1%
Κουνέλια	0,1	0,2%	3,9	7,9%	12,6	25,5%	26,3	52,9%	6,7	13,5%
Σύνολο	11,1	0,4%	60,3	2,3%	866,6	32,7%	1.355,0	51,1%	356,5	13,5%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Το 51,1% της συνολικής παραγωγής εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 32,7% στη Βόρεια Κέρκυρα και το 13,5% στη Νότια Κέρκυρα. Όσον αφορά στην κατανομή κάθε είδους στις επιμέρους περιοχές, το 58,9% του βοδινού κρέατος παράγεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 24,6% στην Βόρεια και το 14,3% στη Νότια Κέρκυρα. Το 62,2% του χοιρινού κρέατος παράγεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 31% στη Βόρεια και το 4,3% στη Νότια Κέρκυρα. Το 50,3% του πρόβειου κρέατος παράγεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 33,1% στην Κεντρική και το 13,5% στη Νότια Κέρκυρα. Το 32,4% του κατσικίσιου κρέατος παράγεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 31,2% στη Βόρεια και το 30,9% στη Νότια Κέρκυρα. Το 55,4% του κρέατος

πουλερικών παράγεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 27,6% στη Βόρεια και το 15,1% στη Νότια Κέρκυρα. Το 52,9% του κρέατος κουνελιών παράγεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 25,5% στη Βόρεια και το 13,5% στη Νότια Κέρκυρα.

Στον επόμενο πίνακα αποτυπώνεται η σύνθεση και η μεταβολή της παραγωγής κρέατος τα έτη 1969 και 1977 στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 70: Σύνθεση και μεταβολή παραγωγής κρέατος ανά είδος στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969 και 1977

1969												
Είδος κρέατος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Βοδινό	738,8	33,2%	-	-	15,4	22,5%	188,6	25,0%	425,6	38,9%	109,1	36,6%
Χοιρινό	221,8	10,0%	-	-	3,8	5,5%	65,8	8,7%	145,7	13,3%	6,6	2,2%
Πρόβειο	629,9	28,3%	7,4	71,0%	27,7	40,4%	326,7	43,3%	178,3	16,3%	89,9	30,1%
Κατσικίσιο	137,4	6,2%	0,5	5,1%	8,9	13,0%	51,6	6,9%	43	3,9%	33,3	11,2%
Πουλερικά	452,5	20,3%	2,4	23,3%	6,2	9,1%	113,5	15,1%	273,6	25,0%	56,8	19,0%
Κουνέλια	45,1	2,0%	0,06	0,6%	6,4	9,4%	7,4	1,0%	28,6	2,6%	2,7	0,9%
Σύνολο	2.225,5	100,0%	10,4	100,0%	68,4	100,0%	753,7	100,0%	1.094,7	100,0%	298,4	100,0%
1977												
Είδος κρέατος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Βοδινό	1.041,3	30,9%	-	-	11,6	31,5%	296,3	26,2%	628,7	35,7%	104,7	24,1%
Χοιρινό	715,7	21,2%	-	-	2,5	6,8%	225,6	20,0%	438,7	24,9%	48,9	11,3%
Πρόβειο	676,3	20,1%	5,8	57,5%	9,7	26,3%	354	31,3%	204,7	11,6%	102,1	23,5%
Κατσικίσιο	176,1	5,2%	0,8	7,4%	4,9	13,2%	47,5	4,2%	46,3	2,6%	76,7	17,7%
Πουλερικά	704,4	20,9%	3,5	34,2%	8	21,7%	190,7	16,9%	413,2	23,5%	89	20,5%
Κουνέλια	58,9	1,7%	0,1	1,0%	0,2	0,5%	16,8	1,5%	29,1	1,7%	12,7	2,9%
Σύνολο	3.372,7	100,0%	10,2	100,0%	36,9	100,0%	1.130,8	100,0%	1.760,7	100,0%	434,1	100,0%
Μεταβολή 1969/77												
Είδος κρέατος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Βοδινό	302,6	41,0%	-	-	-3,8	-24,7%	107,6	57,1%	203,1	47,7%	-4,4	-4,0%
Χοιρινό	494	222,7%	-	-	-1,3	-33,9%	159,9	243,0%	293	201,2%	42,4	646,9%
Πρόβειο	46,4	7,4%	-1,5	-20,7%	-18	-64,9%	27,2	8,3%	26,4	14,8%	12,2	13,6%
Κατσικίσιο	38,7	28,1%	0,2	41,5%	-4,1	-45,5%	-4,1	-8,0%	3,3	7,6%	43,3	130,1%
Πουλερικά	251,9	55,7%	1,1	44,0%	1,8	28,6%	77,2	68,0%	139,7	51,1%	32,2	56,7%
Κουνέλια	13,8	30,5%	0,04	66,7%	-6,2	-96,9%	9,4	126,2%	0,5	1,9%	10	376,8%
Σύνολο	1.147,2	51,6%	-0,2	-1,9%	-31,5	-46,1%	377,1	50,0%	666	60,8%	135,8	45,5%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρεια Ιονίων Νήσων)

Μεταξύ των ετών 1969 και 1977, στον νομό Κέρκυρας, η παραγωγή κρέατος αυξάνεται από 2.225,5 σε 3.372,7 τόνους ή κατά 51,6%. Παρατηρείται αύξηση της παραγωγής σε όλα τα είδη, με τη μεγαλύτερη αύξηση, 222,7%, να καταγράφεται στην παραγωγή χοιρινού κρέατος, το οποίο, το 1977, αποτελεί το 21,2% του συνόλου, έναντι 10% το έτος 1969. Η μικρότερη αύξηση καταγράφεται στην παραγωγή πρόβειου κρέατος, ενώ η παραγωγή βοδινού κρέατος εξακολουθεί να αποτελεί το 30% της συνολικής παραγωγής.

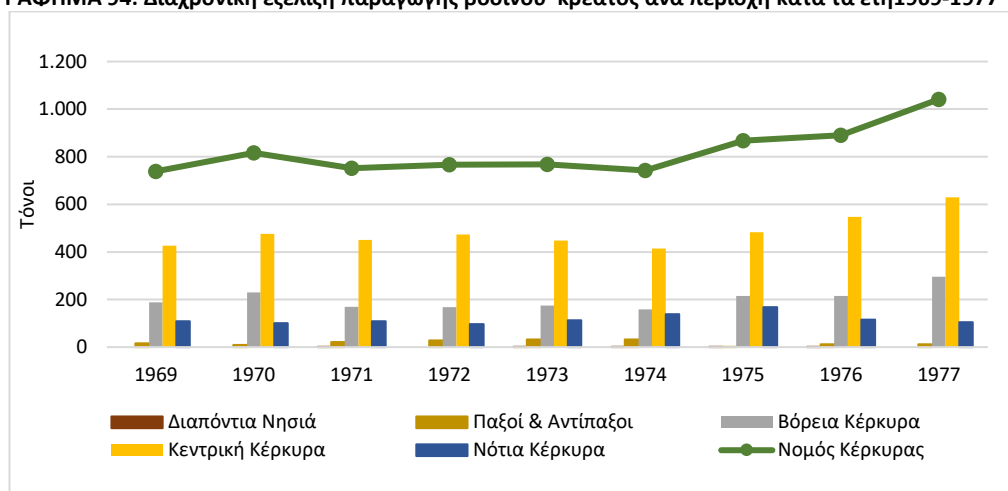
Στη Βόρεια Κέρκυρα, η παραγωγή κρέατος αυξάνεται συνολικά κατά 50% ή 377,1 τόνους. Καταγράφεται και εδώ μεγάλη αύξηση της παραγωγής χοιρινού κρέατος κατά 243% ή 159,9 τόνους. Η παραγωγή βοδινού κρέατος αυξάνεται κατά 57% ή 107,6 τόνους και η παραγωγή κρέατος από πουλερικά κατά 68% ή 77,2 τόνους. Η παραγωγή πρόβειου κρέατος αυξάνεται οριακά από 326,7 σε 354 τόνους ή κατά 8,3%, αλλά υποχωρεί ποσοστιαία ως προς το σύνολο, λόγω της μεγάλης αύξησης στην παραγωγή βοδινού, χοιρινού και κρέατος από πουλερικά, ενώ η παραγωγή κατσικίσιου κρέατος υποχωρεί οριακά, τόσο ποσοτικά όσο και ποσοστιαία.

Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται η μεγαλύτερη συνολική ποσοτική και ποσοστιαία αύξηση της παραγωγής κρέατος, κατά 666 τόνους ή 60,8%, με το χοιρινό κρέας να καταγράφει τη μεγαλύτερη ποσοτική και ποσοστιαία αύξηση, κατά 293 τόνους ή 201,2%, το βοδινό κατά 47,7% ή 203,1 τόνους και το κρέας από πουλερικά κατά 51,1% ή 139,7 τόνους.

Στη Νότια Κέρκυρα, η συνολική παραγωγή κρέατος αυξάνεται κατά 135,8 τόνους ή κατά 45,5%. Δεδομένης της σημαντικά μικρότερης ποσοτικής παραγωγής, καταγράφονται μεγάλες ποσοστιαίες αυξήσεις στην παραγωγή χοιρινού και κατσικίσιου κρέατος, κρέατος από κουνέλια και πουλερικά, ενώ μειώνεται οριακά η παραγωγή βοδινού κρέατος.

Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται στροφή προς την εκτροφή μικρού μεγέθους ζώων, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται συνολική υποχώρηση της εκτροφής ζώων για παραγωγή κρέατος.

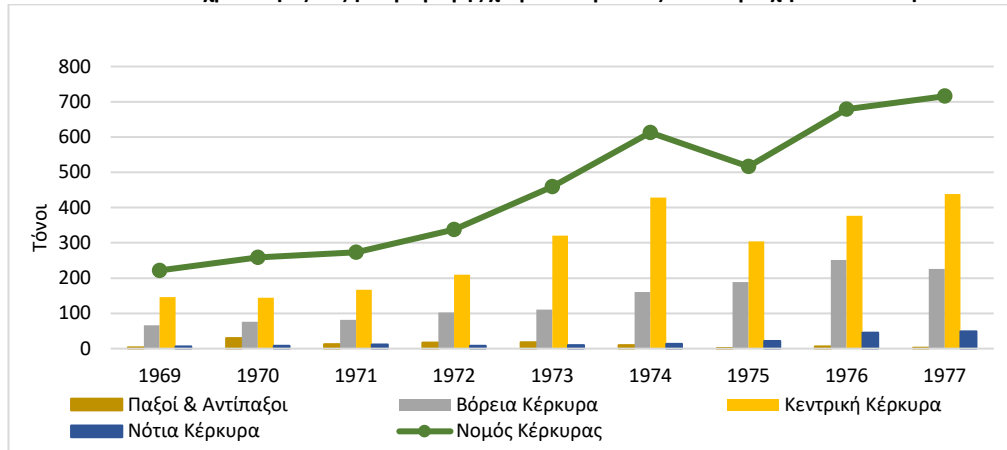
ΓΡΑΦΗΜΑ 94: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγής βοδινού κρέατος ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, η μικρότερη παραγωγή βοδινού κρέατος, 738,8 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1969 και η μεγαλύτερη, 1.041,3 τόνοι, καταγράφεται το 1977, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -7,9% έως 17%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 158 τόνους, το 1974, έως 296,3 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -25,9% έως 37,7%. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 413,6 τόνους, το 1974, έως 628,7 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -7,6% έως 16,7%. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 101,2 τόνους, το 1970, έως 167,5 τόνους, το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -31,1% έως 22,8%. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται ετήσια παραγωγή μέχρι 0,7 τόνους. Στους Παξούς & Αντίπαξους, καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 1,8 τόνους, το 1975, έως 32 τόνους, το 1973.

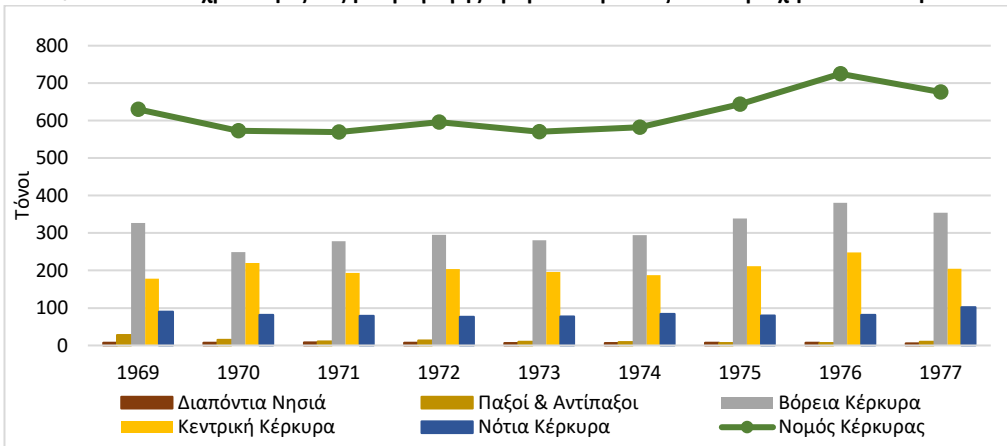
ΓΡΑΦΗΜΑ 95: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγής χοιρινού κρέατος ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, η μικρότερη παραγωγή χοιρινού κρέατος, 221,8 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1969 και η μεγαλύτερη, 715,7 τόνοι, καταγράφεται το 1977, ενώ παρατηρούνται ετήσιες διακυμάνσεις από -15,7%, το 1975, έως 35,9% το 1973. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 65,8 τόνους, το 1969, έως 251,7 τόνους, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -10,4% έως 26,2%. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 144,1 τόνους, το 1970, έως 438,7 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -29,1% έως 52,7%. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 6,6 τόνους, το 1969, έως 48,9 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -32,2% έως 109,3%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 96: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγής πρόβειου κρέατος ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

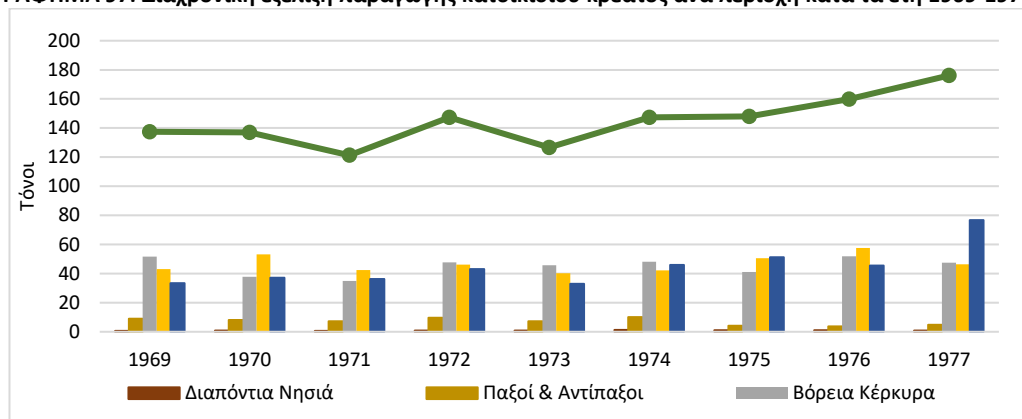

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, η μικρότερη παραγωγή πρόβειου κρέατος, 570,5 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1973 και η μεγαλύτερη, 725 τόνοι, καταγράφεται το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,1%, το 1970, έως 12,6%, το 1976. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 248,9 τόνους, το 1970, έως 380 τόνους, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -23,8% έως 15%. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 179,3 τόνους, το 1969, έως 248,2 τόνους, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -17,5% έως 23,6%. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 76,8 τόνους, το 1972, έως 102,1 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -9,4% έως 24,4%. Στα Διαπόντια

Νησιά, καταγράφεται παραγωγή από 5,8 τόνους, το 1977, έως 8,3 τόνους, το 1971, με ετήσιες διακυμάνσεις από -20,9% έως 7,4%. Στους Παξούς & Αντίπαξους, καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 6,6 τόνους, το 1976, έως 27,7 τόνους, το 1969, με ετήσιες διακυμάνσεις από -46,3% έως 46,1%.

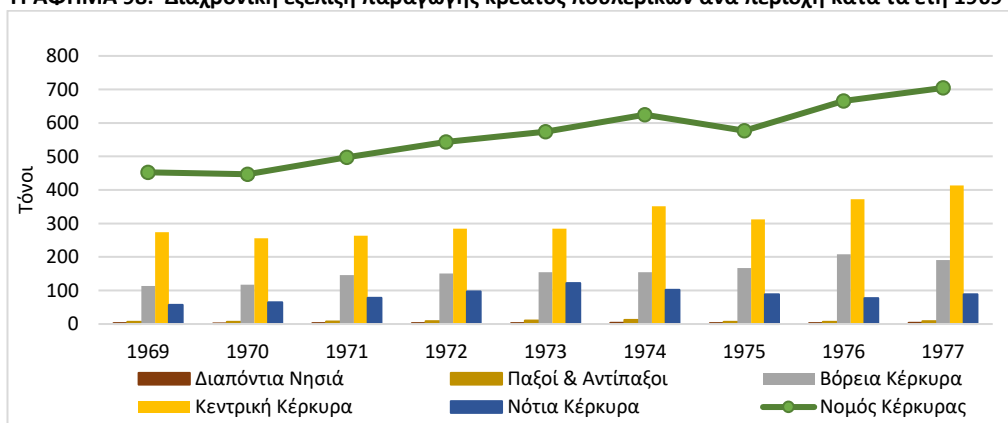
ΓΡΑΦΗΜΑ 97: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγής κατσικίσιου κρέατος ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, η μικρότερη παραγωγή κατσικίσιου κρέατος, 121,3 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1971 και η μεγαλύτερη, 176,1 τόνοι, καταγράφεται το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11,5% έως 21,4%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 34,9 τόνους, το 1971, έως 52 τόνους, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -26,8% έως 36,2%. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 40,2 τόνους, το 1973, έως 57,6 τόνους, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -19,6% έως 23,6%. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 32,9 τόνους, το 1973, έως 76,7 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -23,5% έως 68,2%. Στα Διαπόντια Νησιά, καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 0,5 τόνους, το έτος 1969, έως 1,2 τόνους το 1974, με ετήσιες διακυμάνσεις από -31,8% έως 53,2%. Στους Παξούς & Αντίπαξους, καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 3,7 τόνους, το 1976, έως 10 τόνους, το 1974, με ετήσιες διακυμάνσεις από -59,2% έως 31,8%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 98: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγής κρέατος πουλερικών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

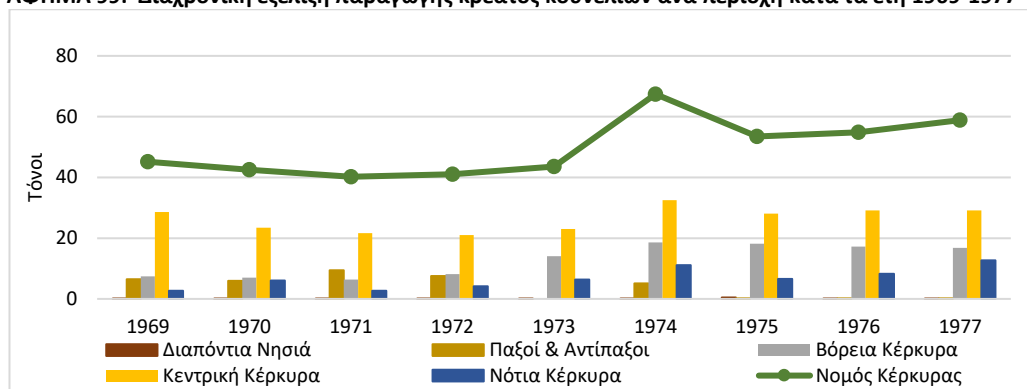

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, η μικρότερη παραγωγή κρέατος πουλερικών, 447 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1970 και η μεγαλύτερη, 704,4 τόνοι, καταγράφεται το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -1,2% έως 11,4%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 113,5

τόνους, το 1969, έως 208 τόνους, το 1976, με ετήσιες διακυμάνσεις από -8,3% έως 24,6%. Στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 256,1 τόνους, το 1970, έως 413,2 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -11,4% έως 23,6%. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 56,8 τόνους, το 1969, έως 122,3 τόνους, το 1973, με ετήσιες διακυμάνσεις από -16,2% έως 26,%. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται παραγωγή, από 2,2 τόνους, το 1970, έως 3,5 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -17,9% έως 33,5%. Στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται παραγωγή από 6,1 τόνους, το 1976, έως 12,1 τόνους, το 1974, με ετήσιες διακυμάνσεις από -45,2% έως 31%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 99: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγής κρέατος κουνελιών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, η μικρότερη παραγωγή κρέατος κουνελιών, 40,2 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1971 και η μεγαλύτερη, 67,4 τόνοι, καταγράφεται το 1974, με ετήσιες διακυμάνσεις από -20,7% έως 54,9%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 6,4 τόνους, το 1971, έως 18,6 τόνους, το 1974, με ετήσιες διακυμάνσεις από -8,8% έως 72%. Στην Κεντρική Κέρκυρα, καταγράφεται παραγωγή από 21,1 τόνους, το 1972, έως 32,5 τόνους, το 1974, με ετήσιες διακυμάνσεις από -18% έως 41,2%. Στη Νότια Κέρκυρα, καταγράφεται παραγωγή από 2,7 τόνους, το έτος 1969, έως 12,7 τόνους, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -56,2% έως 127%. Στα Διαπόντια Νησιά, τα έτη 1972 και 1973 δεν καταγράφεται παραγωγή, ενώ η μεγαλύτερη παραγωγή, 0,5 τόνοι, καταγράφεται το 1975. Στους Παξούς & Αντίπαξους, καταγράφεται μηδενική παραγωγή το 1973, ενώ η μεγαλύτερη παραγωγή, 9,4 τόνοι, καταγράφεται το 1971.

3.2.3. Η παραγωγή αβγών

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο μέσος ετήσιος πληθυσμός ωοτόκων ορνίθων και η μέση ετήσια παραγωγή αβγών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, τα έτη 1969-1977.

ΠΙΝΑΚΑΣ 71: Μέσος ετήσιος αριθμός ωοτόκων ορνίθων και μέση ετήσια παραγωγή αβγών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Περιοχή	Γεννούσες όρνιθες		Αβγά	
	Κεφάλια	%	Χιλιάδες τεμάχια	%
Νομός Κέρκυρας	187.797	100,0%	23.221	100,0%
Διαπόντια Νησιά	2.273	1,2%	212	0,9%
Παξοί & Αντίπαξοι	3.239	1,7%	437,6	1,9%
Βόρεια Κέρκυρα	52.540	28,0%	6.674,1	28,7%
Κεντρική Κέρκυρα	87.726	46,7%	11.095,9	47,8%
Νότια Κέρκυρα	42.019	22,4%	4.801,4	20,7%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, ετησίως, 187.797 όρνιθες γεννούν περίπου 23.211.000 αβγά, δηλαδή περίπου 124 αβγά η καθεμία. Ο μεγαλύτερος πληθυσμός και η μεγαλύτερη παραγωγή εντοπίζονται στην Κεντρική Κέρκυρα, ακολουθεί η Βόρεια Κέρκυρα και έπεται η Νότια Κέρκυρα.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η κατανομή και η μεταβολή του πληθυσμού των ωοτόκων ορνίθων και της παραγωγής αβγών στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, κατά τα έτη 1969 και 1977.

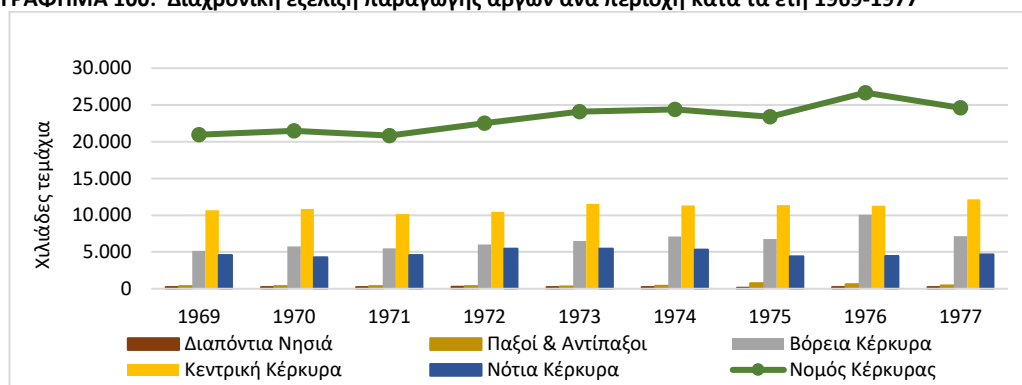
ΠΙΝΑΚΑΣ 72: Κατανομή και μεταβολή πληθυσμού ωοτόκων ορνίθων και παραγωγής αβγών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969 και 1977

Περιοχή	1969				1977				Μεταβολή 1969/77			
	Γεννούσες όρνιθες		Αβγά		Γεννούσες όρνιθες		Αβγά		Γεννούσες όρνιθες		Αβγά	
	Κεφάλια	%	Χιλ. τεμ.	%	Κεφάλια	%	Χιλ. τεμ.	%	Κεφάλια	%	Χιλ. τεμ.	%
Νομός Κέρκυρας	181.495	100,0%	20.947,3	100,0%	187.880	100,0%	24.635,9	100,0%	6.385	3,5%	3.688,6	17,6%
Διαπόντια Νησιά	2.480	1,4%	212,4	1,0%	2.150	1,1%	215	0,9%	-330	-13,3%	2,6	1,2%
Παξοί & Αντίπαξοι	2.890	1,6%	353	1,7%	3.900	2,1%	454	1,8%	1.010	34,9%	101	28,6%
Βόρεια Κέρκυρα	48.720	26,8%	5.157,4	24,6%	55.200	29,4%	7.145	29,0%	6.480	13,3%	1.987,6	38,5%
Κεντρική Κέρκυρα	85.385	47,0%	10.660,9	50,9%	83.100	44,2%	12.156,8	49,3%	-2.285	-2,7%	1.495,9	14,0%
Νότια Κέρκυρα	42.020	23,2%	4.563,6	21,8%	43.530	23,2%	4.665,1	18,9%	1.510	3,6%	101,5	2,2%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, ο πληθυσμός των ωοτόκων ορνίθων δεν παρουσιάζει αξιοσημείωτη μεταβολή, ενώ η παραγωγή αβγών παρουσιάζει μικρή αύξηση κατά 17,6%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται αύξηση του πληθυσμού των ωοτόκων ορνίθων κατά 13,3% και αύξηση της παραγωγής αβγών κατά 38,5%, στην Κεντρική Κέρκυρα καταγράφεται οριακή μείωση του πληθυσμού των ωοτόκων ορνίθων, αλλά αύξηση της παραγωγής αβγών κατά 14% και στη Νότια Κέρκυρα δεν παρατηρούνται αξιοσημείωτες μεταβολές. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται μείωση του πληθυσμού των ωοτόκων ορνίθων κατά 13,3%, αλλά οριακή αύξηση της παραγωγής αβγών, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται αύξηση του πληθυσμού των ωοτόκων ορνίθων κατά 34,9% και μικρότερη αύξηση παραγωγής αβγών κατά 28,6%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 100: Διαχρονική εξέλιξη παραγωγής αβγών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, η μικρότερη παραγωγή, 20.947,3 χιλιάδες τεμάχια αβγά, καταγράφεται το έτος 1969 και η μεγαλύτερη, 24.635,9 χιλιάδες τεμάχια, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις από -4% έως 6,9%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 5.157,4 χιλιάδες τεμάχια, το 1971, έως 7.145 χιλιάδες τεμάχια, το 1977, στην Κεντρική Κέρκυρα από 10.161,6 χιλιάδες τεμάχια, το 1971, έως 12.156,8 χιλιάδες τεμάχια, το 1977 και στη Νότια Κέρκυρα από 4.286,2 χιλιάδες τεμάχια, το 1970, έως 5.471,5 χιλιάδες τεμάχια, το 1973. Στα Διαπόντια Νησιά, η μικρότερη παραγωγή, 142,1 χιλιάδες τεμάχια αβγά, καταγράφεται το 1975 και η μεγαλύτερη, 255 χιλιάδες τεμάχια, το 1972. Στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 320 χιλιάδες τεμάχια αβγά, το 1973 έως, 608,5 χιλιάδες, το 1975.

3.2.4. Η παραγωγή των υπόλοιπων κτηνοτροφικών προϊόντων

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η μέση ετήσια παραγωγή των λοιπών κτηνοτροφικών προϊόντων που παράγονται στο νομό Κέρκυρας και καταγράφονται στη Γεωργική Στατιστική της Διεύθυνσης Γεωργίας της Νομαρχίας Κερκύρας, καθώς και η κατανομή τους στον νομό και στις επιμέρους περιοχές, την περίοδο 1969-1977. Η ποσοστιαία κατανομή στις επιμέρους περιοχές αναφέρεται στη συμμετοχή της κάθε περιοχής στην παραγωγή του συγκεκριμένου είδους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 73: Μέση ετήσια παραγωγή λοιπών κτηνοτροφικών προϊόντων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Παραγόμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Φέτα	813,3	70,5%	7,4	0,9%	5,7	0,7%	455,3	56,0%	228,8	28,1%	116	14,3%
Σκληρό τυρί	148,5	12,9%	-	-	-	-	-	-	144,4	97,2%	4,1	2,8%
Βούτυρο νωπό	18,1	1,6%	-	-	-	-	-	-	16,3	90,1%	1,8	9,9%
Βούτυρο λωμένο	1	0,1%	-	-	-	-	-	-	0,6	56,4%	0,4	43,6%
Κρέμα νωπή	30,2	2,6%	-	-	-	-	0,9	2,8%	29,1	96,5%	0,2	0,7%
Χοιρινό λίπος	1,5	0,1%	-	-	-	-	-	-	1,5	99,3%	0,01	0,7%
Μαλλί προβάτων	65,7	5,7%	0,7	1,1%	1	1,6%	32,5	49,4%	20,8	31,7%	10,6	16,2%
Τρίχες αιγών	0,9	0,1%	-	-	-	-	0,8	86,0%	0,1	10,7%	0,03	3,2%
Μέλι	73,3	6,4%	3,6	4,9%	1,7	2,4%	27	36,8%	29,6	40,4%	11,3	15,4%
Κερί	1,2	0,1%	0,1	4,9%	0	2,6%	0,4	37,7%	0,4	32,5%	0,3	22,3%
Σύνολο	1.153,7	100,0%	11,8	1,0%	8,4	0,7%	516,9	44,8%	471,6	40,9%	144,74	12,5%

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε όλες τις περιοχές παράγεται φέτα, μαλλί προβάτων, μέλι και κερί. Τα υπόλοιπα γαλακτοκομικά προϊόντα, βούτυρο και κρέμα, καθώς και το σκληρό τυρί και το χοιρινό λίπος παράγονται, κυρίως, στην Κεντρική Κέρκυρα, ενώ παραγωγή τρίχας αιγών καταγράφεται, κυρίως, στη Βόρεια Κέρκυρα και είναι ελάχιστη. Σε επίπεδο νομού παράγονται ετησίως, κατά μέσο όρο 961,8 τόνοι τυρί, 73,3 τόνοι μέλι, 65,7 τόνοι μαλλί προβάτων, 30,2 τόνοι νωπή κρέμα και 19,1 τόνοι βούτυρο. Η φέτα αποτελεί το 70,5% της συνολικής παραγωγής της συγκεκριμένης κατηγορίας, ενώ το σκληρό τυρί αντιστοιχεί στο 12,9%, ακολουθεί το μέλι με το 6,4% του συνόλου και το μαλλί προβάτων με 5,7%.

Όσον αφορά την κατανομή κάθε είδους στις επιμέρους περιοχές, το 56% της φέτας παράγεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 28% στην Κεντρική, και το 14,3% στη Νότια, ενώ το 97,2% του σκληρού τυριού παράγεται στην Κεντρική Κέρκυρα και το 2,8% στη Νότια. Στην Κεντρική Κέρκυρα παράγεται η συντριπτική πλειοψηφία των λοιπών γαλακτοκομικών προϊόντων που καταγράφονται, όπως και του χοιρινού λίπους. Στη Βόρεια Κέρκυρα παράγεται το 49,4% του

μαλλιού προβάτων και το 86,8% των τριχών αιγών, στην Κεντρική το 31,7% του μαλλιού προβάτων και το 10,7% της τρίχας αιγών και στη Νότια το 16,2% του μαλλιού προβάτων και το 3,2% της τρίχας αιγών. Το 40,4% της παραγωγής μελιού και το 32,5% της παραγωγής κεριού καταγράφονται στην Κεντρική Κέρκυρα. Στη Βόρεια Κέρκυρα παράγεται το 36,8% του μελιού και το 37,7% του κεριού και στη Νότια το 15,4% του μελιού και το 22,3% του κεριού.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η σύνθεση και η μεταβολή της παραγωγής των λοιπών κτηνοτροφικών προϊόντων τα έτη 1969 και 1977, στον νομό Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 74: Σύνθεση και μεταβολή παραγωγής λοιπών κτηνοτροφικών προϊόντων στον νομό και στις επιμέρους περιοχές κατά τα έτη 1969 και 1977

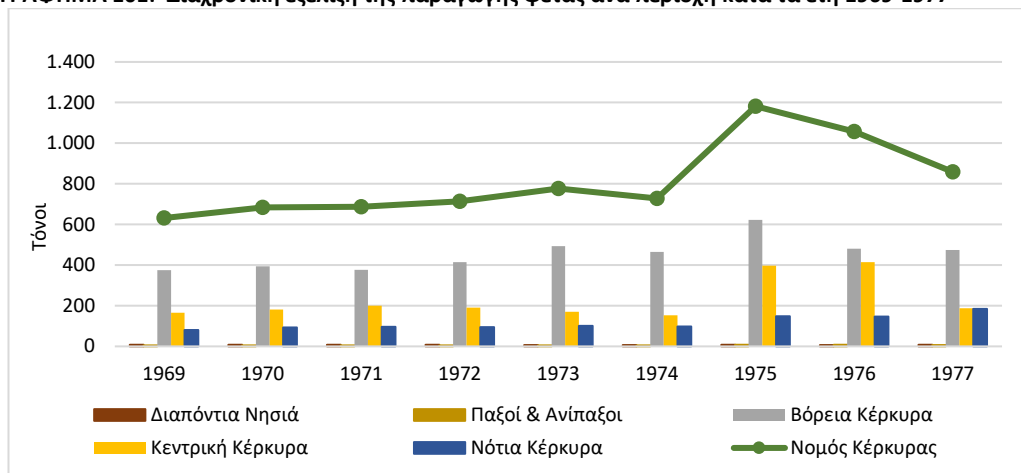
1969												
Παραγόμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι		Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Φέτα	631,6	62,2%	7,2	58,7%	4,6	66,5%	374,5	85,9%	164,8	36,8%	80,6	71,4%
Σκληρό τυρί	199,5	19,6%	-		-	-	-	-	194,5	43,4%	5	4,4%
Βούτυρο νωπό	26,9	2,6%	-		-	-	-	-	25,9	5,8%	1	0,9%
Βούτυρο λιωμένο	5,5	0,5%	-		-	-	-	-	5	1,1%	0,5	0,4%
Κρέμα νωπή	0,5	0,0%	-		-	-	-	-	0,3	0,1%	0,2	0,2%
Χοιρινό λίπος	0,2	0,0%	-		-	-	-	-	0,2	0,0%	-	-
Μαλλί προβάτων	63,2	6,2%	0,9	7,1%	1,0	14,0%	28,9	6,6%	21,8	4,9%	10,7	9,5%
Τρίχες αιγών	0,7	0,1%	-		-	-	0,7	0,2%	-	-	-	-
Μέλι	86,3	8,5%	4,1	33,4%	1,3	18,9%	31,5	7,2%	34,9	7,8%	14,4	12,8%
Κερί	1,6	0,2%	0,09	0,8%	0,04	0,5%	0,48	0,1%	0,47	0,1%	0,49	0,4%
Σύνολο	1.016,0	100,0%	12,3	100,0%	6,9	100,0%	436,1	100,0%	447,8	100,0%	112,9	100,0%
1977												
Παραγόμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι		Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Φέτα	859,6	84,1%	7,4	61,5%	6,4	76,9%	474,7	86,6%	187,1	74,8%	184	90,4%
Σκληρό τυρί	19,2	1,9%	-	-	-	-	-	-	16,7	6,7%	2,5	1,2%
Βούτυρο νωπό	2,9	0,3%	-	-	-	-	-	-	1	0,4%	1,9	0,9%
Βούτυρο λιωμένο	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Κρέμα νωπή	2,3	0,2%	-	-	-	-	2,0	0,4%	-	-	0,3	0,1%
Χοιρινό λίπος	1,4	0,1%	-	-	-	-	-	-	1,4	0,6%	-	-
Μαλλιά προβάτων	79,5	7,8%	0,7	5,7%	1,4	16,9%	47	8,6%	20,7	8,3%	9,7	4,7%
Τρίχες αιγών	0,6	0,1%	-	-	-	-	0,3	0,1%	0,2	0,1%	-	-
Μέλι	55,5	5,4%	3,9	32,4%	0,5	6,0%	23,4	4,3%	22,7	9,1%	5,1	2,5%
Κερί	1	0,1%	0,05	0,4%	0,02	0,2%	0,46	0,1%	0,4	0,2%	0,1	0,1%
Σύνολο	1.022,0	100,0%	12,0	100,0%	8,3	100,0%	547,9	100,0%	250,2	100,0%	203,5	100,0%
Μεταβολή 1969/77												
Παραγόμενο είδος	Νομός Κέρκυρας		Διαπόντια Νησιά		Παξοί & Αντίπαξοι		Βόρεια Κέρκυρα		Κεντρική Κέρκυρα		Νότια Κέρκυρα	
	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%	Τόνοι	%
Φέτα	228	36,1%	0,2	2,8%	1,8	39,1%	100,2	26,8%	22,3	13,5%	103,5	128,4%
Σκληρό τυρί	-180,3	-90,4%	-	-	-	-	-	-	-177,8	-91,4%	-2,5	-50,0%
Βούτυρο νωπό	-24,1	-89,4%	-	-	-	-	-	-	-24,9	-96,1%	0,9	85,0%
Βούτυρο λιωμένο	-5,5	-100,0%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Κρέμα νωπή	1,8	352,0%	-	-	-	-	-	-	-	-	0,1	30,0%
Χοιρινό λίπος	1,2	536,4%	-	-	-	-	-	-	1,2	536,4%	-	-

Μαλλιά προβάτων	16,3	25,7%	-0,2	-21,8%	0,4	45,8%	18,1	62,5%	-1,1	-4,8%	-1	-9,5%
Τρίχες αιγών	-0,1	-21,1%	-	-	-	-	-0,4	-52,2%	0,2	-	-	-
Μέλι	-30,7	-35,6%	-0,2	-4,9%	-0,8	-61,8%	-8,1	-25,8%	-12,2	-35,1%	-9,4	-64,8%
Κερί	-0,6	-35,3%	-0,04	-52,1%	0,02	-53,9%	-0,02	-3,7%	-0,1	-19,0%	-0,4	-77,3%
Σύνολο	5,9	0,6%	-0,2	-1,9%	1,4	20,4%	111,8	25,6%	-197,7	-44,1%	90,6	80,3%

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, μεταξύ των ετών 1969-1977, στα τυροκομικά προϊόντα καταγράφεται αύξηση της παραγωγής της φέτας, κατά 228 τόνους ή 36%, με ταυτόχρονη μείωση της παραγωγής σκληρού τυριού, κατά 180,3 τόνους ή 90,4%. Η φέτα, το 1977, αντιστοιχεί στο 84,1% της συνολικής παραγωγής της ομάδας των λοιπών κτηνοτροφικών προϊόντων από 62,2%, το 1969. Στα γαλακτοκομικά προϊόντα καταγράφεται εγκατάλειψη τη παραγωγής βουτύρου, αντίθετα, η παραγωγή νωπής κρέμας φαίνεται να ενισχύεται, αν και παραμένει εξαιρετικά μικρή. Ενισχύεται, επίσης, η παραγωγή χοιρινού λίπους και η παραγωγή μαλλιού προβάτων, ενώ μειώνεται η παραγωγή τριχών αιγών. Τέλος, η παραγωγή μελιού και κεριού μειώνεται πάνω από 35%.

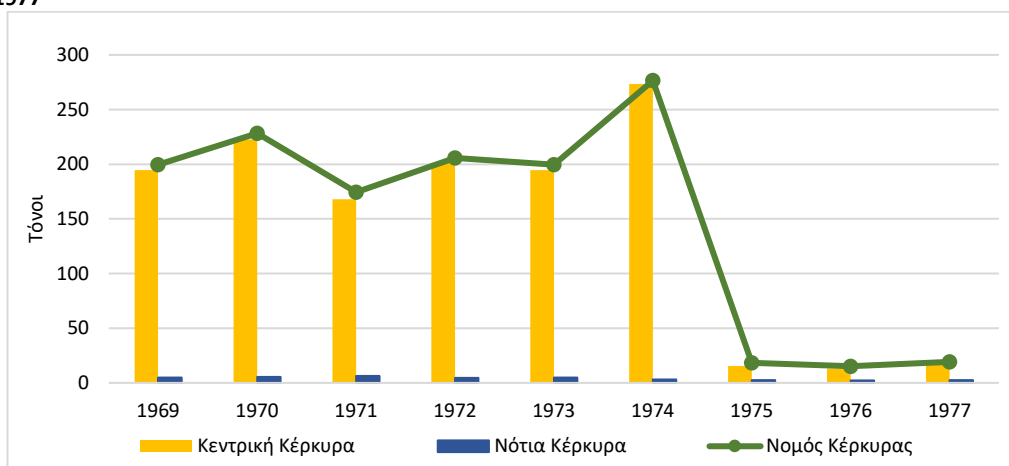
ΓΡΑΦΗΜΑ 101: Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής φέτας ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Σε επίπεδο νομού, η μικρότερη παραγωγή φέτας, 631 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1969 και η μεγαλύτερη, 1.181,9 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -18,7% έως 62,2%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 374 τόνους, το 1969, έως 622 τόνους, το 1975, στην Κεντρική Κέρκυρα από 153,1 τόνους, το 1974, έως 415 τόνους, το 1976, και στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 80,6 τόνους, το 1969, έως 184 τόνους, το 1977. Στα Διαπόντια Νησιά, η μικρότερη παραγωγή, 0,5 τόνοι, καταγράφεται το 1969 και η μεγαλύτερη, 1,2 τόνοι, το 1974, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους, καταγράφεται παραγωγή από 3,7 τόνους, το 1976, έως 10 τόνους, το 1974.

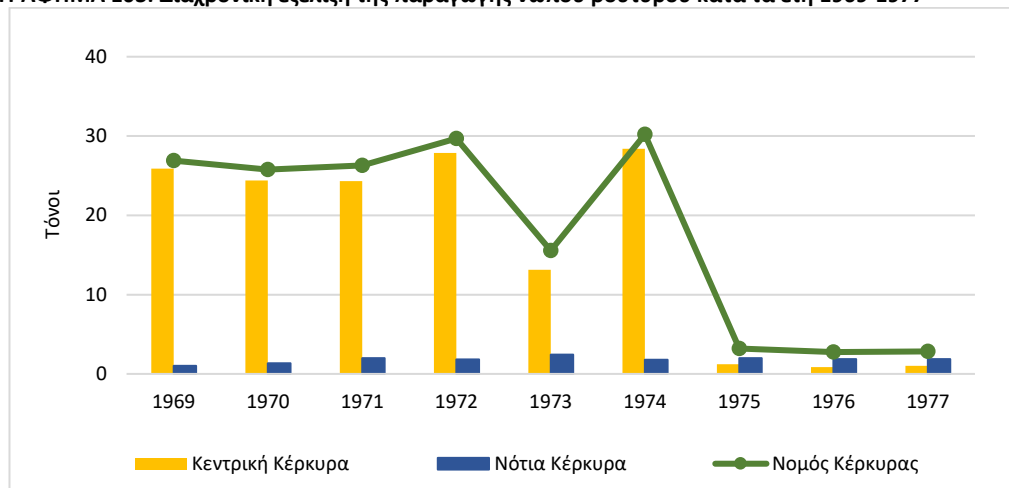
ΓΡΑΦΗΜΑ 102: Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής σκληρού τυριού ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στην παραγωγή σκληρού τυριού καταγράφονται δύο υποπερίοδοι: την περίοδο 1969-1974 καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 174,5 μέχρι 276,5 τόνους. Μεταξύ των ετών 1974 και 1975, η παραγωγή σκληρού τυριού μειώνεται κατά 93,4% και σταθεροποιείται σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο παραγωγής, από 15,3 έως 19,2 τόνους. Το 87% με 97% του σκληρού τυριού παράγεται στην Κεντρική Κέρκυρα, ενώ στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 2,3 τόνους, το 1976, έως 6,5 τόνους, το 1971.

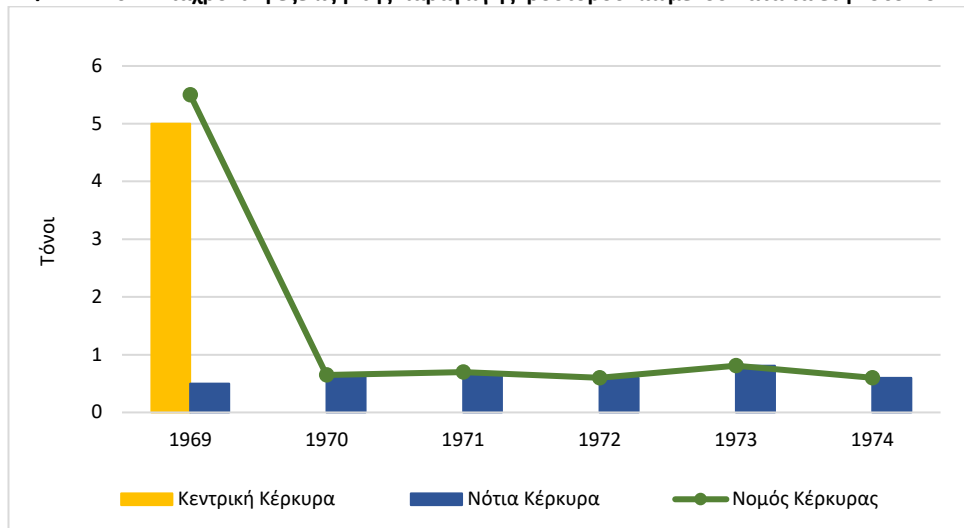
ΓΡΑΦΗΜΑ 103: Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής νωπού βουτύρου κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Η συντριπτική πλειονότητα του νωπού βουτύρου παράγεται στην Κεντρική Κέρκυρα. Εντοπίζονται δύο υποπερίοδοι: τα έτη 1969-1974 καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 13 μέχρι 30 τόνους, ενώ, μεταξύ των ετών 1974 και 1975, η παραγωγή νωπού βουτύρου μειώνεται κατά 89% και καθιλώνεται στους 3 τόνους το έτος. Παράλληλα, στη Νότια Κέρκυρα παράγονται ετησίως από 1 έως 2,4 τόνοι νωπού βουτύρου.

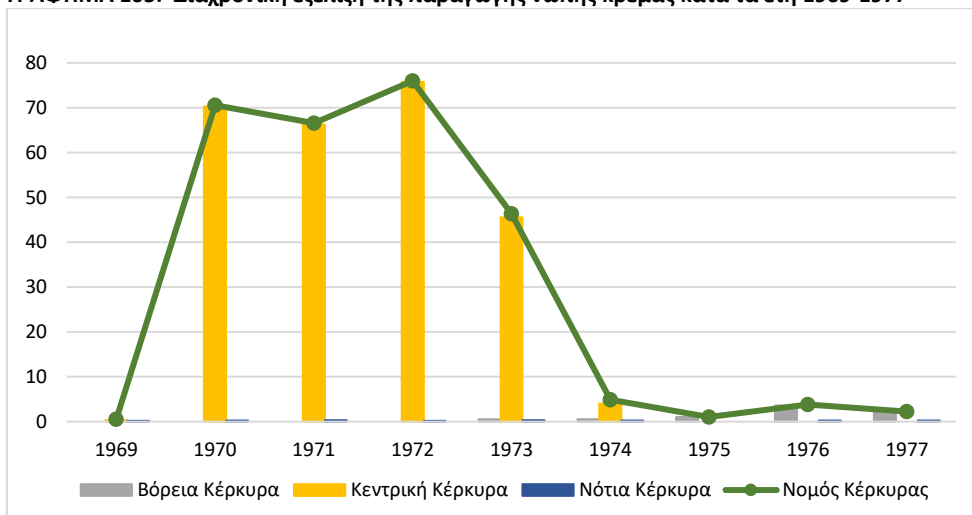
ΓΡΑΦΗΜΑ 104: Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής βουτύρου λιωμένου κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Μετά το 1969, παραγωγή βουτύρου λιωμένου καταγράφεται μόνο στη Νότια Κέρκυρα και είναι ελάχιστη από 0,6 έως 0,8 τόνους.

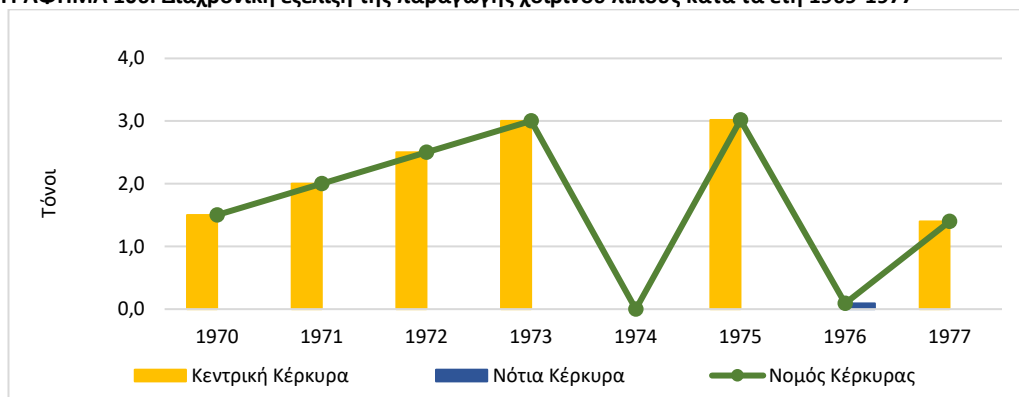
ΓΡΑΦΗΜΑ 105: Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής νωπής κρέμας κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στην Κεντρική Κέρκυρα, η παραγωγή νωπής κρέμας αυξήθηκε από 0,3 τόνους σε 70,3 τόνους το 1970. Η αυξημένη παραγωγή διατηρήθηκε για τέσσερα έτη. Από τις καταγραφές της *Γεωργικής Στατιστικής* της Διεύθυνσης Γεωργίας της Νομαρχίας Κερκύρας, προκύπτει ότι όλη σχεδόν η αυξημένη ετήσια παραγωγή προέρχεται από την Κοινότητα Βιρού (70 τόνοι το 1970, 66 τόνοι το 1971, 75 τόνοι το 1972 και 45 τόνοι το 1973). Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή από 0,2 έως 0,3 τόνους, ενώ στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται ετήσια παραγωγή μετά το 1973, από 0,5 έως 3,6 τόνους.

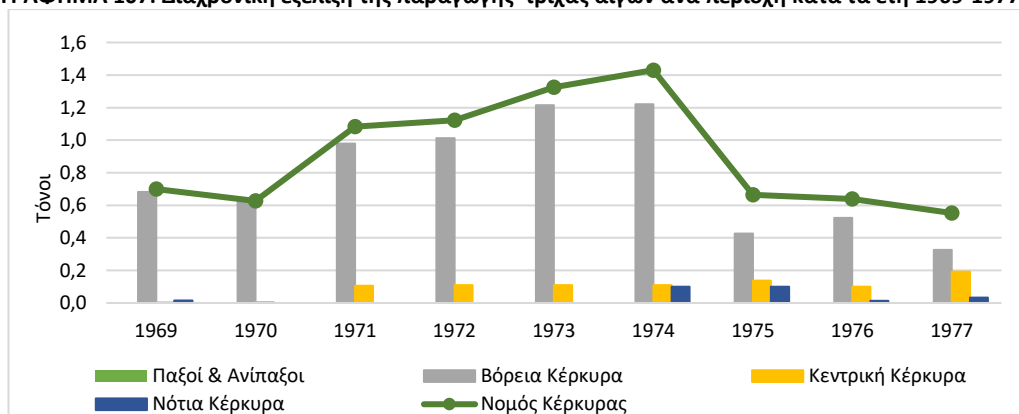
ΓΡΑΦΗΜΑ 106: Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής χοιρινού λίπους κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στην Κεντρική Κέρκυρα -και συγκεκριμένα στον Δήμο Κερκυραίων- εντοπίζεται ελάχιστη και ακανόνιστη παραγωγή χοιρινού λίπους.

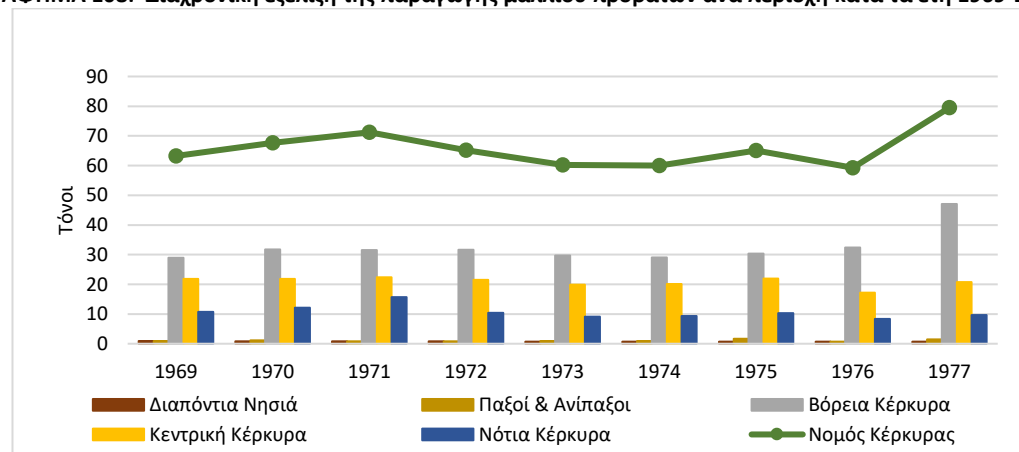
ΓΡΑΦΗΜΑ 107: Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής τρίχας αιγών ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Παραγωγή τρίχας αιγών καταγράφεται κυρίως στη Βόρεια Κέρκυρα και είναι ελάχιστη.

ΓΡΑΦΗΜΑ 108: Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής μαλλιού προβάτων ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

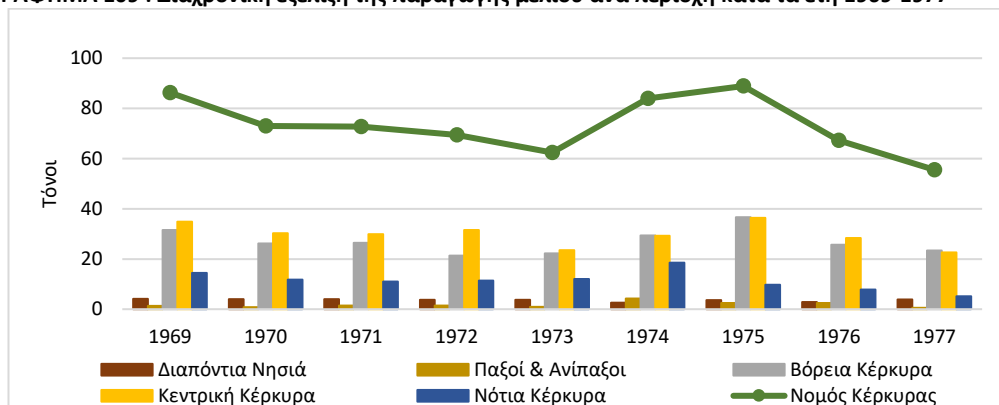

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, η μικρότερη παραγωγή μαλλιού προβάτων, 59,3 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1976 και η μεγαλύτερη, 79,5 τόνοι, το 1977, με ετήσιες διακυμάνσεις

από -8,8% έως 34,1%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή μαλλιού προβάτων από 28,9 τόνους, το 1969, έως 47 τόνους, το 1977, στην Κεντρική Κέρκυρα από 17,2 τόνους, το 1975, έως 22,4 τόνους, το 1971 και στη Νότια Κέρκυρα από 8,4 τόνους, το 1976, έως 15,7 τόνους, το 1971. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται παραγωγή από 0,5 έως 0,9 τόνους και στους Παξούς & Αντίπαξους, από 0,8 έως 1,4 τόνους.

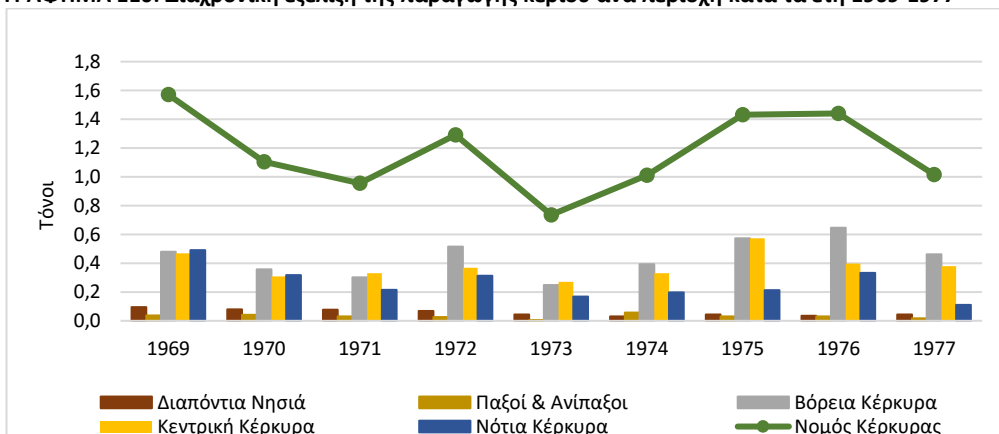
ΓΡΑΦΗΜΑ 109 : Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής μελιού ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στον νομό Κέρκυρας, η μικρότερη παραγωγή μελιού, 55,5 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1977 και η μεγαλύτερη, 88,9 τόνοι, καταγράφεται το 1975, με ετήσιες διακυμάνσεις από -24,3% έως 34,1%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 21,4 τόνους, το 1972, έως 36,7 τόνους, το 1975, στην Κεντρική Κέρκυρα από 22,7 τόνους, το 1977, έως 36,4 τόνους, το 1975 και στη Νότια Κέρκυρα από 5,1 τόνους, το 1977, έως 18,6 τόνους, το 1974. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται παραγωγή από 2,6 έως 4,1 τόνους και στους Παξούς & Αντίπαξους από 0,5 έως 4,1 τόνους.

ΓΡΑΦΗΜΑ 110: Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής κεριού ανά περιοχή κατά τα έτη 1969-1977

Πηγή: Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων)

Στο σύνολο του νομού, η μικρότερη παραγωγή κεριού, 0,7 τόνοι, καταγράφεται το έτος 1973 και η μεγαλύτερη, 1,6 τόνοι, το 1969, με ετήσιες διακυμάνσεις από -43% έως 37,2%. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται παραγωγή από 0,2 τόνους, το 1973, έως 0,6 τόνους, το 1976, στην Κεντρική Κέρκυρα από 0,3 τόνους, το 1973, έως 0,6 τόνους, το 1975 και στη Νότια Κέρκυρα από 0,1 τόνους, το 1977, έως 0,5 τόνους, το 1969. Στα Διαπόντια Νησιά και τους Παξούς & Αντίπαξους η παραγωγή κεριού είναι ελάχιστη.

3.3. Σύνοψη ζωικού κεφαλαίου και κτηνοτροφικής παραγωγής

Στον νομό Κέρκυρας καταγράφονται, κατά μέσο όρο, ετησίως 363.535 ζώα, εκ των οποίων το 2,7% ή 9.825 είναι ίπποι, όνοι και ημίονοι, το 1,9% ή 6.983 βοοειδή, το 1,5% ή 5.570 χοίροι, το 15,2% ή 55.348 πρόβατα, το 3,8% ή 13.763 αίγες, το 69,6% ή 252.899 πουλερικά και το 5,3% ή 19.159 κουνέλια. Καταγράφονται επίσης, κατά μέσο όρο, ετησίως 10.520 κυψέλες μελισσών. Το 47% του ζωικού κεφαλαίου εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 30% στη Βόρεια και το 20% στη Νότια. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται το 1% και στους Παξούς & Αντίπαξους το 1,5% του ζωικού κεφαλαίου του νομού.

Τα πουλερικά αντιστοιχούν στο 60,7% με 73,9% του ζωικού πληθυσμού στις επιμέρους περιοχές. Στην Κεντρική Κέρκυρα συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος πληθυσμός όνων, βοοειδών και χοίρων, πουλερικών και κουνελιών. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται ο μεγαλύτερος πληθυσμός προβάτων και στη Νότια Κέρκυρα ο μεγαλύτερος πληθυσμός ίππων.

Μεταξύ των ετών 1969-1977, ο πληθυσμός των υποειδών μειώνεται εξαιτίας της υποχώρησης, κατά 40%, του πληθυσμού των ίππων, ενώ οι όνοι και οι ημίονοι φαίνεται ότι εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται ως ζώα εργασίας.⁹² Στα παραγωγικά ζώα διαπιστώνεται μείωση, κυρίως του αρσενικού πληθυσμού των βοοειδών, σε όλες τις περιοχές,⁹³ μείωση των γεννήσεων και αύξηση του αριθμού των σφαγίων, κυρίως στην Κεντρική και τη Βόρεια Κέρκυρα,⁹⁴ ενώ, παράλληλα, καταγράφεται ποιοτική μεταβολή με την αύξηση του πληθυσμού βοοειδών ξενικής προέλευσης.⁹⁵ Ο πληθυσμός των χοίρων τριπλασιάζεται,⁹⁶ οι γεννήσεις και τα σφάγια αυξάνονται, ειδικά στην Κεντρική Κέρκυρα, καταγράφοντας ανάπτυξη της χοιροτροφίας.⁹⁷ Στα αγελαία ζώα δεν παρουσιάζεται αξιόλογη μεταβολή, δεδομένου ότι υποχωρεί η προβατοτροφία και ενισχύεται οριακά η αιγοτροφία. Η εκτροφή παραγωγικών ζώων μικρού μεγέθους ενισχύεται. Ο πληθυσμός πουλερικών παρουσιάζει μικρή αύξηση κατά 15%,⁹⁸ αλλά τα σφάγια αυξάνονται κατά 50%, ο πληθυσμός των κουνελιών διπλασιάζεται, με τα σφάγια να είναι από διπλάσια μέχρι τριπλάσια του ετήσιου πληθυσμού ζώντων κουνελιών.⁹⁹ Στη μελισσοκομία καταγράφεται μείωση του αριθμού των κυψελών κατά 21% και μείωση της παραγωγής μελιού κατά 35%.¹⁰⁰

Στον νομό Κέρκυρας, κατά μέσο όρο ετησίως παράγονται 23.221 χιλιάδες τεμάχια αβγά και περίπου 17.065 τόνοι διάφορων κτηνοτροφικών προϊόντων, εκ των οποίων 13.265,1 τόνοι ή 77,7% είναι γάλα και 2.649,5 τόνοι ή 15,5% κρέας. Το τυρί, κυρίως τύπου φέτας, με μέση ετήσια παραγωγή 961,8 τόνους, αντιστοιχεί στο 5,6% της συνολικής κτηνοτροφικής παραγωγής. Το βούτυρο με μέση ετήσια παραγωγή 19,1 τόνους, η κρέμα με μέση ετήσια παραγωγή 30,2 τόνους, το μαλλί των προβάτων με 65,7 τόνους και το μέλι με 73,3 τόνους συμπληρώνουν τα κτηνοτροφικά προϊόντα που παράγονται σε όλες τις περιοχές του νομού.

⁹² Βλ. σ. 99, πίν. 52.

⁹³ Βλ. σ. 104-105, πίν. 54.

⁹⁴ Βλ. σ. 107, γράφ. 75, σ. 108, γράφ. 76.

⁹⁵ Βλ. σ. 106 γράφ. 73.

⁹⁶ Βλ. σ. 110, πίν. 57.

⁹⁷ Βλ. σ. 112, γράφ. 78, γράφ. 79.

⁹⁸ Βλ. σ. 118, πίν. 61, σ. 119, γράφ. 87.

⁹⁹ Βλ. σ. 120, πίν. 63, σ. 121, γράφ. 88, γράφ. 89.

¹⁰⁰ Βλ. σ. 122-123, πίν. 65, σ. 136-137, πίν. 74.

Καταγράφεται, επίσης, παραγωγή μικρών ποσοτήτων κεριού, χοιρινού λίπους, καθώς και τρίχας αιγών.¹⁰¹

Η μεγαλύτερη ποσότητα του παραγόμενου γάλακτος, 58%, είναι αγελαδινό, το 24% πρόβειο και το 13% κατσικίσιο. Η μισή ετήσια παραγωγή προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα, όπου παράγεται η μεγαλύτερη ποσότητα αγελαδινού γάλακτος, το 35% από τη Βόρεια Κέρκυρα, όπου παράγεται η μεγαλύτερη ποσότητα πρόβειου γάλακτος και το 14% από τη Νότια Κέρκυρα. Στα Διαπόντια Νησιά παράγεται το 0,4% και στους Παξούς & Αντίπαξους το 0,9% της συνολικής ετήσιας παραγωγής γάλακτος. Μεταξύ των ετών 1969-1977 καταγράφεται αύξηση της παραγωγής κατά 30%.¹⁰²

Η παραγωγή του κρέατος προέρχεται από τα έξι διαφορετικά είδη παραγωγικών ζώων του νομού. Το 31% του παραγόμενου κρέατος προέρχεται από βοοειδή, το 23,3% από πρόβατα, το 21,3% από πουλερικά, το 17,1% από χοίρους, το 5,5% από αίγες και το 1,9% από κουνέλια.¹⁰³ Το 51% της συνολικής παραγωγής εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα, όπου καταγράφεται ο μεγαλύτερος πληθυσμός βοοειδών και χοίρων, το 32,7% στη Βόρεια Κέρκυρα, όπου εντοπίζεται ο μεγαλύτερος πληθυσμός προβάτων και το 13,5% στη Νότια Κέρκυρα. Στα Διαπόντια νησιά παράγεται το 0,4% της ετήσιας παραγωγής κρέατος του νομού και στους Παξούς & Αντίπαξους το 2,3%.¹⁰⁴ Μεταξύ των ετών 1969-1977, η παραγωγή κρέατος στον νομό αυξάνεται κατά 51,6%. Η αύξηση της παραγωγής εντοπίζεται αποκλειστικά στο νησί της Κέρκυρας, όπου ενισχύεται ιδιαίτερα η παραγωγή χοιρινού κρέατος, ειδικά στο κεντρικό τμήμα του νησιού. Σημαντική αύξηση καταγράφεται και στην παραγωγή βοδινού κρέατος, καθώς και κρέατος πουλερικών. Στις υπόλοιπες περιοχές, δηλαδή, στα Διαπόντια Νησιά και στους Παξούς & Αντίπαξους, η παραγωγή κρέατος υποχωρεί.¹⁰⁵

Από τα 23.221 χιλιάδες τεμάχια αβγά, το 47,8% παράγεται στην Κεντρική Κέρκυρα, το 28,7% στη Βόρεια Κέρκυρα, το 20,7% στη Νότια Κέρκυρα, το 1,9% στους Παξούς & Αντίπαξους και το 0,9% στα Διαπόντια Νησιά. Μεταξύ των ετών 1969-1977, ενώ δεν παρουσιάζεται αξιοσημείωτη μεταβολή στον πληθυσμό των ωτοόκων ορνίθων, καταγράφεται αύξηση της παραγωγής αβγών κατά 38,5%.¹⁰⁶

Όσον αφορά το τυρί, κυρίως τύπου φέτας, το 56% της παραγωγής εντοπίζεται στη Βόρεια Κέρκυρα, το 28% στην Κεντρική και το 14,3% στη Νότια, ενώ, μεταξύ των ετών 1969 - 1977, καταγράφεται αύξηση της παραγωγής της κατά 36%. Αύξηση καταγράφεται, επίσης, και στην παραγωγή μαλλιού προβάτων, ενώ σε όλα τα άλλα είδη η παραγωγή μειώνεται ή και μηδενίζεται.¹⁰⁷

Συνοψίζοντας, στον κτηνοτροφικό τομέα παρατηρείται ποσοτική αύξηση της παραγωγής σε κάποια βασικά πρωτογενή κτηνοτροφικά προϊόντα, όπως γάλα, κρέας, αβγά, μαλλί προβάτων, καθώς και στο τυρί τύπου φέτας, αλλά υποχώρηση στην παραγωγή των γαλακτοκομικών προϊόντων.

¹⁰¹ Βλ. σ. 145, πίν. 63.

¹⁰² Βλ. σ.125, πίν. 67.

¹⁰³ Βλ. σ. 127-128, πίν. 68.

¹⁰⁴ Βλ. σ. 128, πίν. 69.

¹⁰⁵ Βλ. σ. 129, πίν. 70.

¹⁰⁶ Βλ. σ. 133, πίν. 71, σ.134, πίν. 72.

¹⁰⁷ Βλ. σ.135, πίν. 73, σ.136-137, πίν. 74.

4. Η αγροτική παραγωγή και ο πληθυσμός

Στο σημείο αυτό, κρίνεται εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και χρήσιμη για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης η σύνδεση και η σύγκριση της αγροτικής παραγωγής με τον πληθυσμό των επιμέρους περιοχών. Η σύνδεση αυτή, η οποία αφορά αποκλειστικά τα βρώσιμα αγροτικά προϊόντα, μπορεί να προσφέρει μια εικόνα για την επάρκεια τροφίμων και τις διατροφικές δυνατότητες των κατοίκων του νομού, βασισμένη αποκλειστικά στην ποσότητα της παραγωγής των αγροτικών προϊόντων της περιοχής που κατοικούσαν.

Οι πηγές επιτρέπουν τη σύνδεση αγροτικής παραγωγής και πληθυσμού για το έτος 1971, δεδομένου ότι, για το συγκεκριμένο έτος, τα συνολικά πληθυσμιακά δεδομένα ανά περιοχή είναι διαθέσιμα στην *Απογραφή πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971*¹⁰⁸ και τα συνολικά δεδομένα για την αγροτική παραγωγή ανά είδος προϊόντος και περιοχή στις καταγραφές της πρωτογενούς πηγής.¹⁰⁹ Από τα παραπάνω στοιχεία είναι δυνατή η εξαγωγή ενός δείκτη για την ποσότητα ανά παραγόμενο είδος προϊόντος που αντιστοιχεί σε κάθε άτομο, ανάλογα με την περιοχή που κατοικεί, κατά το έτος 1971 (στο εξής *κατά κεφαλήν αγροτική παραγωγή ανά περιοχή και είδος παραγόμενου προϊόντος*).

Στους πίνακες που ακολουθούν, καταγράφονται ο πληθυσμός ανά περιοχή, η ετήσια συνολική αγροτική παραγωγή ανά είδος προϊόντος¹¹⁰ και η ποσότητα που αντιστοιχεί σε κάθε άτομο, στο σύνολο του νομού Κέρκυρας και στις επιμέρους περιοχές, ως *κατά κεφαλήν παραγωγή*, βάσει του πληθυσμού τους κατά το έτος 1971.

ΠΙΝΑΚΑΣ 75: Φυτική παραγωγή, ετήσιες καλλιέργειες, συνολική παραγωγή, κατά κεφαλήν παραγωγή ανά περιοχή και είδος παραγόμενου προϊόντος το έτος 1971

Περιοχή	Πληθυσμός	Σιτηρά		Όσπρια		Πεπονοειδή και πατάτα		Κηπευτικά είδη	
		Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή	Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή	Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή	Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή
		Τόνοι	Κιλά	Τόνοι	Κιλά	Τόνοι	Κιλά	Τόνοι	Κιλά
Νομός Κέρκυρας	92.933	2.429	26	1.031	11	19.253	207	24.407	263
Διαπόντια Νησιά	1.016	4	3	2	2	306	301	136	134
Παξοί & Αντίπαξοι	2.253	-	-	-	-	-	-	6	3
Βόρεια Κέρκυρα	18.076	890	49	306	17	4.352	241	4.169	231
Κεντρική Κέρκυρα	55.229	836	15	366	7	6.452	117	13.934	252
Νότια Κέρκυρα	16.359	699	43	357	22	8.143	498	6.168	377

Πηγή: ΕΣΥΕ, *Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971*, τ Ι., πίνακας 1, Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

Το 1971, σε κάθε κάτοικο του νομού αναλογούν 26 κιλά σιτηρών, 11 κιλά οσπρίων, 207 κιλά πεπονοειδών και πατάτας και 263 κιλά κηπευτικών ειδών από την τοπική παραγωγή. Στις επιμέρους περιοχές η εικόνα διαφοροποιείται και παρατηρούνται μεγάλες αποκλίσεις, δεδομένου ότι ανάλογα με την περιοχή, σε κάθε κάτοικο αντιστοιχούν, για το έτος 1971,

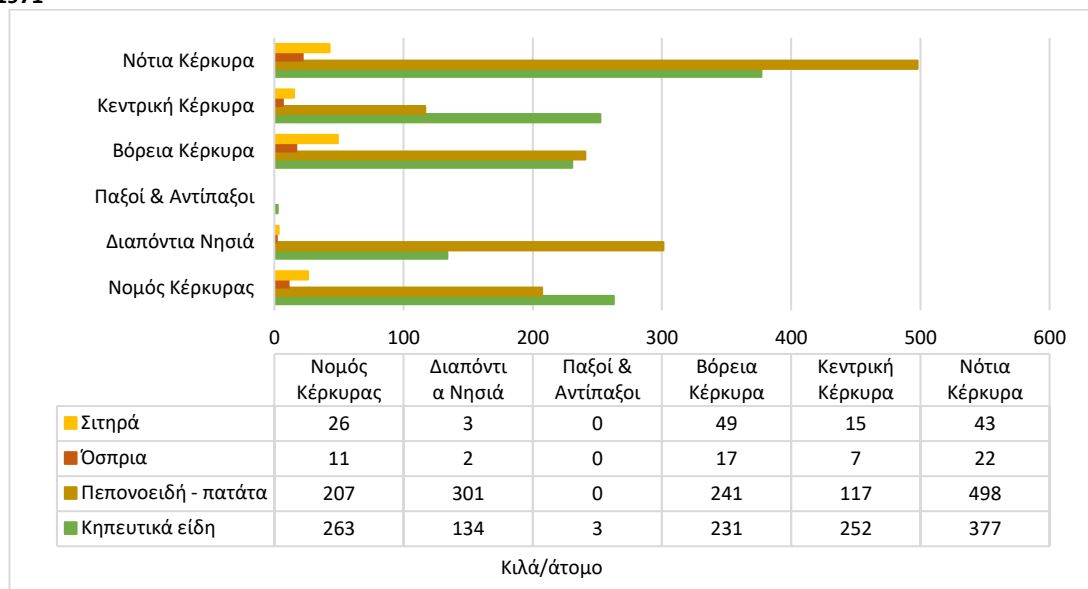
¹⁰⁸ ΕΣΥΕ, *Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971*, τόμος Ι. *Πληθυσμός κατά γεωγραφικές και διοικητικές υποδιαιρέσεις*, σ. 101-106.

¹⁰⁹ Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική, 1971-1977* (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων).

¹¹⁰ Η ετήσια συνολική αγροτική παραγωγή ανά είδος προϊόντος αναγράφεται στρογγυλοποιημένη στην πλησιέστερη ακέραια μονάδα.

ποσότητες από 2 έως 22 κιλά οσπρίων και από 3 έως 49 κιλά σιτηρών, ενώ στις πιο παραγωγικές καλλιέργειες οι τιμές είναι πολύ μεγαλύτερες, με 117 έως 498 κιλά πεπονοειδών και πατάτας και 3 έως 377 κιλά κηπευτικών ειδών.

ΓΡΑΦΗΜΑ 111: Κατά κεφαλήν παραγωγή ετήσιων καλλιεργειών ανά περιοχή και είδος προϊόντος το έτος 1971

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται η δεύτερη υψηλότερη τιμή της κατά κεφαλήν παραγωγής πεπονοειδών και πατάτας με 301 κιλά, ενώ η αντίστοιχη τιμή για τα κηπευτικά είδη, 134 κιλά, είναι η δεύτερη χαμηλότερη. Επίσης, αμελητέα είναι η κατά κεφαλήν παραγωγή στα σιτηρά και τα όσπρια. Στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται εξαιρετικά χαμηλή κατά κεφαλήν παραγωγή σε όλες τις ετήσιες καλλιέργειες, ως αποτέλεσμα της συνολικά χαμηλής παραγωγής αγροτικών προϊόντων της συγκεκριμένης κατηγορίας στην περιοχή. Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται η υψηλότερη αντίστοιχη τιμή στα σιτηρά, με την κατά κεφαλήν ετήσια παραγωγή στα 49 κιλά, ενώ παράλληλα καταγράφεται κατά κεφαλήν παραγωγή 17 κιλών οσπρίων, 241 κιλών πεπονοειδών και πατάτας και 231 κιλών κηπευτικών ειδών. Στην Κεντρική Κέρκυρα, οι τιμές σε όλα τα είδη της κατηγορίας των ετήσιων καλλιεργειών είναι χαμηλότερες από τις αντίστοιχες σε επίπεδο νομού, με την κατά κεφαλήν ετήσια παραγωγή σιτηρών στα 15 κιλά, οσπρίων στα 7 κιλά, πεπονοειδών και πατάτας στα 117 κιλά και κηπευτικών ειδών στα 252 κιλά. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφονται συνολικά, οι υψηλότερες τιμές στην κατηγορία των ετήσιων καλλιεργειών, με την κατά κεφαλήν παραγωγή των πεπονοειδών και πατάτας να ανέρχεται ετησίως στα 498 κιλά, των κηπευτικών ειδών στα 377 κιλά και των οσπρίων στα 22 κιλά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 76: Φυτική παραγωγή, πολυετείς καλλιέργειες, συνολική παραγωγή, κατά κεφαλήν παραγωγή ανά περιοχή και είδος προϊόντος το έτος 1971

Περιοχή	Πληθυσμός	Σταφύλι		Ελαιόκαρπος		Λοιποί καρποί δέντρων και φρούτα	
		Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή	Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή	Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή
		Τόνοι	Κιλά	Τόνοι	Κιλά	Τόνοι	Κιλά
Νομός Κέρκυρας	92.933	13.543	146	27.682	298	17.216	185

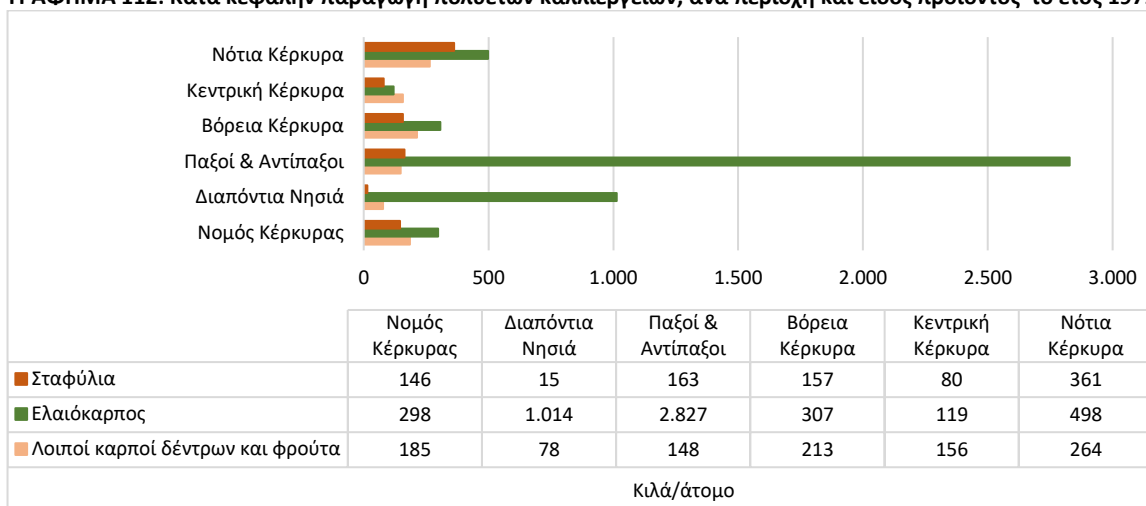
Διαπόντια Νησιά	1.016	15	15	1.030	1.014	79	78
Παξοί & Αντίπαξοι	2.253	368	163	6.370	2.827	334	148
Βόρεια Κέρκυρα	18.076	2.833	157	5.542	307	3.849	213
Κεντρική Κέρκυρα	55.229	4.414	80	6.591	119	8.635	156
Νότια Κέρκυρα	16.359	5.913	361	8.149	498	4.319	264

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

Το έτος 1971, από την τοπική παραγωγή αναλογούν σε κάθε κάτοικο του νομού 146 κιλά σταφυλιού, 298 κιλά ελαιόκαρπου και 185 κιλά λοιπών καρπών δέντρων και φρούτων.

Στις επιμέρους περιοχές παρατηρούνται και στην κατηγορία των πολυετών καλλιεργειών μεγάλες διαφοροποιήσεις, δεδομένου ότι, ανάλογα με την περιοχή, σε κάθε άτομο αντιστοιχούν, για το έτος 1971, ποσότητες από 15 έως 361 κιλά σταφυλιού, 119 έως 2.827 κιλά ελαιόκαρπου και 78 έως 264 κιλά λοιπών καρπών δέντρων και φρούτων. Ειδικά για την παραγωγή ελαιόκαρπου επισημαίνεται ότι η σοδιά του συγκεκριμένου έτους, σύμφωνα με τις καταγραφές στη Γεωργική Στατιστική, ήταν εξαιρετικά χαμηλή στο νησί της Κέρκυρας, ενώ στα Διαπόντια Νησιά και στους Παξούς & Αντίπαξους ήταν σχετικά υψηλή.¹¹¹

ΓΡΑΦΗΜΑ 112: Κατά κεφαλήν παραγωγή πολυετών καλλιεργειών, ανά περιοχή και είδος προϊόντος το έτος 1971

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται η δεύτερη υψηλότερη τιμή της ετήσιας κατά κεφαλήν παραγωγής ελαιόκαρπου με 1.014 κιλά, ενώ διαπιστώνονται οι μικρότερες κατά κεφαλήν παραγωγές σταφυλιού με 15 κιλά και λοιπών καρπών δέντρων και φρούτων με 78 κιλά. Στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται η υψηλότερη τιμή της κατά κεφαλήν παραγωγής ελαιόκαρπου με 2.827 κιλά. Παράλληλα, διαπιστώνεται κατά κεφαλήν παραγωγή 163 κιλών σταφυλιού και 148 κιλών λοιπών καρπών δέντρων και φρούτων. Στη Βόρεια Κέρκυρα, οι τιμές προσεγγίζουν αρκετά τις αντίστοιχες σε επίπεδο νομού, με την κατά κεφαλήν ετήσια παραγωγή σταφυλιού στα 157 κιλά, ελαιόκαρπου στα 307 κιλά και λοιπών καρπών δέντρων και φρούτων στα 213 κιλά. Στην Κεντρική Κέρκυρα, οι τιμές και στην κατηγορία των πολυετών καλλιεργειών είναι χαμηλότερες από τις αντίστοιχες σε επίπεδο

¹¹¹ Βλ. σ. 85-86.

νομού, με την κατά κεφαλήν ετήσια παραγωγή σταφυλιού στα 80 κιλά, ελαιόκαρπου στα 119 κιλά και λοιπών καρπών δέντρων και φρούτων στα 156 κιλά. Στη Νότια Κέρκυρα καταγράφονται οι υψηλότερες τιμές της κατά κεφαλήν παραγωγής σταφυλιού, με 361 κιλά και λοιπών καρπών δέντρων και φρούτων με 264 κιλά, ενώ η αντίστοιχη τιμή για την κατά κεφαλήν παραγωγή ελαιόκαρπου είναι 498 κιλά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 77: Κτηνοτροφική παραγωγή, πρωτογενή κτηνοτροφικά προϊόντα, συνολική παραγωγή, κατά κεφαλήν παραγωγή ανά περιοχή και είδος προϊόντος το έτος 1971

Περιοχή	Πληθυσμός	Κρέας		Γάλα		Αβγά		Μέλι	
		Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή	Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή	Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή	Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή
		Τόνοι	Κιλά	Τόνοι	Κιλά	Χιλ. τεμάχια	Τεμάχια	Τόνοι	Κιλά
Νομός Κέρκυρας	92.933	2.173	23	10.847	117	20.839	224	73	0,8
Διαπόντια Νησιά	1.016	10	10	41	40	213	210	4	3,9
Παξοί & Αντίπαξοι	2.253	69	31	96	43	350	155	2	0,7
Βόρεια Κέρκυρα	18.076	716	40	3.431	190	5.510	305	27	1,5
Κεντρική Κέρκυρα	55.229	1.139	21	5.764	104	10.162	184	30	0,5
Νότια Κέρκυρα	16.359	316	19	1.516	93	4.605	281	11	0,7

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

Το έτος 1971, σε κάθε κάτοικο του νομού αναλογούν, από την ετήσια τοπική πρωτογενή κτηνοτροφική παραγωγή, 23 κιλά κρέας, 117 κιλά γάλα, 224 αβγά και 800 γραμμάρια μέλι. Στις επιμέρους περιοχές παρατηρούνται διαφοροποιήσεις, με την κατά κεφαλήν παραγωγή για το κρέας να κυμαίνεται από 10 έως 40 κιλά, για το γάλα από 40 έως 190 κιλά, για τα αβγά από 155 έως 304 τεμάχια και για το μέλι μεταξύ 500 γραμμαρίων και τεσσάρων κιλών.

Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται η μικρότερη κατά κεφαλήν ετήσια παραγωγή κρέατος με 10 κιλά και γάλακτος με 40 κιλά ανά κάτοικο. Η κατά κεφαλήν ετήσια παραγωγή αβγών υπολογίζεται σε 210 τεμάχια, ενώ καταγράφεται η υψηλότερη τιμή στην κατά κεφαλήν παραγωγή μελιού με 3,9 κιλά.

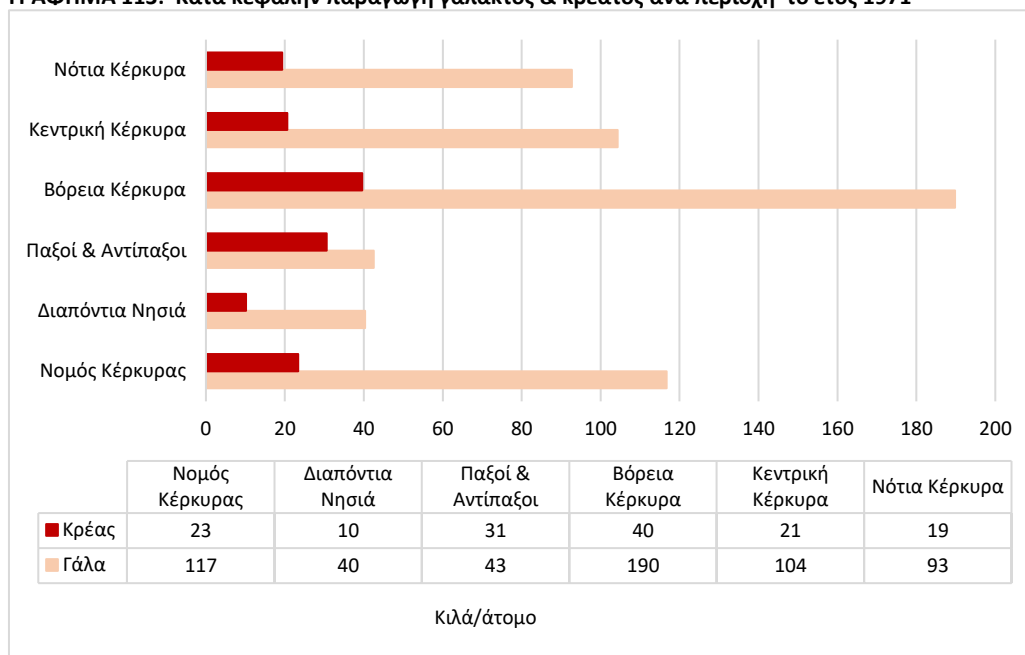
Στους Παξούς & Αντίπαξους, σε κάθε κάτοικο αναλογούν, από την ετήσια παραγωγή της περιοχής, 31 κιλά κρέας, 43 κιλά γάλα, 155 τεμάχια αβγά και 700 γραμμάρια μέλι.

Στη Βόρεια Κέρκυρα καταγράφεται η μεγαλύτερη κατά κεφαλήν ετήσια παραγωγή κρέατος με 40 κιλά, γάλακτος με 190 κιλά και αβγών με 305 τεμάχια, ενώ καταγράφεται και υψηλή τιμή στην κατά κεφαλήν παραγωγή μελιού με 1,5 κιλό.

Στην Κεντρική Κέρκυρα, οι τιμές της κατά κεφαλήν ετήσιας παραγωγής πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων είναι χαμηλότερες των αντίστοιχων τιμών σε επίπεδο νομού για όλα τα προϊόντα, με 21 κιλά κρέας, 104 κιλά γάλα, 184 τεμάχια αβγά και 500 γραμμάρια μέλι.

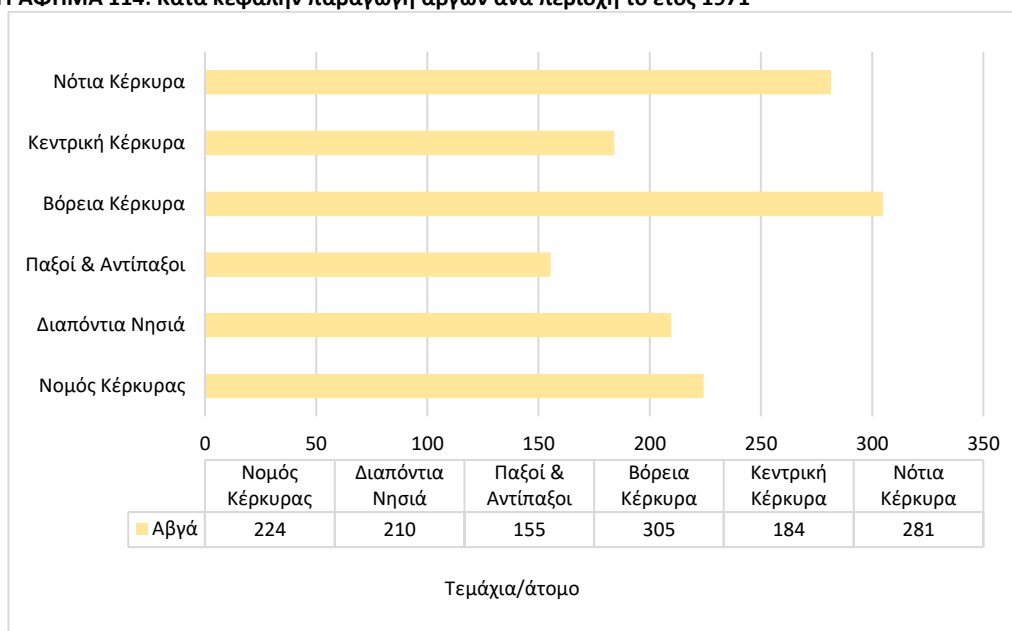
Στη Νότια Κέρκυρα παρατηρούνται μειωμένες τιμές της κατά κεφαλήν ετήσιας παραγωγής πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων σε σχέση με τις αντίστοιχες τιμές σε επίπεδο νομού, εκτός από τα αβγά.

ΓΡΑΦΗΜΑ 113: Κατά κεφαλήν παραγωγή γάλακτος & κρέατος ανά περιοχή το έτος 1971

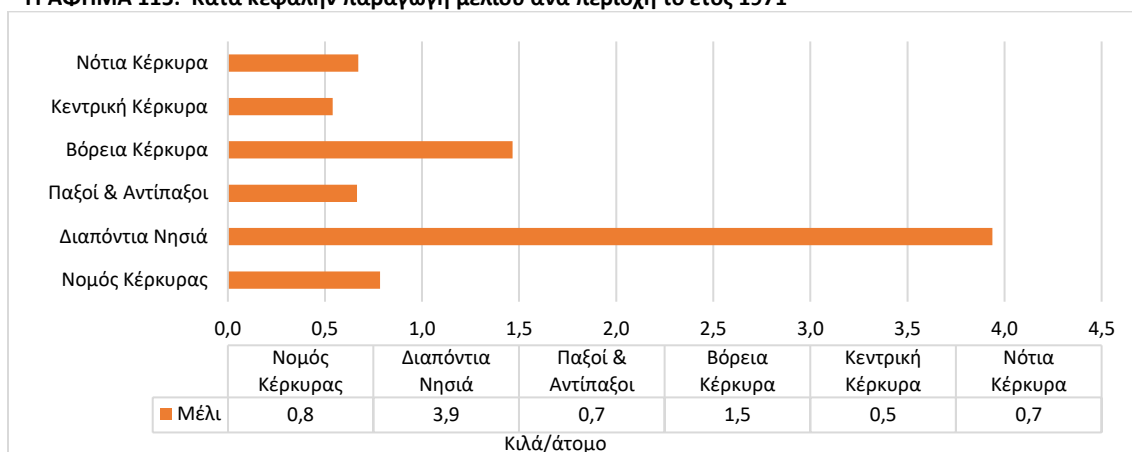
Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

ΓΡΑΦΗΜΑ 114: Κατά κεφαλήν παραγωγή αβγών ανά περιοχή το έτος 1971

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

ΓΡΑΦΗΜΑ 115: Κατά κεφαλήν παραγωγή μελιού ανά περιοχή το έτος 1971

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

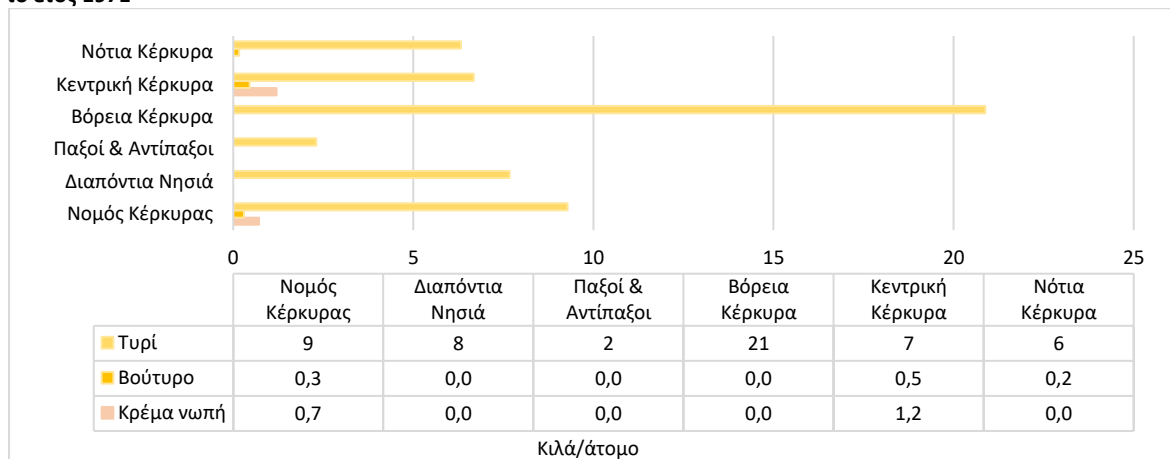
ΠΙΝΑΚΑΣ 78: Κτηνοτροφική παραγωγή, δευτερογενή κτηνοτροφικά προϊόντα, συνολική παραγωγή, κατά κεφαλήν παραγωγή ανά περιοχή και είδος προϊόντος το έτος 1971

Περιοχή	Πληθυσμός	Τυρί		Βούτυρο		Κρέμα νωπή	
		Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή	Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή	Συνολική παραγωγή	Κατά κεφαλήν παραγωγή
		Τόνοι	Κιλά	Τόνοι	Κιλά	Τόνοι	Κιλά
Νομός Κέρκυρας	92.933	862	9	28	0,3	67	0,7
Διαπόντια Νησιά	1.016	8	8	-	-	-	-
Παξοί & Αντίπαξοι	2.253	5	2	-	-	-	-
Βόρεια Κέρκυρα	18.076	377	21	-	-	-	-
Κεντρική Κέρκυρα	55.229	369	7	25	0,5	66	1,2
Νότια Κέρκυρα	16.359	103	6	3	0,2	-	-

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

Σε επίπεδο νομού, το έτος 1971, σε κάθε άτομο αναλογούν, από την τοπική παραγωγή, 9 κιλά τυρί, 300 γραμμάρια βούτυρο και 700 γραμμάρια κρέμας, αλλά στις επιμέρους περιοχές η κατά κεφαλήν ετήσια παραγωγή τυριού κυμαίνεται από 2 κιλά, στους Παξούς & Αντίπαξους έως 21 κιλά, στη Βόρεια Κέρκυρα, ενώ κατά κεφαλήν παραγωγή κρέμας καταγράφεται κυρίως στην Κεντρική Κέρκυρα και βουτύρου στην Κεντρική και τη Νότια Κέρκυρα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 116: Κατά κεφαλήν παραγωγή δευτερογενών κτηνοτροφικών προϊόντων ανά περιοχή και είδος προϊόντος το έτος 1971

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/ση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η σχετική κατά κεφαλήν φυτική παραγωγή ανά περιοχή και είδος προϊόντος με βάση υπολογισμού το 100 για το σύνολο του νομού Κέρκυρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 79: Φυτική παραγωγή, σχετική κατά κεφαλήν φυτική παραγωγή ανά περιοχή και είδος παραγόμενου προϊόντος το έτος 1971 (με βάση το 100 για τον νομό Κέρκυρας)

Περιοχή	Σιτηρά	Όσπρια	Πεπονοειδή - πατάτα	Κηπευτικά είδη	Σταφύλια	Ελαιόκαρπος	Λοιποί καρποί δέντρων και φρούτα
	Κιλά	Κιλά	Κιλά	Κιλά	Κιλά	Κιλά	Κιλά
Νομός Κέρκυρας	100	100	100	100	100	100	100
Διαπόντια Νησιά	13	18	145	51	10	340	42
Παξοί & Αντίπαξοι	0	0	0	1	112	949	80
Βόρεια Κέρκυρα	188	153	116	88	107	103	115
Κεντρική Κέρκυρα	58	60	56	96	55	40	84
Νότια Κέρκυρα	164	197	240	144	248	167	143

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η σχετική κατά κεφαλήν κτηνοτροφική παραγωγή ανά περιοχή και είδος προϊόντος με βάση υπολογισμού το 100 για το σύνολο του νομού Κέρκυρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 80: Κτηνοτροφική παραγωγή, σχετική κατά κεφαλήν φυτική παραγωγή ανά περιοχή και είδος παραγόμενου προϊόντος το έτος 1971 (με βάση το 100 για τον νομό Κέρκυρας)

Περιοχή	Κρέας	Γάλα	Αβγά	Μέλι	Τυρί	Βούτυρο	Κρέμα νωπή
	Κιλά	Κιλά	Τεμάχια	Κιλά	Κιλά	Κιλά	Κιλά
Νομός Κέρκυρας	100	100	100	100	100	100	100
Διαπόντια Νησιά	43	35	93	503	83	-	-
Παξοί & Αντίπαξοι	131	36	69	85	25	-	-
Βόρεια Κέρκυρα	169	163	136	187	225	-	-
Κεντρική Κέρκυρα	88	89	82	69	72	152	168
Νότια Κέρκυρα	83	79	126	86	68	55	0

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971, τόμος Ι., πίνακας 1, Δ/νση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977 (αρχείο Περιφέρειας Ιονίων Νήσων), ίδιοι υπολογισμοί

Στη Νότια Κέρκυρα, η σχετική κατά κεφαλήν παραγωγή εμφανίζεται αυξημένη σε όλα τα είδη φυτικών προϊόντων και στα αβγά. Στη Βόρεια Κέρκυρα, η σχετική κατά κεφαλήν παραγωγή εμφανίζεται αυξημένη σε όλα τα φυτικά προϊόντα, πλην των κηπευτικών, και σε όλα τα πρωτογενή κτηνοτροφικά προϊόντα. Αντίθετα, στην Κεντρική Κέρκυρα, η σχετική κατά κεφαλήν παραγωγή εμφανίζεται μειωμένη σε όλα τα φυτικά και κτηνοτροφικά προϊόντα, πλην του βουτύρου και της κρέμας, προϊόντα τα οποία παράγονται αποκλειστικά ή σχεδόν αποκλειστικά στην περιοχή αυτή. Στα Διαπόντια Νησιά καταγράφεται αυξημένη σχετική κατά κεφαλήν παραγωγή στα πεπονοειδή και πατάτες, στον ελαιόκαρπο και στο μέλι, ενώ σε όλα τα άλλα είδη, με εξαίρεση το τυρί και τα αβγά, η σχετική κατά κεφαλήν παραγωγή παραμένει κάτω του 50% των αντίστοιχων τιμών στο σύνολο του νομού. Στους Παξούς & Αντίπαξους καταγράφεται ιδιαίτερα αυξημένη σχετική κατά κεφαλήν παραγωγή στον ελαιόκαρπο, ενώ αυξημένη εμφανίζεται και η σχετική κατά κεφαλήν παραγωγή σταφυλιού και κρέατος.

Συμπεράσματα

Ο νομός Κέρκυρας καταλαμβάνει το 0,5% της έκτασης της χώρας και το 1% του ελληνικού πληθυσμού. Η μεγαλύτερη έκταση του νομού χαρακτηρίζεται ως πεδινή, κυριαρχεί όμως το λοφώδες ανάγλυφο, ενώ οι κύριοι ορεινοί όγκοι εντοπίζονται στην περιοχή της Βόρειας Κέρκυρας.

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του νησιού χαρακτηρίζεται ως αγροτικό, δεδομένου ότι οι περισσότεροι κάτοικοι ζουν στους διάσπαρτους σε όλο το νομό αγροτικούς οικισμούς.¹¹² Παράλληλα, παρά την τουριστική ανάπτυξη, η τοπική οικονομία παραμένει αγροτική με το εισόδημα από τα αγροτικά προϊόντα να αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του ΑΕΠ του νομού, τόσο το 1970 όσο και το 1975.¹¹³ Παρά την άνοδο του πληθυσμού τη δεκαετία του 1970, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός μέχρι 44 ετών και οι νέοι συνεχίζουν να εγκαταλείπουν τον νομό, ενώ παράλληλα, αυξάνεται ο πληθυσμός στις ηλικίες άνω των 44 ετών.¹¹⁴ Το κεντρικό τμήμα του νησιού της Κέρκυρας, το οποίο φιλοξενεί και την πρωτεύουσα του νομού, καταλαμβάνει τη μεγαλύτερη έκταση, είναι το πιο πολυπληθές και το πιο πυκνοκατοικημένο. Επίσης, είναι το τμήμα του νομού όπου παρατηρείται, ήδη από τη δεκαετία του '60, τουριστική ανάπτυξη, η οποία ενισχύεται την επόμενη δεκαετία. Κατά τη φάση της μεταπολεμικής μετανάστευσης χάνει λιγότερο πληθυσμό από τις άλλες περιοχές του νομού, ενώ τη δεκαετία του 1970 ενισχύεται πληθυσμιακά. Το βόρειο και το νότιο τμήμα του νησιού συνεχίζουν να χάνουν πληθυσμό και τη δεκαετία του 1970, όταν, σε επίπεδο νομού, ο πληθυσμός αυξάνεται. Την ίδια περίοδο, ο πληθυσμός στους Παξούς & Αντίπαξους ενισχύεται οριακά, ενώ στα Διαπόντια Νησιά ο πληθυσμός εξακολουθεί να συρρικνώνεται.¹¹⁵

Στον αγροτικό τομέα του νομού κυριαρχεί ο μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος και το οικογενειακό μοντέλο παραγωγής. Καταγράφεται μεγάλος αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων με μέση έκταση από 9 έως 22 στρέμματα γεωργικής γης.¹¹⁶ Μεταξύ των ετών 1961 και 1971, στο σύνολο του νομού, μειώνεται ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ενώ αυξάνεται η έκταση, χωρίς όμως αξιόλογη μεταβολή ως προς τη μέση έκταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Στην Κεντρική Κέρκυρα εντοπίζεται μεγάλη μείωση της γεωργικής γης, ενώ στη Βόρεια και τη Νότια Κέρκυρα η γεωργική γη αυξάνεται και, γενικότερα, επεκτείνονται οι γεωργικές καλλιέργειες στο εσωτερικό του νομού, ιδίως στις ημιορεινές περιοχές.¹¹⁷ Η έξοδος 9,5, σχεδόν, χιλιάδων στρεμμάτων από τον αγροτικό τομέα στο πιο πυκνοκατοικημένο μέρος της Κέρκυρας, σε περίοδο που στις άλλες περιοχές παρατηρείται είσοδος εκτάσεων στον αγροτικό τομέα, δεν μπορεί παρά να σημαίνει ότι οι εκτάσεις αυτές πέρασαν σε εξωαγροτικές χρήσεις. Στα Διαπόντια Νησιά, παρατηρείται μείωση των

¹¹² Βλ. σ. 26, γράφ. 2.

¹¹³ Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος, Διεύθυνση Εθνικών Λογαριασμών, Τμήμα Περιφερειακών Λογαριασμών, *Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά νομό και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας*, Αθήνα 1995.

¹¹⁴ Βλ. σ. 28, πίν. 2.

¹¹⁵ Βλ. σ. 37, πίν. 17.

¹¹⁶ Βλ. σ. 43, πίν. 22.

¹¹⁷ Βλ. σ. 43, γράφ. 10, σ. 46-47, γράφ. 16, γράφ. 17.

καλλιεργούμενων εκτάσεων, η οποία οφείλεται στην εγκατάλειψη των νησιών από τους κατοίκους τους την περίοδο 1961-1971.¹¹⁸

Ο όγκος της γεωργικής παραγωγής αυξήθηκε λόγω της σημαντικής αύξησης των στρεμματικών αποδόσεων σχεδόν όλων των καλλιεργειών.¹¹⁹ Αυξήθηκαν οι αρδευόμενες καλλιέργειες, η χρήση λιπασμάτων, καθώς και η χρήση μηχανών, η οποία όμως υπολείπεται του εθνικού μέσου όρου κατά την εξεταζόμενη περίοδο.¹²⁰

Η φυτική παραγωγή αποτελεί τον κύριο κορμό της αγροτικής παραγωγής στον νομό Κέρκυρας. Οι πολυετείς δενδρώδεις καλλιέργειες καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων¹²¹ και αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της φυτικής παραγωγής, ενώ καταγράφονται ετήσιες καλλιέργειες σιτηρών, οσπρίων, κτηνοτροφικών φυτών, πεπονοειδών, πατάτας και κηπευτικών ειδών. Στην Κεντρική και τη Βόρεια Κέρκυρα, οι ετήσιες καλλιέργειες είναι πιο εκτεταμένες από τις πολυετείς, σε όλες τις άλλες επιμέρους περιοχές υπερτερούν οι πολυετείς καλλιέργειες, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους κυριαρχούν, δεδομένου ότι καταγράφεται ελάχιστη παραγωγή ετήσιων καλλιεργειών, η οποία περιορίζεται σε ελάχιστα κηπευτικά είδη.¹²²

Μεταξύ των ετών 1966-1977, στο σύνολο του νομού αυξάνεται η παραγωγή των κηπευτικών ειδών, ιδίως της τομάτας, της πατάτας και των κτηνοτροφικών φυτών, η παραγωγή των οσπρίων καταγράφει μικρή αύξηση, ενώ μειώνεται η παραγωγή σιτηρών.¹²³

Τα σιτηρά και τα όσπρια αποτελούν πολύ μικρό μέρος της φυτικής παραγωγής, τόσο στον νομό όσο και στις επιμέρους περιοχές. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις των ειδών αυτών μειώνονται, ωστόσο αυξάνεται η στρεμματική απόδοση, με αποτέλεσμα στην παραγόμενη ποσότητα να καταγράφονται οριακές διαφορές. Στην παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών, το αυτοφυόμενο χόρτο αντικαθίσταται από πολυετές τριφύλλι (μηδική) και οδηγεί σε αύξηση της παραγωγής.¹²⁴ Η καλλιέργεια των πεπονοειδών υποχωρεί και μειώνεται ο όγκος παραγωγής τους, ενώ η καλλιέργεια πατάτας ενισχύεται με τέσσερις ετήσιες συγκομιδές και αύξηση της παραγωγής σε όλες τις περιοχές.¹²⁵ Η καλλιέργεια των κηπευτικών ειδών ενισχύεται σημαντικά, καταγράφοντας τη μεγαλύτερη αύξηση παραγωγής. Η μεγαλύτερη ετήσια παραγωγή κηπευτικών ειδών προέρχεται διαχρονικά από την Κεντρική Κέρκυρα, αλλά η μεγαλύτερη επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών εντοπίζεται στη Νότια Κέρκυρα. Στα Διαπόντια Νησιά αυξάνεται η παραγωγή κηπευτικών ειδών, ενώ στους Παξούς & Αντίπαξους η καλλιέργεια κηπευτικών ειδών περιορίζεται.¹²⁶ Ενισχύεται η παραγωγή σχεδόν όλων των κηπευτικών ειδών ειδικά όμως της τομάτας.¹²⁷

¹¹⁸ Βλ. σ. 30, πίν.3, σ. 37, πίν. 17, σ. 38 γράφ.8, γράφ. 9.

¹¹⁹ Για τις στρεμματικές αποδόσεις των ετήσιων καλλιεργειών βλ. σ. 51, γράφ. 22 (σιτηρά), σ. 56, γράφ. 27 (όσπρια), σ. 61, γράφ. 32 (κτηνοτροφικά φυτά), σ. 66, γράφ. 37 (πεπονοειδή και πατάτα), σ. 72, γράφ. 42 (κηπευτικά).

¹²⁰ Βλ. σ. 41-42, πίν. 19, 20, 21.

¹²¹ Βλ. σ. 40, πίν. 18.

¹²² Βλ. σ. 48, πίν. 24, σ. 53, πίν. 27, σ. 58, πίν. 30, σ. 63, πίν. 33, σ. 68, πίν. 36, σ. 76, πίν. 40, σ. 82, πίν. 44, σ. 86, πίν. 46.

¹²³ Βλ. σ. 49, πίν. 25, σ. 54, πίν. 28, σ. 59, πίν. 31, σ. 62, πίν. 32, σ. 64, πίν. 34, σ. 69, πίν. 37.

¹²⁴ Βλ. σ. 62, πίν. 32.

¹²⁵ Βλ. σ. 67, πίν. 35.

¹²⁶ Βλ. σ. 69, πίν. 37.

¹²⁷ Βλ. σ. 74, πίν. 39.

Η αμπελοκαλλιέργεια σταδιακά υποχωρεί σε όλες στις επιμέρους περιοχές του νομού, εκτός από τη Νότια Κέρκυρα, όπου αυξάνεται. Σχεδόν όλη η παραγωγή προορίζεται για οινοποίηση και οι αποδόσεις γενικά είναι μικρές έως μέτριες σε όλες τις περιοχές, εκτός από τους Παξούς & Αντίπαξους.¹²⁸

Οι δενδρώδεις καλλιέργειες αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της ετήσιας φυτικής παραγωγής. Κυριαρχεί η ελαιοκαλλιέργεια, η οποία ενισχύεται, με την παραγωγή ελαιόκαρπου να προορίζεται σχεδόν αποκλειστικά για ελαιοποίηση.¹²⁹ Παράλληλα, επεκτείνεται τόσο η καλλιέργεια όσο και η παραγωγή των υπόλοιπων οπωροφόρων δέντρων, με το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής, η οποία αποτελείται κυρίως από εσπεριδοειδή, σύκα, μήλα και αχλάδια, να προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα.¹³⁰

Η κτηνοτροφία δεν αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στον νομό Κέρκυρας. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού των παραγωγικών ζώων αποτελείται από πουλικά, ενώ στην κατηγορία των παραγωγικών ζώων μεσαίου μεγέθους κυριαρχούν τα αγελαία είδη. Πιο αναπτυγμένη κτηνοτροφικά εμφανίζεται η Κεντρική Κέρκυρα, όπου καταγράφεται ο μεγαλύτερος πληθυσμός βοοειδών, πουλικά και χοίρων, η Βόρεια Κέρκυρα υπερέχει στα αιγοπορόβατα, ενώ η Νότια Κέρκυρα υστερεί στην κτηνοτροφία.¹³¹

Την περίοδο 1969-1977, διαπιστώνεται μείωση του πληθυσμού των υποειδών, εξαιτίας της μεγάλης υποχώρησης του πληθυσμού των ίππων¹³² και ανάπτυξη της χοιροτροφίας με τριπλασιασμό του πληθυσμού των χοίρων.¹³³ Στα βοοειδή διαπιστώνεται μείωση, κυρίως του αρσενικού πληθυσμού, σε όλες τις περιοχές, ενώ παράλληλα, καταγράφεται ποιοτική μεταβολή με την αύξηση του πληθυσμού βοοειδών ξενικής προέλευσης.¹³⁴ Στα αγελαία ζώα δεν παρουσιάζεται αξιόλογη μεταβολή, δεδομένου ότι υποχωρεί η προβατοτροφία και ενισχύεται οριακά η αιγοτροφία,¹³⁵ ενώ η εκτροφή παραγωγικών ζώων μικρού μεγέθους ενισχύεται περαιτέρω.¹³⁶ Παράλληλα, η μελισσοκομία υποχωρεί με μείωση του αριθμού των κυψελών κατά 21% και μείωση της παραγωγής μελιού κατά 35%.¹³⁷

Η κτηνοτροφική παραγωγή του νομού περιορίζεται κυρίως στα βασικά πρωτογενή κτηνοτροφικά προϊόντα (γάλα, κρέας, αβγά), καθώς και στην παραγωγή τυριού τύπου φέτας.¹³⁸ Στην παραγωγή γάλακτος κυριαρχεί το αγελαδινό, με τη μισή συνολική ετήσια παραγωγή να εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα.¹³⁹ Η ίδια εικόνα καταγράφεται στην παραγωγή κρέατος, με το 30% της ετήσιας παραγωγής να είναι βοδινό και τη μισή συνολική ετήσια παραγωγή να προέρχεται από την Κεντρική Κέρκυρα,¹⁴⁰ όπως και στην παραγωγή

¹²⁸ Βλ. σ. 77, πίν. 41, σ. 80-81, πίν., 42, γράφ. 48.

¹²⁹ Βλ. σ. 82, πίν. 43, σ. 83, πίν. 45, σ. 86, πίν. 46.

¹³⁰ Βλ. σ. 87, πίν. 48, σ. 91-92, πίν. 49, σ. 93, πίν. 50.

¹³¹ Βλ. σ. 104, πίν. 54, σ. 109, πίν. 56, σ. 118, πίν. 59, σ. 120, πίν. 62.

¹³² Βλ. σ. 99, πίν. 52.

¹³³ Βλ. σ. 110, πίν. 57.

¹³⁴ Βλ. σ. 104-106, πίν. 54, γράφ. 73.

¹³⁵ Βλ. σ. 110, πίν. 57.

¹³⁶ Βλ. σ. 118, πίν. 61, σ. 120, πίν. 62.

¹³⁷ Βλ. σ. 122, πίν. 65.

¹³⁸ Βλ. σ. 124, πίν. 66, σ. 127-128, πίν. 68, σ. 133, πίν. 71, σ. 135, πίν. 73.

¹³⁹ Βλ. σ. 124, πίν. 66.

¹⁴⁰ Βλ. σ. 127-128, πίν. 68, πίν. 69.

αβγών,¹⁴¹ ενώ διαφορετική είναι η εικόνα στην παραγωγή τυριού τύπου φέτας, όπου το μεγαλύτερο μέρος παράγεται στη Βόρεια Κέρκυρα.¹⁴²

Μεταξύ των ετών 1969-1977, αυξάνεται συνολικά η παραγωγή των παραπάνω ζωικών προϊόντων.¹⁴³ Παρά την ποσοτική αύξηση της παραγωγής των πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων, καθώς και της φέτας, η προσπάθεια ανάπτυξης μονάδων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων δεν προχώρησε. Επιπλέον, η αύξηση της παραγωγής των κτηνοτροφικών προϊόντων δεν εντοπίζεται σε κάποια συγκεκριμένη περιοχή του νομού, έτσι ώστε να υποστηριχθεί ότι παρατηρείται κάποια τάση εξειδίκευσης. Μόνη εξαίρεση αποτελεί η ανάπτυξη της χοιροτροφίας, η οποία φαίνεται να ενισχύεται περισσότερο στην Κεντρική Κέρκυρα.¹⁴⁴

Διαχρονικά, η μεγαλύτερη φυτική και κτηνοτροφική παραγωγή εντοπίζεται στην Κεντρική Κέρκυρα. Παρατηρείται μια σύγκλιση της παραγωγικότητας του βόρειου και του νότιου τμήματος του νησιού της Κέρκυρας με το κεντρικό τμήμα, τόσο στον φυτικό όσο και στον κτηνοτροφικό τομέα. Η φυτική και κτηνοτροφική παραγωγή αυξάνεται στη Βόρεια και τη Νότια Κέρκυρα με ταχύτερους ρυθμούς, ενώ στην Κεντρική Κέρκυρα, παρατηρείται μια επιβράδυνση της αύξησης της παραγωγής. Η κτηνοτροφική παραγωγή αυξάνεται γενικά με ρυθμούς ταχύτερους από την αύξηση του ζωικού κεφαλαίου, με εξαίρεση τη χοιροτροφία. Τα μικρότερα νησιά ακολουθούν τη δική τους πορεία. Τα Διαπόντια Νησιά διατηρούν και φυτική και ζωική παραγωγή, παρά την τεράστια μείωση του πληθυσμού τους, ενώ στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Παξών παρατηρείται εγκατάλειψη όλων των καλλιεργειών πλην της ελαιοκαλλιέργειας και υποχώρηση της κτηνοτροφίας.

Η κατά κεφαλήν αγροτική παραγωγή ανά περιοχή και είδος προϊόντος ανέδειξε τη δημογραφική οπτική της αγροτικής οικονομίας των περιοχών του νομού. Τα διαθέσιμα για το έτος 1971 στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι η κατά κεφαλήν παραγωγή αγροτικών προϊόντων είναι αυξημένη στη Βόρεια και τη Νότια Κέρκυρα, ενώ στην Κεντρική Κέρκυρα είναι μειωμένη. Η ίδια εικόνα παρατηρείται τόσο στα Διαπόντια Νησιά όσο και στους Παξούς & Αντίπαξους. Ειδικότερα, από την ανάλυση της σχετικής κατά κεφαλήν αγροτικής παραγωγής ανά περιοχή, διαπιστώνεται ότι το «βάρος» της αγροτικής παραγωγής του νομού μετατοπίζεται στον Βορρά και τον Νότο του νησιού της Κέρκυρας, όπου συγκριτικά λιγότερος πληθυσμός παράγει περισσότερα αγροτικά προϊόντα σε σχέση με το πιο πυκνοκατοικημένο μεσαίο τμήμα του νησιού, τα αραιοκατοικημένα Διαπόντια Νησιά και τους Παξούς & Αντίπαξους.¹⁴⁵

¹⁴¹ Βλ. σ. 133, πίν. 71.

¹⁴² Βλ. σ. 135, πίν. 73.

¹⁴³ Βλ. σ. 125, πίν. 67, σ. 129, πίν. 70, σ. 134, πίν. 72, σ. 136, πίν. 74.

¹⁴⁴ Βλ. σ. 110, πίν. 57.

¹⁴⁵ Βλ. σ. 150, πίν. 79, πίν. 80.

Βιβλιογραφία

Α. Πρωτογενείς πηγές

Διεύθυνση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1964-1970*

Διεύθυνση Γεωργίας Νομαρχίας Κερκύρας, *Γεωργική Στατιστική ετών 1971-1977*

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Αποτελέσματα της Απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 19^{ης} Μαρτίου 1961*, τ. Ι, τεύχος 4: *Ιόνιοι Νήσοι*, Αθήνα, 1964

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Αποτελέσματα της Απογραφής Γεωργίας - Κτηνοτροφίας της 14^{ης} Μαρτίου 1971*, τ. Ι, τ. ΙΙ, Αθήνα, 1978

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού - Κατοικιών της 19^{ης} Μαρτίου 1961*, τ. Ι.: *Πληθυσμός κατά Γεωγραφικές και Διοικητικές Υποδιαίρεσεις*, Αθήνα, 1964

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού - Κατοικιών της 14^{ης} Μαρτίου 1971*, τ. Ι.: *Πληθυσμός κατά Γεωγραφικές και Διοικητικές Υποδιαίρεσεις*, Αθήνα, 1980

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού - Κατοικιών της 5^{ης} Απριλίου 1981*, τ. Ι.: *Πληθυσμός κατά Γεωγραφικές και Διοικητικές Διαιρέσεις*, Αθήνα, 1994

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1966*, Αθήνα, 1968

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1967*, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 1969

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1968*, Αθήνα, 1970

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1969*, Αθήνα, 1971

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1970*, Αθήνα, 1973

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1971*, Αθήνα, 1974

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1972*, Αθήνα, 1975

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1973*, Αθήνα, 1976

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1974*, Αθήνα, 1976

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1975*, Αθήνα, 1977

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1976*, Αθήνα, 1978

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), *Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος έτους 1977*, Αθήνα, 1979

Β. Δευτερογενείς πηγές

Αβδελίδης, Π., *Η αγροτική οικονομία*, Gutenberg, Αθήνα 1974

Αβδελίδης, Π., *Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα*, β' έκδοση, Παπαζήσης, Αθήνα 1976

Αβράμη, Λ., κ.α., *Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση: Η ιστορία μιας πολυκύμαντης σχέσης 1962-2018*, Διόνικος, Αθήνα 2018

Ανωγιάτης- Ρελέ, Δ., Λάζαρη, Σ., Μπότης, Μ., «Επτάνησα: ο τόπος και οι άνθρωποι», στο ΠΑΠΠΑΣ, Θ., *Εγχειρίδιο Ιστορίας Ιονίων Νήσων*, Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Ιονίων Νήσων, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα 2019, Κεφ. 2, σσ. 49-92

Ασπιώτης, Ν. *Διοικητικοί και αυτοδιοικητικοί θεσμοί στην Κέρκυρα, Πρόσωπα και γεγονότα (1817-1951)*, Κέρκυρα 2009

Βαϊτσος, Κ., Γιαννίσης, Τ., «Η μεταπολεμική οικονομική μεγέθυνση», στο Σακελλαρόπουλος, Θ., (επιμ.) *Οικονομία και πολιτική στη σύγχρονη Ελλάδα*, Διόνικος, Αθήνα 2011, μέρος Α' , σσ. 65 - 83

Βεργόπουλος, Κ., *Το Αγροτικό Ζήτημα στην Ελλάδα, (Η Κοινωνική ενσωμάτωση της Γεωργίας) Εξάντας*, Αθήνα 1976.

Βλάχος, Ξ., «Από την Ένωση ως σήμερα» , στο Παππάς, Θ. (επιμ.), *Κέρκυρα εγχειρίδιο τοπικής ιστορίας*, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Δήμος Κερκυραίων, Αθήνα 2000, Κεφ. 7, σσ. 197-218

Γουναρόπουλος, Σ., Μαλακούδη, Γ., *Ιστορική εξέλιξη δημιουργίας των Δήμων στην Κέρκυρα από την Ένωση μέχρι τον Καλλικράτη` προσπάθεια συνένωσης κοινοτήτων σε διάφορα σχήματα (Ν.Π.Δ.Δ.) , η λειτουργία των φορέων*, Κέρκυρα 2013

Δαφνής, Κ., «Η διάδοση της ελαιοκαλλιέργειας στην Κέρκυρα», π. *Κερκυραϊκά Χρονικά*, 1960, τ. VIII, σ. 176-180.

Δήμος Κεντρικής Κέρκυρας & Διαποντίων Νήσων, *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας & Διαποντίων Νήσων 2020-2023*

Δουκάτος, Δ., «Λαογραφική αποστολή εις τας νήσους Οθωνοί, Ερείκουσαν και Μαθράκι του νομού Κέρκυρας (6-28 Ιουλίου 1960)», *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου*, τ. ΙΓ' -ΙΔ' (έτη 1960-1961) σσ. 268-289, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1962

Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), ΣΠΙΛΑΝΗΣ, Ι., κ.α., *Καλλικράτης στα νησιά*, Αθήνα

Evangelinides, M., «Regional development-core-periphery relations: the Greek case», π. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 24 , Αθήνα 1975, σ. 320-325

Ευελπίδης, Χ., *Η γεωργία της Ελλάδος: Οικονομική και κοινωνική άποψις*, Λόγος, Αθήνα 1944

Μελετίου, Θ., «μερικοί όψεις της «γεωγραφίας του πληθυσμού» της Ελλάδος», π. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 24 , Αθήνα 1975, σ. 320-325

Καραπάτσου-Παχάκη, Κ., *τα λαχανικά στο πλαίσιο της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ*, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), Αθήνα 1984

Καραποστόλης, Β., «Οικονομικός λογισμός στην αγροτική οικογένεια» », π. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 36 , Αθήνα 1979, σ. 365-371

Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), *Πρόγραμμα αναπτύξεως 1976-80, πρωτογενής παραγωγή*, έκθεση ομάδας εργασίας, Αθήνα 1976

Κλήμης, Ο.Κ., *Ιστορία της νήσου Κερκύρας*, Κέρκυρα 1992

Κουτσουμάρης, Γ., *Γεωργική ανάπτυξη και γεωργική οικονομική πολιτική*, Παπαζήσης, Αθήνα 1987

Κυρκιλής, Δ., Σεμάσης, Σ., «Ο ρόλος της γεωργίας στην οικονομική ανάπτυξη. Μια εμπειρική ανάλυση για την Ελλάδα», Ελληνική Εταιρεία Περιφερειακής Επιστήμης (ERSA-GR), πρακτικά 10^{ου} Τακτικού Επιστημονικού Συνεδρίου, Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2012

Μαραβέγιας, Ν., *Αγροτική πολιτική και οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα*, Νέα Σύνορα, Αθήνα 1992

Μαραβέγιας, Ν., «Η διαμόρφωση της ελληνικής αναπτυξιακής στρατηγικής στη φάση της ανασυγκρότησης (1946-1952)», στο ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Θ, (επιμ.) *Οικονομία και πολιτική στη σύγχρονη Ελλάδα*, Διόνικος, Αθήνα 2011, μέρος Α' , σσ. 39- 51

Μαραβέγιας, Ν., «Η κρατική παρέμβαση στον αγροτικό τομέα στην περίοδο 1974-1985», στο ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Θ, (επιμ.) *Οικονομία και πολιτική στη σύγχρονη Ελλάδα*, Διόνικος, Αθήνα 2011, μέρος Α' , σσ. 234- 253

Μουζέλης, Ν., *Νέο-ελληνική κοινωνία: όψεις υπανάπτυξης*, Εξάντας , Αθήνα 1978

Moskos, C. «The breakdown of parliamentary democracy in Greece, 1965-67», π. *Επιθεώρηση Αγροτικών Μελετών*, τ. 7-8 , Αθήνα 1971, σ. 3-15

Μωυσίδης, Α., *Η αγροτική κοινωνία στη σύγχρονη Ελλάδα*, Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα 1986

Νικολαΐδης, Ε., «Μύθοι και στερεότυπα για τον αγροτικό χώρο. Η γεωγραφική διάσταση» π. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 125, Αθήνα 2008, σ. 21-40

Νικολόπουλος, Η., «Οικονομία και πολιτική την περίοδο της στρατιωτικής δικτατορίας (1967-1974), στο, Σακελλαρόπουλος, Θ., (επιμ.) *Οικονομία και πολιτική στη σύγχρονη Ελλάδα*, Διόνικος, Αθήνα 2011, μέρος Β', σσ .643-654

Παναγιωτόπουλος, Π., *Αποτελεσματικότητας κατανομής των πόρων κατά την οικονομική ανάπτυξη*, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), Αθήνα 1973

Παναγιωτοπούλου, Ρ., «Η εξέλιξη της αυτοκατανάλωσης των αγροτικών νοικοκυριών ή οι επιμέμοντες αυτοκαταναλωτικά» στο, ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Θ, (επιμ.) *Οικονομία και πολιτική στη σύγχρονη Ελλάδα*, Διόνικος, Αθήνα 2011, μέρος Α', σσ. 191-212

Πανδής, Π., *Η εξέλιξη του πληθυσμού του νομού Κερκύρας (1864-1999)*, Εκδόσεις Μπάστα, Αθήνα 1999

Παπαβλασόπουλος Γ., *Η νήσος Κέρκυρα από γεωργικής απόψεως άλλοτε και σήμερα*, Πειραιάς 1921

Πατρώνης, Β., *Ελληνική οικονομική ιστορία. Οικονομία, κοινωνία και κράτος στην Ελλάδα (18^{ος} - 20^{ος} αιώνες)*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα 2015

Παχή, Ο., *Από το φεουδαλικό σύστημα γαιοκτησίας στο αγροτικό ζήτημα της Κέρκυρας*, Διδακτορική διατριβή, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ιστορίας, Κέρκυρα 1996

Pepelasis, A., «Labor shortages in Greek agriculture, 1963-1972», Center of Economic Research, lecture series 8., Athens 1973

Πετμεζάς, Σ., *Η ελληνική αγροτική οικονομία κατά τον 19^ο αιώνα. Η περιφερειακή διάσταση*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2003

Πετρόχειλος, Γ., «Η Ελλάδα και η ευρωπαϊκή οικονομική κοινότητα», π. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 28, Αθήνα 1976, σ. 178-197

Πρόντζας, Ε. «Οικονομία και κοινωνία της Κέρκυρας ανάμεσα στο χθες και το αύριο», στο Παππάς, Θ. (επιμ.), *Κέρκυρα εγχειρίδιο τοπικής ιστορίας*, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Δήμος Κερκυραίων, Αθήνα 2000, Κεφ. 8, σσ. 219-

Πρόντζας, Ε. «Η οικονομία των Επτανήσων και η κοινωνία των οικονομιών της» στο Παππάς, Θ. (επιμ.), *Εγχειρίδιο Ιστορίας Ιονίων Νήσων*, Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Ιονίων Νήσων, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα 2019, Κεφ. 7, σ. 241-286

Ρέππας, Π., *Παράγοντες μετακίνησης του πληθυσμού της υπαίθρου*, Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, Αθήνα 1977

Σακελλαρόπουλος, Θ. «Κράτος και Οικονομία στην Ελλάδα, 1922-1990: μια επισκόπηση», στο Σακελλαρόπουλος, Θ, (επιμ.) *Οικονομία και πολιτική στη σύγχρονη Ελλάδα*, Διόνικος, Αθήνα 2011, μέρος Α' , σ. 91- 124

Σακελλαρόπουλος, Θ. «Η μεταπολεμική αγροτική πολιτική και οι μακροπρόθεσμες τάσεις αλλαγής της», στο Σακελλαρόπουλος, Θ, (επιμ.) *Οικονομία και πολιτική στη σύγχρονη Ελλάδα*, Διόνικος, Αθήνα 2011, μέρος Α' , σ. 213-233

Sivignon, M., «Από το περιεχόμενο και τις μεθόδους της ανθρωπογεωγραφίας», π. *Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 1, Αθήνα 1969, σ. 3-7

Σκιαδάς, Ε., *Το Ιστορικό Διάγραμμα των Δήμων της Ελλάδος 1833-1912*, Υπουργείο Εσωτερικών, Τοπική ένωση Δήμων κα Κοινοτήτων Αργολίδος, Αθήνα 1993

Συμεωνίδου, Χ., «Διαχωρική κατανομή του πληθυσμού της Ελλάδας», π. *Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 23, Αθήνα 1975, σ. 103-117

Τσουκαλάς, Κ., *Η Ελληνική τραγωδία: Από την απελευθέρωση ως τους συνταγματάρχες*, Ολκός, Αθήνα 1976

Τσουμάνης, Κ., Τουρισμός και ελληνική οικονομία κατά το 2^ο μισό του 20^{ου} αιώνα. Η περίπτωση του Δήμου Φαιάκων Κέρκυρας, Διδακτορική διατριβή, τριμελής, Ανωγιάτης- Πελέ, Δ., Δουκέλλης, Π., Πρόντζας, Ε. Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ιστορίας, Κέρκυρα 2007

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Διεύθυνση Αγροτικής πολιτικής και Τεκμηρίωσης, Τμήμα Αγροτικής Στατιστικής, ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ, Κ. *Μέσες αποδόσεις φυτική καλλιέργειών στην Ελλάδα*, Αθήνα 2012

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος, Διεύθυνση Εθνικών Λογαριασμών, Τμήμα Περιφερειακών Λογαριασμών, *Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά νομό και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας*, Αθήνα 1995

Υπουργείο Συντονισμού, Γενική Διεύθυνση Εθνικών Λογαριασμών, *Εκτιμήσεις Περιφερειακού προϊόντος της Ελλάδος 1970 και 1974*, Αθήνα 1979

Φράγκος, Δ., «Η εσωτερική μετανάστευσις κατά την περίοδον 1966-1971», π. *Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 23, Αθήνα 1975, σ. 118-132

Χουλιάρακης, Μ., *Εξελίξεις του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών της Ελλάδος, 1920-1981*, ΕΚΚΕ, Αθήνα 1988